

ELİN ŞİRUYƏSİ, SÖZÜN SƏRRAFI

Bakı – 2016

Toplayıb tərtib edəni və redaktoru:
Araz YAQUBOĞLU

Elin Şiruyəsi, sözün sərrafı.
Bakı, “SkyG”, 2016, 400 səh.

Geniş yaradıcılıq yolu keçmiş, görkəmli söz ustası Sərraf Şiruyənin yaradıcılığı haqqında zaman-zaman ədəbi tənqidçilər, şairlər, yazıçılar, elm adamları mətbuatda öz fikirlərini bildirmiş, rəy və mülahizələrini irəli sürmüşlər.

Bu kitabda toplanan məqalə və şeirlər şairin çoxşaxəli yaradıcılığını, yenilməz şəxsiyyətini gələcək nəsillərə tanıتماqda xüsusi bir töhfə olacaqdır.

ISBN 978-9952-440-08-05

© “A.Yaquboğlu”, 2016

SƏRRAF ŞİRUYƏ

Hacıyev Şiruyə Həsən oğlu 1942-ci il sentyabrın 11-də Göyçə mahalının Basarkeçər rayonunun Daşkənd kəndində şair Həsən Xəyallının ailəsində anadan olmuşdur. Kiçik yaşlarından atasından ərəb və fars dillərində yazıb-oxumağı öyrənən Şiruyə elə ilk məktəb yaşlarından şeirə böyük maraq göstərmiş, erkən yaradıcılığa başlamışdır.

1950-1958-ci illərdə doğma Daşkənd kənd orta məktəbində təhsil almış, 1960-cı ildə isə Bərdə rayonunun Yeni Daşkənd kənd orta məktəbini bitirmişdir.

1962-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun riyaziyyat fakültəsinə daxil olmuşdur.

1963-1964-cü illərdə Baltik dənizində yerləşən Saaremaa adasının Kingisep şəhərində hərbi xidmət keçmişdir.

1968-ci ildə institutu bitirmişdir. Həmin ildən Bərdə rayonunun Yeni Daşkənd kənd orta məktəbində müəllim, 1972-ci ildən 1980-ci ilə kimi Yeni Daşkənd kənd orta məktəbində direktor müavini və Bərdə rayonu “Bilik” cəmiyyətində mühazirəçi işləmişdir.

1993-1997-ci illərdə Yevlax dini mədrəsəsini bitirmişdir.

Sərraf Şiruyə 1992-ci ildən 1996-cı ilə kimi döyüş bölgələrində hərbi jurnalist kimi fəaliyyət göstərmişdir. İgid döyüşçülərimizin qəhrəmanlığından bəhs edən və vətənpərvərlik mövzusunda 15-ə yaxın poemanın müəllifidir.

Erkən yaşlarından yaradıcılığa başlayan Sərraf Şiruyənin 1962-ci ildə “Qəzet nəyimə gərək” tənqidi şeiri “Gənc müəllim” qəzetində dərc olunmuş, yazdığı şeirlər pərəstişkarlarının dillər əzbəri olmuşdur.

Sərraf Şiruyə uzun müddət böyrək çatışmazlığından əziyyət çəkmişdir. 2015-ci il dekabrın 8-də gecə saatlarında

yaşadığı Bərdə rayonunun Yeni Daşkənd kəndində vəfat etmiş, Yeni Daşkənd qəbiristanlığında dəfn olunmuşdur.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin (23.06.2005) və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin (20.10.2005) üzvü, “Qızıl Qələm” (11.09.2006), “Məmməd Araz” (07.04.2005) və “H.B.Zərdabi” (20.10.2005) mükafatları laureatı idi.

15 noyabr 2007-ci ildə Qarabağ Müharibəsi Əlilləri, Veteranları və Şəhid Ailələri İctimai Birliyinin vətənpərvərlik mövzusunda yazılmış şeirlərinə və poemalarına görə Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir.

Kitabları:

1. “Ağlama, bülbül, ağlama”, Gəncə, 1994, səh.372, 10000 nüs.
2. “Ölümdən sonrakı ömür”, Gəncə, 1997, səh.172, 1000 nüs.
3. “Bu ocağın odu sönməz”, Gəncə, 1998, səh.76, 200 nüs.
4. “Cəsurlar”, Bakı, “Gənclik”, 2000, səh.100, 500 nüs.
5. “İgid ölər, adı qalar”, Gəncə, 2002, səh.304, 500 nüs.
6. “Ayrılığın sonu varmış”, Bakı, “Nurlan”, 2006, səh.192, 200 nüs.
7. “Könlüm Göyçəni istər”, Bakı, “Nurlan”, 2006, səh.192, 1000 nüs.
8. “Tərtərin yaralı cəngavərləri”, Bakı, “Hüquq ədəbiyyatı”, 2006, səh.288, 400 nüs.
9. “Mən haqqa sığınmışam”, Bakı, “Nurlan”, 2007, səh.200, 500 nüs.
10. “Hər görüş bir xatirədir”, Bakı, “Nurlan”, 2007, səh.248, 500 nüs.
11. “Göyçədən gələn səslər”, Bakı, “Nurlan”, 2008, səh.184, 200 nüs.

12. Seçilmiş əsərləri, I cild (Təcnislər), Bakı, “Nurlan”, 2008, səh.180, 500 nüs.
13. Seçilmiş əsərləri, II cild (Poemalar), Bakı, “Nurlan”, 2008, səh.384, 500 nüs.
14. Seçilmiş əsərləri, III cild (Poemalar), Bakı, “Nurlan”, 2008, səh.320, 500 nüs.
15. Seçilmiş əsərləri, IV cild (Qoşmalar), Bakı, “Nurlan”, 2009, səh.304, 500 nüs.
16. Seçilmiş əsərləri, V cild (Qoşmalar), Bakı, “Nurlan”, 2009, səh.230, 500 nüs.
17. Seçilmiş əsərləri, VI cild (Gəraylılar), Bakı, “Nurlan”, 2010, səh.200, 500 nüs.
18. “Ayrılıq belə düşdü”, Bakı, “Qismət”, 2014, (224+48) səh., 300 tiraj.
19. “Susma ürək” Bakı, "SkyG", 2015, 272 səh., 500 tiraj. ISBN 978-9952-440-08-05

Zəlimxan YAQUB,
Xalq şairi

*Mahal açmasa da, zaman açacaq,
Eldən günahını danmağa dəyməz.*

Bu misralar Şiruyə Həsənoğlunundur.

Ulu Göyçə mühitində dünyaya göz açan, şair Məmmədhüseyn, Aşıq Nəcəf, Həsən Xəyallı mühitindən qidalanan Şiruyə Həsənoğlu mətbuata çox gec gəlsə də, öz rəngarəng, axıcı, hikmətli şeirləri ilə oxucu kütləsinin qəlbinə çox erkən yol tapa bilmişdir. Uzun illərdən bəri şeirləri aşığıların, xanəndələrin, şeir pərəstişkarlarının ürəklərindən dodaqlarına qanadlanmaqdadı.

Şeirin bütün növlərində qələmini müvəffəqiyyətlə sınayan Şiruyə Həsənoğlu böyük Aşıq Alı, Aşıq Ələsgər, Xəstə Qasımdan sonra, demək olar ki, ən güclü tənris ustadı kimi tanınmışdır:

*Aman təbib, üzdən vurma neştəri,
Yaram dəyib, dərinnən yar, yaxşı yar.*

və ya:

*El-oba yolunda, vətən yolunda,
Neçə qoç igidlər naqana düşdü.
Hünər meydanından qaçdı qorxaqlar,
Qeyrət nə vicdana, nə qana düşdü.*

Eləcə də cığalı tənrislərindən:

*Bir qarğış eylərəm, bir ah çəkərəm,
Od tuta vəfasız yar sinə yana.
Mən aşiq, sinə yana,
Yananda sinə yana.
Mərdlərin qabağında,
Namərdlər sinə, yana.
Çox dedim eşqimdə yanama məni,
Yazığam, yanasan, yar, sinə yana.*

Bununla belə, ustad Aşıq Alı yaradıcılığından başqa qeyri bir aşiq və şair yaradıcılığında təsadüf edilməyən gəraylı təcnis Şiruyə yaradıcılığında hikmətli ifadələrnən özünəməxsus şəkildə xüsusi yer tutur:

*Eşqimi dedim canana,
Çəkmə məni ala – dedi.
Qaşlarına qara – dedim,
Bir gün olar ala – dedi.*

Qeyri bir gəraylı təcnisində:

*Qaşlar qələm, gözlər ala,
Bənzəmir mi o yar aya,
Həsətinə dözəmmərim,
Ürəyimi oyar, aya.*

Məhz bu baxımdan şeirsevərlər Şiruyəyə “Təcnis Şiruyə” adını çox dəqiq veriblər.

Şiruyə Həsənoğlunun yaradıcılığında xüsusilə cinas bayatılar, bayatılardakı aydın və hikmətli söz düzüümü, habelə cinasların ustalıqla ayrı-ayrı mənalarda işlənməsi oxucunu heyran qoyur:

*Sərraf deyər, qarqalar,
Quzey yerdə qar qalar.
Bir tərlən ömrü olmaz,
Yüz yaşasa qarğalar.*

və ya:

*Sərrafam, yar dodağı,
Şəkərdi yar dodağı.
Neştəri at bir yana,
Dodaqla yar dodağı.*

Eləcə də:

*Sərrafam, sinə bağı,
Gəzmişəm sinə bağı.
Əlimlə açılaydı,
Sinənin sinə bağı.*

Aşıq-məşuq sevgisini ön plana çəkərək qafiyəli bayatılarında da Şiruyə oxucu qəlbini rıqqətə gətirir:

*Yanaq, yanaq, ağ yanaq,
Çəkdin mənə dağ, yanaq.
Torpaq olum, söykənsin,
Qoy üzümə sağ yanaq.*

Bayatı kimi formaca kiçik bir janrda böyük mənaları əks etdirən şair, həm də şəriət qayda-qanunlarını gözləyərək, insan məzara qoyulanda sağ yanağı üstə qoyulduğu üçün, sağ yanağı istədiyini bildirir.

Şiruyə Həsənoğlunun istər gəraylıları, istər qoşmaları məzmun və mahiyyətə, həyat həqiqətlərini, ümumbəşəri prosesləri ehtiva edən və oxucunu düşündürməyə səsləyən, bir-birindən qiymətli sənət əsərləridi.

*Gözəlin qənimi gözdü,
Gözəli gözdən qoruyun.
Əzrayılı yaman sözdü,
Qanarı sözdən qoruyun.*

Və ya qeyri bir gəraylısında:

*Duyğusuza bir lal daşam,
Əhli-hala dost, sirdaşam.
Şiruyəyəm, vətəndaşam,
Vətən yükü belimdədi.*

Eləcə də:

*Gecə-gündüz hey fırlanır,
Bu dünya öz oxundadı.
Biz əcəldən uzaqdayıq,
Əcəl bizə yaxındadı.*

– bu kimi nümunələr Şiruyənin dünyaya baxışının genişliyini, sonsuzluğunu bir daha sübut edir. Şiruyə Həsənoğlunun istər qoşmaları, istər divaniləri bu baxımdan çox qiymətli dir. Bu cürə əsərlərində vətənpərvərlik, vətəndaşlıq borcu, insanlıq sevgisi, xeyirxahlıq, el-obaya bağlılıq nə dərəcədə alqışlanırsa, biganəlik, mənəmlilik, qeyri insani xüsusiyyətlər, yersiz şöhrət, sərvət hərisliyi, eşqə, məhəbbətə vəfasızlıq o dərəcədə pislənir, çılpaqlığı ilə olduğu kimi tənqid atəşinə tutulur:

*Xalq üçün, el üçün yaşayan kəsi,
Cahan xar etsə də, zaman xar etməz.
Vətən qayğısına qalmayan kəsi,
Nə tale, nə iqbal bəxtiyar etməz.*

Eləcə də Şiruyə Həsənoğlunun qeyri şeir formalarında – qəzəllərində də vətən istəyi, elə, obaya bağlılıq, saf məhəbbət, düz əhdi-peyman alqışlanır:

*Eşq ilə dolu könül çıraqlı bir xanimandır,
Eşqsiz bir ürəyə susuz dəyirman – dedilər.*

və ya:

*Vətən eşqi də gərək hər eşqindən olsun uca,
Vətəni sevməyən kəs olacaq peşman – dedilər.*

Şiruyənin “Vətən sənə oğul dedi”, “Od oğlu od içində”, “Loğman dağı” poemalarında və “Aşıq Nəcəf və Gülüstən” dastanında igid Koroğlumuzun, Nəbimizin, neçə-neçə ər-lərimizin hünər yolunu davam elətdirən şəhid, Milli qəhrəman Vəzir və onun silahdaşlarının, Ziyafətlə birlikdə dö-yüş yoldaşlarının qəhrəmanlıqları nə dərəcədə alqışlanırsa, Keçəl Həmzənin yolunu davam etdirən alçaqlar, satqınlar da o dərəcədə nifrət atəşinə tutulur.

“Aşıq Nəcəf və Gülüstən” dastanı ilə müəllif əsrin əv-vəlindəki yağlıların, bugünkü düşmənlərimizin nə qədər uzun illərdən bəri qaniçən, rəzil olduqlarını göstərir.

Ümumiyyətlə, el yolunda yazıb-yaradan Şiruyə Həsə-noğlunun “Ağlama, bülbül, ağlama” kitabının oxucular üçün məzmun və mahiyyətə yeni bir töhfə olacağına şüb-həm yoxdur.

*“Ağlama, bülbül, ağlama”,
“Gəncə” nəşriyyatı, 1994-cü il*

QARA NAMAZOV,
Filologiya elmləri doktoru, professor

SÖZÜN SƏRRAFI

Ulu Göyçənin saz-söz məktəbindən pərvazlanıb, Dədə Ələsgər, Növrəs İman, Həsən Xəyalı ocağından od alıb, çınqı-çınqı qorlanan ustad şair Sərraf Şiruyənin seçmə poeziyası on cildə nəşr olunur. İndi oxuduğum dördüncü cild-dir. Bu cildə ustadın əsasən lirik qoşmaları cəmləşib. Vərəqləyib səhifə-səhifə oxuduqca hər misrada, hər beytdə, hər bənddə yeni sözə, yeni fikrə, yeni ifadəyə, yeni düşüncə tərzinə rast gəlirsən. Düşünürsən, bir kənddə yaşayıb, sadəcə kənd müəllimi işləyən, qalan vaxtlarını sözə-şeyrə həsr edən bu balaca boylu, xoş simalı, saf baxışlı insanın sinəsindən bir söz bulağı çağlayır. Bu bulağın öz dadı-tamı var, həm də çox dərin qatlardan süzülüb gəlir. Bu dərin qatın mənbəyi ulu Göyçənin həyat və məişətində qədimdən yuva salan odu-ocağı sönməz məşəl kimi alışıb yanan hənirtisindən qopub gəlir. Bu ocaq Aşıq Heydər, Ozan İbrahim, Miskin Abdal, Ağ Aşıq, Ustad Alı, Göyçəni söz karvanı ilə dünyaya yayan Dədə Ələsgər, Məmmədhüseyn qüdrətindən cilalanan, Həsən Xəyalıdan pərvazlanan bir ocağın odundan doğulmuşdur. Şeirləri vərəqlədikcə düşünürsən adi bir ucqar kənddə ömür sürən şairin bu qədər sözü, rədif, qafiyə, cıqalı qafiyə, qoşa qafiyə, bədii deyimləri, məcəzləri, metaforaları, idiomatik ifadələri və s. haradan tapır və tapdıqlarını necə bir-birinə cilalayır? Oxuduqca bəlli olur ki, Sərraf Şiruyə oturub əli çənəsində söz səyahətinə çıxmır. Söz də, qafiyə də, heca da ilham quşu olub gəlib şairin çiyinlərinə qonur. Şairə ancaq müqəddəs bir ruhun

göndərdiyi ərməğan kimi qəbul edib qələmin ixtiyarına vermək qalır.

Bəllidir ki, xalis söz-şeir iki yöndə yaranır; Ya aqlın, təfəkkürün, beyinin tələbindən yoğrulub gələn söz, və bir də görüb eşitdiyin – eşidib təsirləndiyin vəqiədən doğan söz. Birincidə aqlın, təfəkkürün tələbi, ikincidə hissin, qəlbin tələbi. Birincidə söz aqlın təfəkkür süzgəcindən keçir, nəsihətamiz didaktik bədii estetik, töhfələr yaranır. İkincidə içindən gələn vəqiənin özündən doğan hissin tələbindən pərvazlanan – gözəlləmələr, gözəllərin vəsfi, təbiətin ecas-kar gözəllikləri bu qəbil şeirin mayasıdır. Deməli, biri təhlil edir, o biri vəsf edir:

*Eldən aralansa təklənər, itər,
İgid arxalansa elə, güclənər.
Ümman parçalansa, ada deyərlər,
Sısqə qarışarsa selə, güclənər.*

*Təkliyin hüənəri xəyalıdı, qardaş,
El, mahal birliyi vüsaldı, qardaş.
“Tək əldən səs çıxmaz” – misaldı, qardaş,
Əl kömək durarsa, ələ, güclənər.*

*Şiruyə, qalmayıb dünya heç kəsə,
Yaradıb qurmağa insan tələsə.
Sözünü sözə qoş, səsini səsə,
Dil kömək durarsa dilə, güclənər.*

Mən ən adi misal çəkdim, bax, budur həyatın, cəmiyyətin poetik təhlili. Şairin eli, mahalı birliyə çağırışı, birlik məqamı!

Sərraf Şiruyə xalqın yaddaşına hopmuş elə şairlərdəndir ki, əsrlər keçsə də onun adı, əsərləri heç zaman saz-söz sevrələrin ürəyindən silinən deyil. Hələ sovet hökumətinin qılincının dalının, qabağının kəshakəs vaxtında Şiruyənin şeirləri elin, obanın dilinin əzbəriydi. O şeirləri ki, sovet hökumətinin qayda-qanunlarını tənqid edir, astar üzünü açıb ortaya qoyurdu.

*Zaman düzü boğazından asıbdı,
Yalvarıram, düz danışma, ay bala.
Yalan hakim, əyri vəzir, vəkildi,
Həqiqətdən söz danışma, ay bala.*

*Şər atını çoxdu minib səyridən,
Bəd dilindi, günah görmə qeyridən.
Bir saz götür, dastan söylə əyridən,
Dərin danış, üz danışma, ay bala.*

– bu kimi şeirlərinin qaladığı ocağın “tüstüsünə” kor olub, Şiruyə uzun illər balaca bir kitaba həsrət qaldı. Ancaq əsl həqiqət budur ki, Şiruyənin heç bir kitabı çap olunmasa da, rəsmi mükafat, titul almasa da o dövrün çox ordenli şairlərindən populyar idi. Necə ki, bu gün də populyardı. Hansı poeziya məclisinə, el şənliyinə getsək orada Sərraf Şiruyənin şeirləri xanəndələr, aşıqlar tərəfindən ifa olunur, məclisləri rəvnəqləndirir.

Şiruyənin şeirləri canlı xalq yaradıcılığından mayalandığı üçün, ibrətamiz ifadələrlə çox asan şəkildə yaddaşlara köçür, zərbi-məsələ çevrilir:

*Çay var kükrəsə də, suyu içilməz,
Sısqa var, damlası baldan seçilməz.*

*Elə günah var ki, ondan keçilməz,
Qan var bağışlanır, üzə çəkilmir.*

*Gəl, dünya qəmindən, Şiruyə, əl çək,
Dünya başdan-başa hikmətdi, gerçək.
Kömür də qaradı, ancaq sürmətək,
Nə qaşa, nə də ki, gözə çəkilmir.*

Sərraf Şiruyə təbiət şairidir. O, doğulduğu yurddan köçkün düşsə də, heç vaxt Göyçənin dağlarını – Keyti dağını, Çalmalı dağını, Ağ Manqalı, onların al-yaşıl geyinmiş çəmənliklərini, buz kimi bulaqlarını, səfalı oylaqlarını, Göyçənin qucağında Göy kimi saf Göyçə gölünü unuda bilmir, Vətən həsrəti ilə yaşayır, Göyçə arzusu ilə nəfəs alır:

*Qismət ola qucaqlaşaq, öpüşək,
Ay istəklim, sazlı, sözlü Göyçəm hey...
Buzlamışam, həsrətimə nur çilə
Uca dağlı, geniş düzlü, Göyçəm hey...*

*İtirməynən, izim qalıb daşında,
Evciyim var qayaların qaşında.
Aç süfrəni bulaqların başında
Gen süfrəli, çörək-duzlu, Göyçəm hey...*

*Şiruyəyəm, düşdü yaman ün sənə,
Xəyal oldu ötən ömür-gün sənə.
Qismət olsun qurban gəlim mən sənə,
Ulu adlı, ulu izli, Göyçəm hey...*

Ömrü boyu şairin arzuladığı, xəyalı ilə yaşadığı budur. Elə şairə bu arzuları dedirdən də bu saf, müqəddəs duy-

ğulardır. Deyirik, insan təbiətin övladıdır. İnsan gen gündə də, dar gündə də təbiətə sığır. İnsan təbiətin bu ecaskar hüsniyətindən doymur, əli qələm tutanda üzünü dağlara tutur. Dağlar maqnit kimi insanı özünə çəkir, qoynuna çağırır, insanı ağışuna alır. İnsan dağların bu əzəmətindən, bu vüqarından rıqqətə gəlir. İnsan da dağ kimi vüqarlı olmaq, dağ kimi əzəmətli olmaq, dağ kimi səxavətli olmaq istəyir. Məhs bunlara görə dağlar şairlərin əzəl obrazıdır. Dağın ucalığına, əzəmətinə, vüqarına vurğun oluruq, ancaq dağın tilsimli dünyası bizə məchul görünür. Biz bu məchullu dünyaya, sirlər aləminə əlçatmaz bir rəya kimi baxırıq.

Sərraf Şiruyə məhəbbət şairidir. Əslində poeziyada məhəbbətdən doğur. Şeyrin əzəl mayası məhəbbətdir. Məhəbbətin sahili yoxdur. Məhəbbətin əzəmətinə duyan əsl insan üçün o tükənməz qida, insan varlığına hakim kəsilən sirli-sehrli bir aləmdir. Bu duyğuları ancaq sevən, sevməyi bacaran, onun şirinini-acısını özü üçün şərbət bilən könül gərəkdir. Budur şairi yaşadan arzular:

*Sən yoxsan, günəşim, havam, suyum yox,
Sən varsan, dünyam var, kainatım var...*

***

*Gözəlim, gözəllik çoxdu həyatda,
Ən böyük gözəllik bəxti həyatda,
Sən yoxsan, Şiruyə yoxdu həyatda,
Sən varsan, sevincim, səadətim var.*

Əlbəttə, bunları uzatmaq da olardı. Dəriyadan bir damla götür, tamı bəllidir...

Klassik poeziyaya xas olan ənənəvi bir ideya bu gündə dövrə uyğun olaraq davam edir; xeyir-şər, yaxşı-yaman,

oğru-doğru, mərd-namərd, əyri-düz, qeyrətli-qeyrətsiz, namuslu-namussuz və s. insanların varlığına işləmiş antonim təzadlar Şiruyənin poeziyasına da xasdır. Belə təzadlar şairin bədii tutumunu daha da qüvvətləndirir.

Sərraf Şiruyənin şeirlərində vətəndaşlıq, istiqlal pafosu da güclüdür. Əksər şeirlərində bir tərəfdən itirilmiş yurd həsrəti, kövrəklik, inciklik lakin bununla belə ümid, inam hissləri də qüvvətlidir:

*Zirvəli dağları verib baş-başa,
Bir dastan yaraşır burda hər daşa.
Bir ömür az olar edə tamaşa,
Aşrımli, gədikli, yallı Göyçəyə.*

*Guşimə səs gəldi – gəl çırağı ol,
Yanar ocağı ol, bağça-bağı ol,
Gümansız xəyallar, get qonağı ol,
Çiçəkli, zənburlu, ballı Göyçəyə.*

Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, şeirin bazarında çox az oxucu tapılır. Təkcə sosial iqlim deyil, həm də bütün sənətlərdə bir pərakəndəlik hökm sürür, hamı yazır, yazan oxuyandan qat-qat çoxdur. Belə bir mühitdə özünü təsdiq etmək, sevdirə bilmək o qədər də asan deyil. Əlbəttə, Şiruyə kimi qələm sahibləri xalq şeiri ənənələrini inadkarlıqla davam etdirməsi, elə xalqın özü tərəfindən də qorunub yaşayacaqdır. Çünki, sərraf nə mövzu axtarır, nə də qafiyə, mövzu da, qafiyə də, söz də özü diktə olunur. Şiruyə də sərraf qələmi ilə onları sənət xalçasına toxuyur. Toxu, əzizim, toxu, bu toxuduğun qalacaq.

*“Bizim söz” qəzeti,
№2, 15 iyun 2009-cu il*

Hüseyn İSMAYILOV,
Filologiya elmləri doktoru, professor

AZƏRBAYCAN TƏCNİSİNİN SƏRRAF ŞİRUYƏ SƏHİFƏSİ

Azərbaycan xalq poeziyası ümumtürk poetik düşüncə tarixinin milli kodlarından biri kimi zəngin ənənələrə məlikdir. Bu zənginlik bütün hallarda milli poetik düşüncənin struktur zənginliyini özündə inikas edir. Türk dünyanı qavrayıb psixoloji davranış formullarına çevirməklə qalmamış, eyni zamanda varlıq aləminin gözəlliyini bədii reallığa çevirməklə onun estetik modelinin məkan-zaman həddlərini sonsuza qədər genişləndirmişdir.

Milli poeziyamızın janr strukturu da öz növbəsində Azərbaycan-türk bədii-estetik dünya duyumunun struktur gözəlliyini özündə əks etdirir. Bu estetik dünya modelində təcnislərin xüsusi yeri vardır.

Təcnis:

– ilk növbədə Azərbaycan-türk dilinin poetik möcüzəsidir;

– dilimizin çox zəngin leksik potensialını göstərməklə bərabər, eyni zamanda onun linqvofunksionallaşmasının da zəngin imkanlarını nümayiş etdirir;

– janrüstü reallıq kimi milli poeziyanı dünya poetik fikir ehtiyatları içərisində xüsusən fərqləndirən, onun linqvo-ləyaqətini nümayiş etdirən amil kimi çıxış edir...

Təcnis qoşa bilmək hər bir sənətkarın:

– sənətə olan iddiasını;

– istedad və qabiliyyətinin real səviyyəsini;

– milli ənənəyə bağlılıq və sədaqətinin dərəcəsini... nümayiş etdirir.

Burada təcnisləri təqdim olunan Sərraf Şiruyə də aşiq şeiri üslubunda yazan, müasir mərhələdə xalq poetik ənənələrini ən gözəl şəkildə davam etdirən sənətkar kimi öz təcnisləri ilə ilk növbədə Azərbaycan milli poeziyasına olan vurğunluq və bağlılığını ifadə etmişdir. Onun yaratdığı müxtəlif şəkilli şeirlər fitri qabiliyyətə malik bir sənətkarın dəst-xətini, özünəməxsus poetik nəfəsini təsdiq edir.

Sərraf Şiruyənin şeirləri göstərir ki, onun özünəməxsus poetik üslubu xalq şeirinin bütün mükəmməl ənənələrini özündə birləşdirir və öz poetik impulslarını, gücünü, qüdrətini xalqımızın poetik düşüncə strukturu, mənəvi dəyərlərimiz, yurdun gözəllikləri, Vətən və millət sevgisindən alır. Şair xalqın güzəranına, ruhuna və ana dilinin incəliklərinə dərinləndən bələddir.

Sərraf Şiruyə bir insan və sənətkar kimi gözünü dünyaya və sənətə Göyçədə açıb. Göyçəli olmaq onun həm şair, həm də vətəndaş taleyinə xüsusi səhifə kimi yazılıb. “Göyçə Azərbaycan mədəniyyətinin Oğuz Kağandan, Dədə Qorquddan yadigar qalma ən qədim saz-söz ocaqlarındandır. Buranın Tanrı əli ilə sığal verilmiş füsunkar təbiəti, ucalıqda yalnız göylərə yenilən vüqarlı dağları, yamyaşıl meşələri, göy Tanrı nəfəsli Göyçə gölü Azərbaycanın bu ulu yurdunun insanlarını anadangəlmə aşiq edib: Tanrının, təbiətin, sazın, sözün aşıqləri. Göyçədə doğulub sazı sevməmək, Göyçədə doğulub sözü sevməmək, Göyçədə doğulub Tanrını sevməmək, sadəcə olaraq, mümkün deyil. Burada saz da, söz də Tanrı nəfəslidir. Göyçəlilərin sazı səslənib, sözü dilə gələndə sanki uca Tanrı göylərdən yerə enir, öz nəfəsi ilə insanların qəlbini işıqla doldurur. Ona görə də bu yurdun övladları sevgipərəstdir” (*S.Rzasoy. Folklorlaşan alim ömrü. B., “Nurlan”, 2007, s. 14-15*).

Göyçə varlığının bütün həyat tərzı əski türk ənənələrinin daha mühafizəkar şəkildə qorunduğı tərəkəmə-elat yaşam tipinin davamıdır. Sosial-siyasi hadisələrin təsiri ilə yaşam tərzində dəyişikliklər baş versə də, etnopsixoloji davranış və etnik-mədəni sistemin əsasları deformasiyaya uğramamışdır. Göyçədə sənət də, ədəbiyyat da etnik-millı ənənə üzərində inkişaf etmişdir. Bu ənənənin əsasını yurda, vətənə bağlılıq təşkil edir. Göyçəli olmaq Sərraf Şiruyəni həm də vətəninin, millətinin və dilinin aşiqinə çevirib:

*Mənim üçün canım qədər əzizdir,
Bir Vətənim, bir millətim, bir dilim.
Silahımdı, kəsərimdi, gücümdü,
Bir ürəyim, bir qələmim, bir dilim.*

Sənətkarın Vətən, millət, dil sevgisi eyni zamanda aliyyət, ülviyyət və qüdsiyyətə olan vurğunluğun içindən keçir:

*İki şəxsdir hər kim bilsə iki dil,
Əkizlənilib ürəyimdə iki dil.
Töhmətimdi – ikiüzlü, ikidil,
Şöhrətimdi bir niyyətim, bir dilim.*

*Şiruyəyəm, çətin könlüm allana,
Qaralıq silinə, həyat allana.
Qorxuram ki, dodaqların allana,
Yanağından qoy yalayım bir dilim.*

Ümumiyyətlə, təcnis aşiq yaradıcılığında xüsusi yerə malik çətin sahədir. Təcnis yaradıcılığı ilə, Aşiq Alı, Aşiq Ələsgər, Şair Aydın kimi qüdrətli sənətkarlar məşğul olmuşlar.

“Təcnis, əsas etibarilə, omonim, yəni yazılışca və deyilişcə eyni olub, leksik məna baxımından müxtəlif olan sözlərin işlədilməsindən yaranan şeirdir. Belə sözlər “cin-as” adlanır. Cinasların işlədildiyi şeir janrından asılı olmayaraq, həm də təcnisdir. Lakin təcnis yaradıcılığı şeirdə təkcə cinasların işlədilməsi ilə bitmir. Belə ki, cinasların işlədilməsi zamanı ayrı-ayrı aşiq şeir janrlarının öz poetik normalarına da riayət olunmalıdır. Bu da el-aşiq poeziyasında təcnislə bağlı müxtəlif şeir formalarının yaranmasına gətirmişdir” (*X.Məmmədova-Rəhimova. Şişqayalı Şair Aydının təcnis sənətkarlığı – Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatına dair tədqiqlər. XIX kitab, B., Səda, 2006, s.135*).

“Təcnisin aşağıdakı formaları vardır: “Təcnis” (“Qara təcnis”), “Bayatı təcnis”, “Gəraylı təcnis”, “Ayaqlı təcnis” (“Müstəzad-səqir təcnis”), “Cığalı təcnis”, “Nəfəşçəkmə təcnis”, “Dodaqdəyməz təcnis”, “Zəncirləmə təcnis”, “Öyüdləmə cığalı təcnis”, “Əvvəl-axır hərf üstə təcnis” (*M.Həkimov. Aşiq şeirinin növləri. B., APİ, 1987, s. 47*).

Təcnisi tədqiq edən alimlərin vurğuladığı kimi, “təcnis yaratmaq məharəti və bu işin ən böyük çətinliyi forma ilə məzmunun ahənginin pozulub-pozulmamasında ifadə olunur. Çünki təcnis yaratmaq üçün deyiliş və yazılışca (şəkilcə) oxşar sözlərdən qafiyə kimi istifadə olunmalıdır. Lakin bu sözlərin işlədilməsi müəllifdən böyük sənətkarlıq tələb edir. Ancaq çox vaxt cinasların işlədilməsi zamanı mənanı gözləmək çətinləşir: məzmun cinaslarla uyğun gəlmir və cinaslardan ibarət mənasız söz yığını alınır. Beləliklə, kamil formalı, dərin məzmunlu cinaslar yaratmaq hər sənətkara nəsisə olmamışdır” (*X.Məmmədova-Rəhimova. Şişqayalı Şair Aydının təcnis sənətkarlığı – Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatına dair tədqiqlər. XIX kitab, B., Səda, 2006, s.135*).

Sərraf Şiruyənin ədəbi yaradıcılıq dövrü aşiq sənətinin nisbətən tənəzzül dövrünə təsadüf etsə də, o, Göyçə saz-söz mühitinin ən gözəl ənənələrini layiqli şəkildə davam etdirə bilmiş və forma və məzmunca mükəmməl təcnislər yarada bilmişdir:

*Aman təbib, üzdən vurma neştəri,
Yaram dəyib, dərindən yar, yaxşı yar.
Könül düşüb bir Şirinin eşqinə,
Deyən yoxdur Bisütunu yaxşı yar.*

*Yazıq canım eşq oduna ha yandı,
Baş açmadım eşqin səmti hayandı.
Dar günümdə bilirəm ki, hayandı,
Yaxşı qohum, yaxşı qardaş, yaxşı yar.*

*Şiruyəyəm, geydi tər sinə sarı,
Yol aldı yarıdan tərsinə sarı.
Qoyuldu məzara tərsinə Sarı,
Qibləsində dəfn olundu Yaxşı yar.*

Bu şeir cinas texnikasının bütün göstəricilərinin əks olunduğu qoşma-təcnisdir.

Şeirdə üç cinas fiqurundan istifadə olunmuşdur. Bunlardan biri hər üç bəndin sonuncu misrasında istifadə olunan “yaxşı yar” təcnis sırasıdır (yaxşı yar (yaxşı yarmaq mənasında) – yaxşı yar (yaxşı sevgili mənasında) – Yaxşı yar (Aşiq Sarının sevgilisi Yaxşı).

Qalan ikisi hər bəndin özünə məxsus olan təcnis vahidləridir. Hər üç bəndi əhatə edən cinas fiquru yalnız hər bəndin özünə məxsus olan cinas fiqurlarından funksiyasına görə fərqlənir. Onu qalan üç cinas fiquruna nisbətdə “əsas

fiqur” saymaq lazım gəlir. Çünki hər bəndin özünə məxsus cinas fiquru yalnız işləndiyi bəndlə məhdudlaşır.

Şeirdə təcnis texnikasının klassik normalarından irəli gəlməklə iki səviyyədə cinas fiqurları işlədilmişdir:

1. Bəndlərarası cinas sırası: yaxşı yar (yaxşı yarmaq mənasında) – yaxşı yar (yaxşı sevgili mənasında) – Yaxşı yar (Aşıq Sarının sevgilisi Yaxşı).

2. Bənddaxili cinas fiqurları: “yaxşı yar” – “ha yandı/ hayandı/ həyandı” – “tər sinə sarı/ tərsinə sarı/ tərsinə Sarı”.

Birinci bəndin daxili cinas fiquru ilə bəndlərarası cinas fiqurlar fonoakustik baxımdan həmahəngdir. Yəni birinci bəndin cinas fiquru sonrakı bəndləri bir-biri ilə birləşdirən bəndlərarası (“əsas”) cinas fiqurları sırası ilə eyni qafiyə sisteminə girir.

Sərraf Şiruyənin yaratdığı cinaslar tək-cə texniki ahəngi, yəni forma estetikası ilə yox, həm də məzmun-məna keyfiyyəti ilə seçilir. Şeirdə öz yerində və məqamında işlədilmiş cinaslar ona musiqililik, melodiklik gətirir, forma gözəlliyini artırır.

Bununla bərabər, qeyd etmək lazım gəlir ki, Sərraf Şiruyənin ümumi yaradıcılığında olduğu kimi, təcnis yaradıcılığında da kədərli notlar geniş yer tutur:

*Bahar gəldi qar əridi dağlarda,
Sellər-sular gəlib doldu yatağa.
Bəd gətirdi mənim ömür baharım,
Zəlil edib məni saldı yatağa.*

*Gündən-günə gül rəngim saraldı,
Tərlanıydım, oylağımı sar aldı.
Görürsən ki, çiçək tağda saraldı,
Yaxşı-yaxşı ya kökə bax, ya tağa.*

*Şiruyəni say bir sifət, bir üzə,
Aç süfrəni qonaq eylə bir üzə.
Gözləginən ovun çıxsın bir üzə,
Oxu sazla, sin bərədə yat, Ağə.*

Sərraf Şiruyənin şeirlərində işlədilmiş cinaslar şeirin məzmunu, ovqatını tam əks etdirə bilər. Cinaslar şeirdəki poetik mənanı bütün dolğunluğu ilə inikas edir.

Sənətkarın şeirlərində lirik qəhrəmanı mücərrəd, uydurma qəhrəman deyildir. O, təcnislərdə dərin mənalar yaratmağa və həmin mənaları cinaslar vasitəsi ilə təzahür etdirməyə nail olmuşdur. Bütün bunlar göstərir ki, o, Göyçə aşığı mühiti üçün xarakterik olan ədəbi dilə dərinlən bələddir və ondan sənətkarcasına istifadə etməyi bacarmışdır.

*Eşqimi dedim canana,
Çəkmə məni ala – dedi.
Zülflərinə qara dedim,
Bir gün olar ala – dedi.*

*İltimas etdim gözəldən,
Nə istəyir gör göz, əldən.
İstədiyini mən gözəldən:
Bir ciüt nardı, ala – dedi.*

*Şiruyəyə dedim yarı,
Dedi: – Ömür-gündü yarı.
Yar yadına sala yarı,
Gəlib canım ala – dedi.*

Şeirin ifadə etdiyi hissiyyat, fikirlər, estetik duyğular o qədər dolğun, canlı və həyatidir ki, insan qeyri-iradi olaraq şairin coşqun istedadına, böyük məharətinə heyran olmaya bilmir. Bu sətirlərdə sevən bir qəlbin coşqun, nəcib həsrət və həyəcanlarını şair yüksək həyəcanlıqla vermişdir. Şairin şeirlərindəki məhəbbət heç də intim və fərdi hisslərin ifadəsi deyildir. Bu məhəbbət insanları həyata, gözəlliyə və sədaqətə səsləyir. Əsl sənətkarın dəyəri və qiyməti də elə bunda – Tanrının yaradıb bizlərə bəxş etdiyi dünyanı öz yaradıcılığı ilə qoruyub daha da gözəlləşdirə bilməkdə ifadə olunur.

*Seçilmiş əsərləri, I cild (Təcnislər),
Bakı, “Nurlan”, 2008-ci il*

Ziyəddin MƏHƏRRƏMOV,
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

KÖKƏBAĞLILIĞI YAŞADAN SÖZ USTADI

İnsanın mənəvi-estetik inkişafı prosesində müstəsna əhəmiyyət kəsb edən vasitələrdən biri də bədii ədəbiyyatdır.

Göyçə mahalının təbii gözəllikləri, buz bulaqları, ayna suları, dərin dərələri, sərt qayaları, elatın yayladığı yaylaqları, mərd və əməksevər insanları xalq yaradıcılığının inkişafı üçün əsas mövzu materialı olmuşdur.

Bu mühitdə doğulub boya-başa çatan insanlar daha çox ədəbi yaradıcılığa meyilli olmuşlar. Ustad sənətkarımız Sərraf Şiruyə də belə yaradıcı insanlardandır.

Sazın, sözün coşub-çağladığı, ustad sənətkarların məclis açıb, cövlan elədiyi bir mahalda yetişən şair Sərraf Şiruyə sözün həqiqi mənasında mahalın adına layiq bir sənətkar kimi yetişmişdir. Özündən əvvəlki sənətkarlar kimi Göyçə mahalının adını öz imzası ilə şöhrətləndirmişdir.

Sərraf Şiruyə eyni zamanda atası Həsən Xeyallının layiqli davamçısı kimi poeziya aləmində öz möhürlü imzası və dillər əzbəri olan şeirləri ilə məşhurdur.

Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, Şiruyəni tələbəlik illərindən tanıyıram. O, pedaqoji institutun riyaziyyat fakültəsində, mən isə filologiya fakültəsində oxuyurdum. Ali məktəb həyatında keçirilən bütün ictimai-siyasi, ədəbi-bədii tədbirlərdə fəal iştirakına və hamını heyran edən maraqlı təcnislər, qoşmalar müəllifi olduğuna görə məşhur idi. Onun Biləndər Hüseynov, Məhəbbət Qarabağlı, Şota Saleh, Tofiq Saleh, Alqayıt Xəlil, Tariyel Qəribli, Bəxtiyar Ərşadi, Akif Qurbanov, Oqtay Rza, Tofiq Eyvazov kimi çoxsaylı yara-

dıcılıqla məşğul olan dostları vardı. Şiruyə bu dostları arasında xüsusi hörməti və istedadı ilə seçilirdi. Onun yazılı və şifahi xalq ədəbiyyatına maraq göstərməsi, məhəbbət dastanlarından yaddaşında olan mənalı poetik nümunələri söhbətlərinin dadına-duzuna qatması, arada bir özünün yeni yazdığı təcnislərini diqqətə çatdırması maraqla qarşılanırdı. Qələm dostlarından gələcəkdə Şiruyənin tanınmış bir şair olacağı barədə fikirləri həmişə eşitmək olurdu... 60-cı illərin ortaları idi. Bütün sahələrdə olduğu kimi ədəbiyyatda da bir milli oyanış dövrü yaranmışdı. İctimai-siyasi tədbirlərdə, ədəbi dərnəklərdə diskussiyaların, palemikaların əsas missiyası milli fikir azadlığına və sözə xidmət idi. O dövrün cavan şairləri sayılan Bəxtiyar Vahabzadənin, Hüseyn Arifin, Əli Kərimin, Məmməd Arazın, Xəlil Rzanın yazdığı şeirlər ictimaiyyət arasında sürətlə yayılır, müzakirə predmetinə çevrilirdi.

Xatirimdədir, bir dəfə tələbə dostlarımız yaradıcı gəncləri dinləmək üçün xüsusi bir məclis düzəltmişdilər. Qələm dostları ilə birlikdə Şiruyə də həmin tədbirdə iştirak edirdi. Tələbə dostumuz mərhum şair Şota Salehin xahişi ilə Şiruyə orada təzə yazdığı bir neçə şeirini oxudu. “Olar” rədifli qoşması tələbə gənclər arasında xüsusi alqışla qarşılandı:

*Barmağa taxılar qızıl, gümüşlər,
Qiymətli ləl, gövhər gizlində olar.
Mis qalayxanada, yaqut, cəvahir,
Mücrüdə, sandıqda, sərniciyə olar.*

*Dərin çaylar sakit axar, lal gedər,
Nər dəvələr ağır-ağır yol gedər,
Paxılın qəlbindən qilü-qal gedər,
Pak ürək, pak könül sevincdə olar.*

*İçi boş nağara uca səsdədi,
Könüllər oxşayan kaman pəsdədi.
Süpürgə həmişə ayaq üstədi:
Ya qapı dalında, ya küncdə olar.*

Bu qoşmanın təsüratından hədsiz heyranlıq duyanlar Alqayıtın saz havaları üstə oxumağını müşayiət edən tələbə dostlarımız Şiruyənin “Olar” qoşmasını da oxumağı ondan xahiş edirdilər... Bax beləcə başqa şeirləri ilə bərabər, bu şeir də məclislərdə ən çox oxunduğundan populyarlaşdı.

Aşıq şeirinin müxtəlif janrları vardır ki, yazılı ədəbiyyatın nümayəndələri də çox zaman fikirlərini daha səliqəli ifadə etmək üçün bu janrlara müraciət edirlər. Qoşma şeir növü bu və ya digər əlamətlərinə görə müxtəlif şəkillərdə diqqəti cəlb edir. Hər bənddə misraların sayı, hecaların miqdarı, qafiyələrin quruluşu etibarlı ilə eyni olan bir şeir müəyyən bir cəhətə görə başqa bir şeir şəkli kimi diqqəti cəlb edir. Belə şeir şəkillərindən biri də ifadə edilən fikir zənginliyinə və dolğunluğuna görə tənislərdir. Aşıq Alı, Məmmədhüseyn, Dədə Ələsgər, Molla Cümə, Zodlu Abdulla və bu kimi ustad sənətkarların ənənələrindən bəhrələnən Şiruyə cinas qafiyələrdən istifadə etməklə tənislərində mənə dərinliyinə daha çox fikir vermişdir.

Şiruyəni saz və söz seyərlərə sevedirən onun novator şair kimi ədəbi şeirimizin bütün növlərində qələmini sınınaması, gözəl nümunələr, poetik parçalar yaratmasıdır. Heca vəznində yaranan şeirlərin ahənginin başlıca şərti misralarda hecaların sayıdır. Bu o deməkdir ki, hər hansı şeirin birinci misrasında neçə heca varsa, qalan misraların da hər birində o qədər heca olmalıdır. Sərraf Şiruyə aşıq şeirinin tənisi janrında ən çox yazan bir şair kimi müasir Azərbaycan ədəbiy-

yatında qüdrətli təcnis ustadı kimi tanınır. Onun yaradıcılığında cığalı təcnislər xüsusilə heyranlıq yaradır. Belə şeirlərin hər birinə bir bayatı əlavə edilir ki, buna “cığa” bəndi deyilir. Təcnisin bəndləri ilə cığa bəndləri bir-birinə bağlı olur və təcnislə onun əlavə bəndi qafiyələnir. Hər bəndin iki misrasından sonra verilən cığa bəndi sonra qalan iki misra bənddə ifadə olunan ümumi fikri tamamlayır:

*Ögey bəxtim nicat yolu açmadı,
Məni dərd-kədərlə başabaş qoydu.
Sərraf, başa-baş qoydu,
Dosta başa-baş qoydu.
Taleyim bəd zamanla,
Məni başabaş qoydu.
Yaxın üz çevirib, gen dolananda,
Təklədi, yadlarla başabaş qoydu.*

Daha doğrusu, təcnisdə qafiyyə təşkil edən sözlərin deyiliş və yazılışca eyni olması, müxtəlif mənalar daşması başlıca şərtidir. İlk baxışda formal cəhət kimi görünən bu şərt təcnis yazan sənətkardan son dərəcə böyük ustalığ tələb edir. Bu cəhət isə Sərraf Şiruyədə fitrətdəndir.

Şeir üçün başlıca vasitələrdən biri ritmdir. Ritm şeirə oxunaqlıq gətirir, onu yadda qalan şəkllə salır. Bu baxımdan Sərraf Şiruyənin “Vidalaşırıq” rədifli ayaqlı qoşmasına nəzər salsaq görərik ki, yerli-yerində işlədilən təkrarlar fikrin səlisliyinə, əlvanlığına gətirib çıxarmışdır.

*Nə mən kök-budağam, nə sən ləçəksən,
Nə mən bəynişinəm, nə sən göyçəksən.
Nə mən Şiruyəyəm, nə sən “Çiçəksən”
Soyuq baxışlarla qucaqlaşırıq,
Acı göz yaşıyla vidalaşırıq.*

Sərraf Şiruyə əlinə qələm aldığı gündən fitri istedad sahibi kimi çox böyük müvəffəqiyyət qazanmışdır. Belə ki, o dövrün bütün qadağalarına baxmayaraq anti-sovet şeirlərindən tutmuş, lirik şeirlərinə qədər əksəriyyəti el-el, oba-oba dildə-dodaqda gəzərək xalqın milli sərvətinə çevrilmişdi. Çünki başqalarının deyə bilmədiyini o poetik şəkildə daha aydın ifadə edə bilmişdir:

*Qürbətin baharı nəyimə gərək,
Vətənin qışına yetirin məni.
Ovutmaz könlümü yad elin gülü,
Obamın daşına yetirin məni.*

Bu deyimin bundan oyanası yoxdur. Sözlər elə seçilib, misralara elə düzülüb ki, düşünürsən ki, bu nümunədə hansısa sözü başqa sözlə əvəzləmək mümkün deyil. Əgər mümkün olsa onda bu ahəng pozular.

Ustad şair yaradıcılığında zəngin Azərbaycan dilinin mənə çalarlarından, ifadə gözəlliklərindən də yerli-yerində istifadə edir. Bu da müəllifin Göyçə ədəbi mühitindən lazımcınca yararlandığının bir göstəricisidir.

Bədii ədəbiyyatda mənəni qüvvətləndirmək, hər hansı bir cəhəti daha qabarıq nəzərə çatdırmaq üçün ustad sənətkarlar məcazın sadə növü sayılan epitetlərdən çox ustalıqla istifadə edərək şeirin poetik siqlətini və onun bədii dəyərini keyli dərəcədə artırırlar.

*Məni Məcnun edib, salıb çöllərə,
O, ballı, qaymaqlı dodağın, ay qız.
O, mina gərdənin, sənubər boyun,
Şamama bəsləyən qucağın, ay qız.*

*Ay gəlir səcdənə məclis quranda,
Çəkir həsrətini dağ da, aran da.
Əksimi görürəm qarşı duranda,
Nə gözəl güzgüdü buxağın, ay qız?*

Sərraf Şiruyenin doğulduğu el-obanın, soykökün, ailənin, böyüdüüyü mühitin dini baxışları da onda biruzə verməyə bilməzdi. O da atası və qardaşları kimi islam dinini dərindən bilir. Hələ uşaqlıqdan ərəbcə yazıb-oxumağı bacaran şairin yaradıcılığının xeyli hissəsini dini poemalar və şeirlər təşkil edir. Onun son illər yazdığı “Hüseynimə” və “Əliyə” şeirlərindən nümunələrə diqqət edin:

*Öz-özümü duyən gündən ağlar nohəxaniyam,
Ərşə qalxan naləm ilə ağlaram Hüseynimə.
Gün nədir, ay nədir ki – fanidən axirətə,
Dəmadəm matəm-əza saxlaram Hüseynimə.*

*Göydə mələklər ağlar, kafər bu vaxt gəlməz,
Kufə əhlilər kimi düz haqqı-saya gəlməz,
Haqq yanında bilirəm, günahım saya gəlməz,
Axirət ümidimi bağlaram Hüseynimə.*

Yaxud:

*İki dünya xoşbəxtiyəm, çün aşiqəm Əliyə,
Baş endirib, səcdə qullam mən dəmadəm Əliyə.
Qismət ola məhşər günü başmağın cütlüyəm,
Qulamının qulamutək olam həmdəm Əliyə.*

***Odur millət şəfadarı, iki cahan sahibi,
Düldül atlı, Zülfüqarlı, mərdi-meydan sahibi.
Dini-islamın carçısı, o xoş Quran sahibi,
Lənət gəlsin kafərlərə, etdi sitəm Əliyə.***

Bu şeirlərdən məlum olur ki, şair əhli-beyt aşiqi olmaqla əsl islam təbliğatçısıdır.

Sərraf Şiruyə bədii ifadə və təsvir vasitələrindən böyük ustalıqla istifadə etməyi bacaran, canlı təbiət və gözəllik təsvirləri yaradan, lirik qəhrəmanlarını öz dilində danışdıran, şeirin vəzn tələblərinə sadıq qalan, onun poetik tələblərini məzmun və forma baxımından nəzərə almağı bacaran səriştəli, həm də ictimaiyyət arasında tanınan, imzası olan böyük şairlərimizdəndir.

***“Ulduz” jurnalı,
№2, 2012-ci il***

SƏRRAF ŞİRUYƏ

Uşaqılıq illəri ömrün ən təmiz, ən büllur vaxtlarıdır. Həyatın bir-birindən təlatümlü axar-baxarından keçməmiş, könül dəftərinin ləkəsiz, boyasız vərəqlərinə yazılanların hamısı şirin bir xatirə kimi ömür boyu unudulmaz olur.

Dünya görmüş müdriklərin: – *“İnsanın gələcək həyat yolu uşaqılıqdan bəllidir”* fikrinə mən həmişə tərəfdar olmuşam. Və sən demə, zənnimdə yanlışlamışam. Çünki ömrümün ən qayğılı çağlarında qələm-dəftərə sarılmaqla təsəlli tapmış, daxili duyğularımı onunla izhar etmişəm.

Ulu Göyçənin bəxtəvərli günlərində, qohum-qonşunun çal-çağırılı məclislərində görüb-götürdülərim sonralar sənət yollarındakı axtarışlarımda daim gərəyim olub. Belə ki, o vaxtlar əlim təzəcə qələm tutanda eşitdiklərimə biganə qalmaz, xəlvəti də olsa məni tutan hər hansı bir hikməti, ibrətamizliyi, hətta ən adi bir misranın timsalında da olsa cib dəftərimə yazar, uşaqılığımın “Sandıq ədəbiyyatı”na daxil edərdim.

Yenə o qədim diyarın el-obası yerində olduğu günlərdə, arif-qanan məclislərinin birini aşiq aparırdı. Onun “Orta Saritel” üstündə oxuduğu *“Bu fələknən nərd atasan”* misrası ilə başlayan gəraylı ilk eşidimdəcə uşaqılıq diqqətimi bütünlüklə özünə cəlb elədi. Onu sona qədər beləcə dinləməli oldum.

*Bu fələknən nərd atasan,
Şeş-beş verən zərin ola.
Ortalığa bəxt qoyasan,
Aparmağa sərin ola.*

*Söz yığasan demək üçün,
Dost tapasan kömək üçün,
Bu dünyanı yemək üçün,
Ağlın, huşun dərin ola.*

*Ürəyini bənd etməyə,
Ləblərini qənd etməyə,
Zülfünü kəmənd etməyə,
Mələk misal pərin ola.*

*Ay Şiruyə, al geyəsən,
Yaman gözə gəlməyəsən,
Bir deyənə beş deyəsən,
Arxanda bir nərin ola.*

Dinlədim və yadımda qalan bəzi misraları hafizəmdən dəftərçəmə köçürdüm.

“Söz yığasan demək üçün” misrasını bir neçə dəfə öz-özümə pünhanca pıçıldadım:

– “Nə yaxşı deyib Şiruyə” – fikirləşdim özlüyümdə.
“Deməli, söz yığmaq yaxşı şeydi ki, onu sonralar, yeri gəldikcə işlədəsən...”

Bax, beləcə də, elə o vaxtdan həyat dəftərimin səhifələrinə gələcək günlərimdə izinə düşəcəyim bir şairin də adı, ünvanı yazıldı...

*Ataların dürr sözüdür:
Ağ gün ağardar insanı,
Qara gün çəkər qaraya,
Yəqin qaraldar insanı.*

*Yaxşı insan könül yapar,
Şər deyəni şər də tapar,
Babalardan bir söz də var:
Zəhmət ucaldar insanı.*

*Ay Şiruyə, çəkmə aman,
Mətləb üstə yaxşı dayan.
Yağlı gəlir, şöhrətlə şan,
Bəzən qudurdar insanı.*

İlk baxışda adi səslənən bu sadə misralar kiməsə mənə çalarında olduğu kimi görünməyə də bilər. Lakin yadda saxlamaq lazımdır ki, el sənətinin gözəlliyi onun sadə deyimlərinin fəvqündə mənalı fikirlərin tərənnümü ilə sıx surətdə bağlıdır. Xalqa, elə, obaya bağlı sənət zərirləri həmişə “mürəkkəb ifadə” xatirinə deyilən ibarəlikdən uzaq olmuşdur.

Şiruyənin yaradıcılığı da belədir. Göyçə ədəbi mühitindən qaynaqlanan bu misraların ən dəyərli cəhəti onun yadda qalımlığıdır. Əgər şifahi deyim və ya avazdakı ifa tərzində eşitdiyin qoşqulardan bir-iki misra belə yaddan çıxmıyacaq qədər hafizəndə həkk olunursa, deməli o təbliğə layiqdir.

Sərraf Şiruyənin bütün mövzuları həyatilik baxımından ünvanlıdır. Hələ gəncliyindən bir əhli-hal müdrikliyinə xas olan təbiətindəki müdriklik onun yaradıcılığında da öz əksini tapır. Nə deyirsə, aqillərin kamalına söykənir, nə yazırsa, hər kəlməsində qananların ürəyinə yol tapır.

Belə hallarda Sərraf Şiruyə bir sənətkar kimi zamanın nəbzini tutmağa, onun əhvali-ruhiyyəsinə şərik olmağa çalışır. Və əksər hallarda buna nail olur.

El təəssübü, Vətən qeyrəti, torpaq istəyi! Bütün bu bəşəri ideyalar bir fərdin mərdliyi, mübarizliyi və üzüdönməzliyi timsalında təşəkkül tapır, şairin özünəməxsus deyim tərzini qafiyələr axınında Vətən övladlarının çağırış harayına dönür.

*Hünər meydanına çağırın eli,
Hər körpə uşağı gərəkdir bizə.
Hiyləgər qurdlardan qorunmaq üçün,
Çobanın çombağı gərəkdir bizə.*

*Aqıl ataların nəsihətləri,
Alimin, şairin dilavərləri.
İgidlər hünəri, ərlər hünəri,
Köhləni, yarağı gərəkdir bizə.*

*Əqidə birliyi, məslək birliyi,
Həqiqət birliyi, dilək birliyi,
Sədaqət birliyi, ürək birliyi,
Birliyin bayrağı gərəkdir bizə.*

*Gərəyə gəlmirsə, əl bizim deyil,
Birliyi olmayan el bizim deyil,
Heç kim ayrılığa salmasın meyl,
Birliyin qaynağı gərəkdir bizə.*

*Nə aman yeridi, nə ün yeridi,
Nə qeybət yeridi, nə kin yeridi,
Şiruyə, Vətənin çətin yeridi,
Tərənələr caynağı gərəkdir bizə.*

Əgər bu və ya başqa bir sənətkar yaşadığı mühitdə Vətən adlı dünyasının mövcud hadisələrindən kənarda qalırsa, beləsinin yaradıcılığı bəşəri amallara qovuşa bilməz.

Sərraf Şiruyə bu fərdilikdən uzaqdır ki, onun misralarındakı mənalar da, ümumbəşəri ideyalarla çulğaşır.

Şair olan kəs hansı mövzuya üz tutsa, onun qayəsi müəllifin həyat amalına, onun fərdi ideyasına xidmət edəcəkdir. Özü bunu istəsə də, istəməsə də, bu yaradıcılıq prinsipinin qanunauyğunluğundan kənara çıxa bilməz. Deməli, xarakter hər kəsin dilindən və əlindən çıxan, qəlbinin dərinliklərindən süzülüb gələn nişanələrində öz təsirini göstərməmiş deyil. Təkcə bir şərtlə ki, sənətkar həyatda olduğu kimi, sənət tərənnümlərində də eləcə görünsün, eyni amala xidmət eləsin.

Əks təqdirdə, belə sənət nümunələri səmimiyyətdən uzaq olar. Bu mənada Şiruyə müəllimin şeirlərində bir təbiilik mövcuddur. Göyçə ədəbi mühitinə xas olan örnək dərsinin təsiri ilə, onun şəxsi xarakterindəki əlamətlərinin vəhdətindən yaranan bu şeiriyyət vərdişi onun yaradıcılığına öz təsirini göstərmişdir. Həm də belə hallarda şairin söz inciləri tərəddüddən uzaq olur.

Vətənpərvərliyində dönməzlik, nəsihətamizliyində müdriklik, məhəbbətində çəkdiyi əzabları özünə xoş bilmək, təmiz eşqin səmimi etirafı, sevgi zülmünün bolluğundan həzz almaq kimi aşıqlıq vərdişi...

*Yar sevincdə, yar şadlıqda, mən qəmdə,
Könlüm üçün bu da əziz, bu da xoş.
Od tutmuşam, bir afətin eşqindən,
Yanmalıyam bu atəşə, oda xoş.*

*Nə xoşbəxtəm, olduğumtək duyulsam,
Yar əliynən neştərlənib soyulsam.
“Of” deməram yüz yerimdən oyulsam,
Yar çəkdirən xata, bala, qada, xoş.*

Şəxsi müəlləsi sayəsində klassik ədəbiyyatımızın qaynaqlarından bəhrələnən Şiruyə Həsənoğlu bu nəzəri axtarışlarından faydalandıqca, şeirlərinə yeni kamillik, qafiyələrinə axarılıq gətirmişdir. Türk dünyasının böyük sənətkarı Qaracaoğlanın solmaz inciləriynən səsləşən rədif-qafiyələrindəki məna və məzmun vəhdəti də bununla həmahəngdir.

*Min bir nazla baxan gözəl,
Bir də mənə baxmazmola,
Qara qaşlar ədalənib,
Ürəyimi yaxmazmola.*

*Bal dodağın gülüşləri,
Şirin-şirin öpüşləri.
Yarın asta yerişləri,
Biz tərəfə axmazmola.*

*Atamı əhdi, peymanı,
Satamı dini, imanı.
Bəs onda eşqi, hicranı,
Şiruyəni yıxmazmola?!*

Şiruyə müəllimin vətənpərvərlik ruhunda pərvəriş tapması, bu amallar üstündə boya-başa yetib əhli-hallar cərgəsinə qarışması bir şair kimi onun yaradıcılığında ayrıca yer tutur. Qədim azəri ellərimizin halal ocaqlarından olan ulu Göyçədə dünyaya gəlib ilkin dərslərini o sazlı-sözlü diyar-

dan alan şairin sonrakı doğma Qarabağımızla, böyük Nizami Gəncəvinin təbirincə “Yazı da, qışı da gül, çiçək olan” Bərdə obasındakı həyatı ilə bağlı Vətən ayrılmazlığı, torpaq bütövlüyü onun qələmində səmimi canıyananlıqla təsvir edilir.

*Qoşalaşıb həsrətimin düyünü,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.
İki nisgili var qəmli könlümün,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

*Biri sol qolumdu, biri sağ qolum,
Biri sol yolumdu, biri sağ yolum,
Mənim aran yolum, mənim dağ yolum,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

*Sərraf Şiruyəyəm, bu bir cüt sözüm,
Bu bir cüt sevgilim, bu bir cüt gözüm.
Bu bir cüt müqəddəs ocağım, közüm,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

Şiruyə müəllimin mövzuları çox əhatəli olduğu kimi, onun şeirləri forma baxımından da zəngindir. Şifahi xalq ədəbiyyatımızın bitib-tükənməyən söz xəzinəsindən mənim sədiyi sənət dərsləri öz nəticəsini verib. El deyimlərimizin bütün janrlarında yazıb-yaradan istedadlı şair bu sərnədə hansı yönə müraciət edibse, məqsədinə nail olub.

Şairin divaniləri silsiləsindən olan söz imkanlarının kamilliyi də bu sıradandır...

*Şölə çəkən bir şam idi, məşəl idi ürəyim,
Təkcə sənə bağlanmışdı, təmiz arzu, diləyim.*

***Şöhrətlərə, sərvətlərə sən qul oldun, mələyim,
Yad əliylə yad neştəri ürəyimə yeritdin.***

Düzüm-düzüm qoşmalar, gəraylılar, təcnislər, müxəmməslər, divanilər, yeddiliklər müəllifi olan Sərraf Şiruyə Həsənoğlunun təcnisləri oxunaqlıdır, ürəyəyatımlıdır. Azəri şeir dilinin ən maraqlı, zəngin və mürəkkəb formalarından olan təcnis deyimlərində kamillik məqsədinə yetməyin hər sənətkara nəsim olmadığına yaxşı bilən Şiruyə müəllim bu məsuliyyətin öhdəsindən ustalıqla gəlir. Onun seçdiyi cinas qafiyələr mənalıdır, təmkinlidir. Formanın bütün qanunlarına riayət edən şairin cinas qafiyələrindəki bu əlamətlər onun yaradıcılığına bütövlük gətirir. Şair bu cinasların düzümündə alınma sözlərə meyil etmir, sırf azəri dilinin zəngin çalarına məxsus olan sinonimlərdən özünəməxsus ustalıqla yeni mənalar ala bilir.

***Ovu bərəsində vurmayan ovçu,
Ha çalışsa, ovu gəlməz bir ələ.
Adil hökmdarsan, ay Allah-taala,
Möhtac qoyma sən bir əli, bir ələ!***

***Günəş sönməyib, bənzər olub Ay ağa,
Bəxtim kimi qəddim düşüb ayağa,
Günahkaram, qur divanı, ay ağa,
Tök xəlbirə, əməlimi bir ələ.***

Şair eyni deyim üslubuna cığalı qafiyələrin tapıntısında da nail olub. Klassik el sənətimizin ustadlarına istinad edərkən öz yaradıcılıq üslubuynan cığalı təcnislərindəki nəsihətamizlik meyarı diqqətdən yayınmır. Onda axıcılıq təzə cinas tapıntıların mənə məqsədinə xidmət etməsilə bağlıdır.

*Şeyda bülbul fəğan edir bağçada,
Xəbər tuta, qönçə gülü oyana.
Sərraf deyər, o yana,
O odlana, o yana,
Vüsal nəsib olmadı,
Bisütunu oyana.
İltimas eyləyin, aman günüdür,
Qəmzəsilə bağrım başın oyana.*

*Hər kimə taleyi, iqbali yardı,
Görərsən sevinci, kədəri yardı.
Sərraf deyər, o yardı,
O rəqibdi, o, yardı,
Çəkdi qanlı neştəri,
Kal yaramı o, yardı.
Təbibim, loğmanım, dərmanım yardı,
Naşı təbib, çək neştərin o yana.*

Ta qədimdən bəri Göyçə ədəbi mühitinin saz şeiri üstündə bərqərar olub inkişaf etməsi tədqiqat aləminə çoxdan məlumdur. Amma necə deyərlər, “beş barmağın beşi də bir olmadığı” kimi, bu mühitdə yetişən sənət adamları da yaradıcılıq nöqtəyi-nəzərindən fərqli olmuşlar. Onların dərini də var, dayazı da. Kamil yaradıcılıq imkanlarına malik olanı da var, üzdən gedəni də. Bütün bunlar əvvəl də olub, indi də belədi. Bu gün yaradıcılığının ən gözəl dövrünü yaşayan, hər iki Vətən kəsiyindən, düşmən tapdağında inildəyən Göyçəsindən və sinəsi yaralı Qarabağından sarı gecəsi-gündüzü nigarançılıq içində keçən Şiruyə Həsənoğlu müasir yazarlarımız arasında öz yeri, öz dəst-xəti olan bir sənətkardır. Klassik ənənələrdən öz qədərincə yük tutmağı baca-

ran şairin deyim tərzində öncüllər cərgəsində adı çəkilməyə layiq olan cəhətlər çoxdur və onun hər biri ayrıca tədqiq olunmağa, təbliğ edilməyə layiqdir.

Şiruyə Həsənoğlu şeirin azman sərənsinə qədəm qoyduğu gündən məhdud çərçivəyə qapılmayıb. Şifahi deyimlərimizin bütün janrlarında özünü sınaqdan çıxaran el sənətkarı yazılı ədəbiyyatımızın söz dünyasında da şair qələmiynən neçə-neçə sənət inciləri yaradıb. Dedikcə dilavərləşib, yazdıqca püxtələşib. Onun poemaları, qəzəlləri, bəşlikləri, yeddilikləri və bu kimi müxtəlif səpkili şeirləri dolğundur, bitkindir.

*Xəzan vurub bağları,
Ağla, bülbülüm, ağla,
Solub gül yarpaqları,
Ağla, bülbülüm, ağla.*

*Xar tutub solu-sağı,
Artıb hicranın dağı.
Eşqimiz bizə yağı,
Ağla, bülbülüm, ağla.*

*Bu eldən bir ün keçdi,
Taleyi küskün keçdi,
Şiruyəyəm, gün keçdi,
Ağla, bülbülüm, ağla.*

Şiruyə müəllimin bu yeddiliyini mənim şəxsi kitabxanamda olan “Ağlama, bülbül, ağlama” kitabından oxuyanda həmin kitabın tərtibatı ilə bağlı təəssüflərimi istə-istəməz yenidən təkrarladım.

1994-cü ildə “Gəncə” nəşriyyatı tərəfindən 20 çap və-rəqi həcmində dərc edilən “Ağlama, bülbül, ağlama” kitabı mənə və məzmun baxımından nə qədər könül oxşayandırısa, tərtibat baxımından o qədər ürəyə yatımsızdır. Bu barədə geniş izahata ehtiyac duymuram. Təkcə orası narazılıq üçün kifayətdir ki, ön sözün səhifəsinin ikinci üzündə (yeni sətirdən başlamaq əvəzinə) yeni səhifə açılmadan şairin şeirləri dərc edilib...

Sonluqda isə böyük bir kitabın içindəkilərdən əsər-ələmət yoxdur...

“Ağlama, bülbül, ağlama” şeir toplusunun dərcində müəllifə, oxuculara diqqətsizliyin bu kimi çox tərəfi var ki, şairin qalan kitablarında bu nöqsanları hər hansı bir nəşriyyat tərəfindən təkrar edilməsini arzulamazdım...

Və elə bu yerdəcə şairin həmin kitabda ikicə misrası gəldi dilimə:

*Könlümü anlayıb duymayanlara,
Əlbəttə, naşidan naşı deyirəm.*

Bax, beləcə onu dərindən duymayanlarla həyatda, sənət yollarında və ümumiyyətlə, mənəvi aləmdə naşılarla heç vaxt hesablaşmayıb Şiruyə müəllim.

Adı ulu Göyçənin klassikləri sırasında daim hörmətlə çəkilən el sənətkarı Daşkəndli Həsən Xəyallının atalıq çeşməsindən su içib, onun yoluynan inamla addımlayan şair oğlu Şiruyənin dili bu minvalnan şeirləşib, bayatılaşıb...

*Sərrafam, yara bax,
Qəlbimdəki yara, bax,
Mən can verrəm, yar deyə,
Sən bəzənən yara bax.*

*Sərrafam, yarasına,
Yar gərək yara sına.
Yar gəlsin məlhəm qoysun,
Eşqimin yarasına.*

*Sərrafam, güldən əsər,
Bağlaram güldən əsər.
Bülbüldə günah yoxdu,
Yamanlıq güldən əsər.*

*Sərrafam, nərdən olar,
Nər oğul, nərdən olar.
Mayanı bada verən,
Bir gün də nərdən olar.*

Şiruyə Həsənoğlu çoxlarının yaradıcılıq qismətinə nə-sib olmayan cığalı bayatılarında da klassik örnəklərə sadıq qalaraq ona yeni nəfəs gətirib.

Şairin cinas düzümündəki fitri istedadının bəhrəsi olan qafiyələr beləcə axıb onun sinəsindən kağızlara. Məhəb-bətin tərənnümündən mərdliyin üzüdönməzliyinə yan alan cinasları bu qaydaynan oxşayar gözümüzü, könlümüzü.

*Əzizim, sinə bağı,
Gəzmişəm sinə bağı,
Əlimlə açılırdı,
Sinənin sinə bağı.*

*Əzizim, xalı yaxşı,
Döşənib xalı yaxşı.
Yarımda dodağı bal,
Üzündə xalı yaxşı.*

*Əzizim, mərd əvəzi,
Mərd igid mərd əvəzi.
Yüz namərd ola bilməz,
Eldə bir mərd əvəzi.*

Ömür vəfa edərsə gələcək günlərdə yenidən bu mövzuya qayıtmaq ümidilə “Bir gövdənin birinci budağı” haqqında birinci yazımı burada saxlayıram, əziz oxucum!

*“Mənim sazlı-sözlü dünyam” (II kitab),
Bakı, “Elm və təhsil”, 2010-cu il*

SÖZÜN QÜDRƏTİ – ŞAIRİN BÖYÜKLÜYÜ

Bir dəfə tanınmış bir şairə keçmiş məktəb yoldaşı deyir ki, şair, mən dərslərimdə səndən qabaqda idim, necə oldu ki, mən şair ola bilmədim, sən oldun? Şair cavab verir ki, dostum, sənə dərs verən müəllimin adı Xəlil, mənim müəllimin adı isə Cəlil idi. Şairin dostu təəccüb dolu bir nəzərlə onun üzünə baxır və soruşur;

– Necə yəni, ikimizə də Xəlil müəllim dərs demirdi?

– Deyirdi, – deyər şair onun sualını cavablandırır. Ancaq səndən fərqli olaraq, şairlik dərslərini mənə ustadlar ustadı, bir adı Cəlil olan böyük Allahımız keçib. Dostu şairin əlini sıxıb, ona öz razılığını bildirir.

Söhbət əsl şairdən, əsl istedadlı gedir. Şairlik adı böyük addır. Bu adı nümunə olaraq yaşatmaq bəzən hər şeir yazana qismət olmur. Əsl şair şəxsiyyət olmalıdı. Onun məğrurluğu, kişi söhbəti qələminin ucuna qanından gəlməlidir. Şair dünya varı üçün əyləndə onun yazdıqları da əlin nəzərində öz dəyərini itirir. Şairin sözü ilə əməli tən gələndə o, əbədiyaşarlıq qazanır.

Sərraf Şiruyənin “Könlüm Göyçəni istər” kitabının kompüter variantı qarşımdadır. Şeirləri oxuyandan sonra mən öz yazıma yuxarıdakı sətirlərlə başladım. Şeirlərin ruhundan, cismindən süzülüb gələn şəhdi-şəker kəlmələri, əlvən çalarları, mənə dolğunluğunu görüb, duyub, dərk edib ilhamını haqqın qüdrəti ilə cilalamış Sərraf Şiruyənin yaradıcılığı ilə üz-üzə dayandım. Mən şairin yaradıcılığı ilə uzun illər bundan əvvəl tanış idim. Onun aşıqlar tərəfindən

oxunan dillər əzbəri olmuş şeirləri məni həmişə özünə cəlb etmişdir.

Bir atalar sözündə deyilir: “Ustad oğlu şəyird olmaz”. Göyçə kimi müqəddəs, müqtədir bir sənət ocağında böyük sənətkarlarla çiyin-çiyinə duran şair Həsən Xəyalı kimi fitri istedadla malik bir şairin ailəsində böyüyən, canında onun qanını daşıyan Şiruyəni bir şair kimi başqa cür təsəvvür etmək də mümkün deyil. Sazın-sözün qədir-qiyməti həmişə uca tutalan bir ailədə, qətiyyətsiz şair olmaq olmaz, ancaq Şiruyə olmaq mümkündür.

***Haqq nur verib diləyimə,
Çatıb hər an gərəyimə.
Şiruyəyəm, ürəyimə,
Allahsızlıq qona bilməz.***

Şiruyənin lirikası oynaq, zərif, yığcam, mənalı və tərəvətlidir. Şair hər hansı bir şeirini qələmə alarkən çətinlik çəkmir, çünki qaynar təbi, coşqun ilhamı həmişə onun yanındadı. Şair şeir yazmaq xatirinə masa arxasına keçmir. Göyçə sənətkarlarına məxsus bir təblə şeirini yolda-izdə, dağda-daşda, çöldə-çəməndə, daha doğrusu, harada gəldi orada kağıza köçürür.

Şiruyə bədii təsvir vasitələrindən yerində istifadə etməklə yeni söz axtarışında olan və ondan zərgər dəqiqliyi ilə istifadə edən şairdir. Qədim oğuz eli Göyçənin düşmən işğalında olması şairin ən böyük çəkilməz dərdidir. O, bir an da olsun Göyçə həsrətini yadından çıxara bilmir. Od tutur, alışıb-yanır. Vətən deyəndə ağzından od püskürür. Şeir yazmaq xatirinə Vətən demir. Şiruyənin Vətən sevgisi Kərəm yangılı, Məcnun sevdalı bir istəkdir, məhəbbətdir.

*Vətən, eyliyini unutsam əgər,
Mənə oğul demə, mənə mən demə.
Adına bir ləkə gətirsəm əgər,
Haqlısan, döşündən süd əmən demə,
Mənə oğul demə, mənə mən demə.*

Təbiidir, gözəldir, ürəkdən gələn deyimlərdir. Şiruyə Göyçə dərini, Zəngəzur, Vedibasər, Dərəçiçək, Ağbaba, Qarabağ dərindən ayırmır. Əvvəla bir şair kimi ixtiyarı da yoxdur. Namuslu şair, vətəndaş üçün Azərbaycanın hər qarış torpağı eyni müqəddəsliyə söykənir. Şair öz əsərlərində uzun illərdən bəridir ki, itən torpaqlarımızı ürək ağrısı ilə xatırlayır və bu torpaqlar uğrunda çarpışmadığımız təqdirdə özünü qınayır. Daha doğrusu haray çəkib bütün xalqı oyanmağa çağırır. Nə deyəsən, haqlı söz üçün, şair qınağı haqq qınağıdır.

*Yoxdur hünərimiz sevinmək üçün,
Döyüş paltarını geyinmək üçün,
Yadlar qabağında öyünmək üçün,
Allah, bu millətin dili qalıbmi?!*

Kitaba salınmış poema rus-erməni istilacılarının birgə xəyanəti nəticəsində biz türklərin başına gətirilən bəlalar yangı ilə qələmə alınır və bundan nəticə çıxarmağın vacibliyi ortaya qoyulur. Zaman-zaman müəyyən coğrafi ərazidə yaşamış xalqın dilində səslənən yer-yurd adları, o torpağın əzəli sakinlərinin kimliyini təsdiq edir.

Müxəmməs üstündə yazılmış “Yaraşır” başlıqlı iri həcmli şeir (*həcminə görə poema da adlandırmaq olar*) şairin

doğulduğu Daşkənd kəndinə həsr olunmuşdur. Əsər boyu oxucu dağ, təpə, dərə, çay, bulaq, qaya adları ilə tanış olur. Hətta Daşkəndin öyrüşündə bitən çeşidli bitki adları da unudulmur. Bütün bunlar şairin düşmənlə əlinə keçmiş vətəninə, onun varlığına, naz-nemətinə olan məhəbbətinin təəcəssümü olsa da, bugünkü oxucu üçün, gələcək nəsillər üçün nə qədər maraqlı və gərəkli olacağını dərk etməmək mümkün deyil.

Klassik aşiq poeziyasından, zəngin folklor nümunələrindən bəhrələnən Sərraf Şiruyə özündən razı olan qələm əhli deyil. Həmişə böyük sənətkarlar yaradıcılığına tənqidi nöqteyi-nəzərdən yanaşır. Təsədüfi deyil ki, bu tələbkarlıq Şiruyə üçün gözəl sənət nümunələri yaratmağa meydan verib. Şiruyənin poeziya dili aydın, səlis, oxunaqlıdır. Bu aydınlıqdan fəlsəfi məntiq, dərin məzmun oxucunu daim düşündürür, gözəlliyə, səadətə, ülvə bir məhəbbətə qovuşdurur.

İnamla deyə bilərəm ki, uzun illərdən bəri şeirsevərlərin qəlbini rıqqətə gətirən, Vətən, millət, el-oba təəssüblü şairimiz Sərraf Şiruyənin “Könlüm Göyçəni istər” şeirlər kitabı bundan əvvəlki əsərləri kimi öz oxucularını sevindirəcəkdir.

***“Könlüm Göyçəni istər”,
Bakı, “Nurlan”, 2006-cı il***

SƏRRAF ŞİRUYƏ SIRALARIMIZDAN ARALANDI...

Bu gün aldığım bəd xəbər məni yaman sarsıtdı. Dedilər ulu Göyçənin tərlan oğlu Sərraf Şiruyə sıralarımızdan aralandı! Gözümün önünə qərib olan Göyçəmiz gəldi. Get-gedə Göyçə çevrəsinin daraldığını gördüm. Günlər ötdükcə Göyçəni yaşadan oğullar, Göyçə həsrəti ilə köç karvanını sürüb aradan çıxırlar. Göyçə beləcə təklənir, kimsəsizliyə qovuşur. Böyük Göyçə getdikcə kiçilir! “Göyçəl!” – deyib haray çəkən şiruyələrin çağırış nidası kəsildikcə Göyçə xəyala dönür. Qardaşım Şiruyə, sən də bir Vətən bülbülü idin. Bülbül gül deyib köksünü tikana çırpın kimi, sən də Göyçə deyib ruhunu, canını, eşqini Göyçə gölünün pərişan dalğalarına, Şahdağın qayalarına, ağlayan buludlarına cırpardın! Hər misrandan, hər kəlməndən qərib Göyçənin göz yaşları süzülərdi...

2012-ci ilin yanvar ayı idi. Bərdədən zəng edib mənə bildirdin ki, sənə bir şeir həsr etmişəm. Telefonla deyim yaz. Dörd bəndlik şeirin yenə Göyçə deyib od püskürürdü.

*Qismətimiz olsun Göyçəyə sarı,
Sən ordan, mən burdan gələk, ay Eldar!
Sahili lilparlı bulaq başında
Oynayaq, şənlənək, gülək, ay Eldar!*

Son bəndin son misralarını bu sözlərlə tamamlayırdın:

*Niyə boş keçirək bu günləri biz,
Bizi də alacaq fələk, ay Eldar!*

Sən son nəfəsinə kimi düşmən tapdağında olan Göy-
çəmiz uğrunda öz odlu qələminlə mücadilə etdin, əziz şair,
möhtərəm insan! Bəli, əcəl bizi də alacaq, çünki bu Tanrı-
nın yenilməz hökmüdür! Ancaq Vətən uğrunda çarpışanlar
ölümdən sonra da üzü ağ olurlar. Mən sənin ölüm xəbərini
eşidəndə Göyçəmizin tənhalığını bir də duydum, gözlərim
yaşardı, qəlbim sızıldadı! Allah sənə rəhmət eləsin, məkə-
nin cənnət olsun!

8 dekabr 2015-ci il
“Bütöv Azərbaycan” qəzeti,
№1(285), 14-20 yanvar 2016-cı il

Ələddin ALLAHVERDİYEV,
Professor

VƏTƏN SEVDALI HƏQİQƏT CARÇISI

Tarix boyu bütün xalqların milli-məfkurəsinin ən əsas qayəsini öz millətinin yaşamasını, tarixdə itməməsini, ayaq üstə möhkəm “dayanmasını” təmin etmək təşkil edir. Bu mənada bizim milli özünütanıma, özünüqavrama, özünüqoruma kimi yüksək idealların itməməsinin, inkişaf etməsinin əsas qidalanma mənbəyinin, həyatverici qüvvəsinin təməlində, zənnimcə, tarix boyu yaşayıb inkişaf edən milli-mə-nəvi dəyərlərimiz, o cümlədən, zəngin ədəbiyyatımız, ilk növbədə poeziyamız dayanıb.

Həyatda baş verən bütün proseslər kimi, onun harmo-nik inkişaf qanunlarına uyğun olaraq, ədəbiyyat tariximiz də müəyyən dövrlərində, nisbi “durğunluq”larının yaşama-na baxmayaraq, dünyaya Nizami, Nəsimi, Xaqani, Füzuli, Dədə Ələsgər, Sabir, Hüseyn Cavid, Səməd Vurğun, Bəx-tiyar Vahabzadə, Zəlimxan Yaqub və bir çox başqaları kimi poeziya zirvələri bəxş etmişdir.

Mənə elə gəlirdi ki, milli ədəbi irsimizə bənzərsiz söz ustaları bəxş etmiş Göyçə ədəbi məktəbi Misgin Abdal-dan, Şair Məmmədhüseyndən, Ağ Aşıqdan, Aşıq Alıdan, Dədə Ələsgərdən, Növrəs İmandan, İsmixan Məmmədov-dan (Didərgin), Musa Kərimovdan və bir çox bu kimi söz xiridarlarından sonra durğunluq dövrünü keçirir. Təəssüf ki, yaradıcılığı ilə çox gec tanış olduğum ecazkar Sərraf Şiruyə yaradıcılığı xoşbəxtlikdən məni elə ilk tanışlıq anla-rından bu fikirdən daşındırdı. Bu gün isə zəngin yaradıcılı-ğının müdriklik dövrünü yaşayan sevimli şairimiz Eldar İsmayıl, istedadlı, özünəməxsus çox maraqlı yaradıcılıq yo-

lu ilə gedən şairəmiz Səyyarə Məmmədli, Sərraf Şiruyə poeziyasının layiqli davamçısı Aqşin Hacızadə, ilhamlı qələmiylə seçilən Asəf Orucoğlu, poeziyada və dramaturgiyada öz sözünü deməyi bacaran Sahib İbrahimli və bir çox başqaları Göyçə ədəbi irsinə yeni dəyərli töhfələr verirlər.

Sərraf Şiruyə ilhamının hansı istiqamətdə qanad çalmaqından asılı olmayaraq onun yaradıcılığının təməlini, özülünü, binasını Vətən mövzusu, Vətən sevgisi, Göyçə, Qarabağ məhəbbəti, nisgili təşkil edir. Onun mənəvi, ruh dünyasının bünövrəsində isə bizim milli-mənəvi dəyərlərimiz, Allaha, Qurana, dinimizə etiqad hissləri, duyğusu, inamı durur. O “Bilməz” şeirində birmənalı olaraq bunu oxucusuna əyan edir:

*Mənim könül fəlsəfəmi,
Hər kimsənə qana bilməz.
Heç kimsənə mənim kimi,
Vətən, eli ana bilməz.*

*Harayçıyam haqq səsində,
“Allah, Əkbər” kəlməsində.
Yazılmışam sinəsində,
Tarix məni dana bilməz.*

Zənnimcə, əgər Sərraf Şiruyə sözü, poetik düşüncə tərz-i tarixin, əsrlərin sınağından çıxmış milli-mənəvi dəyərlərimizin qaynaqlarına söykənməsəydi biz bu gün onun qoyub getdiyi əzəmətli, qüdrətli yaradıcılıq dünyasını hiss edə, duya, dərk edə, ondan dəyərincə bəhrələnə bilməzdik.

Onun “Getməliyəm” rədifli şeirindəki:

*Qoy qanım yolunda tökülsün yerə,
Qovuşum müqəddəs o şəhidlərə.
Ey vətən, səninlə xoş müjdələrə,
Hər aydın səhərə mən getməliyəm!*

çağırışı, onlarca bu mövzuya həsr olunmuş şeirləri, poemaları yağı düşmən üzərində qələbəyə inam hissləri, Vətənin azadlığı yolunda şəhidliyin müqəddəsliyinin tərənnümü Sərraf Şiruyənin doğma Yeni Daşkəndindən Yasif Kərimov, Ziyafət Balıyev kimi onlarca qəhrəmanlar yetişdirdi, yaratdı. Ölümün gözüne cəsarətlə, dik baxan Vətən uğrunda “ölümün şəhidlik zirvəsini”nə yüksəlmiş bu cür igidlərə müraciətlə böyük ürək ağrısı, yangısı ilə şair haray çəkir:

*Siz, ey Vətən şəhidləri, soyulsa da dəriniz,
Bir əbədi ömür aldız, əbədiyyət yeriniz.
Azad Azərbaycan idi məqsədiniz, siriniz,
Sizin şəhid qanınıza bütün cahan ağlayır,
Dili bağlı, qəlbi para Azərbaycan ağlayır.*

*Ulu Vətən: – Azərbaycan, ey şəhidlər anası,
Sənə Kəbə, – qiblə oldu bu şəhidlər dünyası.
Eşit, Allah! – qoy yapılsın burda haqqın nidası,
Qitələrdə məskən salan hər müsəlman ağlayır,
Dili bağlı, qəlbi para Azərbaycan ağlayır.*

Bədəninin hər bir hüceyrəsilə, qəlbinin ən dərin guşələrində məskən salmış hissləri, duyğularıyla, beynini gecə-gündüz narahat edən fikirləriylə daima doğma Vətəniylə yaşayan şair bu günkü, nəslə, gənclərimizə üzünü tutaraq deyir:

*Düşmən üstündə zəfər neçə ki çalmamışq,
Düşmən qoluna buxov neçə ki salmamışq,
Düşməndən bu qisası neçə ki almamışq,
Bizlərə töhmət, ləkə, bizlərə ar günüdür.*

*Sil getsin üzündən qəhər Azərbaycanın,
Qalib bayrağı qalxsın səhər Azərbaycanın,
Torpağının şöhrəti gövhər Azərbaycanın,
Şöhrətinin dünyaya desinlər car günüdür.*

Sərraf Şiruyə yaradıcılığı gənclərimizə Vətən, torpaq, yurd, ocaq, xalq, el-oba kimi müqəddəs məfhumların, vətənpərvərlik hisslərinin, ümumiyyətlə milli-mənəvi dəyərlərimizin aşılınması kimi xeyirxah bir işdə böyük bir tərbiyə məktəbidir.

Sərraf Şiruyə yaradıcılığına nəzər yetirərkən onun ana xəttinin Göyçə nisgili, Qarabağ dərdi üstündə qurulduğunu açıq-aydın görürsən, hiss edirsən. Hələ uşaq yaşlarından Göyçədən ayrılmağına baxmayaraq şair ömrünün axırına qədər, Göyçə sehriylə, Göyçəyə, onun füsunkar təbiətinə, sadə, səmimi, mərd, qonaqsevər insanlarına vurğunluqla, Göyçə nisgiliylə yaşayırdı. Hətta o, yuxularının doxsan faizində Göyçəni gördüyünü, o yuxuların uşaqlıq dövründə Göyçədə yaşadığı olaylarla bağlı olduğunu etiraf edərdi:

*Anam Göyçə, ayağına sürünüb,
Yenə sənə görüşməyə gəlmişəm.
Xəyaldımı, yuxudumu bilmirəm,
Qucaqlaşib, öpüşməyə gəlmişəm.*

*Hər anımda sənə deyib anmışam,
Həsrətinlə alovlanıb yanımışam!
Vüsalın eşqiylə qanadlanmışam,
Küləyinlə ötüşməyə gəlmişəm.*

*Əfsanə deyildi arzu, diləyim,
Sənsən ümid yerim, darda gərəyim.
Həsratindən çat veribdi ürəyim,
Məlhəm umub bitişməyə gəlmişəm.*

*Bulaqların buz suyundan içib hey,
Pencərəni dişim ilə biçib hey,
Sərt, sıldırım cığırlardan keçib hey,
Qayalarla didişməyə gəlmişəm.*

*Dost-qohumdan xoş bir ülfət götürüb,
Pak ləyaqət, gözəl adət götürüb,
Qocalardan bir nəsihət götürüb,
Cavanlarla gülüşməyə gəlmişəm.*

*Xəstəyəm, könlümün ümid, imdadı:
Bir Allah, bir ana, bir Göyçə adı!
Sənsən Şiruyənin yenə ustadı,
Elm öyrənib, yetişməyə gəlmişəm.*

Uşaqılıqdan mənim də Göyçədən çıxdığımdan şairin keçirdiyi hisslər mənə olduqca əziz, doğma və yaxındır. Həqiqətən, mənim də yuxularımda baş verən hadisələrin əksəriyyəti Göyçəylə, anadan olduğum doğma kəndim Kəsəmənle, onun mərd, xeyirxah, qonaqpərvər insanlarıyla bağlıdır. Yuxarıdakı sətirləri oxuyarkən mən, bəlkə də mənimlə bərabər minlərə Göyçəni tərk etmiş insan, sanki yuxumuzda əbədi, sönməz sevgimiz olan Göyçəylə salamlaşır, ona ürəyimizdən keçən hissləri aşkar edirik.

Onun Göçəyə həsr olunmuş hər bir sözünü, misrasını oxuduqca inanırsan ki, Göyçə onun qəlbindədir, onun qanında, bədənində məskən salmışdır:

*Sərraf Göyçəni dedim,
Dağıt göy – çəni dedim,
Hər kəs öz sevgisini –
Məndə Göyçəni dedim.*

*Sərraf göyçəməndədi,
Qonub, göy, çəməndədi.
A Göyçə həsrətlilər –
Gəlin, Göyçə məndədi.*

Yuxarıda dediyim kimi Sərraf Şiruyə yaradıcılığının bel sütununu Vətən, Qarabağ-Göyçə mövzusu təşkil edir:

*Qoşalaşıb həsrətimin düyünü,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.
İki nisgili var qəmli könlümün,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

*Göyçə nəfəs verib, Qarabağ həyat,
Göyçə həvəs verib, Qarabağ büsat.
Qan sızan yaralı cüt qoşa qanad,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

*Biri sol qolumdu, biri sağ qolum,
Biri sol yolumdu, biri sağ yolum.
Biri aran yolum, biri dağ yolum,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

*Biri saz götürüb, biri kaman, tar,
Ələsgər, Üzeyir – şair, bəstəkar,
Mənə ustad olan bu iki diyar,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

*Sərraf Şiruyəyəm, bu bir cüt sözüm,
Bu bir cüt sevimlim, bu bir cüt gözüm.
Bu bir cüt müqəddəs ocağım, közüm,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

Bu gün onlardan uzaq düşmüş, lakin qəlbinin ən əziz, dərin guşəsində öz Göyçəsini, Qarabağını yaşadan hər bir kəs bu sətirləri gözü yaşsız oxuya bilməz...

Haqq-ədalət carçısı olan Sərraf Şiruyə hər maraq doğuran, diqqəti cəlb edən yaşamın kökündə onun səbəbini axtarır, ona öz münasibətini bildirir, həqiqətin əvvəl-axır öz yerini tutmasına inamını, öz təkrarolunmaz poetik sözüylə oxucusuna aşılayır. Onun “Deyil” rədifli

*Şiruyə, nə məzəndədi?
Haqqı yerdən üzən nədi?
Günah sürmə çəkəndədi,
Sürmələnən qaşda deyil.*

və ya “Deməlidi” şeirlərindəki misralar buna əyani sübutdur:

*Arxa, dayaq yüz də olsa,
Arada min söz də olsa,
Gec də olsa, tez də olsa,
Haqq sözünü deməlidi.*

İlk növbədə həqiqəti tərənnüm edən, el-obasına, ətrafındakı isanlara çatdırdığı sözlərlə, müqəddəs Quranımızdan söylədiyi kəlamlarla, şəriətə sadıqlıq etiraflarıyla həyatda tutduğu əməllərinin vəhdəti olan şairlər, yazarlar həmişə xalqı tətəfindən sevilən olublar, onun səmimi hörmətini və dərin məhəbbətini qazanıblar. Onu yaxından tanıyanlar Sərraf Şiruyənin məhz belə bir insan, şair olduğunu böyük bir minnətdarlıq hissiylə etiraf edirlər, xatırlayırlar. Aşağıdakı sətirləri Sərraf Şiruyə yaradıcılığının devizi, şüarı, kredosu, şairlik vicdanı qarşısında andı kimi qəbul etmək olar:

***Qılnc kəssə başımı, ayrını düz yazmaram,
Doğransam dilim-dilim düzü tərsə yozmaram.
Aldanıb şöhrətlərə düz yolumu azmaram,
Mən təriqət şairi, şəriət şairiyəm,
Ədalət carçısıyam, ədalət şairiyəm.***

Şairlərimizin, ustad aşıqlarımızın demək olar ki, hər birisi var-dövlət və onunla bağlı insanların həyat fəlsəfəsinə öz münasibətlərini bildiriblər. Aşıq Alı, Dədə Ələsgər kimi söz xiridarlarının şeir xəzinəsindən bəhrələnmiş Sərraf Şiruyə onların ruhuna, hikmətinə uyğun, ancaq özünə məxsus poeziya diliylə, “Bilməyib” qoşmasında bu mövzuya olduqca gözəl münasibət bildirir:

***Mənəm, mənəm deyib baş aparanlar,
Axtıradək baş apara bilməyib.
Xəzinə toplayıb, ləl axtaranlar,
O dünyaya daş apara bilməyib.***

*...Ay Şiruyə, xanimanlar yıxanlar,
Ürəklər sındırıb, könül yaxanlar.
Torbasına altun, sərvət yığanlar,
Torbasını boş apara bilməyib.*

Sərraf Şiruyənin bütün yaradıcılığı onun doğma xalqının həyatından – onun hiss və duyğularından, adət və ənənələrindən, düşüncə tərzindən, ayrı-ayrı insani keyfiyyətlərindən bəhs edir, onun dilində danışır və başa düşülür. O əsl Xalq Şairidir. Onun onlarla şeiri el-obasının ayrı-ayrı insanlarına müraciətlə, ithafla yazılıb. Şair xalqının, el-obasının kədərli və xoş günlərində onlarla birdir, çox vaxt öz şeirilə ətrafında gündəlik baş verən hadisələrə münasibətini bildirir, insanların xoş və qəm-qüssəli əhvalını bölüşür. Sərraf Şiruyə faciəli ölümüylə bütün tanıyanları, o cümlədən şagirdi olmuş məni sarsıtmış gözəl insan, qeyrətli azərbaycanlı, bacarıqlı dövlət xadimi olan sevimli müəllimim Qəşəm Aslanovun ölümünə həsr etdiyi “Çağıldı” şeirində keçirdiyi hisslər hamımızın kədərli duyğularından xəbər verir:

*Təsəllim yox, söz danışam, söz deyəm,
Gələcəkdi, bir kimsəyə “döz!” deyəm.
Geri dönməz yüz çağıram, yüz deyəm,
Xatirələr soraqlamaq çağıdı.*

*Bir evin yox, bir mahalın yasıdı,
Dost-tanışın, el-obanın yasıdı,
Qoca, düşgün hər ahalın yasıdı,
Yollarına həsrət baxmaq çağıdı.*

Bu gün dünyada gedən prosesləri olduqca dərindən başa düşən, onu xırdalıqlarına qədər anlayan, uzaqgörən Şair

aşağıdakı nəsihətamiz misralarıyla sanki yazımın əvvəlini başladığımı milli-məfkurəmizin ən əsas qayəsini millətimizin yaşamasını, tarixdə itməməsini, ayaq üstə möhkəm “dayanmasını” təmin etməkdə ədəbiyyatımızın, xüsusilə poeziyamızın böyük rolunu sübut edir:

*Bacarsanız dost eyləyin düşməni,
Siyasətlə süst eyləyin düşməni,
Süfrə açın, məst eyləyin düşməni,
Əl atmayın yersiz-yerə silaha,
Hər bir işdə siz sığının Allaha.*

*Düşsə güzəriniz Göyçəyə əgər,
Deyin inləmişəm onsuz nə qədər.
Ay Şiruyə, vəsiyyətin ta yetər,
Sözlərini ümid ilə tamamla,
Vidalaş, get, axirətə inamla.*

Və hər birimizdə gələcəyə, bu gün hamımızın qəlbində yaşayan Vətənimizin düynülü problemlərinin həllinə ümid, inam hissi yaradır.

Sərraf Şiruyə milli-mənəvi dəyərlərimizə söykənərək, ilk növbədə dinimizi, müqəddəs Quranımızı dərinləndirərək, klassik poeziyamızın zəngin qaynaqlarından dəyərincə bəhrələndirərək, Göyçə ədəbi irs xəzinəsindən süzülüb gələn söz incilərinə sadıq qalaraq, ürəklərə yol tapan, qəlbləri titrədən, silkələyən, onlarda hisslər, duyğular yaradıb beyinləri düşünməyə vadar edən böyük bir yaradıcılıq irsi qoyub getmiş və zəngin milli ədəbiyyatımızda özünə layiqli yer tutmuşdur!

Allah ona rəhmət eləsin! O dünyası nurla dolsun!

Karabakhmedia.az

15.10.2016

Əzizə CƏFƏRZADƏ,
Xalq yazıçısı

Hörmətli Şiruyə müəllim!
Salam!

Bir vaxtlar mənə yazdığınız məktubla əlaqədar olaraq sizə yazmağı vacib bilirəm ki, “Azərbaycanın aşiq və şair qadınları” kitabını yenidən çapa hazırlayıram. Sizin xalq yaradıcılığına, aşiq şeirinə dərinədən bağlı olduğunuz məktubunuzdan aydındır. Elə buna görə də mənə kömək etməyinizə ümid edirəm. Əgər sizdə mənə yazdığınız Leyli, Tuti və ya daha başqa qadın aşıqlar haqqında hər hansı ən kiçik bir məlumat varsa mənə yazın. Harada, hansı əsrdə yaşayıblar? Əlbəttə mümkün olan şeyi. Sizdə yeni, mənim bilmədiyim aşiq qadının əsəri varsa onu da, həmçinin Leylinin. Sonra kitab çap olunandan sonra hamımız, elə siz özünüz də təəssüflənirik ki, niyə bu və ya başqa ad daxil olmayıb. Hər halda bir də kim bilir nə vaxt belə bir təsadüf ələ düşəcək. Mərhum atanızın əsərləri və sizin dastanlar haqqında bir qədər başım açıldıqdan sonra göndərərsiniz baxaram, fikrimi neyləmək mümkünsə deyərəm.

Bir daha məktubuma cavabla dediyim məsələləri yazmağınızı xahiş eləyir və qabaqcadan sizə minnətdarlığımı bildirirəm.

Mənim ünvanım:
Bakı 370000.
Lenin prospekti 11, mənzil 11,
12 noyabr 1982-ci il

Nağdəli ZAMANOV,
Tibb üzrə fəlsəfə doktoru

BÖLÜNMÜŞ MƏMLƏKƏTİN BÜTÖV ŞAİRİ

“Bu gün müstəqil bir dövlət kimi ən fəxr etdiyimiz bir də odur ki, bizim gözəl Azərbaycan dilimiz var. Azərbaycan dilinin formalaşmasında, bugünkü səviyyəyə çatmasında yazıçılarımızın, şairlərimizin, ədəbiyyatşünaslarımızın, dilçi alimlərin xidməti var.”

Heydər Əliyev

Bu gün Azərbaycan poeziyasının, Azərbaycan nitq mədəniyyətinin formalaşması, zənginləşməsi yolunda özünə-məxsus üslubu, yeri olan şairlərimizdən biri də ünlü söz sənətkarı Sərraf Şiruyədir. Sərraf Şiruyənin çeşidli yaradıcılığı haqqında qısa da olsa yazmaq istəyim noyabr ayının 18-nə – Göyçənin, Dərələyəzin, Kəlbəcərin bir sözlə işğal altında olan müqəddəs torpaqlarımızın bəyaz, pak qarın altında olduğu bir vaxta təsadüf etdi.

XX əsrin sonu, XXI əsrin başlanğıcında yaşayıb-yaratmış Azərbaycan şairi Sərraf Şiruyə haqqında söz demək ilk baxışda çox sadə görünən bir iş! Qələmi al əlinə, şair haqqında ürək sözlərini yaz. “Susma, ürək...” şeirlər kitabını vərəqləyərkən Sərraf Şiruyə yaradıcılığında Vətən mövzusu aparıcı xətt olduğu qənaətinə gəldim. Vətən torpağı barədə şairin o qədər yazısına rast gəlirsən ki, elə bu yazıya “Sərraf Şiruyə Azərbaycanın böyük vətəndaş şairidir” adını qoymaq istəyirsən:

***Vətəni öz qanı, canı bilməyən,
Vətənin yükünü daşıya bilməz.***

Sonra görürsən ki, Sərraf Şuriyə şeirlərinə daxili inersiyadan gələn fəlsəfi bir məzmun xasdır. Dialektikanın əksliklərin ziddiyyəti və vəhdəti qanunu onun qələmində sadə bir dildə, semantik üslubda auditoriyalara yönəlir:

*Səhər, axşam, gündüz, gecə, ağ, qara,
Təzad, hikmət, fikri çəkir gör hara?
Nəzər salsaq məhəbbətə, ilqara,
Dönəndə xar, dönməzdə xar, sərt də var.*

Başqa bir məqamda fəlsəfənin inkar qanunu, yaxud başqa dillə desək elə inkarın içində varislik, genetiklik qanunu özünü göstərir:

*Gədə minsə el atına,
Əl atar göyün qatına.
Gəl çox varma isbatına –
Qurddan olan, qurd olacaq.*

Sərraf Şiruyənin sufi təriqətli şeirləri ilə tanış olduqca irfan dünyasının nuru ilə boyanan misraların sehrinə düşür, şairin həyat həqiqətlərini dərindən dərk etdiyinə şahidi oluruq:

*Ömrə, günə bel bağlama, bir ötəri taxtdı bu,
İnanmırsan dön geriyə, taxtı Süleymanı gör.*

Müasir dövrdə multikultural dəyərlərə mühüm qiymət verildiyi bir vaxtda Sərraf Şiruyə yaradıcılığında bu dəyərlərin bariz nümunələrini görürük:

*İlahi xəlq edib öz qüdrətindən,
Təbiət nə gözəl, insan nə gözəl.
Hər kəlməsi şəriətə bağlanan,
İncil, Zəbur, Tövrət, Quran nə gözəl.*

Misralardakı zaman ardıcılığı (öncə dünyanın, sonra insanın yaradılışı), eləcə də təkallahlılığa etiqad edən, səma kitabları göndərilmiş ümmətlərə olan sevgi, dini dözümlülük oxucunu valeh etməyə bilmir. Bu misralar Nizaminin “Yeddi gözəl”, Cavidin “Şeyx Sənan” əsərlərinin ruhuna, ovqatına uyğun poeziya nümunələridi. Sadəcə zaman başqa!

Sərraf Şiruyə estetik zövq şairiydi. Təbiət gözəlliyi ilə bağlı qərəzsiz zövqü oxucularıyla bölüşə bilir, bu gün ekoloji təhlükədə olan təbiət gözəlliyini qorumaq yolunda hər birimizi səfərbər edir:

*Zirvəsində qartalları qıy verir,
Günəyində lələ, nərgiz boy verir,
Quzeyləri qış qarından pay verir,
Dəlidağın qoynuna bax, qoynuna.*

Elmi-texniki tərəqqinin güclü vüsət tapdığı, “dostluq, mərdlik, ləyaqət, sədaqət” kimi etik, əxlaqi dəyərlərimizin təhlükəli vəziyyətdə olduğu müasir dövrümüzdə Sərraf Şiruyə şeirləri köməyə çatır:

*Ay Şiruyə, namərdlərin körpüsündən keçmə gəl,
Namərdlərin əllərindən badə alıb içmə gəl,
Hiyləgərdən məsləhətçi, yaltaqdan dost seçmə gəl,
Həyasızdan həya saxla, ismətin əldən gedər.*

Sərraf Şiruyə haqq səsimizin eşidilmədiyi məsuliyyət-siz dünyada bu gün xalqı, gəncliyi səfərbəredici ruhda kökləyən, Vətən ünvanlı şeirlərin ən öndə gedən müəlliflərindənidi:

***Ya qalib olmalı, ya şəhid gərək,
Ya azadlıq tapsın, ya sussun ürək.
Bu torpaq üstündən əsən hər külək,
Ya bürkü, ya da bir sazaq Vətəndir!***

“Mən səni ağlayım, sən məni ağla” rədifli qoşmasında şairin klassiklərin əsərlərinə dərinədən bələd olmasının, bu bələdliyin qoşma dilimizdə xalqa çatdırılmasının şahidi oluruq. Aşağıdakı misralarda dahi Füzulinin “Rindü Zahid” əsərinin dərin mənası Şiruyə poeziyasında oxuculara müasir formada çatdırılır. Biri (Ata) haqq evində, digəri (oğul) meyxanə də olmağın həm faciəsini, həm ziddiyyətini göstərir:

***Daha dözümlə yoxdu mən divanədə,
Əksini görürəm hər bir xanədə.
Mən haqqın evində, sən meyxanədə,
Mən səni ağlayım, sən məni ağla.***

Bu gün də İslam dünyasındakı ziddiyyətlərə şair ağlamağı ilə üsyan edir, islam ümmətinə düzgün yolu tutmaqda kömək edir.

Bir çıxışında dediyim kimi: 1918-1920-ci illərdə, 1950-ci illərdə qaçqın-köçkün ədəbiyyatımızın məhv edildiyi, qırmızı imperiya tərəfdən yaddaşımızdan unutturulduğu dövrlərdən fərqli olaraq, 1988-ci ildən üzübəri bu sahədə qələmi ilə tarix yazan öncül şairlərimizdən biri də

Şiruyə müəllimdir. Vətən torpağının bütövlüyünü Sərraf Şiruyə tam qəbul edir. Onun gah Göyçə-Kəlbəcər:

*Göz yaşımız bir-birinə qarışib,
Anam, a Kəlbəcər, anam, a Göyçə.
Gərəkdir alışıb siz yanan oda,
Yanam, a Kəlbəcər, yanam, a Göyçə,
Anam a Kəlbəcər, anam, a Göyçə.*

Gah da Göyçə-Qarabağ vəhdətini əks etdirən şeirləri dediklərimizin əyani təsdiqidir:

*Sərraf Şiruyəyəm, bu bir cüt sözüm,
Bu bir cüt sevimlim, bu bir cüt gözüm.
Bu bir cüt müqəddəs ocağım, közüm,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

Şairin Cabir Novruzun “Sağlığında qiymət verin insanlara” misraları ilə həmahəng səsləşən, “sağlığında şairlərin qədrini bilin” ovqatlı “Get öp” rədifli qoşması formaya, xaricə yox, məzmunə, mahiyyətə varmağın vacibliyini bizlərə göstərir:

*Behsanə axıtma gözündən yaşı,
Sağikən axtarar sirdaş-sirdaşı.
Oxşayıb öpməynən cansız bir daşı,
Hər bir sətirimdən, sözümdən, get öp.*

Qeyd etmək yerinə düşər ki, Sərraf Şiruyə sağlığında xalq tərəfindən sevilən, qiymətini alan şairlərimizdəndir. Klassik Azərbaycan şeirinə xas olan lirizm, şux ovqat yaratmaq, oxucunu bədbinlikdən uzaqlaşdırmaq Sərraf Şiruyə poeziyasından da yan keçməyib. Gözəlliyyənin qiyməti, gözəl-

lərin tərifı, estetik zövqümüzün cilalanmasına, Azərbaycan insanının estetik dünyagörüşünün formalaşmasına xidmət edən şeirləri bu sıradandır:

*Əllər ola sayalı,
Baxış ola həyalı.
Qaş özündən boyalı,
Şəkərli dil gözəldi.*

*Gərdəndə tel gözəldi,
Dağda yel gözəldi.
Eşqi təmiz, əhdi saf,
Hər incə bel gözəldi.*

Əzəmət, vüqar, əyilməzlik simvolu sayılan dağlar mövzusu mən deyərdim ki, ədəbiyyatda tədqiq olunmağa layiq mövzudur. Qurani-Kərimdən qaynaqlanan, peyğəmbərlərin üz tutduqları ucalıq rəmzi olan dağlar mövzusu Sərraf Şiruyə yaradıcılığında da özünəməxsus bir formada yer alır:

*Yaxın həmdəmidi uca göylərin,
Tarixi çox qədim, hikməti dərin.
Bəlkə də bu doğma, müqəddəs yerin,
Göylərə uzanan əlidi dağlar.*

Təcnis şeir forması Azərbaycan dilinin zənginliyini təsdiq edən şeir formasıdır desək səhv etmərik. Bu dilimizin sözyaratma funksiyasının mütəhərrikliyinə işarədir. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycanımızın sevimli xalq şairi Zəlimxan Yaqub Sərraf Şiruyə ilə bağlı yazırdı: “Şeirın bütün növlərində qələmini müvəffəqiyyətlə sınayan Şiruyə Həsənoğ-

lu böyük Aşıq Alı, Aşıq Ələsgər, Xəstə Qasımdan sonra, demək olar ki, ən güclü tənisi ustası kimi tanınmışdır”.

Zirvələrə uzaqdan baxış necədirsə, bu yazı da Sərraf Şiruyə yaradıcılığına uzaqdan bir baxışdır. O zirvənin fəthi, qədirlən Azərbaycan ədəbiyyatşünaslarının gələcək zəhmətindən keçəcək.

Elə bu baxışı mərhum şairimizin “O nara” rədifli tənisi ilə yekunlaşdırır, haqq-ədalət carçısı, vətən nisgilli şairə Ulu Tanrıdan rəhmət diləyirəm:

*Ələsgər lazımdı yaza vəsfini,
Qiyət qoya sinən üstə o nara.
Yüz bağban tər tökü bəslədiyi nar,
Bənzər olmaz sən bəsləyən o nara.*

*Hüsnünün tərfi sığmaz bir bəndə,
Yüz ilgəyin düyünlənib bir bəndə.
Sən xanım ol – mən xidmətkar bir bəndə,
Açım ilgəkləri qalsın on ara.*

*Şiruyəyəm, daşib səbir qazanım,
Ay zalımım, mənə qəbir qazanım.
Bir busə ver, mən də xeyir qazanım,
Məni atma bu atəşə, o nara.*

*Karabakhmedia.az
2016*

Budaq BUDAQOV,
akademik

HAQQA SİĞİNMIŞ ŞAİRİN HAQQ SÖZÜ *(ixtisarla)*

Mən Sərraf Şiruyənin “Mən haqqa sığınmışam” adlı kitabında olan şeirlərini oxudum. Adi bir kənd həyatı yaşayan şairin poemaları, qoşmaları, təcisləri, qarşımda gözəl bir mənzərəni xatırlatdı. Min illik xalq yaradıcılığından bəhrələnən Sərraf Şiruyə öz şeirləri ilə daima poeziya vurğunları ilə təmasda olur. Onun şeirlərində poetik vurğular, bədii sıqlət, incə lirizm çox güclü və düşündürücüdür. Məncə onun yazdığı şeirlərdə olan orijinal fikirlərdən də oxucular mənəvi zövq alacaqlar.

Ona görə də mən bu kitabın içindəki dəyərli fikirlər, poetik vurğular haqqında söhbət açmayacağam. Bu kitabda olan orijinal fikirləri araşdırmanı oxucuların ixtiyarına verməyi məsləhət bildim. Ancaq mən bu şeirlər kitabının çap edilməsini məsləhət görürəm. Bu kitab vasitəsi ilə Sərraf Şiruyə oxucular arasında daha geniş miqyasda tanınacaq və təbliğ olunacaqdır.

Sərraf Şiruyə düşünən və daima yaradıcılıq axtarışında olan qabiliyyətli şairdir. Şiruyənin poeziyasında haqqa, ədalətə qayıdış haqqında olan şeirlər insanları haqqı-nahaqdan seçməyə çağırır.

Mən şair Sərraf Şiruyəyə poeziyada yeni yaradıcılıq uğurları arzulayıram.

***“Mən haqqa sığınmışam”,
Bakı, “Nurlan”, 2007-ci il***

Almaz ÜLVİ,
Filologiya elmləri doktoru

GÖYÇƏ DƏRDƏLİ ŞİRUYƏNİN GÖYÇƏ NƏĞMƏLƏRİ

Göyçədə məşhur el şairi kimi tanınan Həsən Xəyalı ocağının tanınmış simalarından biri də şair Sərraf Şiruyədir. Onun həyatda ən böyük vəzifəsi müəllimlik olub, orta məktəbdə yüzlərlə gəncə riyaziyyat dərsi verib. Yəqin ki, indi dünyanın bir çox ölkələrində elmin qapısını açan elmsənət adamları, hörmətli-nüfuzlu şəxslər orta məktəb müəllimlərini, o sıradan Şiruyə Həsən oğlu Hacıyevi hörmətlə anır, xatırlayırlar. Bir həqiqəti hamımız bilirik ki, dünyanın harasında olursansa ol, bir Vətən, bir də sənə dərslər verən müəllimlərini unuda bilmirsən, daim xoş niyyətlə anırsan. Allah-təala Şiruyə müəllimə belə bir qismət nəsib etmişdi.

Şiruyə müəllimi böyük sevgi ilə xatırlayan ikinci qism insanlar şeirə, poeziyaya dəyər verən, ona könül bağlayan söz sərraflarıdır. Həsən Xəyalı kimi bir şairin – el sənətkarının ailəsində doğulub-böyüməsi, təlim-tərbiyə alması, evlərinin həmişə sazlı-sözlü, qonaq-qaralı olması onun da təbini söz dünyasına bənd edib. Beləcə, şeirə, sözə riyazi biçimdə, dəqiq ifadə və konkret mətləblərlə yanaşıb. Allahın lütfünə sığınaraq insanlığı – ali insani duyğuları uca da tutub. Dünyanın gəlimli-gedimli sorağını, həyatın keşməkeşli dolanbaclarını, Vətənə – torpağa sevgisini, el ağrısını – yükünü, bir sözlə, həyat dərkini – bildiyi, şahidi olduğu real gerçəklikləri poetik duyğularla nəzmə çəkib. Müxtəlif illərdə qələmə aldığı şeirlərini Sərraf, Tifil və Həsənoğlu təxəllüsləri ilə yazıb.

Sərraf Şiruyə el soraqlı sənətkar kimi ad-san çıxarıb. Şeirləri aşıqların sazında, xanəndələrin tar-qavalında dil-lənib. Elə bu soraqla bir kitabını əlimə götürmək istədim. Kitab rəfində sıralanmış kitablarını bir-bir nəzərdən keçir-dim: “Ağlama, bülbül, ağlama” (1994, 372 s.), “Ölümdən sonrakı ömür” (1997, 172 s.), “Bu ocağın odu sönməz” (1998, 76 s.), “Cəsurlar” (2000, 100 s.), “İgid ölər, adı qalar” (2002, 304 s.), “Ayrılığın sonu varmış” (2006, 192 s.), “Könlüm Göyçəni istər” (2006, 192 s.), “Tərtərin yaralı cəngavərləri” (2006, 288 s.), “Mən haqqa sığınmışam” (2007, 200 s.), “Hər görüş bir xatirədir” (2007, 248 s.), “Göyçədən gələn səslər” (2008, 184 s.), “Seçilmiş əsərləri”, I cild (Təcnislər, 2008, 180 s.), “Seçilmiş əsərləri”, II cild (Poemalar, 2008, 384 s.), “Seçilmiş əsərləri”, III cild (Poemalar, 2008, 320 s.), “Seçilmiş əsərləri”, IV cild (Qoşmalar, 2009, 304 s.), “Seçilmiş əsərləri”, V cild (Qoşmalar, 2010, 272 s.), “Seçilmiş əsərləri”, VI cild (Gəraylılar, 2010, 200 s.), “Ayrılıq belə düşdü” (2014, 272 s.), “Susma, ürək...” (2015, 272 s.). Bunlar Sərraf Şiruyə imzalı müasir poeziya tariximizdə öz yerini ala biləcək, özünə yer tuta biləcək söz inciləri xəzinəsi.

Təbii ki, bu qədər kitabların vərəqlənməsi, incələnməsi neçə-neçə tədqiqatçının, araşdırmaçıların işi – vəzifəsidir. Bu kitabların içindən seçdiyim “Susma ürək”dəki poetik dünyaya – lirik duyğulara, dərd-qəm dolu hisslərə qonaq oldum. Ruhumu tərpədən sətirlərə nəzər salaraq Sərraf Şiruyənin də könlünü daha çox dilləndirən duyğuları çözü-ləmək fikrində oldum. Dünyaya, ilahi hikmətlərə, təcnislərə köklədiyi aşiqanə şeirləri ilə “dərdləşmək” istəsəm də Göy-çə harayı, Göyçə nəğmələri məni tutub özündə saxladı ki, “Dərdin yükü məndədir bölüşməyə, bölməyə dərdəş aray-ıram” – dedi.

Sərraf Şiruyənin “Susma ürək...” adlı 272 səhifəlik bu kitabında “Göyçə” kəlməsi nə az, nə çox, düz 88 dəfə nəğmələrinə, ağlarına – poetik misralarına həkk edilib.

Müəllifin müxtəlif illərdə yazdığı və “söz süfrə”si başına topladığı sətirilər işığında Göyçənin tarixinə də güzgülü tutmaq olur. 1953-cü ildə Stalin əmri ilə Ermənistan dəyə qurama torpaqlardan əhalisinin çox hissəsini azərbaycanlılar təşkil edən ərazilərin, o sıradan da Göyçə əhalisinin Azərbaycana köçürülmə siyasəti ilə yurd-yuvalar dağılmışdı. Sərraf Şiruyənin də ailəsi həmin siyasətin bəlasına uğrayaraq Bərdəyə daşınmışdı. Lakin Stalinin ölümündən sonra bu siyasət öz qüvvəsini itirmiş oldu. Belə olduqda bir çoxları yenidən öz dədə-baba yurduna qayıtdı. Bəzi ailələrin isə bir hissəsi yeni yurdda qaldı, bir hissəsi də qədim yurda – Göyçəyə qayıtdı. Yəni, əslində bir ailənin bir ayağı yeni yurdda, bir ayağı Göyçədə oldu. Belə ailələr hər iki Vətəni “Vətən” dəyə bağıralarına basdılar.

Həsən Xəyallının da ailəsi zamanında belə bir imtahanla üz-üzə qalmışdı. Odur ki, belə bir izlə Sərraf Şiruyənin şeirlərinin sonunda yazılmış tarixlərə – ay, gün, il, məkan yerləri kimi qeyd-notlara nəzər yetirdim: “15 iyul 1976-cı il, Göyçə, Daşkənd kəndi (səh.37)”, “1976-cı il, Göyçə-İstisu-Kəlbəcər (səh.194)”, “1976-cı il, Göyçə, Daşkənd kəndi” (səh.149). “25 iyun 1978-ci il. Göyçə, Daşkənd kəndi (səh.141)”, “1979-cu il, Gədəbəy-Göyçə yolu (səh.146)”, “1980-ci il, Göyçə, Daşkənd kəndi (səh.40)”, “1982-ci il. Göyçə, Qızılvəng kəndi (səh.241)”, “1984-cü il, “Göyçə, Daşkənd kəndi (səh.170)”, “1990-cı il, Bərdə (səh.125)”, “1995-ci il, Bərdə (səh.152)” və s. bu misalları çox uzatmaq mümkündür. Bir çox şeirlərin sonunda belə tarixlərlə notlanmış qeydlərin çox-çox dərin anlamları insa-

nı düşünməyə, tarixin yaşanmış dərdlərini vərəqləməyə vadar edir.

Göyçə mahalı, Göyçə adı el sənətkarı, gözəl şair Sərraf Şiruyənin poeziyasında sevgi bədəsidir, həsrət duyğularıdır:

***Doğulduğum Göyçə – o el, o oba,
Könlümə doğmadı özümdən mənim.
Qarabağı doğma ana bilirəm,
Göyçə inciməsin sözümdən mənim.***

Bu şeirin yazıldığı tarix 1968-ci ildir. Şairin Göyçəyə müraciətində bir arxayınlıq hiss olunur. O zaman Göyçədə siyasi vəziyyət sabit idi, sanki Göyçə əbədiyyən öz sahibinin – öz sakinlərinin ixtiyarında qalacaqdır. İnsanlar düşmənlərin pusquda dayanmış xəyanətini unutmuşdular (unutmayaq ki, biz unutan millətik).

1988-ci il tarixi hadisələri baş verəndə – Göyçə işğal və talan olanda şair Sərraf Şiruyə sanki dünyaya üsyan elədi, ATƏT-ə, BMT-yə, NATO-ya, nə bilim, daha haralara, haralara üni yetəcək qədər haray çəkdi:

***Göyçə kimi vətən, Həsəntək ata,
Mahal itirmişəm, el itirmişəm.***

Qarabağda – Bərdədə illərdir yurd-binə salan, amma Göyçə adlı Vətənlərinin qoyub getdikləri yerində sağ-salamat qalması, doğma Daşkənddəki qohum-qonşuları tez-tez baş çəkməklə əslində onlar Göyçədən ayrılmamışdılar.

***Çağırın görüşə dostu, qohumu,
Göyçə torpağında qonağam bu gün.
Minmək istəyirəm qarğı atıma,
Elə bil bir körpə uşağam bu gün.***

Lakin 1988-ci il hadisələri “lirik mən”i cavabı duyğunluq
sual qarşısında aciz qoyur:

*Bu köç qayıdarmı görən geriyə,
Gərdişin elə bir zamanı varmı?
Öz eliylə sevinməyə, gülməyə,
Göyçənin görəsən gümanı varmı?*

Hər kəsin – Göyçəli olan-olmayan, qəlbində yurd göy-
nəmi olan insanların cavabını həsrətlə gözlədiyi bu sual
ürəklərin çırpıntısıdır, qalanmamış od-ocağının kor tüstüsü-
dür.

*Ulu Göyçə, ulu Vətən, ulu yer,
Var-dövlətlə, naz-nemətlə dolu yer!
Ustadların ay beşiyi, yolu yer:
Qurban olum torpağına, daşına,
Bu nə qaldı, gəldi yenə başına?*

“Biri Qarabağdı, biri də Göyçə” şeirinə nəzər salaq: bir
zamanlar “Göyçə inciməsin” deyər arın-arxayın yazırdısa,
bu həyəcan, bu qəlb ağrısı nə?! Birini aran yolu, birini dağ
yolu bildiyi Qarabağ – Göyçə yurdlarının Ələsgər misallı
sazına, Üzeyir ünvanlı tar-kaman göynəminə şair qəlbi
coşdu, ağımı düzdü, nəğməmi yazdı, muğam üstə sızladımı,
yoxsa “Urfanı” üstə göynədimi:

*Qoşalaşdı həsrətimin duyünü,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.
İki nisgili var qəmli könlümün:
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

*Göyçə nəfəs verib, Qarabağ həyat,
Göyçə həvəs verib, Qarabağ büsat.
Qan sızan yaralı cüt qoşa qanad,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

Gözəl, göyçək, çiçək, ulu, ağsaqqal, ağbirçək və s. – deyə sığalladığı Göyçəsinin adı gələndə bütün varlığı ərşə-gürşə çəkilir, dərdinə ad verməyə söz qarşısında aciz qalır:

*Dilim “Göyçə” deyəndə, yaralarım qan verir,
Həsrətindən ürəyim pətək-pətəkdi, Göyçə.*

*Sənin həsrətin ilə dəliyəm, divanəyəm,
Sən yanar bir şamsansa, mən sənə pərvanəyəm.*

Sərraf Şiruyə haqqında olan tədqiqatlardan öyrənirik ki, o, ağır xəstəlik nəticəsində bu dünyayla vidalaşıb sonsuz göylərə üz tutub. Şair son nəfəsində doğulduğu yurddan – havasından-suyundan-torpağından yoğrulub yarandığı Göyçədən halallıq istəyir.

*Halallıq ver vidalaşaq,
Gözəl Göyçə, göyçək Göyçə.
Ay könlümün ilk sevgisi,
İlk dərdiyim çiçək Göyçə.*

Cismani həyatını Göyçədə, Qarabağda yaşamaqdan doymayan şairin ilahidən bircə arzusu var:

*Kəbə, qiblə, Həcc, ziyarət,
Könlümə təb verən qüdrət.
Qismət olsa son axirət
Köynəyimdi Göyçə mənim.*

Çox ağır bir yükdür. Darda qalan Vətənə ünvanlanan belə müraciətlər çoxdur, yazıq Vətən, yazıq Göyçə. Öz halınamı yansın, yoxsa onun qədim əhalisinin dərindənmi acı-sın?

***Bir üzüm Kəlbəcər, bir üzüm Göyçə,
Onlar bir ananın döşüdü mənə.***

Göyçəyə xitabən deyilən duyğulara, Göyçəni ovsunlayan oxşamalara, Göyçəni bəzəyib-düzəyən misralara, Göyçəyə üz tutub oxunan nəğmələrə, Göyçəyə sığal çırpıntılarına, Göyçəyə göz dağı ləpirlərə-izlərə, Göyçənin çəməninə, dağına, düzünə, al çiçəklərinə, solmaz güllərinə, göz nuru Göyçənin odu-ocağına, külünə-közüünə düzülən Sərraf Şiruyə bağrından qopan sətirlərə, poetik ifadələrə, duyğudüşüncələrə diqqət edək: “Bir yanı Qarabağ, bir yanı Göyçə, Ömürə ziyadı, nurdu Kəlbəcər”, “Ulu Göyçə”, “Anam, a Kəlbəcər, anam, a Göyçə”, “Bilirəm ki, yanında dilim gödəkdi, Göyçə”. “Səndə yadigar qalıb öycüklərim, daşlarım, Çəməbində, düzündə güllü al qumaşlarım”. “İnan bir bu sözümə – sən üçün göz yaşlarım, Göllənsə ləpələri ətək-ətəkdi, Göyçə”, “Ürəyimdə surətin solmaz çiçəkdi, Göyçə”, “Yanağım yanağına söykənəcəkdi, Göyçə”, “Soruşursan – deyim, eşit – Gör nəyimdi Göyçə mənim”, “Əgər gözüm nurdan düşsə, Eynəyimdi Göyçə mənim”, “Göyçə mənim nurlu günüm, Göyçə qibləm, Göyçə yönüm. Şiruyəyəm, ahım, ünüm, Göynəyimdi Göyçə mənim”, “Göyçədə çatdığım ocağın görən, Közü sönübsə də, külü qalıbmı?” “Bülbülün naləsi, güllərin nazı. Sınıb Ələsgərin, Alının sazi, Barı təzənəsi, teli qalıbmı?”, “Şiruyəyəm, Göyçə deyə, yurd deyə, Qəlbim şan-şan oldu, döndü pətəyə”, “Ərgünəş-

dən bir Göyçəyə baxaydım”, “Kəlbəcər alınmaz qalaydı, Allah! Kimlər satqın oldu, kimlər kərəmsiz? Göyçə Kəlbəcəri etdi hünərsiz”, “Qarabağ nisgili, Göyçə eşqiylə, ürəyi qəmlərdə çağlayan şair”, “Göyçə deyin mənim ilə, dəmadəm çağlayan gərək”, “İstəyirsən yaralarım sağala, Get, Göyçədən bircə dəstə gül gətir!”, “Göyçə deyin uşaq kimi kövrəlib, Ağlamağa könlüm səni istəyir”, “Söz açıb Göyçənin ərənlərindən, Sağlamağa könlüm səni istəyir”.

Bunlar Sərraf Şiruyənin yaşantılarıdır, ömür salnaməsinin yaşıl yarpaqları, yanmış vərəqləridir. Sərraf Şiruyə yaradıcılığında belə sətirlər, misralar yerlə göy qədərdir.

Bir sözlə, Sərraf Şiruyənin Göyçə ünvanlı misralarından, sətirlərindən bir dünya dolusu ötən poetik ovqatından yazmaqla – saymaqla bitən deyil, çözməklə qurtaran deyil. Nə də hələki ruhunu tərpədə biləcək söz – söz məlhəmi tapa bilmərik, onun ruhu kimi biz də acızık.

Sərraf Şiruyənin şeir dünyasındakı başqa mövzular bir ayrı yazımızın mövzusu olsun!

Allah bizlərə kömək olsun sənin qərib ruhunu sevin-dərək, şair! Yurdumuzu, Göyçəmizi sevindirək.

*“Vətən səsi” qəzeti, №41-42,
21 oktyabr 2016-cı il*

BİR ELİN HARAYI

Həmişə vətənpərvərlik əsərlərini həyəcanla oxuduğum, aşırıqların, xanəndələrin ifasında el şənliklərində təcnislərini, qoşmalarını eşitdiyim, üzünü telekanallarda gördüyüm görkəmli şairimiz Sərraf Şiruyənin kitabına nə vaxtsa ön söz yazacağım heç ağılıma gəlməzdi. Çünki Sərraf Şiruyə elin yaddaşında, xalqın gözündə elə möhtəşəm dağdır ki, o zirvəyə boylanmaq, baxmaq çox böyük məsuliyyət tələb edir. Sərraf Şiruyə yaradıcılığı haqqında söz demək üçün ən azından gərək onun səviyyəsində olasan. Həmişə poeziya vurğunlarının Şiruyə haqqında çox böyük heyranlıqla danışdıqlarını, bir nəfəsə dağ çayı kimi çağlar, büllur misralardan hörülən şeirlərini saatlarla deyənləri görmüşəm. Ona görə də Şiruyəsevərlərin məhəbbətini, etimadını doğrultmaq üçün yazacağım hər bir sözə məsuliyyət və ehtiyatla yanaşıram.

Zaman-zaman yadelli işğalçılar tərəfindən başımıza gətirilən faciələr doğru-dürüst yazılmadığından tarixi keçmişimiz müəyyən məhrumiyyətlərə məruz qalmışdı. 70 il əsarətində yaşadığımız Sovet İttifaqı el üçün canından, qanından keçən oğullarımızı xalqa düşmən kimi tanıtdırmağa çalışmışdır. “Kulak”, “qolçomaq” adıyla var-dövlətlərini müsadirə eləmiş, özləri isə zindanlara salınmışdır. Başımıza gətirilən faciələrin sayı yox, hesabı yox...

Vətənpərvər şairimiz Sərraf Şiruyənin son günlərdə yazdığı iki hissəli poemadan ibarət olan “Göyçədən gələn səslər” adlı kitabını çox böyük sevgi ilə oxuyuram. Əsər boyu qədim Azərbaycan ellərini səyahət edib, itirilən tor-

paqlarımızı göz önümə gətirirəm. Şah İsmayıl Xətəinin hakimyyəti dövründəki Azərbaycanın parçalanmamış indi nəyi qalıb ki?!...

Əsərdə ilkin başlanğıc Qazax mahalının Daş Salahlı kəndindən Göyçə mahalının Daşkənd kəndinə gəlib binə qurub, özünə yurd salan, – Daşkəndin ilk sakinlərindən olan Hacı Hüseyndən başlayır. Hacı Hüseynin övladı Kərbəlayı Bədəlin həyat yolunu şair aldığı məlumatlar əsasında real bədii lövhələrlə canlandırır. Demək olar ki, şair əsər boyu ən xırda detaldan belə yan ötməmişdir.

1905-1918-ci illərdə Göyçədə gedən döyüşlər, Daşkənd kəndinin mərd, mübariz oğullarının apardığı döyüşlər oxucuları işıqlı bir yola aparır. 1918-ci ildə Selikov soyadlı erməni generalı Göyçə mahalının əhalisinə divan tutur. Daşkəndli Hacı Rəhimin erməni generalının başını kəsməsi bir kəndin yox, bütün mahalın sevincinə səbəb olur. Belə olaylar əsərin əsas məziyyətini təşkil edir. Daşkəndin o zamankı silahlı erməni qüvvələrindən qorunmasında Məşədi Qasımın, Qara İdrisin, Ziyadın adını şair çox böyük fərəh hissi ilə çəkir. Ümumiyyətlə bu əsərdə şair, gücü çatan imkanlardan yetərinə istifadə etmişdir. Böyük saz-söz ustadı Aşıq Ələsgərin sevimli şeyirdi Aşıq Nəcəfin başına gətirilən faciələr əsəri oxuduqca adamı dəhşət bürüyür... Kürəyinə odlu samovar bağlanıb yandırılan, beş oğlu gözünün qabağında diri-diri torpağa basdırılan Aşıq Nəcəf obrazını şair analoqu olmayan bir faciə kimi ortaya qoyur. İki il qaçqınlıq həyatı yaşayan Ocaqverdinin və övladlarının var-dövlətinin talan olması, mənfur qonşularımız ermənilərin məkirli niyyətlərinin bariz nümunəsi kimi ön plana çəkilir. Bütün yüzilliklər boyu başı qovğalar çəkmiş xalqın ən ağır anlarından biri də Böyük Vətən müharibəsinin törətdiyi fəsadlar olmuşdur. Böyük Vətən müharibəsinin başlaması

Əsəd kişinin oğlu Sayadın müharibəyə gedib-gəlməməsi, həyat yoldaşı Sənəmin ərsiz, dörd yaşlı oğlu Frunzenin yetim qalması ilə nəticələnmişdi. “Dumanlı”lar nəslində neçə belə başsız ailələrə öz yardım əlini uzadan Məhərrəm kişi neçə-neçə insanların pənah yeri olmuşdur. Məhərrəm kişinin dostu, qardaşı, elə-ulusa olan sevgisi, məhəbbəti bu gün əsərdə oxucuların gözündə əsl kişilik etalonunu xatırladır.

“Yurd yeri” başlıqlı birinci hissədə kədərli notlar çoxluq təşkil etsə də, şair poemanın ikinci hissəsi “Səxa sahibi” bölməsində bədbinliyə qapılmaz. Daşkənd camaatının xoş güzaran içində yaşadığını, Ocaqverdi kişinin nəvə-nəticələrinin arxasızlara, köməksizlərə arxa durduğunu, fərvan həyat şəraitində yaşadığını vurğulayır. Səxa sahibi Lətif Əsədovun gördüyü xeyirxah işləri, intellektual səviyyəsi, sənət adamlarına, kasıb insanlara göstərdiyi mərhəməti və nəvazişi bəzi-bəzi “Hacıqara”lara nümunə surət kimi göstərilir.

Bu əsəri oxuyub qurtardıqdan sonra bu qənaətə gəldim ki, Sərraf Şiruyə doğrudan da ilahi bir təbə malik şairdi. Hər şeydən öncə o, üzərinə düşən vətəndaşlıq missiyasını çox layiqincə yerinə yetirir. Ümidvaram ki, qaranlıq məqamları özündə əks etdirən bu əsər bir çoxlarına dərs olacaqdır.

***“Göyçədən gələn səslər”,
Bakı, “Nurlan”, 2008-ci il***

ŞAIR ŞİRUYƏ

Şair Sərraf Şiruyə (Şiruyə Həsən oğlu Hacıyev) 1942-ci ildə Göyçə mahalının Daşkənd obasında el şairi Həsən Xəyallının ailəsində dünyaya göz açmışdır. İlkən yaşlarından dərin dini təhsil alan, atası Həsəndən ərəb-fars dillərində yazıb-oxumağı öyrənən Şiruyə şeirə, sənətə böyük maraq göstərmişdir. Sazlı-sözlü Göyçə mühitində boy atan, folklor qaynaqlarından lazımınca bəhrələnən Şiruyə el kökündə, dünya kökünə köklənib, get-gedə öz mənəvi aləminin formalaşmasına çalışmışdır. 1953-cü ildə ailəsi ilə köçüb Bərdə torpağında məskunlaşan Şiruyə hazırda Yeni Daşkənd kəndində riyaziyyat müəllimi işləyir. Altı övlad atasıdır. Qızı Zülfıyyə və oğlu Aqşın şeir dünyasında qələmlərini uğurla sınaqla ocağın sənət ənənələrini layiqincə davam etdirməyə çalışırlar.

Bu günlərdə igidlərin qəhrəmanlığından, torpaq, Vətən, yurd anlamından, insan sevgisindən bəhs edən “Ağlama, bülbul, ağlama” böyük həcmli (25 ç.v) kitabı böyük sayla (10 min ədəd) çapdan çıxıb. “Ölümdən sonrakı ömür” adlı növbəti kitabı çapa hazırlanır. Şeir aləmində bənzərsiz yaradıcılığı olan Sərraf Şiruyə ayrıca tədqiqata ehtiyac duyulan sənətkardır.

***Mən haqq dedim, zaman sevdi nahaqı,
Bu həyatla sevdalaşa bilmədim.
Dövrən məni yüz oyuna apardı,
Rişələnib gövdələşə bilmədim.***

*Tikan oldu ürəyimə hər bəd iş,
Oxşamadı könü, qəlbi yad vardış.
Qiyafəmi hey dəyişdi bu gərdiş,
Qandan, candan özgələşə bilmədim.*

*Həyat yolum hekayətdi, hekayət,
Şiruyəyəm, qoy söyləyim nəhayət.
Əl eylədi altun, sərvət, şan-şöhrət,
Yaltaq olub saxtalaşa bilmədim.*

Böyük bir ustalqla yaratdığı qoşma, gəraylı, tənisləri (cığalı, dodaqdəyməz), gəraylı, bayatıları (cığalı, qoşayar-paq), divani müxəmməsləri aşiq poeziyamızın qiymətli sənət incilərindən sayılır.

*Təmiz vicdan, geniş ürək, qorxu bilməz, hədə bilməz,
Xain, xəbis, ikiüzlü uzaq mənzil gedə bilməz,
Nə vəzifə, nə xəzinə səni xoşbəxt edə bilməz,
Ötgün bəxtin, xoş iqbalın, vəfalı yarın olmasa.*

Və yaxud:

*Xəlvəti fitnədən, böhtandan qorun,
Aşkara deyilən hədədən qorxma.
İnsan cildində şeytandan qorun,
Şeytan törətdiyi zədədən qorxma.*

*Nakəsin, yaltağın alqışından qorx,
Elin töhmətindən, qarğışından qorx,
Qeyrətli kəslərin baxışından qorx,
Qeyrət tanımayan gədədən qorxma.*

Şiruyənin yaradıcılığı öz orijinallığı, bədiiliyi, sadəliyi və kəsərliliyi ilə diqqəti çəkir.

***Qarğa yüz qıy vursun, yüz qırıldasın,
Tərlənin balası, tərləndi yenə.
Qocalan pələngə tülkü gülməsin,
Yerisə meydana aslandı yenə.***

İstər mövzu, istərsə də janr rəngarəngliyi ilə fərqlənən bu poeziya çoxşaxəli olduğu qədər al-əlvan, yüksək bədii təfəkkürlə yaradılan, öyrənilməyi vacib olan sənət nümunəsidir.

Sadə deyim tərz, bədii çalar, yüksək sənətkarlıq, güclü məntiq Şiruyə şeirinin başlıca meyarına çevrilib.

***Yaylığa, papağa niyə and içək?
Bizim ki başımız papaq görməyib.
Axı yapalağa niyə quş deyək?
Onun ki ayağı budaq görməyib.***

***Yaxşı ki bazarda satılmır qeyrət,
Alıb, yox edərdi biqeyrət əlbət.
Xəsisdə axtarma səxa, səxavət,
Əzəldən süfrəsi qonaq görməyib.***

Folklor qaynaqlarından lazımınca bəhrələnən, klassik aşiq poeziyasına dərinlən bələd olan Sərraf Şiruyə Göyçə aşiq qolunun inkişafında Zödlü Abdulladan sonra tənqid ustası kimi ad-san qazanıb.

*Bir mələk, mənzərə açdım qəlbimi,
Məni qoca sandı, atasan – dedi.
Ötüb cavanlığın, dəyməz hədəfə,
Yüz dəfə oxunu atasan – dedi.*

Söz yaddaşımıza cəsarətlə, yüksək sənətkarlıqla söykənən, cinas qafiyələrdə böyük hikmət dünyası yaradan Şiruyə sözdən ləl çəkir.

*Viranə şəhərdə bayquş, yarasa,
Sahibsiz torpaqda a yağı gəzər.
Sərraf, a yağı gəzər,
Nəhrə a yağı gəzər.
Mərdlər xanimanında,
Comərd ayağı gəzər.
Canından bezikən kimsənə yazıq,
Axtarar içməyə ay ağı gəzər.*

Şiruyə istər gəraylı, istər bayatı, istər təcnis növündə cinas qafiyələrin dililə dərin məna, aydın fikir aşılıyır.

*Comərdlərin başı uca,
Eldə üzü ağ olubdu.
Zəhmət çəkib, tər tökənin,
Ömrü-günü ağ olubdu.*

Cinas bayatı:

*Sərrafam, sinə bağı,
Gəzmişəm sinə bağı.
Əlimlə açılıydı,
Sinənin sinə bağı.*

Qafiyəli bayatı:

*Bu dağ görüş yeridi,
Bu bağ görüş yeridi.
Dərd əkib, dərd biçmişəm,
Sinəm örüş yeridi.*

Şiruyə zaman şairidi. Böyük bir ustalıqla dünya kökünə köklənən misraları insanları ağıla, məntiqə, dözümə səsləyir.

Şiruyə yaradıcılığı şifahi xalq ədəbiyyatı ilə yazılı ədəbiyyat arasında bir keçid rolunu oynayır.

Şiruyə yaradıcılığında qəzəl növü də başlıca yer tutur:

*Soldurub yanaqları, ay üzlü canan, ağlama,
Yoxdur bir özgə tutarım, mən sənə qurban, ağlama.*

*Bəsdir axır bir bu qədər ah-nalə eylədiyin,
Mən ki səndən də betərəm, halı-pərişan, ağlama.*

Neçə ildir ki, Tərtər bölgəsində hərbi jurnalist kimi fəaliyyət göstərən şair Şiruyə Vətən igidlərinin şücaətindən, döyüşçülərin qəhrəmanlığından bəhs edən iri həcmli poemalar, mübariz, döyüşkən şeirlər üzərində işləyir.

*“Göyçə aşlıq məktəbi”,
“Göytürk” nəşriyyatı, 1998-ci il*

OVSUN

*Bu fələknən nərd atasən,
Şeş-beş verən zərin ola.
Ortalığa bəxt qoyasan,
Aparmağa sərin ola.*

*Söz yığasan demək üçün,
Dost tapasan kömək üçün.
Bu dünyanı yemək üçün,
Ağlın, huşun dərin ola.*

*Ay Şiruyə, al geyəsən,
Yaman gözə gəlməyəsən.
Bir deyənə beş deyəsən,
Arxada bir nərin ola.*

Elə təkcə bu şeir bəs edərdi ki, Sərraf Şiruyə elin yad-daşına köçsün. Halbuki, belə sığallı, şirin və dərin mənalı, dünya ilə qovğa eyləyən şeirləri yüzlərlədir. Bu şeiri o günü radioda İrandan bir aşiq da oxuyurdu. Azərbaycanın bütün bölgələrində uşaqdan böyüyə qədər kimi dindirsən, yalan olmasın, bu şeiri sənə əzbər deyər. Şiruyə şeiri, Şiruyə qələmi, Şiruyə təbi, Şiruyə ovsunu budur!

Mən burada Sərraf Şiruyənin tərcümeyi-halından danışas deyiləm. Şairin yaradıcılığı, şairin şeirləri elə onun tərcümeyi-halıdır. Yalnız onu deməklə kifayətlənmək istərdim ki, şair Məmmədhusəynin, Aşiq Nəcəfin, Həsən Xeyallının yurdunda dünyaya gələn Şiruyə ayrı Şiruyə ola bilməzdi, elə beləcə, necə var Sərraf Şiruyə olmalı idi.

Nənəsi Başxanım Şəfiqizinin ilahi təbindən baş alan, atası Xəyallı Həsənin ilham dəryasında Şiruyə adlı bir təlatüm yaranmalı idi və yarandı da. Onun doğulduğu şairlər ocağının “Allaha bəndəlik etməyən” Şiruyə ilhamı sözün ilahi məqamına yetməliydi. Belə də oldu. Qərbi Azərbaycanın ulu Göyçə mahalının bir kəndindən boy atıb bütöv Azərbaycana oğul olmaq Sərraf Şiruyə kimi barmaqla sayılası az-az insana nəsibdir.

Deyirlər ki, zirvələr uzaqdan əzəmətli, vüqarlı görünür. Ucalığa yaxınlaşdıqca əvvəlki heyrət azalır. Yaxınlarının gözündə Sərraf Şiruyə bəlkə də elə adi Şiruyə müəllimdir. Bu təbiidir. Lakin, onu da bilmək lazımdır ki, Şiruyəni şeirlərilə uzaqdan tanıyanların nəzərində o bir nəhəng istedad zirvəsidir ki, hər ucalıq hələm-hələm belə urvatla sevilməz. Haqdan gəlmə vergili şair ayrı necə ola bilər ki?

Büllur gözlü həzin bir bulağın “Segah”ının ovsunundan kim sehlənməyib, zirvələrdən sellənən saqraq bir şələlənin “Mənsuriyyə” ecazından kim heyrlənməyib ki, Sərraf Şiruyənin cəlvəli şeir çağlayışından da beləcə sehlənməsin, heyrlənməsin? Şiruyənin poeziyasını ulu xalqımızın müdrikliyindən qaynaqlanan milli ruh və milli kalorit ballandırır, qaymaqlandırır. Onun söz düzümündən hansı mövzu nəğmələnirsə nəğmələnsin, o mövzunun cövhəri, mayası istəkdən, sevgidən, vurğunluqdan yoğrulur. Həsrətin göynəməyindən gizildəyən Şiruyə şeirlərinin nüvəsində də həmin istək, həmin sevgi, həmin vurğunluq uyuyur. Yəni onun öz dərdinə də, həsrətinə də vurğunluğu var. Çünki, dünyanın necə dünya olduğunu bilir, insan ömrünün fəlsəfəsini anlayır.

*Bu dünya insan üçün,
Yalanıymış sən demə.
Verdiyini hər nə var,
Alanıymış sən demə.*

Başqa bir şeirində:

*Dünya oyuncaqdı naşı gözündə,
Olur ağılsızın başı gözündə,
Şahların quruyub yaşı gözündə,
Gözlərində yaş apara bilməyib.*

Mənə Sərraf Şiruyənin iki kitabına ön söz yazmaq şərəfi qismət olub və hiss edirəm ki, hər iki sifətlikdə də onun tufanlı təbinə, çağlar ilhamına layiq söz deyə bilməmişəm (neyləyim ki, olanım budur), sözümü deməyə də bilmirəm. Çünki onun sehrlı yaradıcılığı məni elə cazibəyə salıb ki, bu qüvvənin çevrəsində cizgilməkdən başqa əlacım qalmır və düzünü deyim ki, bu “ələcsizlik” mənə ləzzət verir.

Bu dəfə basmaqəlib söz tapdağından uzaqlaşib, fikrimə nə gəlicsə, onu yazmaq istəyirəm və mənə bu, günah sayılmaz.

Şiruyəni tanımamışdan onun sözlərini, nəğmələrini tanımışdım.

Bir dəfə el şairi Alqayıtla bizə gəldilər. Süfrədən sonra “şeir deyişməsi” başlandı, nə başlandı... Onlar da şeir oxudular, mən də. Ev şeir qasırgasına düşmüşdü. Onda lap yaxından tanıdım ki, Şiruyənin özü də şeirləri qədər çılgın və istidir, səmimi və mehribandır, həm də qəzəbi vulkan kimi yığıb ürəyinə. Vay o günə ki, dediyin haqsız sözün üstündə israrlanasan, təkid edib, səhvini başa düşməyəsən! Onda döz də şeirin hiddət gürşadına! Bir dəfə belə bir iş Tərtər rayonunun Qaradağlı kəndinin mədəniyyət evində Şiruyə ilə birlikdə hansı tədbirdəsə iştirak edəndə başıma gəlib. O vaxtdan tövbəliyəm. Nə isə... Əvvəl demişəm, indi də deyirəm: “Bu adam bütün varlığıyla təpədən-dırnağa şairdir!”. Belə şair olduğundandır ki, yazır:

*Şərəfsiz ölümə məndən xəbərsiz,
Axdı gözlərimdən yaş, hayıf oldu.
Zirvənin başından bir daş tərپəndi,
Dəydi bir namərdə daş, hayıf oldu.*

*Başı piy bağladı arsız bədənin,
Mənliyi şöhrətə satan gədənin.
Halal süfrəsindən aqıl dədənin,
Verildi nankora aş, hayıf oldu.*

*Tamahın, nəfisin ağzı sulandı,
Maya haramlaşdı, amal bulandı.
Hörüklər kəsildi, gözlər boyandı,
Yolunda gündə bir qaş, hayıf oldu.*

*Fikri bilinmədi qara dinməzin,
Elin sevincinə üzügülməzin.
Çəkdi qayğısını qədərbilməzin –
Fikirlər əlində baş, hayıf oldu.*

*Şiruyə, de, danış nə var əyyamda,
Mənəmlik baş alan bu dar əyyamda,
Haqsız zamanədə, bekar əyyamda,
Ötüşdü ömür-gün, yaş hayıf oldu.*

Sərraf Şiruyə mənəcə çoxdan bu elin, bu obanın yaddaşına köçüb və orada özünə elə yurd salıb ki, qərinələr keçsə də, zaman-zaman bu iz, bu yer Qobustan qayalarının yazıları kimi silinməyəcək, aşınmayacaq. Sazlı-sözlü Azərbaycan dünyasının yaddaşında nəsildən-nəslə keçərək, əbədi yaşarlıq tapacaqdır. Çünki, Şiruyənin şeir dili, şeir danışığı öz doğma xalqının dili, xalqının danışığıdır.

Onun Vətən sevgisi, Vətən istəyi pak sevgidir, halal istəkdir. Bir daşı, bir ovuc torpağı, hətta budağı, yarpağı da Vətən bilən şairin yurd sevgisinə heyрrət etməmək olmur. Həmin daş da, torpaq da, budaq da bu Vətəndə olduğu üçün Vətəndir!

*Hər nazik bir cığır, adi bir keçid,
Hər bələ, hər sısqa bulaq Vətəndir!*

O, Vətənə biganəliyi heç kimə, hətta doğma qardaşına, könül sirdaşına belə bağışlamayan vətəndaş şairdir.

*Şiruyə, yurdunu düşmən oxlasa,
Bir ocaq yerini girov saxlasa.
Bir yağı tapdasa, yad ayaqlasa,
Torpaq qan ağlayar, daş ağrı çəkər.*

Mənim fikrimcə, əsl poeziya nümunəsi odur ki, o şeirdə nəinki hər misranın, hətta hər sözün də pətəyi poetik fikirlə elə dolsun ki, adamı duyğulandıрмаğı, ehtizaza gətirməyi bacarsın. O şeiri ki, oxuyanda səni məhvərindən oyatmadı, mənəvi dünyanı silkələmədi, səni çalxandırmadı, nəyə lazımdır ki?! Şeir gərək ovqatda dəyişiklik yaratsın. Şiruyə şeiri belə şairdir.

Onun eşq aləmi də özünəməxsusdur. Bu aləmdə vüsəl da var, hicran da, sevinc də var, izzirab da. Nə varsa, hamısı şair üçün əzizdir – vüsəli da, hicranı da, sevinci də, kədəri də.

*Əlacsız dəhşətdir ölüm deyilən,
Sevib-sevilməmək ölümdən betər.*

yaxud

*A dağlar maralı, ellər gözəli,
Gəl görüşək, sorağına gəlmişəm.
Sən kərəmli ağa, mən günahkar qul,
Kərəm umub, ayağına gəlmişəm.*

yaxud

*Azdıq yollarını biz səadətın,
Dözək əzabına indi firqətin.
Qönçə ikən solan kəm məhəbbətin
Xəzan sorağına nə tez gəlmisən?*

yaxud

*Şiruyəyəm, qəm başımdan çəkilməz,
Məhəbbətim yad istəyə bükülməz.
Özgə baxış, özgə əlnən tikilməz,
Könül evim sökülüdür, sökülü.*

Sərraf Şiruyənin şeirlərində Aşıq Ələsgər şeirinin hikməti, dadı-tamı var, Aşıq Alı şeirinin göynəmi var, Dədə Şəmşirin nəfəsi var və bunlar o demək deyildir ki, təqlid var, eynilik var. O deməkdir ki, duyğuların eyniliyi var, gözəlliyə məftunluq eynidir, Vətənə məhəbbət eynidir, nəhayət, dərdə, məlalə, hicrana dözümlü eynidir. Dostu Yelmara ünvanladığı şeirdə:

*Hər tərəfdən dərd yeriyib üstümə,
Köməyə gəl, bir bərəm ol, bəndim ol.
Taleyimdən gələn qismət acıdı,
Bircə dəfə şəkərim ol, qəndim ol.*

*Nə rütbəm var, nə vəzifəm – adsızam,
Ona görə ağızlarda dadsızam.
Kimsəsizəm, yuvasızam, yurdsuzam,
Sən obam ol, oymağım ol, kəndim ol –*

– deyərək, dostluğun təmənnəsiz dünyasında hansı tələblərin şərtləndiyinin sətiraltı mənasından başqa, həm də dar gündə, dar məqamda dostların nə qədər arzulandığını və gərəkli olduğunu oxuculara çatdırır.

“Həyatın qiymətini biz ölümə borcluyuq” Bəxtiyar Vahabzadə fəlsəfəsi Şiruyə qələmində ayrı məcraya düşür:

*Sevinci qəm, dərmanı dərd,
Şirini acı sevdilər.
Dostu düşmən, mərdi namərd,
Qardaşı bacı sevdilər.*

*Hikmət deyək təzadlara,
Al günəşə, yağan qara.
Baharı qış, ağı qara,
Gündüzü gecə sevdilər.*

Şiruyə Qurani-Kərimin “Nəfsini qoru” tapşırığını, babaların “İnsanın tamahı qılıncdan itidir” və yaxud “Artıq tamah daş yarar, daş qayıdar baş yarar” hikmətini dərk etməyənlərə necə də acı-acı gülür:

*Şöhrət xatirinə, var xatirinə,
Bir-birini didənlər var, ay Allah!
Beyni mədəsinə yedəkçi olan,
Neçə-neçə bədənlər var, ay Allah!*

Xalqın içindən çıxıb onun xaininə çevrilən, yurdu, eli, obanı taxt-taca, tamaha qurban kəsən və ona görə də bu milləti ağlar günə qoyan, Vətəni namərd, nankor ermənilərin tapdağına təhvil verən vicdansız və şərəfsizlərə qarşı Şiruyənin içindən nifrət püskürür:

*Biz gül əkib, gül becərib, gül umduq,
Niyə alaq, ot göyərrib bu yurdda?
Nə tilsimdi, nə cadudu görəsən,
Su quruyub, ot göyərrib bu yurdda?*

*Mat qalmışam, yoxdu canda hənirti,
Heç göyərmir umduğumuz göyərti.
İnsan verməliydi axı cücərti,
Cin, fəriştə-zad göyərrib bu yurdda.*

*Bu dünyanın sirri varmış nə yaman,
Qorxmaq gərək bu sehrdən, ay aman!
Bu torpaq müsəlman, toxum müsəlman,
Bəs niyə bədzad göyərrib bu yurdda?*

Şiruyənin mərhum qardaşları Nəbi və İmanın xatirəsinə həsr etdiyi “Qardaşlarım” və “Qalması” şeir – ağılarını oxumaq kifayət edir ki, onun içində mürgüləyən həssas və kövrək duyğuları, göz yaşına bələnmiş dərdini-sərini duysan və hiss edəsən ki, Sərraf Şiruyənin kədəri nə deməkdir.

Zənnimcə, şairləri şair edən səbəblərdən biri də təbiətin və məhəbbətin gözəlliyidir. Şiruyə ömrünün indiki çağında da təbiətdən və məhəbbətdən elə hərisliklə, çılgınlıqla yazır ki, görməyənlər deyər: “Bu şairin bığ yeri təzəcə tərləyir”. (Şiruyə elə beləcə də var).

Abbas Tufarqanlıdan, Aşıq Alıdan, Aşıq Ələsgərdən, Zodlu Abdulladan, Növrəs İmandan sonra yaranmış cinas qəhətliyində yeni söz tapıb, təcnis yazmaq, həqiqətən zor işdir. Amma, Şiruyə üçün bu, elə bil ki, sığallı qoşmalar yazmaq qədər asan bir məsələdir. Onda da qala dodaq-dəyməz cığalı təcnis ola:

*Talanan şəhərin, dağılan kəndin,
Qalsa, nişangahtək hasarı qalar.
Sərraf, hasarı qalar,
Dərddən ha sarı qalar.
Dağın qartalı getsə,
Yerdə ha sarı qalar.
Dindirən yar deyən Yaxşılar ağlar,
İstəkdən yadında ha Sarı qalar.*

Şiruyənin təcnisləri və cinas bayatıları tamamilə ayrıca bir elmi işin mövzusudur.

Yazarlar yaxşı bilirlər ki, əruz sirli-sehrli bir aləmdir. Əruzun bəndi-bərəsi elə müdhiş sıldırımlıdır ki, yazmaq istəyəni vahiməyə salır. Şiruyə isə...

*Gözəlim, istəram ki, can ilə canan qovuşa,
Bu həsrət könlüm ilə istədiyi can qovuşa.*

*O qədər vəslin üçün ahu-nalə eyləmişəm,
Qorxuram kirpiklərim arasında qan qovuşa.*

*Bizim vüsəl gecəməz həsrəti-hicranı yıxa,
Qovuşa bir-birinə, qovuşa, hər yan qovuşa.*

*Necə şair-şüəra vəsf eyləyər bu gecəni,
Şiruyə bu aləmə ürəkdən, candan qovuşa.*

Sərraf Şiruyənin yaradıcılığı o qədər çox cəhətli və çoxşaxəlidir ki, həqiqətən adam bilmir haradan başlayıb, harada qurtarsın. Bəlkə də, hiss elədiniz, mən ha çalışdım ki, fikrimi yığcam şəkildə sizə çatdırım, amma, etiraf edirəm ki, bunu bacarmadım. Çünki, Sərraf Şiruyənin söz qarışığını “ipə-sapa yatırmaq” mümkün deyil. Bir şeirindən

danışmaq istəyirsən, o biri inciyir, o birindən söz açmaq istəyirsən, bu biri qalır. Heç birindən də keçmək olmur. Maşallah, dostum o qədər məhsuldar işləyib, o qədər gözəl yazıb ki, adam doymaq bilmir. Buna görə də mənim yazım qısa yox, yarımçıq alındı. Güman edirəm ki, bu günahımı Şiruyə müəllim bağışlayar.

Şiruyənin iri həcmli əsərləri, ələlxüs, poemaları tamamilə geniş bir diskussiyanın obyektidir. Həmçinin qəzəllərinin, divanilərinin, təcislərinin, gəraylılarının, bayatılarının hər biri ayrı-ayrılıqda sirli-sehrli dünyadır. Ümumiyyətlə, qardaşım hansı mövzudan yapışır-yapışsın, onu çox asanlıqla şirin bir şeirə çevirir. (Yazıqlar olsun bəzilərinin halına ki, bir şeir yazana qədər kirpiylə od götürür!).

Oğul istəyir ki, Şiruyənin şeir dünyasını bir yerə cəmləyib yazı yazsın! Bu, mənim işim deyil. Burada iki-üç söz demək, deryadan iki-üç damcı su götürmək kimi bir şeydir.

Sərraf Şiruyənin son dövrlərdə yazdığı poemalarının mövzusu əsasən ən ağırılı yaramızdan – Qarabağ müharibəsindən söz açır. Bu irihəcmli əsərlərdə məkirli, xəyanətkar niyyətlərinə çatmaq üçün öz ana-bacılarının namusundan (bu ifadəmə görə sizdən dönə-dönə üzr istəyirəm) vasitə kimi istifadə edən ermənilərin Azərbaycan xalqının başına zaman-zaman gətirdikləri müsibətlərin, məşəqqətlərin poetik bir dillə, tarixi faktlarla ifadəsi, torpağımız uğrunda ölüm-dirim savaşına qalxan, şəhid olan ərən igidlərimizin sücaətləri, qəhrəmanlıqları öz əksini yetərinə tapmışdır. Bu əsərləri oxumağa başlayan andan sona qədər şair sanki millətin yaxasından tutub silkələyir, erməni erməni kimi tanımadığı üçün onu qınayır və daldığı qəflət yuxusundan oyatmaq istəyir, hamını əsl vətəndaş, əsl yurddaş olmağa səsləyir.

Onun “Vətən sənə oğul dedi”, “Od oğlu od içində”, “Cəsurlar”, “Ölümdən sonrakı ömür”, “Ölümdən betər”, “75 yara” və ya “Dəmir Yelmar” kimi irihəcmli poemaları məhz bu qəbildəndir. Sərraf Şiruyənin bu əsərlərinin hər biri erməni separatizminin, erməni vəhşiliyinin Azərbaycan xalqının taleyində yaratdığı göynəmli ağrıların, qanlı izlərin və iyrənc məkrin real faktlarla ifadəsi, həmçinin Vətən, torpaq uğrunda döyüşən, canlarını qurban verən oğul və qızlarımızın qəhrəmanlıq dastanıdır.

Şiruyənin “Loğman dağı”, “Ana torpaq”, “Göyçə yaman göynədi” və “Ölümdən betər” poemaları onun nə qədər geniş poetik imkanlara malik olduğunu təsdiqləyən əsərlərdəndir.

Şiruyənin dastanlar müəllifi kimi qazandığı şöhrət şeirlərinin ona gətirdiyi ad-sandan az deyil. Onun “Aşıq Nəcəf və Gülüstan” dastanı Dədə Ələsgərin şeyirdi Göyçənin Daşkənd kəndindən olan çox istedadlı saz-söz ustası Aşıq Nəcəfin sonu faciə ilə bitən həyatının qəmli hekayətidir. Qəddar və qansız ermənilər tərəfindən Aşıq Nəcəfin üç igid oğlunu gözləri qabağında çala qazıb diri-diri basdırmaları, özünün isə kürəyinə qaynar samovarı bağlayıb öldürmələri bu pak məhəbbət dastanının gözüyaşlı səhifələridir.

Yazıqlar olsun ki, möhtəşəm bir söz zirvəsi olan Aşıq Nəcəfin ibrətamiz həyat və yaradıcılığı Azərbaycanda barmaqla sayılacaq qədər az-az adama bəllidir.

Şiruyə belə nadir şəxsiyyətləri üzə çıxaran, onların həyat yollarını öz qələmiylə örnəyə çevirməyi bacaran sənətkarlarımızdandır.

Onun “Göyçəli Hacı Rəhim” dastanı sanki tarixi bir qəhrəmanlıq salnaməsidir. Müəllif bu əsərdə Hacı Rəhimin necə qorxmaz, cəsarətli bir igid olmasının təsvirilə yanaşı, Həcc ziyarətinə getməsindən, tədbirli, sanballı, sözü ötkəm,

ümumiyyətlə, ləngərli “köhnə kişi”lərdən olmasından çox maraqlı və şirin bir dillə danışır, o dövrün adlı-sanlı, qoçaq kişiləriylə bizi tanış edir. Dastanda ən maraqlı məqamlardan biri Hacı Rəhimin erməni generalı Selikovun başını xəncərlə necə kəsdiyini təsvir edən səhnədir (Həmin xəncəri əziz bir xatirə kimi şair Sərraf Şiruyə bu günə qədər saxlayır).

Biz gərək özümüzə bağışlamayaq ki, belə xalq qəhrəmanlarımızı hələ də millətimizə yaxşı tanıda bilməmişik, onların adlarını əbədləşdirmək üçün heç nə etməmişik! Heyiflər olsun!

Ümumiyyətlə, təbi coşqun Sərraf Şiruyənin uzun illər boyu bədii düşüncələrinin məhsulu olan “Ağlama, bülbül, ağlama” (1994), “Ölümdən sonrakı ömür” (1997), “Cəsurlar” (2000), “İgid ölər, adı qalar” (2002) və başqa kitabları çağdaş poeziyamızın sanballı nümunələrindəndir.

Yaratdığı belə gözəl əsərlərinə və bənzərsiz şeirlərinə görə Sərraf Şiruyə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinə və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinə üzv qəbul olunmuş, “Qızıl Qələm”, “Məmməd Araz”, “Həsən bəy Zərdabi” mükafatları laureatı diplomlarına layiq görülmüşdür.

Əlbəttə, yaradıcı adamların əməyinin dövlət tərəfindən qiymətləndirilməsi, onlara fəxri adların verilməsi çox yaxşı haldır. 65 yaşını haqlamış Sərraf Şiruyənin də yüksək dövlət qayğısına mənəvi ehtiyacı var. Amma xalqın öz nəzərində Xalq şairi olmaq da heç pis deyil.

***“Kredo” qəzeti,
2006-cı il***

ŞEİRİMİZİN SƏRRAF ŞİRUYƏ ZİRVƏSİ

Sərraf Şiruyə əlçatmaz, ünyetməz bir zirvədə qərar tutmuş elə şairlərdəndir ki, o ucalıq hələm-hələm şairin bəxtinə düşməz. Sərraf Şiruyə elə çağlar, elə coşqun, elə qaynar bir şairdir ki!... Mən belə şairlər haqqında söz düşəndə deyirəm: “Zalım oğlu, təcədən dırnağa şairdir, onun şair olmayan əzası yoxdur”. Yazıqlar o şairin halına ki, hansı yollasa Şiruyəni öz sakit bulaq axarından çıxara! Bundan sonra zirvədən çağlayan elə şeir gürşadına məruz qalar ki, ömrü boyu bir də Şiruyə tərəfə üzükməz, bu azmanla üz-üzə gəlməkdən pəsinər, tövbə eyləyər.

Sərraf Şiruyə sözün həqiqi mənasında xalqımızın ilahi-dəngəlmə təbə malik böyük və azman şairidir. İndi yetim qalan Göyçə mahalından tutmuş Qarabağın sazlı-sözlü dünyasına qədər onun qoşmaları, gəraylıları oxunmayan, təc-nisləri dinlənilməyən bir məclisi ağına gətirmə. Özü haqqında da haqlı olaraq deyir:

El yaşayır ürəyimdə, qanımda.

və yaxud:

Min elə tanıtdım adi bir kəndi.

Şiruyənin şeirlərində məhəbbət də, nifrət də, kədər də, dərd də fərdiləşmir. Yəni bunlar bir adamın yox, bəşərin olur, dünyanın olur. Bir bayatısında deyir ki:

*Sərraf, dərdim də ağlar,
Dərdim dərdimdə ağlar.
Gözlərimin yaşına,
Baxar, dərdim də ağlar.*

Burada Sarı Aşırıq dərdi var, burada el dərdi var, torpaq dərdi var, Vətən dərdi var və nəhayət burada dünyanın, yerin, göyün dərdi də var. Lakin bu dərd əbədi, tərki-dünyalıq dərdi deyil. Əgər bir şeirində:

*Mən səndən betərəm, sən məndən betər,
Mən səni ağlayım, sən məni ağla.
Dərdi dərdə qataq, ay üzü dönmüş,
Mən səni ağlayım, sən məni ağla.*

deyirsə, o biri şeirində:

*Hər qaranlıq gecənin arxasında bir səhər var,
Açılacaq o səhərə gəl eylə güman, ağlama.*

deyir, çünki Şiruyə bilir ki:

*Gəlimli-gedimli bir evdir dünya,
Hər insanın öz qisməti, yeri var.*

və şükür edir ki:

Yenə şükür, yüz könüldən birindəsə varıymışam!

Şiruyənin dünyayla, ömürlə bağlı öz fəlsəfəsi var:

*Dünya hər vaxt sinəndə,
Mən yaşaram, mən yoxam.
Deyə bilməz hər bəndə,
Mən yaşaram, mən yoxam.*

*Yayda, yazda mən varam,
Payızda da mən varam,
Ayazda da mən varam,
Mən yaşaram, mən yoxam.*

Şiruyə xalqın dilində elə sadə, elə axıcı şeirlər yazır ki, sanki bunlar şeir deyil, elə adi danışığıdır. Misralar elə sıgallı, sözlər elə şirin, fikir elə duru olur ki, sanki bu sözlərin üstündə qələm gəzməyib.

*Yaxşılığı, yamanlığı duymayan,
İraq üzdən ulaqdı ki, ulaqdı.
Öz yerini, öz sözünü bilməyən,
Vallah, uzun qulaqdı ki, qulaqdı.*

*Yaxşı yaxşı, pisdə pisdi, bəs necə?
Aydın günə tay olarmı, bəs gecə?
Susuzluqdan yananlara gölməçə,
Büllur gözlü bulaqdı ki, bulaqdı.*

*Pürkamaldı insanlıqdan doymayan,
Ad ucaldıb, bəd şöhrətə uymayan,
Şiruyəni anlamayan, duymayan,
İnsanlıqdan uzaqdı ki, uzaqdı.*

Balaca bir kitabça üçün çözlənmiş bu sifətilikdə böyük şairimiz Şiruyənin nə tale yüklü ömür yolunu, nə keş-

məkeşli şair ömrünü, nə də çağlar poeziyasını təfəsilatı ilə hörmətli oxuculara çatdırmaq fikrinə düşməmişdim. Çünki, bu mümkün də deyil.

Bu kitabda toplanmış şeirlər Sərraf Şiruyə yaradıcılığının bir damlasıdır. Onu duymaq, onu hiss etmək, onun böyüklüyünü görmək üçün özü ilə illər boyu ünsiyyətdə, təmasda olmaq gərəkdir.

*“Ölümdən sonrakı ömür”,
“Gəncə” nəşriyyatı, 1997-ci il*

ÖN SÖZ

Qarşımda Sərraf Şiruyənin seçilmiş əsərlərinin VII cildinin kompüter yazısı durur. Əsəri başdan-ayağa oxuyub qurtarmışam. Əsərlə üzbəüz dayanmışam. Fikir, xəyal məni qoynuna alıb, bilmirəm haradan başlayım, necə başlayım. Doğrusu bu əsər qarşısında özümü aciz və çox gücsüz hesab edirəm. Elə hesab edirəm ki, bu əsər bir universitetdir. Mən isə bir abituriyent. Fikirləşirəm ki, bu universitetə necə daxil olum. Bu universitetin şöbələri də məni məndən alıb. Hər şöbə bəşər tarixindən də qabağa başlayıb.

İmam Zaman Əlehissalamın zühuruna qədər nələr ola-çağından xəbər verir. Dünya hikmətindən, həyat fəlsəfəsindən, insanlıq aləmindən, Vətən, torpaq sevgisindən, insanlığın əməl və amalından daha nələrdən-nələrdən xəbər verir. Elə bil anbaan insanı silkələyib oyadır, onu düzlüyə, haqqa, ədalətə çağırır. Ona görə bu universiteti oxuyub başa vurmaq böyük qəhrəmanlıqdır. Əgər oxumaq, oxuduqca mənalı anlayıb özünə dərs götürmək qəhrəmanlıqdırsa, onda gör bu dərsi verən hansı qəhrəmanlığa layiqdir.

Burada yadıma şairin çoxdan əzbərlədiyim bir şeiri düşür:

*Mənim könlüm fəlsəfəmi,
Hər kimsənə qana bilməz.
Heç kimsənə mənim kimi,
Vətən, eli ana bilməz.
Yazılmışam sinəsinə,
Tarix məni dana bilməz.*

Doğrudan da hər yetən Şiruyə fəlsəfəsini qana bilməz
və tarix də bunu dana bilməz.

İndi baxaq bu universitetin şöbələrinə; təcnislər, diva-
nilər, qoşmalar, məsnəvilər, təmsillər, üçlüklər, tək bəndlər,
qoşa sətirlər, müxəmməslər, kiçik həcmli poemalar, daha
neçə qeyri formalı şeirlər.

Bu yazıları oxuyub, hər sözün, hər sətirin hikmətinə va-
randan sonra Sərraf Şiruyəni mən bir bal arısı hesab etdim.
Özü də hər gün işlək olan bal arısı. Bu arı şanı elə doldurub
ki, bir zərrə yer boş qalmayıb. Dediklərimiz üçün şeirlərə
müraciət edək:

*Könül quşum qonub bu sərvinəzə,
Daha sevə bilməz özgə yar, ana.
Onun da ürəyi mənə bağlıdır,
İnana bilmərəm özgə yar ana.*

(“Yarana” təcnişi)

və ya:

*Nəstər götür paxıl qəlbi ov, elə,
Sərt dalğa ol, sahilləri ov elə,
Ov edəndə bacar halal ov elə,
Cəsarətdə pələngə çək, şirə çək.*

(“Şirə çək” təcnişi)

Başqa birisinə nəzər salaq:

*Bədnəzər, bədnəfəs uzaşa məndən,
Düşəm nə qovğaya, nə qala, qala.
Sərraf nə qala-qala
Düşdüm nə qala-qala.*

*Sən eldən eylik götür
Yerdə nə qala-qala.
Tanrı yamanlardan özü qorusun,
Görüm nə bürc, hasar, nə qala-qala.*
(“Nə qala-qala” təcnisi)

Eləcə də:

*Təbiətin qoynundayam,
Təbiətdi atam indi.
Qış oğlum yəhərdən düşdü,
Bahar qızım ata mindi.*
(“Ata mindi” təcnisi)

*Səhər-səhər bağda gəzən
Bir yaqutdu, bir incidi.
İnci gözəl bəzənsə də,
Yaqut ondan birincidi.*
(“Bir incidi” təcnisi)

Sərraf Şiruyənin I cild seçilmiş əsərləri təcnislərə və cinas bayatılara həsr olunub. Bu kitabda verilən təcnislər sonradan yazılanlardır. Gəlin fikir verək cinaslara, mənə verək sətirlərə, hər bir söz, hər bir sətir yerində işlənilib, özü də heç bir şərhə ehtiyac yoxdur. Adama elə gəlir ki, adi sözlərdi, bunu hamı deyə bilər. Ancaq yada salaq ki, gəraylı təcnis çox az-az şairin, aşığın yaradıcılığında təsadüf olunur. Eləcə də cıqalı təcnis.

Divanilər şöbəsi məni çox səmtə çəkir, dünya hikmətinə, həyat fəlsəfəsinə, axirət aləminə, ərլərin-ərənlərin keçdiyi ömür yoluna.

Dediklərimizdən nümunələr gətirək;

*Ya Qəhhar, ya Qüddus, Bismillahir rəhmanir-rəhim,
“Allah Əkbər”, la şəriki haqdı dini Məhəmməd.
O, pənci ali-əba – hər iki dünya sərvəri,
Millətinə şəfadardı, məhşər günü Məhəmməd.*

(“Məhəmməd” divanisi)

və ya:

*Odu pambıqda gizləmə, tüstüsü göz çıxarar,
Yalançının adətidi, özündən söz çıxarar,
Ehtiyac odsuz, aloysuz canından köz çıxarar,
Qəza gəlib tutsa səni, zinətin əldən gedər.*

(“Əldən gedər” divanisi)

Eləcə də:

*Mərd igidlər meydan açar, igidlikdən san verər,
Hatəm əhli süfrə salar, halalından nan verər.
Ataların dür sözüdür, mən deyirəm, sən eşit:
Hiylə ilə mətləb uman, töhmət ilə can verər.*

Bu yazıların sayını onlarla yox, yüzlərlə artırmaq olar. Bundan ötəri gərək böyük bir kitab yazasan. Yazılan divanilərin hər birinin də mövzusu, deyimi forması bir-birindən tamam fərqli. Ancaq hamısı insanlığı, Vətən, millət, el sevgisini, həyat eşqini, bu dünya və axirət aləmini tərənnüm edir, oxucunu silkələyib ayıldır.

Şeirin başqa növlərinə baxaq, görək Sərraf Şiruyə nə deyib və necə deyir. Mən şeirləri şərh eləməyəcəm, ona görə ki, Şiruyə elə sadə dildə, elə aydın yazıb ki, bunu hamı başa düşə bilər, başa düşməyən varsa, onun da poeziyadan, həyat hikmətlərindən deməli xəbəri yoxdur.

*Vətənə keşik çəkib, oyaq olmamısan,
Düşməni susduracaq yaraq olmamısan,
El-obaya dar gündə dayaq olmamısan,
Elin üstünə qayğın, azarın niyə düşsün?*

Və ya

*Xalq sevəni xaliq sevər, xalq xaliqdi, xalqa üz tut,
İgidlikdən başlanır xalq, xalqa çıraq, xalqa köz tut.
Xalq özünsən, ürəyində gümanını xalqa düz tut,
Onda xaliq, onda Vətən, onda cahan sevər səni,
Tarix yazar yaddaşına zaman-zaman sevər səni.*

Eləcə də:

*Eşqi, istəyimi – görən günəşin,
Bu qədər torpağı yandırır-yaxır?
Sevgi vəfasımı – odun, atəşin,
Altında bu torpaq günəşə baxır.*

*Belə istəklisə bu günəş, bu yer,
Niyə soyuyurlar görəsən qışda?
Bu da bir möcüzə – di gəl cavab ver,
Bəlkə küsüşürlər yağmur-yağışda...*

Yerlə göy məhəbbətini gör Sərraf Şiruyə necə verə bilib. Bu sevgini, məhəbbət aləmini necə açə bilib. Yuxarıdakı şeirləri şərh etməyə mənə elə gəlir ki, ehtiyac yoxdur. Qanan insanın oxuyub, özünə dərs götürməsi kifayətdir.

Sərraf Şiruyənin şəhidlər şahı İmam Hüseynə həsr elədiyi iki şeir tamamilə məni məndən alıb. Şiruyənin bu deyimlərinə heyran olmuşam, bu kimin ağlına gələ bilərdi.

***Şiruyəyəm, Haqq bilir, günahımı, cəbrimi,
Taki görüm ağamı, bol eyləsin səbrimi.
Gen qazın, dolduracam göz yaşım ilə qəbrimi,
Mehdi zühurunadək ağlaram Hüseynimə.***

Təkcə bu bir bənd böyük kitabın şərhidir. Fikir verin şair deyir ki, mənim bu dünyada ağlamağım azdır, mən o dünyada da Hüseyni ağlayacam, ona görə mənim qəbrimi gen qazın ki, göz yaşından qəbir dolmasın. Taki Mehdiyəl Sahibəl Zaman zühur edib İmam Hüseyni görəne kimi mən ağlayacam, onu görəndə onu ziyarət edəcəm. İmam Hüseyn aşiqi olan şair Sərraf Şiruyə İmamın başının səcdəsinə gələnləri gör necə təsvir edir:

***Bu gecə Hüseynimi görməyə Fəttah gələcək,
Babası ali-əba, ol Həbubullah gələcək.***

Burada şair bütün peyğəmbərlərin, möminlərin hətta mələklərin bu kəsilmiş başın səcdəsinə gəldiyini göstərir.

Şiruyənin başqa şeirlərinə nəzər salaq:

***Sözü şəkər,
Özü şəkər,
Can alansan,
Desəm əgər –
bəs demə.***

*Şiruyəyəm,
Görüş alım,
Dodağından
Gülüş alım,
Qol dolayım
Gərdəninə,
Yanağından,
Öpüş alım –
bəs demə,
bəs demə.*

Bax, budur eşq-məhəbbət, bax budur ülfət-ünsiyyət. Bu şeirdə nələr deyilmir, oxucu özü görəcək.
Eləcə də:

*Bəhsana ötürdüyüm,
Əbədi itirdiyim,
İllər məndən küsübdü.*

*Qolundan tutmadığım,
Hayına çatmadığım,
Ellər məndən küsübdü.*

Üç sətir formasında yazılan bu şeirdə oxucu şairin daha nələri, kimləri küsdürdüyünü çox yaxşı görəcəkdi.
Sərraf Şiruyənin təmsillərinə əl ataq:

*Çoxlu görüb yalını,
Bir gün qudurdu köpək.
Azaltdılar yalını,
Sakit oturdu köpək.*

və ya:

*Bülbül oxuyan zaman,
Qurbağa quruladı.
Dedi: – a bülbül qardaş
Baxma yerin ucadı.
Mənim səsim, zənguləm
Səninkindən şirindi.
Forması öz yerində,
Mənası da dərinə.
Tısbağa bacoğlunun
Sözünü təsdiq etdi.
Qurbağanın sözündən,
Bülbül yaralı getdi.*

Portretlər şöbəsinə nəzər salaq.

*I
Vəzifəyə qalxantək,
Qan uddurdu çoxuna.
Katibədən qeyrini,
Buraxmadı yaxına.*

*II
Vəzifəyə qalxantək
Eynək taxtı gözünə.
Durub güzgü önündə
Baxdı özü-özünə.
– Yada düşməmişəm mən
İndiyədək nə üçün,
Anam məni doğubmuş
Əsl müdirlik üçün.*

I

***Bir saçlı, şalvarlıya
Söz atırdı arxadan.
Dönüb baxanda gördü –
Bıgıburma bir oğlan.***

II

***Söz atırdı arxadan –
Könlümün dildarıdı.
Baxışlar birləşəndə
Gördü qoca qarıdı.***

(Şorgöz oğlanlara)

***Külünü-zibilini,
Qonşu səmtə atardı.
Yatanda da acıqnan,
Özgə səmtə yatardı.***

(Paxıl qonşu)

Əziz oxucum, doğrudan mən çətin halda qalmışam, hansı bəndi oxuyuramsa ondan kömək istəmirəm. Deyimlər aydın, forma gözəl, ləməklər hikmətlə dolu, şərhə nə ehtiyac var. Sərraf Şiruyənin şeir şöbələri qurtarmır. Hamısı da bir-birindən seçimli, bir-birindən deyimli.

Məsnəvi formasında deyilmiş şeirlərə baxaq:

***Hamı incik qalıbdı,
Sən dünyaya gələndə.
Ananda alçalıbdır,
Sən dünyaya gələndə.
Niyə qız oldu – deyə,
Qohumlar ağız büzdü,***

*– Günahsız bir ananı,
Hamı ötəri süzdü.
Soruşmadı halını,
Qaynana, nə qaynata.
Dedi – çıxarın bunu
Bu evdən bir saata.
Gedin qaytarın geri
Molladan da nəziri,
Görüm lənətə gəlsin,
O ocağı, o piri.*

(“Günahsız körpə” şeiri)

Və ya

*Kim deyir ki, əyilməzəm,
Həqiqətə əyilənəm.
Gözəlliyə, ülvyyəyə,
Sədaqətə əyilənəm.
Əyilməzəm – hər şöhrətə,
Əyilməzəm – güc-qüvvətə,
...Kərəm yanan, Əsli yanan,
Məhəbbətə əyilənəm.*

(“Əyilənəm” şeiri)

Məni ən çox fikrə qərq eləyib, həyəcanlandıran şairin fizika-riyaziyyat teorem və düsturlarını şeirlə verməsidir. Bu böyük bir şöbədir, oxucular oxuyub görəcəklər. Tək bəndlər, müxəmməslər şöbəsinə baş vurmaq istəmirəm. Bunu oxucuların ixtiyarına verirəm. Fikirlərimi cəmləşdirib belə demək istəyirəm: Allah Şiruyəyə öz qüdrətindən daha çox pay verib. Şiruyə təpədən-dırnağa anadangəlmə şairdir. Özü də Şiruyə yaradıcılığını təkcə aşiq yaradıcılığı ilə

bağlamaq əsla düzgün olmaz, çünki, Şiruyə böyük həcmli iyirmiyə yaxın poemanın müəllifidir.

Şiruyənin əsərlərini oxuyanda özünü böyük hikmət aləmində hiss edirsən. Özünün dediyi kimi:

*Göz yaşım ilə yazdım əsərlərimi,
Hikmətlə bəzədim sətirclərimi.
Duyub, dərk etsəniz dediklərimi
Görərsiz zamanın Sədisi mənəm.*

Mən, Şiruyəyə cansağlığı arzulayıram, bu sehrli qırx otaqlı şöbənin bir neçəsinə baş vura bildim. Onların hamısına baş vurmaq üçün təkrar-təkrar müraciət gərəkdir.

İnanıram ki, bu kitab oxucular üçün bir hikmət boğçası olacaqdır.

HƏLƏ AYRILIQLAR SONA ÇATMAYIB

Yer kürəsində bir-birini təkrarlayan iki insan tapmaq mümkün deyil. Ən oxşar talelərin belə fərqli çalarları mövcuddur. Bu müxtəlifliyə baxmayaraq hər kəs özü ilə maraq dairələrində, ideya və düşüncələrində, həyata baxışlarında bənzərlik olan insanları daha çox yaxına buraxır. Bəlkə ona görədir ki, insanların çoxu hələ uşaqlığından istiqamətini müəyyənləşdirir, seçimini edir.

Elə mən də taleyimin qisməti ilə kiçik yaşlarımdan şairləri, yazıçıları özümə həmişə yaxın bilib, ömrümü poeziyaya bağlamışam.

Bütün bunları səbəbsiz xatırlamadım. Şair dostum Qılman İmanlı tanınmış şair Sərraf Şiruyənin “Ayrılığın sonu varmı?” kitabına ön söz yazmağı mənə təklif edəndə, bir qədər tərəddüd etdim. Sonra fikirləşdim ki, şairi şəxsən tanımasam da, onun şeirləri ilə tanışlığım 30-35 il əvvələ gedib çıxır. El şənliklərində xanəndələrin, aşıqların oxuduqları qoşmaların, gəraylıların, təcnislərin möhürbəndində adı çəkilən şair Sərraf Şiruyənin kitabına nə vaxtsa ön söz yazacağım heç ağılıma da gəlməzdi. O, zaman şeirlərinin çapına qadağa qoyulması, haqqında gəzən söhbətlər şairə məhəbbətimizi daha da artırırdı.

İndi isə Şərraf Şiruyənin böyük həcmli poeması qarşımdadır. Oxucunun poemayla tanışlığının ön sözdən başlanacağını nəzərə alıb üzərimə düşən missiyanın ağırlığını hiss edir, məsuliyyətimi anlayıram. Amma, mütləq etiraf etməliyəm ki, mənim məsuliyyətim tarixi bir mövzunu qələmə almaqla ulu keçmişimizə bu günün baxış bucağından baxan, tarixi hadi-

sələrin poetik təsvirini verən, qəhrəmanları çətin sınaqlardan keçirən şairin məsuliyyətindən qat-qat kiçikdir.

Məsuliyyətinin böyüklüyünü yaxşı başa düşən müəllif ilk xeyir duasını da böyük Allahdan almaq istəyir və ilk diləyini də ulu Tanrıdan diləyir:

*Eşit mənim diləyimi, xəlf eyləyənin kainatı,
Sən vermişən bu qisməti, bu bəxşişi, bu sovgatı.
Məni yolçu eyləmişən bu sənətin yollarına,
Köməyim ol, sənə gərim bu yolun zavallarına.
Mənə dözümlü, mənə dil ver, mənə zəka, təfəkkür ver,
Söz mülkündən qismət elə – mənə gövhər, inci, dürr ver.*

Yaxın uzaq keçmişimizin ağıl-qaralı, qalibiyyət, məğlubiyyət dolu səhifələrini vərəqləyən şair ayrı-ayrı zaman kəsiyində adları tarixin yaddaşına, həkk olunan qəhrəmanları xatırlayır, itirdiklərimizin qazandıqlarımızdan çox olduğuna təəssüflənir və hələ də gerçəkləşməyən arzularını dilə gətirir.

“Ayrılığın sonu varmış” kitabı “Yurddan yurda gedən köç” və “Qəm qatırı” hissələrindən ibarətdir. Birinci hissədə hadisələr Göyçə mahalında cərəyan edir. Burada Şah İsmayıl Xətəinin Miskin Abdal ocağını ziyarət etməsi, Mursaqullar tayfasının həyat tərzi, tayfanın adlı-sanlı şəxsiyyətləri haqqında məlumat, onların yurddan yurda köçünün üzəldikləri çətinliklərin, tarixi faktlara söykənən hadisələrin təsviri öz əksini tapıb.

Erməni daşnaklarına və onların havadarlarına qarşı ardıcıl mübarizə də əsərin əsas süjet xətlərindədir. Düşmənləri məğlubiyyətə uğratmaq üçün ən azı yaxın regionlarda qüvvələri birləşdirmək zərurəti yaranırdı. Laçında Sultan bəyin başçılıq etdiyi dəstənin “Zabux” dərəsində erməni qır-b tökməsi səhnəsi oxucuda qürur və sevinc hissləri doğurur:

***Qanlı dərə salmış düşməni tora,
Murdar ermənilər getmişdir gora.
Andranik qorxmuş öz həyatından,
Keçmiş bəyin paçasının altından.***

Poemanın məzmununu bütövlükdə şərh etməyi qarşımıza məqsəd qoymamışıq və buna ehtiyac da yoxdu. Sadəcə olaraq baş qəhrəman Saleh və onun ətrafında baş verən hadisələrlə oxucunun şəxsi tanışlığını vacib sayırıq. Əsərdə saf sevgi duyğularına da geniş yer ayrıldığını xatırlatmaqla yanaşı, əzəli və əbədi düşmənlərimiz olan ermənilərin xəyanətlərinin qabardılmasını xüsusi ilə yada salırıq.

“Qəm karvanı” hissəsində erməni məkiri nəticəsində həbs olunan, sürgünə göndərilən Salehin ağır sınaqlara sinə gərməsi, ruhdan düşməməsi, sonda öz ailəsinə qovuşması inandırıcı epizodlarla və uğurlu bədii vasitələrlə qələmə alınıb.

Yurddan yurda, hətta ölkələrdən ölkələrə köçlər, dözül-məz məhrumiyyətlər, bir nəsil artımının qarşısını ala bilməyib. Bu gün həmin nəslin, tayfanın timsalında Azərbaycan xalqının daim yaşayacağını, qurub yaradacağını və əcdadlarının ruhu dolaşan dədə-baba torpaqlarında əbədi məskən salacağını dostla da, düşmənlə də, xatırlatmaq müəllifin əsas məramıdır. Kitabın adı da təsadüfi seçilməyib: “Ayrılığın sonu varmış”.

Amma gərək unutmayaq ki, ayrılıqlar hələ sona çatmayıb. Qərbi Azərbaycandan, Qarabağdan, didərgin düşən doğma yurd yerlərinin həsrəti ilə ürəkləri alışıb yanan insanların bu ayrılıqları sona çatdırmağa inamları tükənməyib. İnanırıq ki, biz də tezliklə şairin gəldiyi qənaəti təsdiqləyib deyə biləcəyik: Doğrudan da ayrılığın sonu varmış...

***“Ayrılığın sonu varmış”,
Bakı, “Nurlan”, 2006-cı il***

ÖN SÖZ

Azərbaycan xalqı zaman-zaman qüdrətli sənətkarları, cəsur, vətənpərvər oğulları, müdrik ağsaqqal və ağbirçəkləri, qeyrət rəmzi qız-gəlinləri ilə fəxr etmiş, onları özlərinin həyat kredosuna çevirmişlər. İllər ötdükcə həmin şəxsiyyətlərin həyatı sənətkarlarımızın nəzər-diqqətini cəlb etmiş, bu Vətən oğullarının qısa ömür tarixçəsi poetik misralarda öz bədii həllini taparaq geniş oxucu auditoriyasının ixtiyarına verilmişdir.

Mənsub olduğu xalqın mənəvi bütövlüyünü, əzmini, dözümlünü, düşməyə nifrətini, doğulub boya-başa çatdığı yurda sevgisini, onun ağrılı-acılı, keşməkeşli, iztirablı günlərini qələmə alıb gələcəyə ünvanlayan, duyğular səltənətinə hakim kəsilən, poeziya arenasında öz sözü və yeri olan Sərraf Şiruyə də məhz belə söz xiridarlarındandır.

Mən şair Sərraf Şiruyənin yaradıcılığı ilə çoxdan tanışam, hələ kitablarını oxumazdan əvvəl, yaradıcılığından eşitdiyim şeirlərdən onun böyük ilham və coşqu sahibi olduğunu dərk etmişəm. Bu gün də Sərraf Şiruyənin əsərlərini oxumaqdan xüsusi zövq alıram. Sərraf Şiruyə sevilən, xoşbəxt şairlərdəndir. Bunun əsas səbəbi isə “adi əhvalatlarda böyük həqiqətlər”i əks etdirmək gücünə malik olmasıdır.

Müəllifin yenidən araya-ərsəyə gətirdiyi “Oğul dağı” poeması da, bir çox əsərlərində olduğu kimi tarixin ayrı-ayrı dövrlərində yaşayan müxtəlif taleli insanların həyatına, onların məişət tərzinə həsr edilmişdir. İki hissədən ibarət olan bu əsərdə ucqar kəndlərdən birində – Xıdırlıda sakit həyat şəraiti keçirən iki qardaşın, – müxtəlif xarakterli, eyni

taleli Cəmillə Temirin simasında şair öz əqidə və amalına sadıq qalan, rus şovinizminin qurbanlarına çevrilən, qaranlıq zindan və sürgünlərin vahiməsi qarşısında qorxub çəkinməyən, iradəli Vətən oğullarının obrazını yaradır. Onların həyatı nümunəsində XX əsrin əvvəllərində xalqımızın başına gətirilən faciələr ön plana çəkilir.

Əsərdə diqqət mərkəzində dayanan surətlərdən biri də Xeyransa anadır. O, sanki dünyaya dərd çəkmək üçün gəlmişdir. Lakin içindəki məğrurluq, soy-kökünə bağlılıq, paklıq və təmizlik onu gələcəyə ümidlə baxmağa çağırır. Həyatı sıxıntılar içərisində keçsə də bədbinləşmir, əyilmir. Temirin və Cəmilin övladlarına dayaq olur. Onların yolunda şam çırağa çevrilir. Cabbarın ölümündən sonra bir nəslin həm ağsaqqalına, həm də ağbirçəyinə dönür, bütün keyfiyyətləri ilə Azərbaycan qadınlarının ümumiləşdirilmiş obrazı səviyyəsinə qədər yüksəlir.

Poemada bir nəslin keçmişinin və bugününün canlı və rəngarəng bir dillə təsvir edilməsi, müxtəlif zaman kəsiyində onların uğur və müvəffəqiyyətlərinin təsviri əsəri daha da oxunaqlı edir. Böyük məhəbbətlə yazılmış “Oğul dağı”nın sevilməsinə inanıram. Çünki əsərdəki hadisə və obrazlar həyatidir. Poemada kənd lövhələri, insanların qurub-yaratmaq eşqi, bir kəndin adət-ənənələri, etnoqrafiyası da qısa və tutarlı bir dillə oxucuya çatdırılır.

Məlumdur ki, repressiya qurbanları, onların ailələrinin sonrakı taleyi haqqında ədəbiyyatımızda bir çox bədii və tarixi əsərlər yaradılmışdır. Sərraf Şiruyənin gərgin əməyinin məhsulu olan “Oğul dağı”nın da bu seriyaya daxil olan təkrarsız və bənzərsiz bir mənbə olacağı təkzibedilməzdir.

Kitabda verilmiş “Ayrılığın sonu varmı” poemasında da bir nəslin keçdiyi şərəfli yoldan, onların qarşılaşdığı, məruz qaldığı “Qırmızı terror”un acı nəticələrindən bəhs

edilir. Lakin mövzu yaxınlığı olmasına baxmayaraq “Oğul dağı” əsəri ilə “Ayrılığın sonu varmış” poemaları ayrı-ayrılıqda təkrarsızlığı ilə diqqəti çəkir. Epik-lirik təsvirlərlə zəngin olan “Ayrılığın sonu varmış” poemasında “Mursaquallar” tayfası, onların keçdiyi ağırılı-acılı həyat yolu, bütün çətinliklərə baxmayaraq bu nəslin hər cür çətinliklərə sinə gərərək yaşamaq və yaşatmaq ehtirası poetik bir dillə qələmə alınır. Şair öz fikrini oxucularına daha ətraflı çatdırmaq üçün bəzən lirik ricətlərdən də istifadə etməyi unutmur. Əsərin əvvəlində Səfəvilər dövrünə ekskurs edən müəllif Şah İsmayıl Xətəinin Göyçəyə gəlməsini, Miskin Abdalla görüşüb ona canişinlik verməsini tarixi faktlar əsasında qələmə alır. Şura dövrünə qədər davam edən bu canişinliyin son varisi Böyük Ağanın bu ocağa bağlılığını, Çaxırlı (Qızıl bulaq) kəndində hamı tərəfindən sevlilməsini, türkqanlı, türkcanlı olduğuna görə ermənilər tərəfindən zəhərlənib öldürülməsini həyatı lövhələrlə əks etdirir.

Şair bütün bunlardan əsl məqsədinə nail olmaq üçün bir ədəbi fənd kimi istifadə edir, söhbəti birbaşa Mursaquallar tayfasının təsvir və tərənnümünə yönəldir. Tanrı adamı olan iki qardaşın, – Yavıx və Mursaqulun həyat tarixçəsini və-rəqləyir. Dövrün adət-ənənələrinə uyğun olaraq Mursaqul kişi öz oğluna da bu adı verir. Əsəri oxuyarkən görürük ki, bu nəsildə sonralar dünyaya gələn bir oğlan uşağını da bu adla çağırırlar. Əsərdə müəllif onu Musa kimi təqdim edir.

*– Oxucum, üçüncü Mursaquldu bu,
Atasının xidmətində quldu bu.
Musa deyəcəyik bu Mursaqula,
Hər an çıxacağıq onunla yola.*

Musanın gəncliyi mənfur qonşularımızın işğalçılıq siyasətinin vüsət aldığı, türklərin daşnaklar tərəfindən şə-

lənərək həbs edildiyi, günahsız yerə öldürüldükləri bir dövrə təsadüf edir. Erməni vəhşiliyi ölkədə baş alıb gedir. Öz ağalarına¹ güvənən bu quldurların qansızlığını göstərmək üçün şair Aşıq Nəcəfin və oğlanlarının öldürülməsini yanıqlı, ürəkləri göynədən bir dillə qələmə alır. Bunula erməni məkrindən didərgin düşüb başqa mahal və kəndlərə köçənlərə haqq qazandırmağa çalışır. Əsərdə verilmiş belə səhnələr istər-istəməz oxucunu XX əsrin əvvəllərindən bu günə gətirir. Bu zaman kəsiklərində hadisələrin oxşarlığı, tarixin yenidən təkrarlanması onları narahat etməyə bilmir. Musa (Mursaqlı) da öz uşaqlarının taleyindən narahat olduğu üçün Toğlucaya köçmək məcburiyyətində qalır, burada yaşayır. Övladlarını igid və cəsur insanlar kimi böyüdür. Əsərdəki obrazlardan biri də Mustafadır. O, Musa kişinin ömür davamı, “Mursaqlılar” tayfasının ağsaqqallarından biridir. Hörmət, izzət sahibi, sözükeçəndir. Dostluğa sədaqətliyi ilə yadda qalır. Bu nüans onun Hacı Rəhim Şəfi oğlu ilə münasibətlərində daha qabarıq görünür. O Hacı Rəhim ki, erməni generalı Selikovun başını “uf” demədən kəsmişdi.

Əsəri oxunaqlı edən səhnələrdən biri də nəslin ağsaqqallıq estafetini Mustafanın ölümündən sonra davam etdirən Salehin başına gələn macəralardır. Bu mənada əsərdəki Saleh-Leyla, Saleh-Tərən, Saleh-Cəfər, Saleh-İsmixan, Saleh-Samson kimi süjet xətləri əsərin daha canlı, emosional və yaddaqalan səhnələrdir. Müəllif Leyla və Tərən obrazları ilə əsl Azərbaycan qadınlarına xas olan keyfiyyətləri, onların mənəvi bütövlüyünü, tamlığını gələcək nəsillərə örnək səviyyəsində göstərməyi bacarır. Leyla ölərkən belə Salehin Sibir sürgünündən sağ-salamat dönəcəyi inamı ilə ərindən yadigar qalan papağı ona göstərib deyir:

---

¹ Rus imperiyasına.

*– Deyir, daha ömrüm yetişir sona,
Məni həsrətlitək ağlayın, doyun.
Papağı sinəmin üstünə qoyun.
Üstündən çəkdirin bax bu kəfəni.
Sonra axirətə göndərin məni.*

“Mursaqullar” tayfası həyatda bir çox fəlakətlərlə üzləşsə də, bütün maneələri dəf edir. Saleh sürgündən qayıdır. Nəslin bütün üzvləri firavan həyat sürməyə başlayır. Əsər nikbin bir finalla başa çatır.

“Ümid adlı yol yoldaşı ilə yola çıxıb, inam adlı bələdçisinə” arxalanan şairin yaradıcılığında “Loğman dağı” poemasının da müstəsna yeri vardır. Əsər tanınmış cərrah-travmatoloq Bəxtiyar Namaz oğlu Əsgərovun həyat və fəaliyyətinə həsr edilmişdir.

Poemada Fədainin Bəxtiyarından tutmuş şair Bəxtiyara qədər Bəxtiyarlardan hörmətlə söz açan şair, nəhayət sözü “Hippokrat andı”na sadıq, xəstələrin sevimlisi, nur dolu ürək sahibi B.N.Əsgərovdan söz açır, onun orta məktəb, institut illərindən ehtiramla danışır. Qəhrəmanını novator həkim, gözəl ailə başçısı, gözü-könlü tox bir insan kimi təqdim edir. Antipodlara qarşı mübarizədə həyat sınağından alnıaçıq, üzüağ çıxır. Müəllif əsərin qəhrəmanı Bəxtiyarı fərdiləşmədən daha çox ümumiləşdirilmiş surət kimi verərək eyni zamanda təmiz vicdanlı, elmlı, savadlı, intellektual səviyyəli ağ xalatlı həkimlərimizin bədii obrazını yaradır.

Hər üç əsərdə müəllif incə insan hissələrini dərin və səmimi bədii obrazlar vəsitəsi ilə verir, xalq həyatını canlı, təbii boyalarla əks etdirir.

İnanıram ki, gələcəyə ünvanlanan hər üç əsər oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanacaq, Şiruyəsevənlər ondan çox şey öyrənəcəklər.

*“Seçilmiş əsərləri”, III cild (Poemalar),
Bakı, “Nurlan”, 2008-ci il*

SƏRRAF ŞİRUYƏNİN TƏCNİS ÇƏLƏNGİ

Çağdaş poeziyamızın sayılıb-seçilən, əsərləri ilə xalqın məhəbbət və ehtiramını qazanan simalarından biri də dövrümüzün ən qüdrətli təcnis ustadlarından olan şair Sərraf Şiruyədir – desək yanlışmırıq. Bu bir aksiomadır. İxtisasca riyaziyyatçı olsa da o, rəqəmlərin dili ilə deyil, daha çox sözün sehri, ecazkar qüvvəsi ilə poeziyasevərlərin qəlbinə ovsunlayıb, hakim kəsilib, ürəklərini fəth edib. Mən bu həqiqətin düzgünlüyünə şairin 2008-ci ildə “Nurlan” nəşriyyatında çap edilmiş on cildlik kitabları seriyasından birinci cildlə tanışlıqdan sonra bir daha əmin oldum. Şair, tədqiqatçı Araz Yaquboğlunun tərtib etdiyi bu kitab Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Folklor İnstitutunun direktoru, filologiya elmləri doktoru, professor Hüseyn İsmayılovun “Azərbaycan təcnisinin Sərraf Şiruyə səhifəsi” yazısı ilə açılır.

“Sərraf Şiruyənin yaratdığı cinaslar təkcə texniki ahəngi, yəni forma estetikası ilə yox, həm də məzmun-məna keyfiyyəti ilə seçilir. Şeirdə öz yerində və məqamında işlədilmiş cinaslar ona musiqililik, melodiklik gətirir, forma gözəlliyini artırır”.

Yaradıcılığı xalq şeirinin poetik ənənələri üzərində köklənən, onun bütün imkanlarını özündə birləşdirən, etnik-millli dəyərlərə söykənən Sərraf Şiruyə təcnislərində novatorluq, forma və məzmun vəhdəti, xalq ruhuna yaxınlıq, leksik, grammatik və fonetik normalara düzgün əməl edilməsi onun türk dilinin incəliklərinə dərinlən bələd olmasından, xalq yaradıcılığından qidalanıb, ondan rişə almasından xəbər verir. Təcnis janrının incəliklərinə dərinlən bələd olmasının

nəticəsidir ki, Sərraf Şiruyə təcnisin bir çox şəkillərinə – dodaqdəyməz təcnis, dodaqdəyməz cığalı təcnis, ayaqlı cığalı təcnis, cığalı təcnis, gəraylı təcnis və cinas bayatıların ən gözəl nümunələrini yaratmışdır. Qəlbinin odunu, közü-nü, gözünün nurunu poeziya işığında nurlandıran şair hə-min şeirlərlə oxucularının mənəvi dünyasına işıq salır:

*Dahilər, şairlər yüzdü, mindimi,
Başlayır o sayın ayağı məndən.
Hikmətli sözümlə bal yedirtmişəm,
Kimsəyə yetməyib ay ağı məndən.*

Bəli, Sərraf Şiruyə yaradıcılığı ilə tanış olduqca onun söz kürəsində əriyə-əriyə söz xalisinə əsrarəngiz naxışlar, ilmələr toxuduğunun şahidi oluruq. O, cinaslardan möhtə-şəm bir qala qurur, elə bir qala ki, onun bir daşını yerindən tərpətsən gözəlliyi itər, məğzi və məzmunu dəyişər. Cığalı təcnis janrında yazdığı “Barı gül”, “Min qala”, “Oyana”, “Yar yara məni”, “Ay sinə-sinə”, “Ayağı gəzər”, “Ha yana indi” şeirlərində bu xüsusiyyət bir daha dediklərimizi təs-dicləyir:

*Ustadım həm Göyçə, həm Qarabağdı,
Hər ikisi talan bir qara bağdı.
Sərrafam, Qarabağdı,
Bağımız qara bağdı.
Nə karvandı yükü ağ,
Çatısı qara bağdı.
Qollarım zəncirdə qara bağdadı,
Açmaq üçün dağıtginən min qala.*

Sərraf Şiruyə “Qarabağdı” sözünü müxtəlif mənə çalarında verməklə dilimizin zəngin, potensial imkanlarından məharətlə bəhrələnmişdir. Göründüyü kimi şair “klassik ədəbiyyatdan gələn bənzətmələri sadələşdirir, sirli, müəmmalı gözəllik örtüyünü götürüb atır, həyatın ən sadə həqiqətlərindən gözəllik heykəli ucaldır”. Məhz elə buna görə də dodaqdəyməz təcnis janrında yaradılmış şeirlər Sərraf Şiruyə qələmində əsas yerlərdən birini tutur. “Hey qala-qala”, “Qan qala” şeirləri də onun söz boğçasının zəngin olmasından xəbər verir:

*Səyyad, səyyah gəzər dağı, aranı,
Haqq, nahaq iş gərəkdir ki, aranı.
Nakəs, nadan qarışdırdı aranı,
Saldı yenə eli nahaq qan, qala.*

Birinci misrada “aran” sözü isti yer, məkan, ikincidə araşdırmaq, üçüncü misrada isə aranı qarışdırmaq anlamında ifadə edilmişdir.

Yaradıcılığında yüksək bədii çaları ilə seçilən və aşırıq poeziyasında çox az təsadüf edilən gəraylı təcnis janrına müraciət etməsi isə yüksək bədii gözəlliyi və tərəvəti ilə oxucularda böyük maraq doğurur. “Ala dedi”, “Yara yana”, “O yar aya”, “Yarı gözlər”, “Yarı dağlar”, “Ay ağı var” və s. əsərlər öz bədii silqəti ilə Sərraf Şiruyənin mahir təcnis yaradıcısı olmasından xəbər verir:

*Şiruyətək səyyada bax,
Səy fikirdə, səy yada bax,
Yara gülən səy yada bax:
Hər gülüşü yarı dağlar.*

Sərraf Şiruyə “səyyada” sözünü müxtəlif məqamlarda işlətməklə dilimizin zəngin, potensial imkanlarından məharətlə bəhrələnməmişdir. “Səyyad” sözü birinci misrada ovçu, ikinci misrada səy fikirli, üçüncü misrada isə ağıldan kəm, özgə mənalarında işlədilmişdir. “Lirika ani və qüvvətli həyəcanların məhsuludur” – deyənlər bu fikirlərində həqiqətən də haqlıdirlar.

Folklorun ən geniş yayılmış bayatı janrında lirik hiss, duyum və deyim tərzı sadə və lakonikdir. Lakin eyni zamanda dörd misrada öz düşüncələrini poetik şəkildə ifadə etməyin də çətinliklərini hər birimiz yaxşı bilirik. Əsrlərin dərinliklərindən süzülüb gələn bayatılarımızda xalqımız yeri düşdükcə cinas qafiyələrdən gen-bol istifadə etməklə əvəzolunmaz söz inciləri yaratmışlar. Əmani, Xətai, Vıdadi, Vaqif, Sarı Aşıq kimi sənətkarların yaradıcılığında bu janra geniş şəkildə müraciət edilmişdir. Sərraf Şiruyənin də yaradıcılığında bayatı janrı əsas yerlərdən birini tutur. Şairin on cildlik əsərlər külliyyatının birinci cildində verilmiş 668 cinas bayatısı dedikləmizi bir daha təsdiqləyir.

*Sərraf deyər, qara yaz,
Nəfəs saldı qara yaz.
Göyçənin dağlarından –
Getdi tamam qar, ayaz.*

Və yaxud:

*Sərrafam, yamanam mən,
Yamana yamanam mən.
Ölüm o gün fərz olar,
Yamana yamanam mən.*

Birinci bayatının birinci misrasında “qara yaz” sözü ağ kağız üstə qara yazmaq, ikinci misrada “yaz nəfəs salıb qarı əritdi” dördüncü misrada isə “qar, ayaz” mənasında, ikinci bayatının birinci misrasındakı “yamanam mən” sözləri “yamanam, hər işi bacaranam” ikinci misrada “pisə pi-səm”, dördüncü misrada “yamana yamandığım gün, yamana birləşdiyim gün ölüm mənə fərz olar” mənalərini ifadə edir. Əgər onun hər bayatısını ayrı-ayrılıqda dağlarımızda bitən rəngarəng çiçəklərə bənzətsək, onda bu bayatılarda torpaqlarımızın ətrini, rahiyyəsini, xalqımızın etnik milli psixologiyasını, ruhunu, Vətənə, yurda, soykökə bağlılığını və şairin könül çırpıntılarının əks-sədasını geniş mənada hiss etmiş olarıq. Bir sözlə bu bayatılar forma və məzmunca o qədər bir-birinə bağlıdır ki, onları xalq yaradıcılığı nümunələrindən ayırmaq olmur.

Sərraf Şiruyə tənislərinin ideya estetik qayəsi oxucuda qüvvətli hiss-həyəcan doğurması müəyyən, konkret hadisələrin təsviri ilə güclü emosiya yaratması baxımından müasir təniz yaradıcıları içərisində ən qüdrətli sənətkarlarımızdandır. Buna görə də hər hansı bir məqalə və yaxud kiçik bir qəzet yazısında Sərraf Şiruyə kimi qüdrətli söz ustasının təniz yaradıcılığını geniş şəkildə tam təfəsilatı ilə araşdırıb tənissəvər oxucu auditoriyasına çatdırmaq qeyri-mümkündür. Bu folklorşünas alimlərimizin işidir və inanırıq ki, Sərraf Şiruyənin tənislərinin elmi araşdırılması tədqiqatçılarımızın nəzərindən qaçmayacaqdır.

*“Ədalət” qəzeti, № 65(3141),
18 aprel 2009-cu il*

ŞEİR BOYDA ŞAİR

Uzun illərdən bəri şirin-şirin qoşmaları, təcnisləri, gə-raylıları aşıqların, xanandələrin ifasında, poeziyasevərlərin dodağında qanadlanan Sərraf Şiruyə müasir ədəbiyyatımızın zənginləşməsində payı olan istedadlı şairlərimizdən biri kimi – özünü belə özününkiləşdirir; “Görmürsənmi, saç-saqqalım qırovdu, Mənim yurdum Xan Keytidi, Murovdu” – deyən şairin simasında vətənnüma bir əzəmətin kök saldığını görürük. Ot kökü üstə necə bitibsə, onu yerindən tərpətmək mümkünsüzlüklə uğraşmağa bərabərdir:

*Şəhər gur olsa da, kənd əzəlimdi,
Süslü qoşmalarım, tər qəzəlimdi.
Yenilməz ərənim, şux gözəlimdi,
Mən elsiz yaşaya bilmərəm, qardaş.*

Bu xitab boş-boşuna müraciət deyil. “Pozub bu yaşımda içdiyim andı, Mən elsiz yaşaya bilmərəm, qardaş”- söyləyən şairin şəhərlə kəndi çox ustalıqla ikili standartlarla müqayisəsi diqqəti cəlb edir. Gur şəhərlə müqayisəyə əzəlimiz olan kəndi nümunə göstərir. Sonra da onun orijinal epitetlərini nümayiş etdirir; süslü qoşma, tər qəzəl. Maraqlı janrların ortağ nöqtəsi olmayan ortaqlığını göstərməyə can atır. Belə ki, milli janrımız olan qoşma heca vəznində bəndlərlə yazılır, lakin əcnəbi janr olan qəzəl əruz vəznində beytlərlə yazılır. Bəs, görəsən, şair nədən bu iki janrın oxşarlığını tapmağa can atıb!? Yəqin ki, əsas məsələ onların hər ikisinin son misralarının eyni qafiyəyə tabe olmasıdır. Qoşmada dördüncü, qəzəldə ikinci misralar həmişə öz həm-

qafiyəsinə sadıqdır. Bu da sübut edir ki, şair ikinci misrada işlətdiyi “qəzəl” sözünü sadəcə “əzəl” və “gözəl”ə qafiyə xatirinə yazmayıb. Kəndlərimiz elə doğma ocaqlardır ki, orada qoşma kimi öz qanımızdan olanlar da, qəzəl kimi bizə pənah gətirənlər də mehribanlıqla yaşaya bilirlər. Şair bölgələrimizə çəkinmədən əsl qiymətini verir. “Cənnət dedikləri düzdürsə əgər, Cənnətdən səfalı yerdi Kəlbəcər”. Vurğulanır ki, əgər həqiqətən də dini dünyagörüşünə əsaslanan cənnətməkan bir yer varsa, onu bu dünyada da görmək olar. Amma birdən yada düşür ki, Kəlbəcər nə vaxtdı əsl cəhənnəmi elə bu dünyada yaşayır. Bu aqibəti yaşayan təkcə bir şəhər olsaydı nə vardı ki...

*Şışdağ Keyti səmtə gözünü dikib,
Keyti ağı deyib, boynunu büküb.
Deyirlər ki, Alagöldən perikib,
Sonam, a Kəlbəcər, sonam, a Göyçə!
Anam, a Kəlbəcər, anam, a Göyçə!*

Bənddə məqsədyönlü şəkildə zəbt olunmuş toponomik ərazilərin adı çəkilir. “İnan bir bu sözümə: sən üçün göz yaşlarım, Göllənsə ləpələri ətək-ətəkdi, Göyçə”. Şair qoynunda doğulub, boy atdığı ana Göyçəni inandıracağına çətinlik çəkəcəyini zənn edir. Lakin son ümidinin hələ də ümidləndiyini xatırlayır. “Ömrümün son anında ümidim, gümanım var, Yanağım torpağına söykənəcəkdi, Göyçə”. Bu həsrətin sona yetməsinə inamını itirmək istəmir, çünki sonunda onu şirin vüsəl gözlədiyindən əmindir:

*Şirin öpüş alım bulaqlarından,
Sərin meh istəyim yaylaqlarından,
Tökülüm sinənə yanaqlarından,
Ağlar gözlərinin yaşına dönüm.*

Doğma torpağının bulaqlarından alacağın öpüşə həsrət qalmağın hüznü aqibəti hiss olunur. Hələ özünü istəyə bilmədiyimiz yaylaqların mehini də istəyə biləcəyinə inanır. “Hüsnünə tamaşa etmək üçün, Uca qayaların qaşına dönüm” – söyləyir. Bu məqsədin çox yozumları var. Dili-mizdə qayaların qaşı anlamında çoxmənalılıq var. Həm də “qaşına dönüm” ifadəsində “dönmək” feili geriye qayıdım mənasını da verir. Yurd-yuva niskilli şair bu geri dönüşün vacibliyini də nəzərə çatdırır, çünki:

*Müşgülüm düşüb dərinə,
Bir dərdim həsrət biri nə?
Ər babamın yurd yerinə,
Gəlib özgə dəyə düşüb.*

Özgələrin dəyə qurub, yurd saldığı yerlərdən bizim izimiz silinməkdədir. Bu elə bir dərinliyə düşmüş müşküldü ki, onu hansı dəli quyuya atıbsa, indi dünyanın bütün ağlılıları yığılır, çıxara bilmir. Bəlkə də, istəsələr o quyuya daş atanların daşlarını çoxdan atardılar, amma nədənsə, dərdlərimiz bir-birinə həsrət qala-qala qalıb. Bu da şairin əhvalına təsirsiz ötüşmür:

*Sərraf Şiruyəyəm, halım pərişan,
Hər saçım həsrətdən verir bir nişan.
Gözlərim ağlardı, ürəyim şan-şan,
Ömrümün sən görən vədəsi deyil.*

Göründüyü kimi, ustad sənətkarın yaradıcılığı yalnız yurd niskilli əsərlərlə məhdudlaşmır. Didaktik məzmunlu şeirlər də novatorluğu ilə seçilir:

*Çoxu əməlinin oldu qurbanı,
Bir kimsə demədi, günah öldürdü.
Lənət də yağdırdı çoxu göylərə,
Dedilər – yazığı Allah öldürdü.*

Etdiyimiz əməlləri törədərkən nəyin günah, nəyin savab olduğunun fərqi nə varmırıq. Sən demə, ciddiyyə alma-dığımız bir çox şeylər ömrümüzə günah kimi yazılır. Üzü göylərə ünvanladığımız lənətlərin məhvimizə bədəl olduğunun fərqi nə varmırıq. Amma unutmaq lazım deyil ki, hər “yazığın” qismətində Allah tərəfindən müəyyən olunmuş bir ölüm ərməğanı var. Biz sadəcə olum və ölüm anları kə-sişənə qədər bizə verilən zaman kəsiyinə məharətlə sahib çıxmalıyıq. “Tənbəl hey söylədi: “Allaha pənah”, Bax, o yazığı da pənah öldürdü”. Bu doğrudan da belədir, lazım olmayan anda həyatdan “tayımaut” götürməyin də nəticəsi ürək açan olmur. “Çoxları özünü atdı meydana, Kürəyi dəyməyən yerə görmədim” – qənaətindən də belə nəticə çı-xır ki, uduzacağını bilə-bilə qələbə eşqinə düşmək də məğ-lubiyyətə aparır. “Yetişməmiş meyvə, dəyməmiş bostan, Zavala düşməsə, dərilər? Yox, yox!”

*Qəm-kədər əlindən ürəyimdə yük,
Gərgədan yükündən ağır olubdu.
O qədər barmağım haqdan yazıbdı,
Qatır beli kimi yağır olubdu.*

Bu bənddə şair çox maraqlı bir bənzətmə verir; haqdan yazan barmaqla yağır olmuş qatır beli. Müqayisə qeyri-adi olsa da, düşündürücüdür. Yəni bu qədər haqqa çağırış mis-siyalı yazılar yazılır, onların bir xeyri yoxdusa, bu qədər

əziyyəti nə üçün çəkirik!? Qəribə budur ki, qatır insanlar üçün işləyirsə, insanlar bundan yetərincə faydalanır, amma insan insanı haqqa dəvət edirsə, bu nəticəsiz qalır. Bu da şairi heyvanların rəftarına da müdaxilə etmək zorunda qoyur:

*Sus! Ey qəlbi təşnə, yaralı bülbül,
Sənin ki, səsinə biganələr var.
Dağılma bəxtimtək, ey qara tellər,
Səni dəriyacaq yad şanələr var.*

Deyəsən, bülbül də insanlar üçün haqq nəğməsi oxuyurmuş, ona görə də, onun da səsinə biganə qalırlar. Sənətkar cansızlara qədər müraciətlərini davam etdirir. “Yanıb külə dönmə, ey şam, ey çıraq, Yarasa ürəkli pərvanələr var”. Daha tutarlı əsaslara istinad edir. “Caynağı tutanların pulu dağlar oynadır, Fəqir-füqara üçün pul ova dönüb indi”. Əgər vaxtı ilə dahi şairimiz Füzuli eşqin gücündən bir dağı bir dırnaq ilə qoparırdısa, indiki pullular bir dağı bir caynaq ilə də qoparırlar. Kasıb fəqirlər isə pul ovuna çıxsalar da, güllələri boşa çıxır. Bunun da özəl səbəbləri var. “Seyid tamahına satdı cəddini, Axund, molla din-imanı korladı”. Aydınca görünür ki, hər həs öz ixtiyar sahibi olduğu sahəni korlayır:

*Gördükcə yaşılbaş, qırmızı donlu,
Getdi qulluğuna xonçalı, xonlu.
Zinalıq eylədi ətəyi unlu,
Dəyirmançı dəyirmanı korladı.*

Ümumiyyətlə, Sərraf Şiruyənin didaktik fikirləri yetərincədir. Ustad şairin bu cürə əsərlərinin alt yapısında dün-

yagörmüş bir el ağsaqqalının nurlu siması görünür. “Şamın şöləsinə pərvanə yanar, Yarasa ömründə çıraq görməyib” və ya “Mən yaltağı tanıyıram, Qurumsağın tayı kimi” misraları fikrimizə haqq qazandırır:

*Çay var kükrəsə də, suyu içilməz,
Sısqa var, damlası baldan seçilməz.
Elə günah var ki, ondan keçilməz,
Qan var bağışlanır, üzə çəkilmir.*

Bu nümunədə maraqlı qarşılaşdırmalar verilmişdir. Kükrəyən çayın suyunun içilmək şansı olmaya da bilər. Amma ki, elə sısqa bulaq olar ki, onun bir qətrə suyu baldan da dadlı olar. Şair bu müqayisələrə günahı da əlavə edir. “Günahdan keçilməz” ifadəsi bir neçə cür başa düşülür. Həm günahından keçmək olmaz, həm də elə günahlar var ki, onlardan yan keçmək mümkün olmur. Məsələn: qanı bağışlamq kimi. Bu da iki cür anlaşıla bilər. Bir, kimisə tökdüyü qana görə bağışlamaq, bir də, kimisə qana salmaq, onu qan tökməyə məcbur etmək. Qanın üzə çəkilməsi də müxtəlif cür anlaşıla bilər. Bu yerdə ikili məna ilə qarşılaşırıq, həm həqiqi, həm də məcazi. Qoyunu qurban kəsən zaman qanı üzümüzə-alnımıza çəkirik ki, bu da həqiqətən üzə qan çəkilməsidir. Məcəzi mənada qanın üzə çəkilməsi isə o deməkdir ki, tökülən qanı kiminsə üzünə çəkmək. Şairin həyatı müşahidələri davam edir, “Kömür də qaradı, ancaq sürməmək, Nə qaşa, nə də ki, gözə çəkilmir”. Bu misralarda isə eyni rəngliliyin müxtəlif çalarlılığı üzə çıxır. Bir başqa şeirində isə dilimizdə işləkliyi olmayan sözün işlədilməsi maraq doğurur:

*Düzlükdən dəm vuran yalançı imiş,
İlandan qorxanlar ilançı imiş,
Cərrah cərrah deyil, palançı imiş,
Dünyada nə qədər palançı varmış.*

Bu bənddə diqqəti çəkən “ilançı” sözüdür ki, onun ədəbi dildə və ya xalq danışığı dilində istifadəsinə rast gəlmək olmur. Başqa bir şeirində isə peyzaj lirikasının fərqli rəsmiylə qarşılaşırıq.

*Sərin meh – çöllərin təmiz nəfəsi,
Yarpaq pıçıltısı, meşənin səsi.
Duman dərələrin həya pərdəsi,
Qayalar dağların oğludu, oğlu.*

Bəndin hər misrasında bir yenilik nəfəsi göz oxşayır. Mehin nəfəslə, yarpaq pıçıltısının meşə səsiylə, dumanın həya pərdəsiylə təşbet edilməsi çox uğurlu alınıb. Qayaların dağlarla belə qan qohumu olması fikri isə yeni deyim formasıdır. Bu ata-balalar həmişə bir-birinə dayaq olubdur. Təbiətdən yazdığı şeirlərdəki özünəməxsusluğu onun sevgi tutumlu şeirərində də sezmək mümkündür:

*İlk eşqin həsrəti, ilk eşqin dağı,
Sevən ürəklərdə xal kimi qalır.
Dönür xatirəyə ilk görüş günü,
İlk öpüş dodaqda bal kimi qalır.*

Bu bənddə dörd dənə ilki olan obyektin poetik mənalandırılmasını görürük. Bunlar ilk eşqin həsrəti və dağı, ilk görüş və ilk öpüşdür. Əslində bu ilklər barədə ədəbiyyatda kifayət qədər poetik nümunələr var, lakin bunların hamı-

sının bir arada bu cür əlaqələndirilməsi çox orijinal alınıb. Bu üzdən də yazar vurğulayır ki, “Mən eşq dəlisiyəm, sən rütbə, şöhrət, Mən səni ağlayım, sən məni ağla”. Qərribə burasıdır ki, hərəsi bir şeyin dəlisi olan bu sevgi əhli - necə bir-biri üçün ağlaya bilər? Güman ona qalır ki, “Bəlkə, taleyimə, eşqimə mənim, Bitibsən, yeganə bənövşə gəl, gəl”. O bənövşə misallı gözəl üzünü yan çevirəndə şair düşünür ki, “Fələyin verdiyi dərdlərdən betər, O qız ürəyimi dağladı getdi”. Bu qız üzünü hansı tərəfə çevirdisə, orada bir şey çiçəklədi.

*Aydın yarısına yar vədə verib,
Hesablayın görün, ay yarıdımı?
Buludlu gecələr qoymur görünə,
Bilinmir Ay bütöv, Ay yarıdımı.*

Sərraf Şiruyə yaradıcılığında sevgi rahiyyəli bu cür təcnislər az deyil. Onlardan bir neçəsini maraqlı nümunələr kimi göstərmək olar:

*Gördüm camalını, yar Aya dönüb,
Bir günün çevrilib, yar, aya dönüb!
Şiruyə, dərmansız yaraya dönüb,
Az qalır canımı o gözlər ala.*

Yaradıcılığının ümumi mahiyyəti xalq şeirinin gələnlərindən bəhrələndiyi üçün, başqa janrlara nisbətən təcnis janrında yazmış olduğu şeirlərə şairin poeziyasında daha çox rast gəlinir. Ona görə də, deyə bilərik ki, poeziya-sevərlərin sənətkara “Təcnis Şiruyə” adı verməsi heç də təsadüfi deyil. Ümumiyyətlə, təcnis janrı ünlü şairin yaradıcılığında ayrıca bir tədqiqata layiqdi. Bu təcnislər ən

müxtəlif mövzuları əhatə edə bilər. Hətta, klassik sənətkarlarımıza ithaf olunanları da var. Nümunə üçün baxaq:

*Üfüqdən qızaran ağ da ban deyil,
Qədəmi sayalı ağ daban deyil,
Ağdaban sən görən Ağdaban deyil,
Məzarı ay girov, ay əsir dədəm.*

Təcnisin mövzusundan şeirin Aşıq Şəmşirə həsr edildiyini anlamaq olur. Bu tipli yetərincə misallar gətirə bilərik. Çoxşaxəli yaradıcılığa malik olan Sərraf Şiruyə öz oxucularını həmişə düşünməyə dəvət edir.

*SENET.AZ – Ədəbiyyat və Sənət Dərgisi,
23 mart 2015-ci il*

“BU FƏLƏKLƏ NƏRD ATASAN”

Uzaq 2004-cü ilin iyulunda biz, yəni – mən, Murad Köhnəqala və Şərif Ağayar “Törqovı”nı ayağımızın altına almışdıq. Dissident yazıçılar haqqında söhbətimiz “Azərbaycanda dissident varmı?” sualına gəlib çatanda mən Sücaətin, Bəhmən Vətənoğlunun və Azafli Mikayılın, Alqayıtın adını çəkdim. Murad mənim çəkdiyim adlarla razılaşıb özü də bir ad əlavə elədi – Sərraf Şiruyə. “İstedadlı şairdir, – dedi. – Sovet dönəmində uzun müddət çap oluna bilməsə də, şeirləri dillər əzbəri idi”. Gözünə dönüm Şərif, Azərbaycan türkcəsində şeir yazan elə bil adam ola bilərmə ki, heç olmasa bir bəndini əzbər bilməsin:

*Bu fələklə nərd atasan,
Şeş-beş verən zərin ola.
Ortalığa bəxt qoyasan,
Aparmağa sərin ola.*

Bu adı birinci dəfə idi eşidirdim. Bundan sonra Şiruyənin kitabını axtarmağa başladım. Uzun müddət Sərraf Şiruyənin kitabını istədiyim şairlər mənə onun yox, öz kitablarını bağışladılar. Taaa, o zamana kimi ki...

Bir müddət əvvəl tanış olduğum gənc şair Qılman İmanlıyla dostluğumuzun neçəncisə ayında təsadüfən öyrəndim ki, Sərraf Şiruyə onun əmisidir. Qılmandan Şiruyə müəllimin kitabını aldım və bir günün içində oxuyub bitirdim. Neçə gündür bu şeirlərin təsirindən çıxıb bilmirəm. Çox qəribədir ondan yüz dəfə istedadsız adamlar Bakıda

Leninə, partiyaya şeir yazıb, qələm dostlarından KQB-yə xəbərlər aparanda o, Göyçədə müəllimlik edir, ürəyindən keçən şeirləri yazırdı. Ona görə indi o dövrün çox şairindən bir misra da bilən yoxdur. Amma Sərraf Şiruyənin şeirləri el məclislərində aşıqların, xanəndələrin dilindən düşmür.

Sərraf Şiruyənin dillər əzbəri olan şeirində bir yer var:

*...Ay Şiruyə, al geyəsən,
Yaman gözə gəlməyəsən.
Bir deyənə beş deyəsən,
Arxada bir nərin ola.*

Amma qərribə burasındadır ki, bu ziyalı insanın arxasında ömürboyu heç bir vəzifəli-pullu insan dayanmayıb. Onun arxasında dayanan el məhəbbəti, insanların sevgisi olub. Şairin istedadına və şəxsiyyətinə olan sevgi.

Əziz oxucular, mən Şiruyənin kitabını çox gec tapdım, (xoş təsadüf nəticəsində) gec oxudum. Biz həmişə öz mənəvi xəzinələrimizin qiymətini belə gec bilmişik. Bütün bəşəriyyət bu vəziyyətdədir. Türkiyə Orxan Pamuku, Argentina Maradonanı, ABŞ Mayk Taysonu anlamır. Fransa Şarl Bodleri, Rusiya Qoqolu anlamayıb. Vaxt var ikən mənəvi xəzinələrimizin qədrini bilin, dostlar, yoxsa gec olacaq. Çooox gec olacaq.

Və nəhayət sonda yazımı Şiruyə müəllimin bir şeiri ilə bitirmək istəyirəm. Bu şeir kimi onlarla gözəl şeir oxumaq istəyirsinizsə, Sərraf Şiruyənin kitablarını mütləq tapıb oxuyun.

*Gözəllik, göyçəklik hər bir insana,
Taleyin verdiyi öz qismətidi.
Nə uca boyum var, nə gözəlliyim,
Mənə də verilən söz qismətidi.*

*Bir can verib alar fəlak aparar,
Salar qəza-qədər kəlak aparar,
Gülü'n qoxusunu külək aparar,
Bülbülün çəkdiyi naz qismətidi.*

*Sərraf Şiruyəyəm, ey parlaq ayım
Ey könül həsrətim, ürək ax-vayım.
Bir quru baxışa qalıbdı payım,
Qoy baxsın doyunca, göz qismətidi.*

Çox sağ olun, Şiruyə müəllim! Yaxşı ki, siz varsınız!

*“525-ci qəzet”, №95(3171),
28 may 2010-cu il*

Nəcibə İLKİN,
Şair, publisist

XALQIN ƏBƏDİYYƏT ŞAİRİ

Bir yay səhəri idi. Onun görüşünə getmişdik. Bir neçə qələm dostları ilə... Əslində adını eşidib, üzünü görmək istədiyim şairin görüşünə getmək mənim üçün ən xoşbəxt anlarımdan biri idi. Haqqında çox eşitmişdim, şeirlərini çox oxumuşdum. İlk anda üzündəki nuraniliyi və xoş rəftarı məni valeh etdi. Çay sürfəsi arxasında şeirləri və özü haqqında eşitdiklərimdən, doğma yurdu, vətəni Göyçədən söz salanda çöhrəsində gah tutqunluq, gah da xoşluq yarandı.

İçindəki doğma yurdu, vətəni Göyçə həsrətini çəkə-çəkə qocalırdı şair. Dilində Göyçəmiz, könlündə Göyçəsi...

*Tutulub göy, çən gülür,
Zirvədə göy çən gülür.
Görəydin o günü ki,
Ay Sərraf, Göyçən gülür.*

Yazıb yaratdığı şeirlərini kövrək hissləri ilə poeziyanın və daxilindəki müqəddəsliyin güzgüsündə elə cilalayır ki, elə gözəl ifadələrlə dilə gətirirdi ki, mən onu dinləməkdən doymaq bilmirdim. Sanki əsl sənətkarın yetişməsində onun dəli bir həsrəti, yanıqlı bir dərdi olmalı imiş... İllərin ömrünə çilədiyi yağışı, qarı içindəki yanığı, göyərmiş dərdi görməmək qeyri mümkün idi. Gülən gözlərinin içində ağrılı kədər, kədərin içində isə hələ yaşamaq və yaratmaq eşqi hökm sürürdü. Yeni yazdığı şeirlərindən oxuduqca, kitablarını əlimə alıb varaqladıqca bu göynərtiləri apaydın hiss

etdim. Göyçə deyə-deyə qəlbinin çəkdiklərini ağ kağızlara
nə qədər köçürsə də, rahatlıq tapa bimirədi:

*Sərrafam, göyçəmənsiz,
Yer olmaz göyçəmənsiz.
Mən Göyçəsiz ağlaram,
Neyləyir Göyçə mənsiz?!*

***

*Sərrafam, Göyçə daşı,
Yükünü, Göyçə, daşı!
Öləndə qəbrim üstə –
Qoysunlar Göyçə daşı.*

Lakin nə Göyçə geri qayıdırdı, nə də sevdiyi aşiqi...
Onu da bilirdim ki, şair əzablı bir eşq məcarası yaşamışdı.
Bu isə bütün sənət adamlarına məxsusi bir xoşbəxtlik idi ki,
ona da müəssər olmuşdur:

*Mən pərvanə oldum, sən yanar bir şam,
Eşqinlə qovruldu, a yağa düşdüm.
Ay üzündən həsrətini çəkməkdən,
İncəldim, əridim, a yağa düşdüm.*

Məndən şeir söyləməyimi istəyəndə hər zaman olduğu
kimi (adətən mən görkəmli şairlər qarşısında şeir deyəndə
böyük məsuliyyət hiss etmişəm) çəkəndim və kitabımı ona
təqdim etməklə sanki canımı qurtarmaq istədim. Ancaq
onun bir kəlməsi yaddaşıma əbədi həkk olundu. – Qızım,
şair adını daşıyan kəs, şeirini ruhuyla bərabər gəzdirib,
onunla pıçıldamağı bacarmalıdır. Mən icazə alıb bir iki şeirimi
əzbərdən dedim. Və sevindim ki, ustad şairin rəğbətini

qazana bildim. Seçilmiş əsərlərindən ibarət kitabını imzasıyla mənə təqdim etdi. Bəli, bu xoşbəxt görüşdən sonra Sərraf Şiruyənin əsərlərini daha çox sevməyə və oxumağa başladım. Lakin təəssüf edirəm ki, bu qədər yazdığım rəylərin içərisində onun haqqında bir kəlmə yazmamışam. Bunu özümə günah sandım. Sağ olsun gənc şairimiz Qılman İmanı ki, bu günahdan məni az da olsa yüngülləşdirdi. Onun haqqında kitab yazmaq, onun şəxsiyyətinə, ədəbiyyatımıza verdiyi töhfələrə və ümumən ruhuna böyük hörmətdir. Bunu alqışlayıram.

Sərraf Şiruyə aşıqlar yurdu, söz sənət yurdu Göyçə mahalında dünyaya göz açıb. Bəlkə onun bir şair kimi, əsas da tənqidçisi kimi yetişməsində bu elin, torpağın da böyük rolu və təsiri olub. Hər birimizə məlumdur ki, Göyçədən görkəmli aşıqlarımız Aşıq Alı, Aşıq Ələsgər, Şair Məmməd Hüseyin kimi el aşıqlarımız çıxıb. Bunların sənətində, sözün qüdrəti, sözün çəkisi elə böyük zirvəyə çatıb ki, onlardan sonra o zirvəni fəth etmək hər aşığa nəsisib olmayıb. İstər tənqidçisi, istər bəyazıları insanın ruhuyla elə səsleşir ki, sanki bu illərin içərisində olan ağırlar da sənə doğma gəlir. Bu isə bizim əsrlər boyu çəkdiyimiz başı bəlalı vətənimizin əzablarıdır ki, onu da hər birimiz yaşamışıq və yaşayıırıq da. Bir şeyi burda vurğulamaq yerinə düşərdi ki, Sərraf Şiruyə heç zaman sövət rejimini qəbul etməyib, onunla barışmayıb. Ona qarşı çıxdığına görə məhz öz layiqli adını vaxtında ala bilməmişdir. Mən onu 37-ci il represiya dövrünün davamçılarından biri kimi sayıram. Bunu onun əqidəsi, düşüncəsi və əyilməzliyi sübut edir. Şairin əyilməz qüruru varsa, sağlam düşüncəsi varsa o, xalqın yaddaşında özünə əbədilik qazanacaq. Necə ki, Hüseyin Cavid, Almas İldırım, Mikayıl Müşviq kimi..

Bəli, klassik poeziyamızın ən görkəmli nümayəndələri sırasında Sərraf Şiruyənin adı fəxrlə çəkilir. Onun poetik yaradıcılığı o qədər şaxəli və dərin ki, haqqında geniş yazmaq çox çətin və məsuliyyətlidir. Sırf şifahi xalq üslub ənənələrinə sadıq qalan, onun incəliklərini oxucuya gözəl çatdıran ustad şair demək olar ki, aşıq poeziyanın bütün janrlarında yazıb yaratmışdır. Onun təcisləri, dodaqdəyməzləri, cıqalı təcisləri, ayaqlı cıqalı təcisləri, gəraylı təcisləri, cinas bayatıları və s. xalq poeziyasının zəngin dil üslubuna malik olduğunu bir daha sübut etmişdir. Bu mənada ədəbi təfəkkürün poetik düşüncə təzi, klassik ənənə, bədiyyətin yüksək orijinalıq zirvəsi və xalqın dilinə, onun milli adətinə sığınma Sərraf Şiruyənin yaradıcılığında yüksək yer tutur. O, təcnis ustadıdır. Onun təcislərində bir tərbiyə, bir kamillik yolu var:

*İnsan ömrü bu dünyada bir dilim,
Silahımdı – bir ürəyim, bir dilim,
Könül, sənə ağıl verdi bir dilim,
Bir insanla çörək kəssən, yaxşı kəs.*

*Məlhəm ola, yaraları bir ovam,
Ürəklərdəm qəm-kədəri bir ovam,
Şiruyəyəm, tora düşmüş bir ovam,
Zalım əcəl, yollarımı yaxşı kəs.*

Göyçədən sonra Qarabağda yaşayıb yaradan ustad şair:

*Eləmi, qara bağlı,
Bu dağlar qara bağlı.
Əvvəllər göyçəliydim,
İndi də Qarabağlı.*

– deməsi, hər iki yaranın sinəsində qovrulduğuna işarə edir.

Ömrünün əvvəlində Göyçəm deyə-deyə sızlayan şair, ömrünün son çağlarına qədər isə Qarabağ deyə-deyə yaşadı. Qarabağ döyüşlərində qəhrəmanlıq göstərən bir çox şəhidlərimizə həsr etdiyi poemalar onun ömrünün ədəbiyyat sahəsinə qızıl hərflərlə yazıldı. Bunu, onu tanıyanlar, oxuyanlar gözəl bilir. O, son anadək qələmi yerə qoymaq bilmədi. Başı bəlalı vətənin əzablarını çiynlərində daşıya-daşıya əbədiyyətinə qovuşdu. Göyçə kimi Qarabağ dərini də çiynlərinə yüklədi şair. Nəinki Qarabağ, Göyçə, onun cinas bayatılarında Vedibasarı, Başkeçidin, Qafanın, Gorusun, ümumilikdə qədim İrəvanımızın bütün mahallarının adı həsrətlə çəkilir. Ulu Dərbəndimizin, Borçalımızın adlarını nəzmə çəkməklə, tarximizin qan yaddaşını, çəkilməz dərdlərimizi bir daha varaqlaya bilib.

Əbədiyyətin əbədi olsun, ölməz şairimiz.

*“Azad qələm” qəzeti,
Noyabr, 2016-cı il*

Zakir ŞƏHRİYAZ,
Şair, publisist

SƏNƏTİN SƏRRAFI, SÖZÜN SƏRRAFI
Sərraf Şiruyənin 70 illik yubileyinə

Şairlik Allah vergisidir, deyiblər. Bu sözü həqiqi şairlərə şamil edəndə söz öz gözəlliyini beləcə gözəl qoruyub saxlaya bilir.

İlk öncə onu qeyd edim ki, Sərraf Şiruyə Göyçə aşiq mühitinin yetirmələrindən biridir. Sazın-sözün ana beşiyi olan Göyçədə, şair Həsən Xəyallının ailəsində 1942-ci il sentyabrın 11-də doğulmuşdur. “Ustad oğlu şeyird olmaz, Şiruyə” adlı yazdığım bu şeiri də bir neçə vaxt bundan öncə ona həsr etmişdim.

Gözünü açıb özünü dərk edən gündən Şiruyə saza və sözə vurğun olub.

Sərraf Şiruyə imzası ilə ilk tanışlığım 1991-ci ildə “Yazıçı” nəşriyyatı tərəfindən buraxılmış “Aşıqlar və el şairləri” kitabı ilə olmuşdur. O kitabda şairin dörd qoşması və bir cığalı təcnişi getmişdi. Təbii ki, şairin bir qoşması məni yaman tutmuşdu:

*Babalar el saldı, elə baş aydı,
Gədələr xor baxdı, eli korladı.
Əyyar bazarında uduzdu sərraf,
Saldı qiymətindən, ləli korladı.*

Beləcə illər gəlib keçdikcə aramızda bir ənənəvi dostluq körpüsü yarandı. Bu mənəvi körpünü yaradan, şairin qardaşı oğlu Araz Yaquboğlu oldu. Bir zamanlar şair haqqında bir neçə qoşma yazıb “XXI əsr qəzeti”ndə çap etdirmişdim. Onlardan birinin son bəndi belə idi:

***Layiq deyil vallah, bu baş o başa,
Dost dostu yaraşar, sirdaş sirdaşa.
Eşitdim demisən Araz qardaşa,
Şəhriyazı sənə qonaq gətirsin.***

Heyif ki, bu keçən illər ərzində gedib şair dostumla görüşə bilməmişəm. Özünün qonağı olmasam belə, Arazın köməkliyi ilə şairin könül süfrəsinin qonağı olmuşam. Bu qonaqlıq məni elə ovsunlayıb ki, indi də ondan ayrılmaq istəmirəm.

Şiruyə yaradıcılığına nəzər yetirəndə mənə aydın oldu ki, şair sənətə həssaslıqla yanaşmaqla bərabər, sözləri yerli-yerində ustalıqla işlədir. Şair nə sözləri korlayır, nə də əlində tutduğu qələmini:

***Şiruyə, ayrılma təmiz vəfadan,
İncimə çəkdiyin cövrü cəfadan.
Dostluqda qaydadı: dədə-babadan,
Qan ətəyə düşər, qan ələ düşməz.***

Göründüyü kimi, qanın ətəyə düşməsi qohumluq, ələ düşməsi düşmənçilik yaradır.

Şiruyənin təklif haqqında yazdığı bir qoşması da məni özünə cəlb etdi:

***Təkliyin hünəri xəyaldı, qardaş,
El, mahal birliyi vüsaldı, qardaş.
“Tək əldən səs çıxmaz” misaldı, qardaş,
Əl kömək durarsa, ələ, güclənər.***

Bu keşməkeşli, narahat dünyamızda yaşamaq nə qədər çətin olsa da, şair kimi yaşamaq bir o qədər çətin və məsuliyyətlidir. Bu məsuliyyəti şərəfli yaşamaq hər şairə qis-

mət olmur. Şiruyə bu məsuliyyəti özlüyündə mənim düşün-cəmə görə yaşada bilib:

*Təzə-təzə oyanmışıq qəflətdən,
Bir də bizi huş aparar, yatmayın.
Aralanıb sahillərə düşərik,
Gözümüzü yaş aparar, yatmayın.*

Başqa bir qoşmasına diqqət yetirəndə gör bir nələrin şahidi oluruq:

*Şiruyənin qəlbi qəmlə doludu,
Qılinc tutan şər, böhtanın qoludu.
Bu dünyanın yolu şeytan yoludu,
Özgə cıdır, iz danışma, ay bala.*

Adam hərdən öz-özlüyündə düşünür ki, Allahımız yaratdığı bu gözəl dünyamızı nə günə qoyublar. Bu texniki inkişaf əsrində yenə də müharibələr, qırğınlar, xəyanətlər, iftiralar və böhtanlar qurtarmır ki, qurtarmır. Haqsızlar yenə at oynadır, haqlılar isə zülm çəkirlər.

Şiruyənin kitablarının birində belə bir gözəl qoşma ilə rastlaşmışam:

*Demərəm yanımışam xalqın oduna,
Od alıb, alışıb kül olunca mən.
Özüümü Vətənə oğul saymaram,
Ellərin dilində el olunca mən.*

*Eşqin yollarında olmasa cəfam,
Sınanmaz ilqarım, bilinməz vəfam.
Demərəm bülluram, demərəm safam,
Zərgər körüyündə ləl olunca mən.*

*Şiruyə, şeirin ustadları var,
Nizami, Füzuli verməz ixtiyar.
Nə şair demərəm, nə də sənətkar,
Sənətdə Rüstəmi-Zal olunca mən.*

Bu qoşma, səmimi, qəlbdən gələn gözəl etirafı bir qoşmadır. Məni necə ovsunladısı, mən də ona belə bir nəzirə yazmalı oldum:

*Mərdin qapısında qanqal olardım,
Namərd bağçasının gülü olunca.
Həyalı adamın əlin öpərdim,
Həyasız adamın dili olunca.*

*Ağlımla savaşırsınız düşüncə,
Bəlası ürəyə yüklənir mənə.
Naqislə oturub çörək kəsincə,
Yanardım, ocağın külü olunca.*

*Şəhriyazam, tez alışıb sönmərəm,
Könül zirvəsindən yerə enməmə.
Bu yola baş qoydum, geri dönmərəm,
Sənət dəryasının gölü olunca.*

AMEA Folklor İnstitutunun Elmi Şurasının qərarı ilə Şiruyənin on cildliyi çapa hazırlanıb nəşr olunur. Onlardan altı cildi oxucuların ixtiyarına verilib. Birinci cildi təcnislərlə başlayır. Bu da səbəbsiz deyil. Çünki Göyçə mühitinə məxsus sənətkar olasan, özünü təcnisdə sına mayasan, bu ona bənzəyir ki, xörək bişirəsən, xörəyə duz tökməyəsən. Həmin birinci cildə şairin təcnisləri, cığalı təcnisləri, dodaqdəyməz təcnisləri, dodaqdəyməz cığalı təcnisləri, deyişmə təcnisləri, gəraylı təcnisləri toplanmışdır. Söz

bilicilərinə yaxşı məlumdur ki, təcnis necə hünər tələb edən şeir növüdür. Şiruyənin təcnisindən bir nümunə gətirirəm:

*Dedim, – Məcnununam, elə yay, xanım,
Dedi, – Ürəyinə atar yay xanım.
Dedim, – xoşdu sinən üstə yayxanım,
Yanaqlar da qoy söykənsin xala, xal.*

Təcnisin gözəlliyi öz yerində olmaqla bərabər burada güllü qafiyənin də elementləri açıq-aydın gözə dəyir.

Sərraf Şiruyə gəlib yetmiş yaşına çatdı. Şair dostumun yetmiş illiyinə nə yazdımsa ürəkdən yazdım. Onu ürəkdən də təbrik etmək istəyirəm:

*Ata qüdrətindi, ana laylandı,
Doğulandan köklənibsən saz üstə.
Sənin təbin bulaq kimi qaynadı,
Bülbül olub qanad çaldın yaz üstə.*

*Qulluğuna mən gələrəm buyursan,
Sevinərəm məni sözlə doyursan.
Sən ki sənətkarsan, gözəl duyursan,
Nazlı gözəl gözəlləşir naz üstə.*

*Şəhriyazla deyib-gülən yaxşıdı,
Qəmlənəndə gözüün silən yaxşıdı.
Mən nə deyim, Allah bilən yaxşıdı,
Yetmiş nədir, çoxu gəlsin az üstə.*

*“Bütöv Azərbaycan” qəzeti,
№31(163), 12-18 sentyabr 2012-ci il*

HAQQ DEYƏNİN HAQDAN ƏLİ ÜZÜLMƏZ

Mənim könül sarayımın şah taxtında əyləşmiş bir neçə böyük sənətkar varsa, onlardan biri də şair Sərraf Şiruyədir.

Mən onun şeirlərini ilk dəfə “Aşıqlar və el şairləri” kitabında oxuyub, vurulmuşam. Onda onun imzası sadəcə olaraq Şiruyə kimi getsə də, o vaxtdan onun şirin ləhcəli, ofsunlu sözləri məni ovsunlamışdı. Üzünü görməsəm də, yaradıcılığı məni özünə məftun etmişdi. Bu məftunluq nə ilə bağlı idi? Bir qoşmasında olduğu kimi:

*Babalar el saldı, elə baş aydı,
Gədələr xor baxdı, eli korladı.
Əyyar bazarında uduzdu naşı,
Saldı qiymətindən, ləli korladı.*

Bu qoşma o dövrün bəzi xüsusiyyətlərini əks etdirir-disə, eyni adlı digər qoşma isə indiki dövrümüzün bir çox xüsusiyyətlərini tamam açıb mərdi-mərdanə ortaya qoydu:

*Haqsız aydı haqq deyənin qəddini,
Görməmiş gədələr aşdı həddini.
Seyid tamahına satdı cəddini,
Axund, molla din-imanı korladı.*

Şiruyənin öz təbirincə desək, o dövrdə eli korlayan gədələr bu dövrdə nələr əylədilər, onu da şairlə bərabər hər kəs gözəl bilir. Beş-on kəlmə ərəb dilini ala-babat öyrənib, vicdanlarını tamahlarına satanlar neyləyirlərsə, bu da hamının gözü qarşısında baş verir.

Yadıma düşən bir əhvalatı də qeyd edib, keçək əsas mətləbə.

2001-ci ildə mən yaşadığım Sahil qəsəbəsində Dərələ-yəzli Aşıq Nəcəfin oğlu Aşıq Əli Nəcəfoğlu ilə tanış oldum. Aşıq Əli söhbətin bir məqamında mənə Şiruyənin bir şeirini dedi, onu yaxşı tanıdığını, bir neçə məclislərdə iştirak etdiyini söyləyəndə çox sevindim. Aradan bir neçə gün keçdi. Aşıq Əli mənə Şiruyənin bir kitabını gətirib verdi. “Ağlama, bülbül, ağlama” adlı kitabı oxuyanda əsl sənətin nə olduğunu yavaş-yavaş anlamağa başladım. Küskün könlüm Şiruyə dünyasına möhkəm bağlandı. Elə bağlandı ki, bir daha könül bu dünyadan geriye qayıtmaq istəməz ki, istəməz.

Bizim bu qarışıq zamanımızda söz o qədər ucuzlaşıb ki, düşünən adamın sözə həqiqi mənada heyifi gəlir. Yeri gəlmişkən qoy bu deyim də məndən olsun:

“İstedad sözü o qədər ucuzlaşıb ki, az qalır bazarda ət satana da desinlər istedadlı ət satandır”. Adamın ürəyindən bir hiss keçir ki, Allahın işi-gücü yoxdur ki, hər yoldan ötənə istedad paylasın – “Bunu da sənə verdim, get ağlına nə gəlir, onu da bildiyin kimi kağıza köçür, sıırı bu millətin canına”.

Belə bir zamanda şair kimi özünü təsdiq etdirmək hər şeir yazanın işi deyil. Bu təsdiq ancaq Sərraf Şiruyə kimi sənətkarlara aid ola bilər. Bu sözü də səmimi olaraq mən deyirəm.

Oxuculara təqdim olunan on cildliyin yeddinci cildinə tərtibçi Araz Yaquboğlu Sərraf Şiruyənin divanilərini, müxəmməslərini, çarpaz şeirlərini, təsniflərini və bir sözlə, aşıq şeirinin bir çox şəkllərini, həm də klassik şeirimizin nümunələrini daxil etmişdir.

Sərraf Şiruyənin çarpaz şeirləri bir anda nəzər-diqqətimə cəlb etdi:

*Görüş var ki, – ayrılıqdan betərdi,
Ayrılıq var vüsal qədər şirindi.
Görüş var ki, – töhməti dağ qədərdir,
Ayrılıq var sevinci göy-yerindi.*

Burada şair belə görüşün ayrılıqdan betər olmasını bir azca yumşaq mənada işlədib. Elə görüş var ki, nəinki, ayrılıqdan, hətta ölümdən də betər olur. Ayrılığın vüsal qədər şirin olmasını başa düşən insanın gənclik xatirələrini yada salmış olur.

Şair “Dayı minnətindən kaş uzaq olum” adlı şeirində yazır:

*Dayı kölgəsinə arxalanmadım,
Atdığım addımı dayısız atdım.
Ata şöhrətiylə pərvazlanmadım,
Zəhmətdən yapışdım, mənzilə çatdım.*

Düzgün, yerində deyilmiş bir fikirdir. Dayı kölgəsində yaşayanlar yaşaya-yaşaya şöhrətə də çata bilər, mükafat da ala bilər, ancaq sənətkar kimi yaxşı sənət nümunəsi yarada bilməz. Bunu da hər kəs bilir.

Sərraf Şiruyənin bu kitabında məni ən çox məftun edən, könlümü oxşayan onun divaniləri oldu.

Divani aşiq şeirlərinin içərisində aparıcı yerlərdən birini tutan şeir şəkillərindən biridir. Onun oxunması ilə bərabər yazılması da çox məsuliyyət tələb edir. İstər divani olsun, istərsə də təcnis olsun, bunları yaradan sənətkarın gərək təbi qədər də güclü ağıl-düşüncəsi olsun. Divani və təc-

nisə təkcə istedadın köməyi çatmır. Güclü ağıl-düşüncə də gərək istedadı və təbə kömək etsin. Bu fikrim ola bilsin ki, bir çoxları üçün sadə görünə bilər. Mənim düşüncəmə görə, bu belədir. Necə deyirlər: “Başına gələn başmaqçı olar”

Sərraf Şiruyənin divanilərinə nəzər yetirəndə mənə bir daha aydın oldu ki, divanini elə-belə hər şeir yazanlar yarada bilməzlər. Əli haqqın ətəyində olan, gecəsi-gündüzü haqla bağlı olanlar divanı yarada bilər ancaq:

***“Əlif”, “bey”dən başlamışam oxumuşam “Əmmə”ni,
Ustadlar elmim arasın, bilməsinlər kəm məni.
Xudam özü xəlv eləyib yoluna möhkəm məni,
Şəriəti anlamışam, imanım var, dinim var.***

Bu misraları oxuyandan sonra öz-özümə deyirəm: “Ey gözəl Allahım, Sərraf Şiruyə kimi sənətkarlar sənə, sənənin imanına mənə görə daha yaxındırlar, nəinki din-imanını tamahlarına satıb məzlumları aldadırlar”.

Şair “ustad” deyəndə hər şeir yazanı nəzərdə tutmur. Şəriəti anlayan, ürfan elmini bilənləri xatırlayır. Sərraf Şiruyə yazır:

***Pis ağızdan pis söz çıxar, pis fikirdən pis əməl,
Dostla qabaq-qarşı gəlsən sor halını sən əzəl.
İnanma yağlı dillərə, arzun olar bir xəzəl,
Düzəlməsi müşkül olar, niyyətin əldən gedər.***

Yerində deyilmiş gözəl ifadədir. Pis ağızdan yaxşı söz çıxmaz, pis fikirdən də yaxşı əməl törəməz. Yağlı dilə aldanmaq isə insan ömrünü puç eylər.

***Günahkaram Haqq yanında əməlimdən qorxuram,
Əyri gedən ayağımdan, bəd əlimdən qorxuram,
Sonraya toba demişəm, əzəlimdən qorxuram,
Haqq-ədalət qabağında sinirəm yavaş-yavaş.***

Şiruyənin bu divanisindəki deyilmiş “qorxuram” ifadəsi Həzrəti Əlinin “Hamı öz axırından qorxur, mən əvvəlimdən qorxuram” ifadəsi ilə necə də gözəl səslənir.

Sərraf Şiruyənin yaradıcılığında mənə əsas xoş gələn xüsusiyyətlərdən biri də ondan ibarət oldu ki, Şiruyə heç vədə qəliz, başa düşülməyən sözlər işlətmir. O danışıqda işlənən sözlərdən ustalıqla istifadə edir və eləcə də xalqımızın şifahi qaynağından bəhrələndiyindən oxucunun qəlbi ələ alır, onu heyrtləndirir.

Divanilərdən sonra gələn müxəmməslərin üstündən istədim ki, keçib o biri şeirlərə bir ötəri, gözucu nəzər salım. Müxəmməslər məni necə özünə cəlb etdisə, fikirləşdim ki, o biri şeirləri oxucuların öz ixtiyarına buraxmaq daha yaxşı olar.

Divaniyə nisbətən müxəmməs daha oynaq, könül açan şeirdir. Müxəmməsin oxunuşu da, yazılışı da asan, tez yaddaqalımı olur.

Sərraf Şiruyənin Aşıq Ələsgərin istəkli şəyirdi Aşıq Nəcəf haqqında yazdığı müxəmməsi məni çox təsirləndirdi:

***Əzəl gündən öz yolunu,
Həqiqətə saldı Nəcəf.
Hey gördükcə haqsızlığı,
Xəyallara daldı Nəcəf.
Gavırların gözlərinə,
Qanlı bıçaq oldu Nəcəf.
Araqatan mollaları,
İlan kimi çaldı Nəcəf.
Pir ustaddan dərsin alıb,
Telli sazı çaldı Nəcəf.***

“Yaraşır” müxəmməsində şair doğulduğu Daşkənd kəndinin gözəlliyini rəssam kimi elə təsvir edib ki, bu şeiri oxuyanda xəyalım məni kəndimizdə ötən günlərə apardı.

Böyük şair bu şeirində doğma mahalının yetirdiyi el sənətkarlarını belə xatırlayır:

*Aşıq Alı tərifi,
Türkiyə, İrana yayıb.
Aşıq Nəcəf meydan alıb,
Söyləyib hər yana yayıb.
Aşıq Musa, Ziyad, Surxay,
Cəlil Mil, Muğana yayıb.
Aşıq Hacı, həm Nuriddin,
Qarabağ, Şirvana yayıb.
İndi növbəhar çağıdı,
Açasan dövrən yaraşır.*

Əlbəttə, Sərraf Şiruyənin yaradıcılığı çox zəngindir, eyni zamanda bu kitabda toplanan şeirlər haqqında ətraflı fikir söyləmək bir yazıda mümkün deyil.

Mən burada fikrimi bitirirəm. Kitabın çapından sonra söz demək, fikir söyləmək oxucuların öhdəsinə düşür. Mənə də o qalır ki, Sərraf Şiruyəyə cansağlığı, uzun ömür arzulayıb deyəm: Əlin haqqın ətəyindən üzülməsin. “Yaradıcılığında yeni-yeni uğurlar” sözlərini ona görə işlətmirəm ki, bu qaynar təbi şairə Yaradan özü verib. Həm də təb olan yerdə uğur da olacaq, nailiyyət də.

Niftalı GÖYÇƏLİ,
Şair, publisist

DİDAKTİK POEZİYA ZİRVƏSİNDƏ OLAN TÜRK ŞAİRİ SƏRRAF ŞİRUYƏ

1960-cı illərdə – mən hələ orta məktəbdə oxuduğum vaxtlarda Göyçə mahalında şeirləri dillərdə dolayan, aşıqların sazında-sözündə məclislərdə ünlü-sədalı səslənən Türk bədii idrak səviyyəsində yeri olan filosof şair Sərraf Şiruyənin “Ola” adlı gəraylısını xatırladım. Bu şeiri o zaman birinci olaraq əmi oğlu Aşıq Mikayıl Yusifovdan eşitmişdim. Aşıq Mikayıl saz havalarının mahir ifaçısı olmaqla, yüksək səs diapazonuna malik sənətkar idi. O, gəraylını oxuyandan sonra şeiri qiraətlə təkrarlamasını xahiş etdim və onunla mən də misraları təkrar edərək iki dəfəyə əzbərlədim. Şeir o dərəcədə dilə və qəlbə yatımlıdır ki, hər kəsi özünə cəlb etmək gücündədir, eyni zamanda aktuallığını heç zaman itirmir. Demək olar ki, bu şeir əbədiyaşar bədii nümunədir. Həmin şeiri o zaman necə əzbərləmişdim, eləcə də yazıram. Ola bilsin ki, haradasa bəzi dəyişiklik də nəzərə çarpa bilər.

*Bu fələklə nərd atasan,
Şeş-beş verən zərin ola.
Ortalığa bəxt qoyasan,
Aparmağa sərin ola.*

*Söz yığasan demək üçün,
Dost tutasan kömək üçün,
Bu dünyanı yemək üçün,
Ağlın-huşun dərin ola.*

*Ay Şiruyə al geyəsən,
Yaman gözə gəlməyəsən.
Bir deyənə beş deyəsən,
Arxada bir nərin ola.*

Bu şeir lokanik formada olsa da, çox dərin fəlsəfi mə-nalar kəsb edir. Məlumdur ki, “fələk” deyəndə insan həya-tında təhlükələr yaradan mifik obraz nəzərdə tutulur. Şeirə çox qısa nəzəri yanaşma edək: Birinci bənddə fələyin oyun-larına tab gətirib qalib gəlmək, başın- dərrakənin gücü ilə şeytanın şərindən qorunmaq; ikinci bənddə hikmətli sözlər öyrənməklə formalaşmaq, münasib insanlarla insani key-fiyyətlər əsasında ünsiyyət qurmaq və ömürü maddi-mə-nəvi yaşamaq; üçüncü bənddə etibarlı, sənə yaxın olan hə-qiqəti müdafiə edənlərə arxalanmaqla, mərd insanlara gü-vənməklə, qara guruhların cavabını verməklə onları susdur-maq nəzərdə tutulur...

Bədii ədəbiyyat nəzəriyyəsi baxımından didaktika-humanizm, düzlük, mərdliyin dialektik təqlidlərlə təqdim edilməsi Sərraf Şiruyə yaradıcılığında çox yüksəkdə daya-nır. Deyərdim ki, hələlik müsir dövrümüzdə Şiruyə poeti-kasına yüksələn ikinci bir şəxs görmürəm. Onun yaradı-cılığındakı şeiriyyətdə bədii lövhələr, növlər, ahəng-ritmlər və s. həm aşıq, həm də mahnı-musiqi, muğam notlarına olduqca yatımlı zənginlik vardır. Şairin “Tamah öldürdü” adlı şeirinə müraciət edək:

*Çoxu əməlinin oldu qurbanı.
Bir kimsə demədi, günah öldürdü.
Lənət də yağdırdı çoxu göylərə,
Dedilər – yazığı Allah öldürdü.*

*Duyub düşünmədi adətkar vallah,
Azdı öz yolunu hər axşam, sabah.
Tənbəl hey söylədi: “Allaha pənah”,
Bax, o yazığı da pənah öldürdü.*

*Çoxu axtarmadı yaxşı-yamanı,
Mənəmlik eyləyib verdi fərmanı.
Axırda nəfsinin oldu qurbanı,
Şiruyə, onu da tamah öldürdü.*

Bu qoşmada tövsiyə və təşviq olunan hikmətlər ibrətlərlə təqlid olunmuş və yaranışın Allahdan qoyulan qanunlarının əleyhinə gedənlərin aqibətinin tezisi verilmişdir. Şairin didaktikasında pozulmaz qanunlar əks olunmuşdur. Bu epik-lirik bədii lövhə atalar sözü kimi duyğulara təsir edir: “Tənbəl hey söylədi: “Allaha pənah”, Bax, o yazığı da pənah öldürdü” bir zərbi misaldır.

Sərraf Şiruyə poeziyasında məhəbbət lirikası da özünə-məxsus süjetli səpkilərdən ibarət olmaqla, klassik formalı janrlarda təzahür edir və bu qabiliyyətlər də yazarda geniş dünyagörüşü, bədii təxəyyüllü təfəkkür tələb edir. Şairin yaradıcılığında bu baxımdan təcnis janrında olan şeirlərindən birinə nəzəri yanaşma edək:

*Ayın yarısına yar vadə verib,
Hesablayın görün, ay yarıdımı?
Buludlu gecələr qoymur görünə,
Bilinmir Ay bütöv, Ay yarıdımı.*

*Bu qəmdə yanağı sarı olacam,
Gülün bülbülü yox, sarı olacam.
Yar Yaxşı, mən Aşıq Sarı olacam,
Onlar bir kam alıb, ay yaradımı?*

*Bir nazənin gəlir ay sinə-sinə,
Elə bil qonubdu Ay sinəsinə.
Töküb hörükləri ay sinəsinə,
Gələn Şiruyənin ay yaradımı?*

Bəli, Sərraf Şiruyə həqiqətən də sözün sərrafı, hikmətin, bədii təfəkkürün zirvəsində olan Türkün filosof şairidir... Şairə can sağlığı və bir daha xoşbəxtlik arzulayıram!

*www.davam.az
27 fevral 2015-ci il*

“AYRILIQ BELƏ DÜŞDÜ” POEMASI HAQQINDA NƏZƏRİ FİKİRLƏR

Görkəmli poeziya ustadı, xalqın qəlbində didaktik şeirləri ilə ehtiramlı yer tutan filosof şair Sərraf Şiruyənin “Ayrılıq belə düşdü” poeması oxuculara təqdim olunmaqla artıq böyük maraq kəsb etmişdir. Poemanın redaktoru Araz Yaquboğlu, “Ön söz”ün müəllifi istedadlı gənc şair, Prezident təqaütcüsü, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü Qılman İman, məsləhətçisi İlham Xəlilovdur. Mən də bir oxucu kimi kitabı maraqla oxudum və poemanın yaratdığı təəssüratı yazmaq qərarına gəldim. Hələlik, mənim də fikrimlə səsleşən və bu əsərə ən dəyərli yanaşma olan Qılman İmanın “Ön söz”dəki “Tarixin həqiqəti, həqiqətin tarixi” başlığından bir abzası olduğu kimi təqdim edək: “Bu gün poeziyada klassik bir ənənəsi olan poema janrının bir qədər gözəgörünməzliyə çəkilməsi, zamanın təbəddülatı ilə formalaşan, texniki bazasını genişləndirən sivil insan düşüncəsinin müəyyənləşdirdiyi sərhəddin imkan xaricindədir. Ona görə də poema janrı bu gün hamı üçün yox, intellektual “təklər” üçün daha önəmlidir. Ağır zəhmət, böyük istedad hesabına yazılan bütün ciddi sənət əsərləri (o cümlədən poemalar) zamansızlıq sindiromunu sındıraraq bu gündən çox, gələcəyə ən böyük töhfədir. Tarixi həqiqətlərin bədii ədəbiyyata transfer olunması genetik yaddaşımıza qayıdışın ən gözəl vasitələrindəndir. Tarixlə bədii ədəbiyyatın harmoniyası həqiqətin “vərəsəlik hüququ”nun daşıyıcısıdır. Zamanın ən ağır mənəngənəsindən cəsarətlə sivişib çıxan tarix və ədəbiyyat doğma qardaş kimi hələ də birlikdə addımlamaqdadır.”

Poemanın redaktoru Araz Yaquboğlunun əsər haqqında “Rzalılar nəslİ” başlığı ilə verdiyi şərhlər də bu tarixi aktual mövzuya nəzərləri cəlb edən milli təfəkkür zərurətidir. Eyni zamanda, işğal olunmuş, əldən gedən ellərimizin yaddaş sənədidir. Araz Yaquboğlunun xitabı belə başlayır:

“Ulu diyar, döğmə Göyçə mahalı- əbədi olaraq ədəbi mövzumıza çevrilən yurd. Nə tarixin bəllidir, nə də yaşın. Əslində yaşını da, tarixini də bilirik. Sənin yaşın YERin, GÖYün yaşıdır. Günü bu gün də səni araşdırır, səni öyrənir, səndən yazırq. Zaman-zaman adını dünyaya car çəkən, səni küllü-aləmə tanıdan ozanların, şairlərin, nəsillərin oldu.”

Sərraf Şiruyə “Ayrılıq belə düşdü” bioqrqfik poemasını epik-lirik formada yazmaqla, Araz Yaquboğlunun qeyd etdiyi kimi, Daşkənd nəslinin özəyini təşkil edən “Rzalılar” nəsili haqqında şəcərə ardıcılığını əks etdirən materiallar əsasında qələmə almışdır. Poema həqiqətən də pafosa layiq Göyçə tarixinin Sərraf Şiruyə qələmindən çıxan bədii təfəkkür nümunəsidir.

Poema Göyçə mahalının ən qədim kəndlərindən olan Daşkəndin fiziki və mənəvi təsviri ilə başlayır: kəndin coğrafi xəritəsi, büllur bulaqları, gül-çiçəkli yaylaqları, adlı-sanlı insanları nəzmlə təsvir edilir. İlk bənddə olduğu kimi:

*Zirvələrdə dalğalanan, yellənən,
Sən Göyçəyə bayraq idin Daşkəndim.
Qılnc qayalara, ləngər dağlara –
Özül idin, dayaq idin, Daşkəndim.*

Göyçə mahalında Daşkənd yeganə kənd idi ki, kəndin ortasında bir neçə zağa (mağara) varıydı və bu zağalarda sürülər, naxırlar saxlanılırdı. Sanki bu zağalar təbiətin in-

sanlara inşa etdiyi təsərrüfat binaları idi, şairin təsvir etdiyi kimi:

*Şamoyludan Qəfərliyə yan-yana,
Zağalar var idi-içi toyxana.
Ta Qaraburundan Hacı Qurbana
Çınqıl idin, yataq idin, Daşkəndim.*

Daşkənd Göyçə mahalının Məkkəsi-Seyid Bayram Ağanın müqəddəs kümbəzi yerləşdiyi məkandır. Göyçənin, əsasən Basarkeçər rayonunun əhalisi, hətta ermənilərdən də bu müqəddəs ocağı ziyarət edənlər olurdu. Yay fəsli həftədə bir-iki yük maşını (QAZ-51) dolu başqa kəndlərdən Seyid Bayram Ağanın kümbəzini ziyarətə gəlib niyyət qurbanları kəsirdilər. Məni də beşinci sinifdə oxuyan vaxtda anam Seyid Bayram Ağanın ziyarətinə aparmışdı, orada anamın niyyətilə mən kümbəzdən torpaq götürüb uddum... On bir yaşında (anamın dediyinə görə) məndə qərribə bir hal var imiş. Məndən söz soruşan, sual verənin üzünə baxıb cavab vermirəmmiş, sanki yuxuda olan adam kimi, bir növ key kimi özümü aparmışam. Anam bu əlaməti xəstəlik hesab edib və məni ziyarətə aparıb. Sonra həmin “keylik”dən azad olmuşam.

Nə isə, Seyid Bayram Ağanın kümbəzi haqqında çox xatirələr və möcüzələr var, yazsaq, bir qalın kitaba ancaq yerləşər, qayıdaq mətləbə.

Poemanın redaktoru Araz Yaquboğlu həm də bir tədqiqatçı kimi Daşkəndin köklü nəsilindən olan Rzalılar şəcərəsini tərtib etmişdir. Hadisənin mərkəzində duran mövzuda Rzalıının oğlu Məşədi Orucun oğullarından əsasən Xəlilin oğlu Niftalının İkinci Dünya müharibəsində almanlara əsr düşməsi və İtaliyada əsirlikdən qaçıb partizanlarla

almanlara qarşı vuruşduqdan sonra Türkiyə Respublikasına gedib orada yaşamasından bəhs olunur... 1953-cü ildə Stalinin ölümündən sonra Əli Xəlilov böyük qardaşı Niftalının sağ qalması və Türkiyədə yaşaması xəbərini alır... Doxsanıncı illərdə SSRİ-nin dağılması və Türkiyəyə sərbəst gediş mümkün olduqdan sonra Əli Xəlilov Türkiyəyə getmiş, dünyasını dəyişən qardaşı Niftalının məzarını ziyarət etməklə onun övladları ilə əlaqə yaratmışdır. Bu qohumluq əlaqəsini Əli Xəlilovdan sonra oğlu İlham Xəlilov davam etdirməkdədir...

Sərraf Şiruyə bu poemada bir nəslin bioqrafik təsviri ilə bərabər o dövrdə Göyçə mahalında yaşayan insanların insanlıq keyfiyyətlərini, yeri gəldikcə təbiət gözəlliklərini bədii lövhələrlə tərənnüm edir. “Ayrılıq belə düşdü” poeması Göyçənin tarixindəki bir zaman kəsiyinin epik-lirik formada pafosla orijinal təqdimatıdır. Əsərin müəllifi Sərraf Şiruyəyə “qələminə sağlıq” – deyirik və belə bir əsərin meydana gəlməsindəki zəhmətini yüksək dərəcədə alqışlayırıq: Var ol!

Sonda poemanın məsnəvi növündəki epiloqundan bir parça ilə yazımı tamamlamaq istəyirəm.

İlahiyə sitayiş

*Şükür kərəminə, ey Uca Tanrı,
Məni nəzərindən salmadın ayrı.*

*Sən mənə güc verdin, Ulu Yaradan,
Sənin köməyinlə mən çıxdım dardan.*

*Uzaq mənzilimi mən vurdum başa,
Hər an mənim ilə sən oldun qoşa.*

*Gözümə nur verdin, sözümə qüvvət,
Bu gözəl arzuya yetdim nəhayət.*

*Sənin fəzilətin ucaltdı məni,
Yatmışdım, qəflətdən oyatdı məni.*

*Sənət meydanına atdı yenidən,
Aldım təb-ilhamı ancaq ki, səndən.*

*Salavat xətm olsun əhli-beytinə,
Mühəmməd-Əl Mustafanın dininə.*

*Əziz Allah, bu qüvvəti sən verdin,
Bu tələbi, bu cürəti sən verdin.*

*...Şükür olsun sənin məsləhətinə,
Şükür olsun sənin hər qüdrətinə.*

Bir daha Göyçə dilli şair Sərraf Şiruyəyə can sağlığı,
uzun ömür, qələm kəsəri arzulayıram!

*davam.az
21 may 2015-ci il*

“KÖNLÜM GÖYÇƏNİ İSTƏR”

Həyatda mövcud olanlar ideyalarla əks olunarsa əsl ədəbiyyat yaranar – deyiblər. Ürəkdən gələn söz ürəyə təsir edir. Bu fikirlər toplu şəklində səhifələrdə yer alaraq kitab formasında təqdim olunarsa, daha böyük təsirə malik olar.

Kitab mənəvi dəyərlərimizdən bəhs edərək kamil və aqil insanların fəzilətlərindən, nadan və cahil insanların qəbahətlərindən söz açır. O insanın kamilliyində ən vacib görünən, bilinən tərəflərdən, oxucusunu bu duyğulara kökləyən insani naqislikdən qaçmağa, qorunmağa çağırar.

Güman edirəm ki, bu dəfə də bəhs edəcəyim kitab və müəllif belələrindəndir. Çünki şeirləri poeziya vurğunlarının dodaqlarında el-el, oba-oba dolaşan bu şair oxucularımızda heyrət doğurmaya bilməz.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, ”Qızıl Qələm”, ”Məmməd Araz“ və ”H.B.Zərdabi” ali ədəbi mükafatlarının laureatı, şair, publisist Sərraf Şiruyə müasir Azərbaycan ədəbiyyatının tanınmış nümayəndələrindəndir.

Əlinə qələm aldığı ilk illərdən Azərbaycanın milli-mənəvi varlığına sonsuz bir məhəbbət, onun bədii yaradıcılığının əsas ideya, ağırlıq mərkəzini təşkil etmişdi. Məhz bu ideya istiqaməti Sərraf Şiruyə yaradıcılığını Azərbaycanda ədəbi ictimaiyyətinin diqqətini özünə cəlb edərək, Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli tədqiqatçı, ədəbiyyat öndərləri, şair və yazıçılarımız tərəfindən yüksək qiymətləndirmişdir.

Şairin "Könlüm Göyçəni istər" kitabında böyük vətəndaşlıq hissi ilə qələmə alınmış əsərlər əsasən Göyçə və Qarabağ ərazisində baş verən hadisələr – rusların, ermənilərin əli ilə azərbaycanlıların başına açdıqları oyunlar, tarixi Azərbaycan torpaqlarının süni yolla erməniləşdirilməsi, bu yurdun igid oğullarının mübarizəsindən bəhs edir.

Şairin "Könlüm Göyçəni istər" kitabında Laçın, Kəlbəcər, Tərtər, Göyçə adları daha çox hallandırılır.

Şair eyni zamanda qeyd olunan hadisələrdən başqa, sırf öz duyğularını poetikləşdirib axıcı, rəvan dili ilə oxucularına çatdırır.

Lap körpəlikdən qoynundan ayrı düşdüyü Göyçənin həsrəti Sərraf Şiruyə poeziyasının ana xəttini təşkil edir. Ömrünün bu ahıl çağında da Göyçə bizim olmadığı təqdir-də özünü qınayır:

***Haqqım yoxdur bir daha sənə ana deməyə,
Bilirəm ki, yanında dilim gödəkdi, Göyçə.
Daha nə cəsarətim, nə də istedadım var,
Çaldığım da yalançı zurna, tütəkdi, Göyçə.***

Adi insanlardan fərqli olaraq şairlər, daha kövrək, daha həssas olurlar. Çünki onların qəlbində Vətən eşqi, istəyi daha güclü olur. Bu eşq-məhəbbət həsrətə çevriləndə söz şairin sinəsində sanki bişir, öz ilahi qüvvəsini tapır. Sərraf Şiruyə də el-oba həsrətini kövrək sətirlərlə bax belə tərənnüm edir:

***Tanrı, qismət eylə doğma ocağın,
Bir dəfə başına dolanım, gəlīm.
Bağlı qollarımı çatma əyləyim,
Od vurum oduna qalanım, gəlīm.***

*...Sərraf Şiruyəyəm, al səhər olum,
Ümidli, gümanlı xoş xəbər olum,
Göz yaşlarım qədər bir zəhər olum,
Yağının üstünə calanım, gəlím.*

Şairin dağa, dərəyə, el-obaya, təbiətə, gözəlliyə, məxsus şeirləri ilə yanaşı – sənin, mənim, hamımızın, ən yaralı yeri, bu xalqın böyük dərdi olan Qarabağa bağlı əsərləri də mövcuddur. Onların hər biri ideya istiqamətində vətənpərvərliyi təbliğ etməklə yanaşı, bədii dəyərinə, estetik məziyyətlərinə görə də yüksək sənət əsərləri sayılır.

Kökü keçən əsrlərdən başlayan, lakin SSRİ-nin dağılmağa başlaması ilə 1988-ci ildən alovlanan Qarabağ problemi nankor və yaramaz qonşularımızın yaratdığı Qarabağ iğtişası, Vətənimizin beşdə birinin işğalı, bir milyondan artıq əhalinin köçkün-qaçqın vəziyyəti, heç birimizin yaddaşlarından silinməməli, əbədi qansarımız şəklində qəlb-lərdə yaşamalıdır. Əsərlərində igid döyüşçülərimizin qəhrəmanlığından bəhs edən, vətənpərvərlik mövzusunda 15-ə yaxın poemanı ərsəyə gətirən Sərraf Şiruyə "Könlüm Göyçəni istər" kitabında da öz ənənəsinə sadıq qalır.

Yazdığı şeirləri, poemaları ilə gənclərimizdə yağı düşmənlərimizə qarşı nifrət hissini aşılaman, Azərbaycan gənclərinin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsinə böyük önəm göstərən Sərraf Şiruyə özünün "Ağlama, bülbül, ağlama", "Ölümdən sonrakı ömür", "Bu ocağın odu sönməz", "Cəsururlar", "İgid ölər, adı qalar", "Ayrılığın sonu varmış", "Tərtərin yaralı cəngavərləri", "Mən haqqa sığınmışam" adlı kitablarında da eyni əhvali-ruhiyyə ilə çıxış edərək, geniş oxucu kütləsinin hüsnrəğbətini qazanmışdır:

***Yoxdur hünərimiz sevinmək üçün,
Döyüş paltarını geyinmək üçün,
Yadlar qabağında öyünmək üçün,
Allah, bu millətin dili qalıbmı?!***

Xalqına və torpağına qarşı bu cür rəftar şairin əksər şeirlərində özünü biruzə verir. Bəlkə elə məhz bu cür şeirlərin yazılması və yazılmış hər bir sətirdə oxucusuna nə isə aşılması elə Sərraf Şiruyə böyüklüyünün öncül sübutudur. İnamlı deyə bilərəm ki, bu cür müəlliflərin mövcudluğu və bu cür kitabların varlığı hər bir azərbaycanlıda sabaha olan ümid və güvənc hissinin, düşməni uğrunda qələbə əzminin möhkəmliyinə xidmət edir.

Sərraf Şiruyə cəsarətlə demək olar ki, bizim qəhrəman şairlərimizdəndir. Çünki Qarabağın o ağırılı-acılı günlərində indi yeri-göyü qırmanclayan şeirlərini əsgər qabağında, səngər içində yazıb. Vətənpərvərlik mövzusunda yazmış olduğu poemalar ümumxalq həmrəyliyinə nüfuz edə biləcək gözəl sənət əsərləridir.

90-cı ilin o qanlı-qadalı günlərində, şair üsyan çəkərək azadlıq istədiyini bildirirdi. Bir nəfər kimi hamını ayağa qalxmağa, mübarizəyə səsləyirdi:

***Bir ləkədi ünvanıma köləlikdə doğulduğum,
Əsarətdə süründüyüm, yedəklərdə yıxıldığım.
Yad neşətlə oyulduğum, öz qanımda boğulduğum,
Unutduğum Allahımdan indi nicat diləyirəm,
Yetər daha bu işgəncə, mən azadlıq istəyirəm.***

Əsgərlər qabağındakı odlu, alovlu çıxışları, el şənliklərində, toy məclislərində oxunan ürəyə yatımlı şeirləri həmişə oxucu üçün, dinləyici üçün böyük ruh, mənəvi zövq verib. Ustad Ələsgərin, Səməd Vurğunun layiqli varislərindən olan Sərraf Şiruyə inamla demək olar ki, Azərbaycan ədəbi fikir tarixində şəriksiz yeri olan tanınmış simalardandır. Sovetlər dönəmində dissident bir şair kimi damğalanaraq Sərraf Şiruyənin kitabları çap olunmasa da, şeirləri mürəkkəbi qurumamış şeirsevərlərin könlündə yaşamış, dilində qanadlanmışdır.

Kitabın da insan kimi ömrü olur. Kitabın taleyini insan yazır, insanınkini isə Tanrı. Alın yazısı, – Tanrı duası və qarğıışı. Kitab yazısı isə Ruhun duası və qarğıışıdır, – deyiblər.

Bir oxucu olaraq öz adımdan bu cür kitaba görə Sərraf Şiruyəyə öz minnətdarlığımı bildirirəm. "Könlüm Göyçəni istər" şeirlər kitabının bundan əvvəlki əsərlər kimi öz oxucularını sevindirəcəyinə ümid edirəm.

***"Kredo" qəzeti,
20 oktyabr 2007-ci il***

Faiq BALABƏYLİ,
Şair, jurnalist

VƏTƏNİN QÜRBƏTDƏ QALAN TARİXİ

Tanınmış şair Sərraf Şiruyənin yeni işıq üzü görən kitabı belə adlanır: “Göycədən gələn səslər”. Kitab iki hissədən ibarətdir. “Yurd yeri” adlanan birinci hissə “Göycə-göycək deməkdir” deyimi ilə başlayır. Şair Sərraf Şiruyə əsər boyunca oxucunun qədim türk torpağı olan, indi düşmən işğalına məruz qalan doğma elə güzar etdirir. “Yurd yeri” poemasında zaman-zaman mənfur qonşular tərəfindən təcavüzə məruz qalan torpaqlarımızın gözəlliklərindən, düşmənlə mübarizəyə qalxan igid oğlanlarımızın şücaətindən bəhs edilir.

Göycə mahalının Daşkənd kəndindən və ətraf obalarından olan el ağsaqqallarının öyüd və nəsihətləri, eləcə də şairin eşitdikləri, eyni zamanda, müşahidələri kitabda xronoloji ardıcılıqla və çox böyük ustalıqla verilir. Bu əsər Vətənin qürbətdə qalan bir hissəsinin tarixidir. Və bu tarix şair qələmindən çıxdığına görə daha dəqiqdir. Burada ifrata varılmayıb. Mahalın tanınan, sayılıb seçilən adamlarının hamısı haqqında ayrıca bəhs edilir. Ermənilərin millətimizin başına gətirdiyi müsibətləri şair ürək ağrısı ilə qələmə alır. Sanki, yaddaşımızın korşalmamasına, ətrafımızdakıların kim olmasını bir daha dərk etməyimizə çağırır. El şairi Aşıq Nəcəfin müsibətini nəzmə çəkən şair, aşığın faciəli həyatına ağı deyirmiş kimi, oxucunun qəlbində düşmənlə olan nifrəti birə-beş artırır.

Düşmənlə mübarizə etmək üçün dağlara çəkilib qaçaqlara qoşulan Daşkəndli Hacı Rəhimin bir gün kəndə qayıdaraq erməni generalı Selikovun başını kəsməsi səhnə-

sinin poemada verilməsi də bu gün üçün çox bir ibrətamiz haldır.

Bugünkü nəsil bilməlidir ki, zaman-zaman düşməyə öz yerini göstərən oğullarımız olub və olacaq. Əsərdə tariximizin bir parçası çox dolğun bir şəkildə göstərilir.

“Göycədən gələn səslər” kitabının ikinci hissəsində “Səxa sahibi” adlı əsər yer alıb. Dumanlı nəslinin şəcərəsi haqda olan bu əsərdə tanınmış ziyalı və iş adamı olan Lətif Əsədovun xeyirxah əməllərindən bəhs olunur və onun gör-düyü işlər sadalanır. Bir nəslin mənəvi zənginliklərlə dolu olan, xeyirxahlıqlarla müşahidə olunan yoluna işıq salan bu əsəri də şair çox böyük ustalıqla qələmə alıb. Sonda onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, oxuculara səxa sahibi kimi tanıtılan Lətif Əsədov çağdaş ədəbiyyatımızda kifayət qədər sanballı imza sahibi olan yazarların kitablarının işıq üzü görməsində də özünün səxavətini əsirgəməyib.

Elə haqqında bəhs etdiyim bu kitab da araya-ərsəyə bu nəcib və xeyirxah insanın maliyyə yardımı ilə gəlib.

***“Yeni xəbər” qəzeti, №16(163),
29 noyabr 2008-ci il***

SƏRRAF ŞİRUYƏNİN “CƏSURLAR”I

Son on illiyin ədəbiyyatına nəzər salanda görürük ki, müasir cəmiyyətimizin ən vacib problemi olan vətənpərvərlik mövzusu tanınmış şair Sərraf Şiruyənin yaradıcılığında daha geniş yer tutur.

Onun işıq üzü görmüş “Ağlama, bülbul, ağlama”, “Ölümdən sonrakı ömür”, “Cəsurlar”, “İgid ölər, adı qalar”, “Ayrılığın sonu varmış”, “Tərtərin yaralı cəngavərləri”, “Könlüm Göyçəni istər” və başqa kitablarında çap olunmuş şeir və poemalarını həyəcənsiz oxumaq olmur. Bu gün dillər əzbəri olan gəraylıları, qoşmaları, təcisləri, qəzəlləri bir yana, onun xalqımızın mərd, mübariz, yenilməz, iradəli, cəsur oğlan və qızlarına həsr etdiyi poemaları real həqiqətlərə söykənməklə şairin dərin düşüncəyə, milli koloritə, dərin erudisiyaya malik bir ziyalı olmasından xəbər verir. Çap olunan yuxarıdakı əsərlərin içərisində Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Vəzir Orucova həsr etdiyi “Vətən sənə oğul dedi” poeması, (Vəzir obrazına yenə “Cəsurlar”da rast gəlirik) “Od oğlu od içində” (İgid döyüşçü Ziyafət Balıyevə), “Ölümdən sonrakı ömür” (Azərbaycan bayrağı ordenli Sərhəd Zöhrabbəyova həsr edilib), “Ölümdən bə-tər”, “Göyçə yaman göynədi”, “75 yara” və ya “Dəmir Yelmar”, (Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Yelmar Edilovun batalyon komandiri kimi igidliyindən bəhs edir), “Loğman dağı” poemaları, “Göyçəli Hacı Rəhim”, “Aşıq Nəcəf və Gülüstan” dastanları şairin ana Vətənə, torpağa, qədim Göyçə mahalına, tarixi keçmişə bağlılığından xəbər verir. Bu poemalar və dastanlar haqqında çox danışmaq olar.

Məni isə ən çox şairin yaradıcılığında ən önəmli yerlərdən birini tutan “Cəsurlar” poeması cəlb etdi.

Poemada Tərtər hərbi hissəsinin döyüşçülərinin erməni işğalçılarına qarşı mübarizəsi ön xəttə çəkilir. Burada iştirak edən Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Vəzir Orucovun, qədim türk torpağından, İqdir mahalından öz qan qardaşlarına köməyə gələn Tunc İsmayılın cəsarətindən Sulidin Yusifov, Xaçmazlı Mələhət Şirinqızı kimi döyüşçülərin əfsanəvi sücaətindən, Elman Hüseynov, Pənah Məmmədov kimi komandirlərin düşməinə qarşı mübarizəsindən bəhs edilir.

Sərraf Siruyə 1994-cü ildə çap olunmuş “Ağlama, bül-bül, ağlama” kitabında Vəzir Orucov haqqında kifayət qədər məlumat vermişdi. Onun silahdaşları Tunc İsmayıl və Mələhət haqqında az məlumat verdiyi üçün bu mövzuya yenidən qayıtmış, Tərtər bölgəsində öz canları, qanları bahasına bir neçə əməliyyatlarda; “Çardaqlı”, “Lüləsaz”, “Levonarx”, “Dranbon” kimi ağır döyüşlərdə iştirak edən İlham Mustafayev, Hafiz, Şakir Bağirov, Mayıl, Ələddin, Didərgin Mirzə, Oruc kişi, Ətraf (Qoçu), Sərvər, Qazaxıstandan gələn Nikolay-Kolya (atası Azərbaycanlı olub) Rembo, Dombro, Qəmlo ləqəbli yüzlərlə belə cəsurların fəaliyyətindən bəhs etdikcə – “bunların hər biri ayrı-ayrılıqda bir qəhrəmandır” deyir müəllif.

Sərraf Şiruyə “Cəsurlar”ı başlayarkən sanki oxucu qarşısında plan cızır. Oxucunu öz fikir dünyası ilə bir qədər də uzaq keçmişə apararaq xalqımızın başına gətirilən müsibətləri yada salır. O proloqda 1905-1918-ci illərdə də azəri türklərinin başına gətirilənləri poetik qəlibə salıb xronoloji ardıcılıqla xatırladır və bədxah insanların iti tamahından söz açır. Yer üzündə bütün qanların tökülməsini, neqativ halların ancaq tamahdan yarandığını şair etiraf edir:

*Bütün ölümlərin, bütün qanların,
Səbəbkarı insan, səbəbi tamah!
Yerlə-yeksan olub dağılanların,
Ahı, amanıdı hər gələn sabah.
Səbəbkarı insan, səbəbi tamah!*

– deyən şairin fikrini çox aydın duymaq olur. O çox narahatdır, babasının, nənəsinin ulu əcdadı uyuduğu torpağı qorumaq üçün bütün bəşəriyyəti ayılmaq istəyir.

Öz doğma elinin-obasının qədim türk torpaqlarının həmişə zaman-zaman hiyləgər qonşular tərəfindən talandığına, bölündüyünə acıyan şair, həm də özümüzün İrəvan, Gəncə, Şəki, Qarabağ kimi xanlıqlara böldüyümüzdən çox narahat olduğunu yazır. Qədim yerlərin adlarının dəyişdirilib erməni adları qoyulması Ağrı dağının Ararat olması, İrəvanın, Dərələyəzin, Vedibasarın, Zəngəzurun, Mehrinin, Sürməlinin, Qaranlığın, Uluxanlının, Xatunun, Zərzərin, Ağzıbirin, Xinzirənin, Karvansaranın yağıya verilməsi acı bir həqiqət kimi şairi narahat edir. Göyçəli Hacı Rəhim kimi igidlərin hələ də yeri görünür – deyən şair erməni generalı Selikovun başını kəsən Hacı Rəhim haqqında “Göyçəli Hacı Rəhim” dastanında geniş danışır. Eyni zamanda şair həm də görkəmli saz-söz ifaçısı Aşıq Nəcəfin kürəyinə odlu samovar bağlanaraq ermənilər tərəfindən öldürüldüyünü oxucuya ürək ağrısı ilə çatdırır. Şairin “Cəsurlar” poemasında süjet xəttinin əsasını təşkil edən Tunc İsmayılın dədə-baba yurdu Dərələyəz, Karvansara, Cənnət Selim yaylağı babası Əbdüləhəd kişinin olduğu halda sovet qoşunları tərəfindən o vaxt bolşevik, türk adı ilə yurd-yuvasından qovulub, sürgün edildiyindən danışır.

İndi isə Əbdüləhəd kişi bu cənnətdən ayrı düşüb Türkiyənin İqdır mahalında yaşayırdı. Xəyalında indi də Ələyəz dağlarından gül dəririrdi. Əbdüləhəd kişinin oğlanları Abbas bəy, Ağəli, Ağamməd, Hüseyn hələ bu sürgün həyatına şükür deyirdilər. Ancaq ki, ürəyində Vətənə sarı burnunun ucu göynəyirdi: Xəlvətcə bayatı çəkərdi:

*Sərrafam, ocaq qala,
Odun çat, ocaq qala,
Heç çəkilən dərd deyil,
Yağtuya ocaq qala.*

– deyə öləndə də Vətən həsrətilə köçdü dünyadan Əbdüləhəd kişi. O, son nəfəsdə “Nəsildə Tunc adını itirməyin, vətən torpağını səpin mənim gözümə” – dedi.

Poemada hadisələr çox sadə ardıcılıqla verilir. Əbdüləhəd kişinin oğlu Abbas bəyin beş övladı olur, ikisi oğul, üçü qız: Abdullah, İsmayıl, Ceyran, Gülçin, Seyran. İsmayılın 12 yaşı olanda anası Dilbər xanım vəfat edir.

İllər keçdikcə İsmayıl qollu-qanadlı cahal oldu. Tunc ləqəbini də adının qabağında dedilər: Tunc İsmayıl. Erməni qəsbkarları Azərbaycan torpaqlarını zəbt edən vaxt, Xocalıda törədilən vəhşiliklərə dözə bilməyən İsmayıl Azərbaycana gəlib ordu sıralarında könüllü tərkibdə vuruşmaq istəyir. Atası ona ziyafət süfrəsi açır, gələn qonaqlar ona uğurlu yol arzulayırlar. Şair doğma torpaqların düşmən caynaqlarında olmasını çox ürək ağrısı ilə təsvir edir:

*Oyat gəlsin Nuru paşa,
Şah Xətəim ağır yatır.
Sultan babam girovdadı,
Hər yandan kəmənd atılıb,
Cəm Qarabağ tilovdadı.*

– deməklə cəmi Qarabağın kimlərinsə əlində olması, özü də ömürlük, bu heç də ağıla sığan şey deyildi. Belə bir vəziyyətdə rus qoşunları artıq çəkilib getmiş, Azərbaycanın sərhədləri açılmışdı. Bu kimi işlərin olması İsmayılı Azərbaycana yaxınlaşdırırdı. O, ilk öncə anası Dilbər xanımın uyuduğu məzaristanına gəlir, ondan xeyir-dua istəyir:

***Meydana gedirəm bəlkə gəlmədim,
Nakam məzarını silə bilmədim,
Bir də görüşünə gələ bilmədim,
Bir halallıq diləməyə gəlmişəm.***

Atası bundan çox qəhərlənir. Artıq çox keçmir ki, İsmayıl cəbhə bölgəsi olan Tərtər istiqamətinə göndərilir. 1992-ci ilin avqust ayıdır. İsmayıl Kasapet uğrunda vuruşda iştirak edir. Bir-birinin ardınca böyük həvəslə ən ağır döyüşlərdə Vəzir Orucovla birlikdə müvəffəqiyyətlə vuruşur. Tərtər hərbi hissəsində olan Lənkəran, Goranboy, Mingəçevir, Tərtər, Xanlar, Qurtuluş batalyonlarının igid oğlanlarının qəhrəmanlığını Sərraf Şiruyə canlı və həyatı detallarla təsvir edir.

Arxangelskin Belkova şəhərində qoyub gəldiyi oğlu Camalın və həyat yoldaşının fikrini çəkən Vəzir Orucovun vətənpərvərliyini şair çox qabarıq şəkildə oxucuya çatdırır. Şair hadisələrinin gedişində “Sarıqamış”, “Çanaxlı” döyüşlərini xatırladır. “Mandar” sazişini yada salır. Belə müşkül işlərin bugünkü gündə davam etməsi onu narahat edir:

***Sərrafam, qəm qaladı,
Dərd hasar, qəm qaladı.
Özgəyə arxalandım,
Sinəmdə qəm qaladı.***

Şair Levonarx döyüşünü təsvir etdikcə Vəzirin dərin zəkaya, texniki hazırlığa da hazır olduğunu nəzərə çatdırır, Xaçmazlı Məlahətin məharətindən də söz açır; – Şair onu öz dilində danışdırır:

*Mən də doğulmuşam Azərbaycanda,
Mən də bu Vətənə bir vətəndaşam.*

– deyir. “Cəsurlar”da adları çəkilən qırx iki döyüşçü ilə çiyin-çiyinə bütün tapşırıqlarda – “Lüləsaz”da, “Çardaxlı”da, “Levanarx”da oğlanlardan geri qalmayan bu qızcığaz hər əməliyyat planının hazırlanmasındakı fəaliyyəti, kəşfiyyat (şair kəşfiyyatsız hücum məğlubiyyətdir deyir), hücum iştirakçılarının ümumi vəziyyəti poemada elə ştrixlərlə verilmişdir ki, sanki Sərraf Şiruyənin özü o döyüşlərdə iştirak edir. Çünki obrazlar əsərdə o qədər canlı və həyatidir ki, sanki şair gördüklərini qələmə alır. Lüləsaz döyüşündə Lənkəran, Goranboy, Mingəçevir, Xanlar, M-2, Qurtuluş, Tərtər və digər tərkiblərdə könüllülərin düşmənə qarşı misilsiz şücaətini görür və onların uğuruna sevinir. Ulu Qarabəyli (indiki Metşen), Turbaza, Koçaqot, Poqosoqamer, Drambon, Madagiz, Maqauz, Levanarx, Çaylı, Lüləsaz kimi Vətən torpaqlarının əsgərlərimiz tərəfindən geri alınması çox sevindirici idi. Çox əfsuslar olsun ki, Vəzir Orucov Vəngə qədər torpaqların alınmasında igidlik göstərərək Canyataq və Gülyataq bölgələrində döyüş vaxtı şəhid olur. Tərtər bölgəsindən Məlahət Ağdam bölgəsinə köməyə gəlir. Suma-Güllücə, İlxçılarda kürəyindən yaralanır.

Çardaxlı döyüşündə düşmənə qan udduran Tunc İsmayıl üç yerindən – bel, qol və başından yara alır. Onu Tərtərin Sarov xəstəxanasına çatdırırlar. Sonra isə Bakıya. İs-

mayıl burada yuxu görür, xəyalən öz evlərinə gedir. Bacıları Ceyran, Seyran, Gülçin qardaşı Abdullah ilə görüşür. Yaralı İsmayıl qardaşına xitabən:

*Əziz qardaş, yaman ağır yaram var,
Məlhəm üçün bircə yarpaq götür, gəl.
Bəlkə öldüm gözlərimə səpməyə,
Anamın qəbrindən torpaq götür, gəl.*

Bu döyüşdə belindən yaralanmış və bir neçə qabırğası da sınımışdı. Tezliklə sağalıb cəbhəyə qayıdan İsmayılı yenə döyüşən dostları ilə birgə görürük. Vəzirin xəyalı Marinasını, İsmayılın xəyalısa Mətanətin yanında idi. Şəkildə gördüyü qızın dostu Rasim nə üçün o qızla tanışlığını istəmirdi, görəndən nədən narazı idi. Bəlkə Türkiyədən gəldiyim üçün mənə bu millətə biganə bilir?. Bu kimi xəyallar İsmayılı məyus edirdi. Xəstə yatarkən və döyüş bölgələrində Tunc İsmayıl xəyalından Mətanəti çıxarmadı. Qazandığı uğurlara görə İsmayılın atası Abbas Əfşana şəkil və təşəkkür məktubu göndərilir. Ata qəlbi bundanca fərəhlənir.

Aldığı yaralara baxmayaraq Vəzir Orucovla birgə Tunc İsmayıl yenə ön cəbhədədir.

1993-cü illərdə Milli Ordu müstəqilləşən vaxtlarda könüllülər ordudan tərxis olunur. İsmayıl da ordudan qayıdan kimi Mətanəti axtarır. Şair iki sevən gəncin sevgisini, saf, ulyi hisslərini təsvir edərək:

*İçəri keçəndə dili tutuldu,
Kimsəyə bir kəlmə deyə bilmədi.*

Və yaxud:

*Qırđılar gümansız o həsrətləri,
O susmuş könüllər burda dil açdı.*

– kimi ifadələr iki sevən gəncin gələcək taleyindən xəbər verir. Mətanətin İsmayilla xalasıgildə ilk görüşü sonda ailə qurmaları ilə nəticələnir. Bir türk vətəndaşının azəri torpağını qoruması və öz könül duyğularını, əbədi sevgisini bir azərbaycanlı qıza verməsi övladlarının adının birini Azər, birini isə Becan qoyması bu Vətənə, xalqa məhəbbətdən başqa bir şey deyildir. Yaşasın belə məhəbbət!

Tunc İsmayıl öz tuncluğu qaldı. Onun adı bu gün həm Türkiyədə, həm də Azərbaycanda iftixarla çəkilir.

Əsərin sonunda şair Vəngə qədər vuruşan Vəzirdən, İsmayıldan, Arqumuverdə tankın altına sürünərək böyük bir polku yandıran Mələhdən ayrılı bilmir.

*Əlvida – desəm də, Vətən övladı,
Çətindi ayrılmaq o cəsarətdən.
Ömür vəfa etsə borcumdu mənim,
Dolğun əsər yazam şücaətindən.*

Mən isə öz növbəmdə vətənpərvər şairimiz Sərraf Şiruyəyə – çox sağ olun – deyirəm ki, böyük əziyyətlər bahasına ərsəyə gələn “Cəsurlar” poemasında xalqımızın vətənpərvər, igid oğlan və qızlarının qəhrəmanlıq salnaməsini yaratmışdır. Sərraf Şiruyəyə minnətdarlıq hissləri ilə o qəhrəmanlardan mən də ayrılıram. Ayrılıram ona görə ki, şairin əsərin sonunda “Əlvida” söyləməyə dili gəlməyən yeni döyüşçülərlə yeni əsərlərdə görüşə bilim.

*“Bütöv Azərbaycan” qəzeti,
№34, 6 noyabr 2009-cu il*

ƏSL VƏTƏNPƏRVƏR ŞAİR

Düz 2002-ci ilin söhbətidi. Qış ayları idi. Məktəbdə dərslərim az olduğu üçün evə tələsirdim. Kiçik yaşlı məktəbli qız mənə yaxınlaşıb bükülü bir bağlama verdi. “Anamın əmisi göndərüb, bunu Əzizə müəlliməyə çatdırarsan” – dedi.

Doğrusu hədiyyənin kitab olması məni çox sevindirdi və evə tələsdim ki, açım görüm kimdəndir. Maraqla, həm də həyəcanla bağlamanı açdım. Ürəyimdə balaca Rüfanə balaya “sağ ol” da – dedim.

Bağlamada mənə dörd kitab göndərilmişdi. Hədiyyə qədim Göyçə mahalının tanınan və sevilən şairlərindən olan, öz elindən, obasından didərgin düşüb Bərdə rayonunun Yeni Daşkənd kəndində məskunlaşan şair Sərraf Şiruyədən idi.

Mənim üçün hər şeydən əziz, müqəddəs sözdür. Ona görə də mənə söz hədiyyəsi göndərən, könül duyğuların mənimlə bölən bir şairlə tanış olmaq mənim üçün çox dəyərli və vacib idi. Onun mənə göndərdiyi “Ağlama, bül-bül, ağlama”, “İgid ölər, adı qalar”, “Ölümdən sonrakı ömür” və “Cəsurlar” adlı kitablarındakı şeir və poemaları ürəyimi rıqqətə gətirdi. Elə bil bir sehrli aləmə düşmüşdüm. Düzdür, mən özüm də az şair, yazıçı oxumamışdım, amma Sərraf Şiruyə yaradıcılığı mənə çox şeyləri başa saldı. Onun heca vəznində – gəraylı, qoşma, divani, müxəmməs və təcnisləri, əruz vəznində isə yazdığı qəzəlləri çox xoşuma gəldi. Xüsusən də bu kitabların ikinci yarısında çap olunan poemaları bugünkü durumumuzla vəhdət təşkil edirdi. Onun “Vətən sənə oğul dedi” poeması Azərbaycanın

Milli Qəhrəmanı Vəzir Surxay oğlu Orucovun misilsiz döyüş sücaətinə həsr olunmuşdur. Bu barədə şair “Cəsurlar” poemasında da geniş məlumatlar vermişdir.

“Od oğlu od içində”, “Loğman dağı”, “75 yara” və ya “Dəmir Yelmar”, “Ana torpaq”, “Ölümdən betər” poemalarını “Göyçəli Hacı Rəhim”, “Aşıq Nəcəf və Gülüstan” dastanlarını oxuduqca məndə, milli ruhda vətəndaş mövqeyindən çıxış edən bu insana – Sərraf Şiruyə yaradıcılığına qarşı məhəbbətim daha da artırdı. Sərraf Şiruyə bu saydıqlarım poema və dastanlarda ancaq həqiqətə söykənmiş, real həyat həqiqətləri öz şair süzgəcindən keçirmişdir. Kitabları oxuduqca, bir şair ömrünün payına düşən ağırları yaşadığca onun yaradıcılığı ilə yaxından tanışlığa çox sevindim.

Əvvəllər toy məclislərində möhürbəndi Şiruyə adı ilə tamamlanan qoşmalar, təcnislər, gəraylılar çox eşidirdim. Sərraf Şiruyənin “Ağlama, bülbul, ağlama” kitabını oxuyandan sonra gördüm ki, 30 ilə yaxındı əzbərimdə olan “Pozulmaz” adlı şeir də məhz elə Sərraf Şiruyəninidir.

Hələ uşaq yaşlarımdan söz sənətinə çox bağlı olmağım elə məni indi də öz ardınca “sürüyür”. Dərk etdiyim, duyduğum qəlbimə, hissimə hakim kəsilən həqiqətləri sözə çevirəndə ruhən rahatlaşıram. 2005-ci ildə könül duyğularımdan ibarət bir kitabım çap olundu – “Ürəyim qan adası”. Həmin kitabın birini Sərraf Şiruyənin qardaşı qızı Nəcibə xanımın vasitəsilə Bərdəyə – Yeni Daşkənd kəndinə göndərdim. Kitabın ön sözündən sonra ilk şeir belə adlanırdı: “Bir şair yaşayır elindən ayrı”...

Yaradıcılığına, insanlığına dərin hörmət bəslədiyim Sərraf Şiruyə kitabımı alan kimi oxumuş və mənə telefon açmışdı. Və üstəlik məni də müzəmmət etdi ki, o nədi yazmısan?! “Bir şair yaşayır elindən ayrı”. Çox ötkəm, ami-

ranə, ərkyana bir tərzdə şair heç vaxt elindən ayrı yaşamaz – dedi: Şair həmişə elin qoynunda yaşamalıdı və bədahətən elə telefondaca “Bir şair yaşayır elin qoynunda” şeirini dedi və mən də yazdım: Onun hazırcavablığı, sözü yerində işlətməyi, qeyri-adiliyi məni heyrtləndirdi...

Onun yaradıcılıq yollarına nəzər salanda zəhmətinə az qiymət verildiyinin şahidi oldum. Vətənpərvərlik, milli ruh, tərbiyə onun əsərlərinin əsas qayəsini təşkil edir. Ümidvaram ki, Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi şair Sərraf Şiruyənin vətənpərvərlik mövzusunda yazılmış əsərlərinə layiqli qiymət verəcəkdir.

***“Bütöv Azərbaycan” qəzeti,
№46(86), 15 dekabr 2010-cu il***

Qılman İMAN,
Şair, jurnalist

Hər dəfə Bakıda darıxanda, rayona yön alıram, doğma kəndimizə gedirəm. Rayondan qayıdan da özümlə bir xeyli mövzu gətirirəm şəhərə şeir yazmağa. Bir ay həmin təəssü-ratla çağlayıram. Həm də rayona getmək üçün ona görə tez-tez darıxıram ki, həmişə həsrətində olduğum möhtərəm bir şair var, – Sərraf Şiruyə. Bütün varlığı ilə şairdi. Tofiq Yüsif demişkən – “Onun şair olmayan əzası yoxdu”. Bu sözü mübaligəsiz deyirəm. Ona görə ki, daxili də, xarici də, adi danışq tərzı də şeirdır. Onun fizionomiyasında əsl şair siması var. Danışdıqca görürsən ki, dili qafiyələnir, güllənir. Qələmsiz, kağızsız şeir yaranır öz-özünə. Həmin an istə-istəməz qarşısındakı insanı özünə cəlb edir.

Hər dəfə görüşəndə bu möhtərəm şairlə saz-söz adamlarından söz salıb onun şirin söhbətinə qulaq kəsilirəm. Həsən Xəyallıdan, Xasay Hacıyevdən, Daşqın Məzahirdən, Əzizə Cəfərzadədən, Aşıq Şəmşirdən, Əli Vəliyevdən, İsmixan Didərgindən, Azaflı Mikayıldan, Əli Qurbanıan, Boluslu Səfərdən, Bəhmən Vətənoğlundan, Səyyad Vəlioğlundan elə şirin xatirələr danışır ki, bir anlıq özünü unudursan. Dağda-daşda seyri-səfada olursan.

Sərraf Şiruyə poeziyası sazın-sözün ovsunundan yaranıb. Miskin Abdalın, Ozan Heydərin, Məmmədhüseynin, Ustad Alının, Dədə Ələsgərin, Zodlu Abdullanın, Növrəs İmanın, Aşıq Nəcəfin, Həsən Xəyallının, Xəstə Bayraməli kimi nəhəng sənətkarların söz çeşməsinin şəffaf suyundan içib. Poetik bir söz eşidəndə ruhu qanadlanıb, saz səsi gələndə heyretlənib, sehrə düşüb. Ona görə də Şiruyənin şeirləri tez bir zamanda saz-söz məclislərinin, toy şənlik-

lərinin, konsert salonlarının bəzəyinə çevrilib. Eldən aldığı ilhamı, misra sığınağına çəkib, elə qaytara bilib.

Sərraf Şiruyə Göyçə ilə Qarabağ arasında bir körpüdür desəm, yəqin ki, yanılmaram. Çünki, o, Göyçədə doğulub boya-başa çatıb, Qarabağda isə yaşayıb, yazıb, yaradıb. Göyçə-Qarabağ Sərraf Şiruyə poeziyasında doğma ana kimi eyni müqəddəsliyə söykənir. Özünün dediyi kimi:

*Biri saz götürüb, biri kaman, tar,
Ələsgər – Üzeyir, şair – bəstəkar.
Mənə ustad olan bu iki diyar,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

İlkin şeirləri sazın nəğməsi ilə yaranırdısa, sonradan muğam üstə daha kövrəkləşdi, həzinləşdi. Sərraf Şiruyə 1968-ci ildən taleyini Qarabağ torpağına bağladı. Az keçmədi 70-ci illərdə Şiruyə özü ilə bir boy qaldırdı. Zəngin yaradıcılıq potensialı, şirin natiqliyi, həzırcavablığı onu məclislər başına çəkdi. El şənliklərinin ağsaqqalına çevrildi. Bu da Şiruyə üçün yeni bir inkişaf yolu oldu, təkan verdi. Qarabağ toylarında kimlər olmurdu ki! Xan Şuşinski, Qulu Əsgərov, Yaqub Məmmədov, Arif Babayev, Şahmalı Kürdoğlu, Zil İdris, Qədir Rüstəmov, Səxavət Məmmədov, Həbil Əliyev və s.. Oğulsansa bu azman sənətkarlarla meydana gir, qürrələn, bu meydana mən də varam denən. Söz-süz ki, bu məclislərdə gücünü sınamaq üçün yersiz atmacalar, çətin sınaqlar olurdu. Bu maneələri dəf edərək, Şiruyə şeirimizin parlaq ziyasına çevrildi. Gərək Şiruyəni öz dünyasından çıxarmayasan. Çıxardın, kefinə bax! Vay halına ona yaxın düşən. Kükrəmiş azğın sel kimi islanmamış yer qoymayır...

Bu kitabda oxuyacağınız xatirələr Sərraf Şiruyə ömrünün ən gözəl anlarıdır. Belə ki, bu kitab Şiruyənin ağır yığnaqlarda, əhli-ürfan məclislərində, bulaq başında, çay kənarında şulux atmacalara şeirnən verilən cavabları, Daşqın Məzahirlə, Xasay Hacıyevlə, Qəmgin Fəziylə, İsmixan Dərginlə, Əli Qurbanla, Boluslu Səfərlə, Zəlimxan Yaqubla, Zəki İslamla, Bəhmən Vətənoğluyla, Əlqəmə Əmrahoğluyla, Xasay Zeynalovla, Alqayıtla, Aşıq Ulduzla, Telman Hüseynlə, Azafli Mikayilla, Əli Mehdiylə böyük ehtiramla yaranmış deyişmələri, dərdləşmələri və xatirələri toplanmışdır. Bu da söz vurğunları, Şiruyəsevərlər üçün əvəzsiz bir töhfədir.

Şiruyə doğulduğu ailədə saza müqəddəs bir alət, sözə ilahi bir nemət kimi baxılır. Atası Həsən Xəyalı da böyük söz sənətkarı olub. Bu irsi istedad bu gün də davam edir. Qardaşları Molla Əmirxan, Aqil İman, oğlu Aqşin, qızı Zülfiyyə müqtədir qələm sahibləridir. Bu ocaqda şeir yazmayan adam az-az tapılar. Bu adlarını çəkdiqlərim isə bizə məlum olanlardır.

Həmişə Şiruyə müəllimlə söhbətləşdikcə ürəyimdən belə bir arzu keçirdi ki, kaş mən də onunla deyişə biləydim! Doğrusu bu arzum olsa da ürəyimdə qalırdı, özümü gizləyirdim. Amma şeir yazmağımı, hətta qəzetlərdə şeirlərimin çap olunduğunu eşitmişdi. Ancaq yenə mən boynuma almırdım. Öz-özümə fikirləşirdim ki, utancaqlığıma necə son qoyum, Şiruyə müəllimə necə şeir yazım ki, ondan cavab alım. Bilirdim ki, şeir könlünü oxşamasa cavab yazmayacaq. Bir gün ürəyimdən keçən qəmli hisslərimi kağıza köçürüb Şiruyə müəllimə bir şeir yazdım və cibimə qoydum. Fərsət axtarırdım ki, şeiri verim. Bir gün yenə həmişəki, adəti üzrə yazı-pozuyla məşğul olurdu. Xəlvəti, sa-

kitcə şeir yazdığım vərəqi yazı masasının üstünə qoyub otaqdan çıxdım.

*Neçə ildir bir həsrətin oduna,
Gecə-gündüz qalanıram, ay əmi.
Xəyalım dolaşıq, başım dumanlı,
Mən birtəhər dolanıram, ay əmi.*

*Fələk çəkdi sinəm üstə neçə dağ,
Ürək xəstə oldu, arzular dustaq.
Düşündükcə bu həyatı baş-ayaq,
Göz yaşına bələnirəm, ay əmi.*

*Bəla gəlib bax, bu körpə yaşına,
Qəm ələlib torpağıma, daşıma.
Dərd çəkməkdən mənim fağır başına,
Hava gəlir hallanıram, ay əmi.*

*Şikəstəmi, bayatımı itirib,
Şirin-şəkər həyatımı itirib,
Dağ ürəkli, nər atamı itirib,
Qəlbi sınıq dolanıram, ay əmi.*

*Kədərə doğmayam, sevincə yadam,
Nə qədər əzaba dözərmiş adam?!
Yadıma düşdükcə o bədbəxt atam,
Varlığımdan talanıram, ay əmi.*

Bir-iki həftə gözüne görünmədim. Məcbur olub onlara gedəsi oldum. Məni tutub dedi: “Şeiri yazıb hara qaçmısan, niyə utanırsan? Şeirin çox xoşuma gəldi. Düzü, heç bu

yaşda səndən belə şeir gözləmirdim. Şeirin bütün qayda-qanunlarına yerli-yerində əməl etmişən. Ancaq, indidən belə mövzuda şeir yazma. Nisgilli, qəmli şeirlərdən kənar qaç, bacar gözəl sənət əsərləri yarat. Onu da bil ki, şair mübariz, əyilməz və nikbin olmalıdır. Buyur, şeirinə də cavab yazmışam, al bir oxu.”

*Bilirsənmi, atasızın atası? –
Sirri-sübhan o Allahdı, ay bala.
Köməksizin, arxasızın, arxası,
Adil-qadir Şahənşahdı, ay bala.*

*Tale yazısına qail olmamaq,
Yaradanın buyruğunda qalmamaq.
Haqqın verdiyinə şükür qılmamaq,
Bilirsənmi çox günahdı, ay bala?*

*Məni də yandırır sən yanan odlar,
Daşlara yazılıb gör neçə adlar?
Təkəm, hücum çəkir üstümə yadlar,
Sinəm dolu aman-ahdı, ay bala.*

*İman – imanımı apardı getdi,
Ümid, gümanımı apardı, getdi.
Xoşbəxt zamanımı apardı getdi,
Qəbri mənə barigahdı, ay bala.*

*Şiruyəyəm, aman-ünün axırı,
Hər müşkülün, hər düyünün axırı,
Haqqı yad et, qara günün axırı,
Al şəfəqli xoş sabahdı, ay bala.*

Oxudum, düzü, çox xoşuma gəldi. Beləcə utancaqlığıma son qoydum. Boş vaxtlarım olduqca söhbətləşər, ondan məsləhət alardım.

Günlərin bir günü Bakıda Rəşid Behbudov adına Dövlət Mahnı Teatrında tədbir keçirilirdi. Tədbirdə İrandan gəlmiş Təbriz aşıqları da var idi. Mərhum şair dostum Məhəmməd Ələkbərli ilə aşıqlara qulaq asırdıq. Təbriz aşıqlarına söz verildi. İki aşiq qabaq-qabağa meydan aldı. Sərraf Şiruyənin:

*İlahi düzəltmə hər diləkləri,
Din itməz, arada iman pozulmaz.
Həmahəng döyünsə dost ürəkləri,
Çuğulun sözüylə peyman pozulmaz.*

– qoşmasını oxuyurdular. Tədbir qutardı, Məhəmməd Ələkbərli aşıqlarla ünsiyyət yaratmağa çalışdı. Məni onlara təqdim edib – bayaq o şeirini oxuduğunuz şair Şiruyənin qardaşı oğludu – dedi. Təbrizdən gələn aşıqların hamısı başıma yığışmışdılar. Sanki, məni tanımaqda Şiruyə müəllimin qohumu olduğum üçün, qiymətli bir xəzinə tapmış oldular. Məndən şairlə onları görüşdürməyi, şairin yeni kitablarından onlara verməyi xahiş etdilər. Onu da bildirdilər ki, şairin “Ağlama, bülbül, ağlama” kitabı İranda əl-əl gəzir. Bu halla mən dəfələrlə rastlaşmışam: Türk şairi Tayyib Atmacaya Sərraf Şiruyənin bir neçə şeirini dedim. Şiruyə müəllimlə məni Türkiyəyə dəvət etdi. Mən söz versəm də, Şiruyə müəllimin səhhəti təəssüf ki, buna imkan vermədi. Şiruyə müəllimin belə səs-sorağı gələndə qürurlanıb yazmışdım:

*Qartal baxışınla, dağ vüqarınla,
Neçə könüllərə gərəksən, ustad!
Şirin söhbətinnən, həzin səsinnən,
Sinəmdə çırpınan ürəksən, ustad!*

*Mən sənə baxıram bir həyat kimi,
Sirli, möcüzəli kainat kimi,
Halal süfrə kimi, təmiz ad kimi,
Müqəddəs nemətsən, çörəksən, ustad!*

*Ay Qılman, layiqdi hər gözəl sözə,
Adına nəğmə qoş, şeirlə bəzə.
Bükülən qamətə, taqətsiz dizə,
Arxasan, dayaqsan, dirəksən, ustad!*

Bu çox sevindiricidir. Çünki, uzun illər bir balaca kitabına həsrət qalan şairin səsi şərq ölkələrindən gəlir. Özü də heç bir təbliğatsız. Ona görə təbliğatsız deyirəm ki, Şiruyə sovetlər dönəmində rayon qəzetindən başqa heç yerdə çap olunmurdu. Mərkəzi mətbuatda isə ayda, ildə bir şeiri çap olunanda da çox böyük sensasiyaya səbəb olurdu. Bu da Sərraf Şiruyə üçün təhlükə yaradırdı, hədə-qorxularla rastlaşırıdı. Şükürlər olsun ki, heç bir rəsmi adı olmasa da Sərraf Şiruyə böyük xalq məhəbbəti, el hörməti qazanıb. Vaqif, Ələsgər, Vurğun mərtəbəsinə ucalıb. Bu deyilmi şairin ən böyük adı, varı-dövləti? Şiruyə o bəxtəverlərdəndir ki, Xəstə Qasımdan, Abbas Tufarqanlıdan, Aşıq Alıdan, Ələsgərdən, Zodlu Abdulladan sonra dövrümüzün böyük təcnis ustadıdır. Onun təcnisləri Azərbaycan ədəbiyyatının ayrı-ayrılıqda nadir incilərindən hesab etmək olar. Sərraf Şiruyə elə böyük bir ümmandır ki, mən o ümmandan bircə damla incəlmə edə bildim.

Hörmətli oxucular! Şairin son günlərdə mənə göndərdiyi şeirlə sizlərlə xudahafizləşib kitabı sizin ixtiyarınıza verirəm. Ömrünün 65-ci baharını yaşayan qüdrətli söz sərrafına isə 40 il bundan əvvəlki ruhu, məhəbbəti arzulayıram.

*Bu dünyadan hərə bir kam,
Almalıydı, aldım, getdim.
Hərə bir iz salmalıydı, –
Mən də bir iz saldım, getdim.*

*Dünya bir soraq eviydi,
Bər-bəzək, boyaq eviydi,
Beş günlük qonaq eviydi,
Mən də qonaq qaldım, getdim.*

*Bəxtim gahdan yedək verdi,
Gah qaçdı, gah ətək verdi,
Fələk sirli tütək verdi,
Bildiyimtək çaldım, getdim.*

*Şiruyəyəm, özünü de,
Oduunu de, közünü de,
İndi sən öz sözünü de,
Mən xəyalə daldım, getdim.*

*“Hər görüş bir xatirədir”,
Bakı, “Nurlan”, 2007-ci il*

TARİXİN HƏQİQƏTİ, HƏQİQƏTİN TARİXİ

Dünyanın inkişaf mexanizmi dəyişdikcə, ədəbi düşüncəmizdə yeni bir təkamül prosesi başlayır. Bu inkişaf mexanizminin təzahürü daha qabarıq formada ədəbiyyatda əks olunur. Ədəbiyyat həyatın bədii inikası olduğundan həyatda gördüyümüz mənfi və müsbət hadisələrin hamısı oxucu kütləsinin düşüncəsinə hakim kəsilir. Dünən, bu günün və sabahın problemləri ədəbiyyatın tərkib hissəsi kimi müasir insan düşüncəsinin qəbul etdiyi formada təqdim olunur. Bizi əhatə edən bu qlobal dünyada təkcə mövzular, problemlər dəyişməyib, həm də həyat hadisələrinin fonunda sözün daxili forması və intonasiyası dəyişib.

Söz dünyanın içində gizləndiyi kimi, dünya da sözün bətnində gizlənib. SÖZ adlı səngərdə mənəvi dünyasının keçiyini çəkənlərin xoş halına!

Bu gün poeziyada klassik bir ənənəsi olan poema janrının bir qədər gözəgörünməzliyə çəkilməsi, zamanın təbəddülatı ilə formalaşan, texniki bazasını genişləndirən sivil insan düşüncəsinin müəyyənləşdirdiyi sərhədin imkanı xaricindədi. Ona görə də poema janrı bu gün hamı üçün yox, intellektual “təklər” üçün daha önəmli idi. Ağır zəhmət, böyük istedad hesabına yazılan bütün ciddi sənət əsərləri (o cümlədən poemalar) zamansızlıq sindromunu sındıraraq bu gündən çox, gələcəyə ən böyük töhfədi. Tarixi həqiqətlərin bədii ədəbiyyata transfer olması genetik yaddaşımıza qayıdışın ən gözəl vasitələrindəndi. Tarixlə bədii ədəbiyyatın harmoniyası həqiqətin “vərəsəlik hüququ”nun daşığı-cısıdı. Zamanın ən ağır mənəşəsindən cəsarətlə sivişib çıxan tarix və ədəbiyyat doğma qardaş kimi hələ də birlikdə addımlamaqdadı.

Sərraf Şiruyə çoxəsrlik xalq şeirimizin müasir dövrdə ünlü təmsilçilərindən hesab olunur. 50 illik yaradıcılığı zamanında saya gəlməz dərəcə də oxucu kontingentinin rəğbətini qazanıb. Uzun illər şeirləri sovet qlavnitinin “dəmir məngənə”sindən keçməsə də, şifahi şəkildə xalq tərəfindən yaddaşlara köçüb, sovet senzurasının təhlükələrindən hifz olunub. El məclislərində şirin-şirin təcnisləri, qoşmaları, gəraylıları aşığılar, xanəndələr tərəfindən sevilə-sevilə ifa olunub, oxucuların, dinləyicilərin könül dünyasını işıqlandırır. Sərraf Şiruyə yaradıcılığında əzəli-əbədi türk torpağı olan Göyçə faktoru demək olar ki, əsərlərinin əsas leyt-motivini təşkil edir. Ona görə də ədəbiyyatımızda, folklorumuzda Göyçəşünaslığın ən zəngin qollarından biri kimi Sərraf Şiruyə yaradıcılığını göstərmək olar.

Sərraf Şiruyə “Ayrılıq belə düşdü” adlandırdığı poeması yenə də əbədi mövzusu olan Göyçə və göyçəlilərə həsr olunub. Şair ilk növbədə Göyçənin tarixini, etnoqrafiyasını, qənirsiz təbiətini, azman saz-söz sənətkarlarını, cəsur, igid oğullarını poetik qüdrəti ilə xronoloji ardıcılıqla xatırlayır. XX əsrin əvvəllərində Göyçədə cərəyan edən hadisələrin – sovet sosrealizminin gətirdiyi bəlalərin, erməniperəst qüvvələrin müsəlmanların qanı bahasına törətdiyi cinayətlər, qaçqınlıq-köçkünlük səfaləti əsərin tarixi və bədii yükünü bir az da dərinləşdirir. Şair eşidib-bildiyi real faktları bədii lövhələrlə nəzmə çəkir. Əsərin əsas qəhrəmanlarından olan Qara Əzizin həyat hekayəti Göyçə mahalının Daşkənd kəndinin taleyinin tərkib hissəsi kimi qələmə alınır. Əziz kişinin övladlarının başına gələn müsibətlər, oğlu Niftalının Böyük Vətən müharibəsində itkin düşməsi, zamanın tələbləri əsasında baş verir. Stalinin repressiya maşınının sürətlə işlədiyi bir dövəndə erməni məkiri ilə azəri türklərinin “kulak”, “qolçomaq” adıyla istismar edilib

həbs olunması, tarixin danılmayan faktlarından biri kimi əsərin əsas məziyyətlərindəndi. Əsər mövzu etibarı ilə poema janrından çox prozaik detalları ilə diqqət cəlb etdiyindən, şair hər bir hekayəti poetik qəlibə salaraq axıcı bir təhkiyə ilə nəql edir. Poema əsasən bədbin tarixi hadisələr üzərində köklənsə də, Əziz kişinin ortancıl oğlu Əli Xəlilovun böyüyüb ali təhsil alması, öz doğma kəndi Daşkənddə, qonşu Subatan kəndində təsərrüfat rəhbəri kimi çalışması, çevik zəkası sayəsində qardaşlarını, övladlarını qeyrətli bir türk kişisi kimi himayə etməsi, oxucunu bədbin ovqatdan ayırır. Sonralar Əli kişinin Allahın evini ziyarət edib “Kərbəlayı” adını qazanması, qardaşı Niftalının uzun illərdən sonra Türkiyədə övladlarını, qəbrini ziyarət etməsi, oğlu İlhamın uşaqlıq xatirələri, İlham-Lena məhəbbətinin bugünkü təzahürləri oxuculara mənəvi rahatlıq bəxş edə-edə uzun səfərlərə könül yoldaşlığı edir.

Ümumən bu poemanın Sərraf Şiruyə tərəfindən qələmə alınıb yazılması təqdirəlayiq bir haldı. Çünki şairin iti qələminin nüfuzu sayəsində bu əsərdə tarix ədəbiyyata, ədəbiyyat adamlara, adamlar isə zamana qovuşur.

***“Ayrılıq belə düşdü” (dastan-poema),
Bakı, “Qismət”, 2014-cü il***

ÖN SÖZ

Qarabağda, Azərbaycanda şeirlərinin bütün gözəllikləri ilə tanınan və sevilən Sərraf Şiruyənin milli qeyrətə, milli qəhrəmanlığa, həsr olunmuş yeni bir poemasının əlyazmasını dərin həyəcanla, həm də birnəfəsə oxudum. Nə üçün?! Ona görə ki, Şiruyənin “Dəmir Yelmar” (“75 yara”) poemasındakı bütün təsvirlər, baş verən hadisələr reallığa, bu günün şahidlərinin söylədiklərinə və rəsmi sənədlərə əsaslanır.

Şairin bundan öncəki “Ağlama, bülbül, ağlama”, “Ölümdən sonrakı ömür”, “Cəsurlar” kitablarının da qayəsi ümumi Azərbaycan igidliyinin xalqa çatdırılması, milli vətənpərvərlik duyğularının təbliği və gənclərimizin Vətənə məhəbbət, düşməyə nifrət ruhunda yetişdirilməsi təşkil edir.

“Dəmir Yelmar” və ya “75 yara” poemasını həqiqətən həm fərəh, həm də ürək ağrısı ilə oxumamaq mümkün deyil.

– Ona görə fərəh hissilə ki, belə cəsür, mərd, qorxmaz, ölümündən çəkinməyən oğullarımız olmuşdur və indi də vardır.

Ona görə ürək ağrısı ilə ki, igid insanların qanı, canı bahasına alınmış yerlərin, hərbi-strateji mövqeləri asanlıqla – bir əmrlə, bir göstərişlə verilməsi, nəhayət “kiməsə” xidmət edilməsi, xəyanət satqınlarının baş alıb getməsi halları olmuşdur. Bunlar faktdır və danılmazdır. Bütün bunlar şairin əsər boyu bədii suallarla müraciətində qarşıya qoyduğu, cavab tələb etdiyi, lakin doğrusunu zamanın açacağına gü-

manıdır. Ancaq, əziz oxucu, fikir verin, şair hər hansı bir igidlik ornamentini sadəcə təsvir edib getmir. O, bütün baş verənlər üçün bir katarsis prosesi aşkarlanma və nəhayət hər bir hərəkətə hüquqi qiymət tələb edir.

Həm də ən tezi – xəyanətlərə görə ilahi haqq-hesab arzulayır.

Şairin məzmun, mahiyyət, təsvir, şeiriyət, dil və üslub cəhətdən müxtəlif maneələri etməsinə baxmayaraq, hadisələrdə hər hansı bir ardıcılığın pozulması hiss olunmur. Əksinə klassik sənətkarlarımız kimi təsvirlər zamanı bir hadisəni müvəqqəti dayandıraraq vacib bir xəttə diqqəti çəkir və bütün əsas və yardımçı sujetləri də inkişaf etdirir.

Bu da əsərə marağı daha da gücləndirir.

Qeyd etməliyəm ki, Şiruyə güclü təbi olduğu üçün sözdən çəkinmir, sinonimlikdən, bədii təsvirlərdən məharətlə istifadə edir.

Poemanın “Proloq”unda şair sanki oxucunu qəhrəmanlıqdan bəhs edən bir ustad aşığın danışacağı dastanı dinləməyə hazırlayır.

*...Axı, Qorqud köklü, Qazan hünərli,
Oğuz elləridi mənim bu elim.
Axı, Selikovun başını kəsən,
İgid əlləridi mənim bu əlim.*

*Axı bu əllərim Andranikin,
Kəsdi qulağını verdi ağzına.
Süngüsü təcildə Hacı Rəhimin,
Bolyanik quduzun düz boğazına...*

Poemada Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı, batalyon komandiri Yelmar Edilovun Qarabağ müharibəsinin hələ lap

əvvəlindən keçirdiyi narahatçılıq, Edilovlarla, başqa qoçaq oğlanlarla özünümüdafinə dəstəsi düzəltməsi, sonradan ona kəşfiyyatçı “Qartal” bölməsi adının verilməsi, nəhayət Yelmar və bütün dəstənin rəsmi olaraq Azərbaycan ordusunda xidməti, göstərdiyi qoçaqlıqlar ardıcılıqla axıcı məsnəvi forması ilə oxuculara çatdırılır.

Bu əsərdə xronoloji ardıcılıqlar şairin həqiqətən hərbi-tarixçi kimi xeyli əziyyət çəkdiyini, yer-yurdumuzu qarış-qarış öyrəndiyini, həyatı şəxslərin bədii portretini ustalıqla yaratması, həm də bütün bunları sonsuz bir iftixar və məhəbbətlə təsvir etməsi çox təsirli və yaddaqalandır.

Yelmarın tələbəlik dövrü sədaqətli və igid döyüşçü, əsl Azərbaycan qadını olan Reyhanla ilk tanışlığı, qarşılıqlı məhəbbəti, onun güclü samboçu olması, Kolanı dərəsində Yelmara olan inam, etibar bütün bunlar şairin daxili sevgisi və incə şeirliyi ilə müşayiət olunmuşdur.

Qarabağ səmasında xüsusi xidməti olan Kolyanın axtarışı Yelmarın özünün tərtib etdiyi uğurlu əməliyyat planları, Fərrux yüksəkliyində və digər səngərlərdə təsvir olunan əlbəyaxa və süngü döyüşləri, bütün bunlar hamısı kəşfiyyatçı “Qartal”ların yenilməzliyindən, cəsurluğundan bəhs edən ən səmimi parçalardır.

Şairin oxucularına etdiyi lirik müraciətlərində də bu ruh hakimdir:

*“...Oxucum, Yelmarın gözüne bu gün,
Nə ehtiyac gəlir, nə də çətinlik.
Cürət, qüvvət gəzir özünə bu gün,
Onun gözlərinə gəlir mətinlik
Nə ehtiyac gəlir, nə də çətinlik...”*

Məlumdur ki, Yelmar döyüşlərdə çox yara almışdır. Bu sətirləri yazarkən, onun yaralı vaxtlarda yanına getdiyimi bir daha xatırlayıram, lakin onun tək bir dəfə də nə ağrısını bildirdiyini, nə də şikayətini eşitmədim. Əksinə həmişə deyərdi ki, müəllim, bir şey yoxdur, narahat olmağa dəyməz. Həyatda az danışan, son dərəcə təmkinli, son dərəcə qorxmaz və mehriban idi Yelmar. Şair ona verilən bütün ad və xasiyyətləri gözəl duymuş və ümumxalq məhəbbətini poemada əks etdirə bilmişdir:

*...Bakı xəstəxanası,
Yelmar yaralı yatır.
Çoxdur canda yarası,
Yelmar yaralı yatır,
İgid "Qartal"larından
Yelmar aralı yatır.*

*Səs düşübdür mahala,
Ahıl deyir cahıla,
Cahıl deyir ahıla,
Hamı yanır bu hala...*

və yaxud:

*"Qoca döyür dizinə
İsmətli analarımız
Əl atırlar üzünə,
Balaca oğul-qızlar,
Güc verirlər gözünə
Yelmar yaralı yatır..."*

...Əziz oxucu, fikir verin insanın nə qədər dözüümü, dəyanəti, qeyrəti, kişiliyi olmalıdır ki, o, 75 ağır yaraya – güllə-qəlpə yaralarına dözsün, inləməsin.

Yarası əməlli-başlı sağalmamış yenidən döyüşə atılsın.

Poemada haqlı olaraq, şan-şöhrət axtaran, vəzifənin dalınca düşən, bacarıqsız, işbilməz, xain və paxıl hissli komandirlər barədə anonim də olsa şair sözünü deməyə bilmir və yaxşı da eləyir. Bu həqiqətən belə idi. Yelmarın paxıllığını çəkirdilər. Elə buna görə də ona veriləsi bir sıra təltiflər bəzən başqasına nəsib olurdu. Niyə?! Axı, yuxarıda demişdik ki, bu “niyə”lərin cavabsızlarına zaman öz layiqli cavabını verəcəkdir.

Yelmarın iştirakı olmadan keçirilən əməliyyatların baş tutmaması, xüsusilə Fərrux dağına edilən uğursuz hücum cəhdləri günahsız Azərbaycan oğullarının qanını su yerinə axıtdı, amma Yelmar buna yol verməzdi. Şairin özü də bu faciələrə göz yaşı axıtdığını, qələminin “qan ağladığını” döndə-döndə qeyd etmişdir.

Şair poemanın sonrakı bölmələrində Yelmarın keçirdiyi Boyəhmədli, Kəngərli, Şahbulaq, Güllücə, Gülçülük, Mərzili, Çəlik, Qaraqaşlı və nəhayət “Kökəltmə birliyi” uğrunadakı döyüşlərdə iştirakını da böyük sənətkarlıqla tərənnüm etmiş, qələminin və istedadının gücündən imkanı daxilində bəhrələnmişdir.

Sərraf Şiruyə “Dəmir Yelmar”ın son döyüşünü sonsuz bir kədər hissi ilə təsvir etmişdir.

Gizlənən düşmən tankını susdurmaq üçün Yelmar sanki onunla “təkbətək” döyüşə girir və tank eyni vaxtda Yelmarı mərmii ilə, Tacir də həmin anda tankı “qrantom-yot”la vurur:

*“...Açıldı həmin an qrantomyot da,
Orda da od-atəş tankı almışdı.
Tacir belə anda, belə bir vaxtda
Dəlitək hər yana haray salmışdı.*

*Yox idi Yelmardan əsla bir ətər,
Bir insan min yerə parçalanmışdı.
Bütün damarlarda çağlayan hünər,
İndi zərrə-zərrə aralanmışdı...”*

Bu qara, olduqca faciəli xəbər poemada qeyd olunduğu kimi hamını, bütün respublika əhalisini sarsıdır. Ölkənin Prezidenti bu qara xəbərin gətirdiyi acı kədər hissini xalqa elan edir və qeyri-adi ölümün qarşısında baş əydiyini bildirir.

Şair bu faciəni ümumxalq kədəri fəvqünə yüksəldə bilir. Onu məşhur Azərbaycan sərkərdələri Cavanşir və Babək mətanətinə bənzədir.

Epioloqda:

*“Döyüşünü görənlər,
Budur Beyrək, dedilər.
Meydana girişinə,
Salur Qazan dedilər.*

*– Bəli, igid Yelmar da,
O soydan, kökdən imiş,
Yurda bağlılığı da,
Elə ürəkdən imiş...”*

deyərək bu monumental əsəri tamamlayır.

Sərraf Şiruyə poemanı yazarkən özünün bütün fitri vergisini və təbini habelə bilik və məlumatlarını köməyə çağır-mış, böyük zəhmət çəkmişdir.

Poetik deyimlərin aşağıdan yuxarıya hamısından istifadə edərək xalqının, dostlarının və ailəsinin qəlbində daimi “Dəmir Yelmar” kimi yaşamasında, Qarabağın açılma-yan səmasından, qan sızan torpağından erməni işğalçıları-nın qovulmasında, gənclərin, hərbcilərin, insanlarımızın doğma Vətəni Yelmar kimi sevməsində ən qiymətli töhfə olan “Dəmir Yelmar” poemasının müəllifi dərin hörmət bəslədiyim, şairliyindən, yurdsevərliyindən çox məmnun qaldığım Sərraf Şiruyəyə bu qəhrəmanlıq mövzusunə görə səmimi təşəkkürümü bildirir, ona yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulayıram. Məqsədimiz bu əsərin xüsusiyyətlərini ədəbi-tənqidi baxımdan təhlil etmək olmamışdır. Əsas odur ki, bu və başqa səpkili əsərlər indi də, bundan sonra da bizə çox lazımdır.

“Dəmir Yelmar” poeması Sərraf Şiruyənin bir şair kimi müvəffəqiyyəti sayılmalıdır və fikrimizcə belə əsərlərin təhsil müəssisələrində və hərbi hissələrdə təbliği, izahı və öyrənilməsi müasir mərhələdə çox vacibdir.

Qoy yaradıcı qüvvə ürəyi həmişə xalqının sevinc və kədəri ilə döyünən, gözü, könü tox, mənən dolu və zəngin olan şair Sərraf Şiruyənin təbi aşıb-daşsın,.. taleyin yazdığı ömrü axıracan sağlam yaşasın, yaratdığı yeni-yeni əsərlər onun “Sənət boğçası”nı ən rəngarəng və rəhiyəli güllərlə bəzəsin.

Həç şübhə etmirəm ki, bələdçilik etdiyim “Dəmir Yelmar” poeması şairin oxucularla ən maraqlı təmaslarından biri kimi uzun müddət yadda qalacaqdır.

Öz güclü şair təbi, şövlü ürəyi ilə Vətəninə, xalqına, elinə bağlı olan Sərraf Şiruyənin iti qələmi həyatımızın hər

sferasına nüfuz eləmək qüdrətinə malikdir. Bu kitab Şiruyənin çap olunan beşinci kitabı olsa da, bunların hamısı Şiruyənin yaradıcılığından bir nümunələrdir. Milli qəhrəmanlarımızın, igid döyüşçülərimizin cəsurluğundan bəhs edən böyük həcmli altı poeması, iki dastanı, təcnis və divaniləri, bayatı və qoşmaları çap olunsada, onlarla poema və dastanları, beş yüz bənd təcnisi, yeddi yüz bənd cinas bayatısı, vətənpərvərlik ruhunda yazılmış oxucu qəlbini rıq-qətə gətirən divani, qoşma, gəraylı, təmsil, rübai və məsnəviləri hələ nəşr olunmayıb. Mübaliğəsiz demək olarkiki, heç bir şair müharibə mövzusunda Sərraf Şiruyə kimi dəqiq faktlarla, geniş həcmli dolğun əsər yaratmamışdır.

Müəllifin Vətən qəhrəmanları qarşısında böyük ehtiramından doğan əsərlərində oxucu onun xalqına bağlı ürəyinin döyüntülərini eşidir. Kitabda yer alan “Hacı Rəhim” dastanıyla şair bizim xəyallarımızı igid babalarımızın hünər meydanına çəkir. Böyük Sultan bəyin silahdaşlarından olan Hacı Rəhim hünəriylə bizi və gələcək nəsilləri mübarizəyə, igidliyə səsləyir.

*“İgid ölər, adı qalar”,
“Gəncə” nəşriyyatı, 2002-ci il*

Tacir SƏMİMİ,
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

ÖN SÖZ

Sərraf Şiruyə ulu Göyçə mahalının yetirməsi, Həsən Xəyalli ocağının layiqli varisidir. İndiyə qədər şairin özünü görməsəm də, şeirlərindən bu möhtərəm el şairini yaxşı tanıyıram.

Sərraf Şiruyənin X cildlik “Seçilmiş əsərləri”nin VI cildində onun gəraylıları toplanmışdır.

Sözü qədərində, yerində, dədələr sayacağı deməyi, sadəliyi ilə könülləri fəth edən bu şairin yaradıcılığında aşığı şeirlərinin müxtəlif şəkillərinə rast gəlmək mümkündür.

Maraqlıdır ki, Sərraf Şiruyənin yaradıcılığında vətən həsrəti, yurd nisgili motivləri əsas yer tutur. Daha doğrusu, aşığı şeirimizin klassik ənənələrini davam etdirir:

*Hey başına dolandığım,
Hicranına calandığım.
Həsrətinə qalandığım,
Yurd məni öldürür, neynim.*

Müəllif nəyə görə belə deyir? Çünki Göyçə onun doğulub boya-başa çatdığı yurddur və bu yurd düşmən tapdağı altındadır. Bəli, böyük dərddir!

Müəllif Göyçəni özünəməxsus boya və çalarlarla belə təsvir edir:

*Soruşursan – deyim, eşit:
Gör nəyimdi Göyçə mənim.
Əgər gözüm nurdan düşsə,
Eynəyimdi Göyçə mənim.*

*Öpmüşəm hər qarışını,
Hər dikini, hər qaşını.
Yalamışam hər daşını,
Çiyneyimdi Göyçə mənim.*

Şairin şeirlərində taledən şikayət, fələkdən narazılıq da diqqəti çəkir:

*Ömrüm, günüm əzəlindən,
Qara gəldi, qara getdi.
Duyan qəlbim, duyan könlüm,
Yara gəldi, yara getdi.*

*Açılmadı qaranlığım,
Çəkilmədi dumanlığım.
Heç bilmirəm cavanlığım,
Hara gəldi, hara getdi.*

Bu şeirdə “qara” sözünün iki dəfə işlənməsi şeirin bədii təsir gücünü xeyli artırmış, həm də yerində işlənmiş təkrirdir. Bu, eyni zamanda qəmli notların tündlüyünü də biruzə verir. Sonrakı bənddə işlənən “qaranlığım”, “dumanlığım” şeirdəki dərd-kədəri bir qədər də qüvvətləndirmişdir. Ağır həyat, məhrumiyyətlər içində keçən gənclik şairi o qədər təsirləndirmişdir ki, o da bu ötüb-keçəni yana-yana xatırlamağa məcbur olmuşdur. Müəllifin digər bir şeiri də bununla səsleşməkdədir:

*Allah, belim yağır oldu,
Qəm-kədərin şələsindən.
Yaş yerinə qan tökülür,
Gözlərimin giləsindən.*

Sərraf Şiruyə çox incə qəlbli şairdir. O, gəraylılarının birində təbiəti əzəmət və gözəllikləri ilə təqdim edir. Baharın dağlara gəlişi təbiəti zərə döndərdiyindən adamlar da bu gözəlliyə can atırlar. Belə olduğundan şair yazır:

*Bahar gəlib, güllər açıb,
Dağlar tamam məzələnib.
Təbiətin gözəlliyi,
Hər tərəfə səpələnib.*

*Zirvələrin sərin mehi,
Çəmənlərə çəkir zəhi.
Göz yaşı tək səhər şəhi,
Torpaq üstə süzələnib.*

*Torpaq-daşı dönüb zərə,
“Gəl, gəl” deyir hər dağ, dərə.
Ürəklərdən bu yerlərə,
Neçə nəğmə çözlənib.*

Sərraf Şiruyənin gəraylıları arasında məhəbbət lirikasına da az təsadüf olunmur. O, təsvir etdiyi gözəli gözəl epitetlərlə (“yanaqları dağ lalası”, “ağzı saqi piyaləsi”) təqdim edir. Şair gözələ vurulduğunu xatırlatsa da, gözəl ona “saçda qar görürəm” deməklə şairin yaşının ötdüyünü xatırladır.

*Yanaqları dağ lalası,
Ağzı saqi piyalası,
Görən bu göllər sonası,
Heç qeydimə qalandımı?*

*Dedim: – nazlı yar görürəm,
Dedi: – saçda qar görürəm.
Dedim: – ümid var, görürəm,
Dedi: – heç gör olandımı?*

*Şiruyəni qəmi üzdü,
Eşqin həsrət dəmi üzdü.
Busə umdum, ağz büzdü,
Dedi: – zalım, talandımı?*

Şairin gəraylılarının içində ustadnamələri xatırladan, böyük didaktik əhəmiyyəti olan şeirlər də vardır. O, deyir:

*Nanəcibə çatsa bəylik,
Xəyalından getməz səylik.
Yaxşılıq, yamanlıq, eylik,
Neçə ki, var söylənərmiş.*

Bu nümunədə 3-cü misrada verilən sözlər (yaxşılıq, yamanlıq, eylik) şeirin bədii təsirini qüvvətləndirmiş, həm də şeirin axıcılığını və sadəliyini də təmin etmişdir. Burada “yaxşılıq” “yamanlıq” sözünün əksidir, “eylik” isə “yaxşılıq”la eyni anlamda işlənmişdir.

Sərraf Şiruyənin başqa bir şeirində təzadlar şeirin həm bədii təsir gücünü artırmış, həm də şeirə xüsusi tərəvət gətirmişdir:

*Mərd ayaqda, namərd başda,
Yaman karsız dünyadı bu.
Nadan dəmdə, aqıl qəmdə,
Etibarsız dünyadı bu.*

Şairin “Yaxşıdı” adlı şeiri də diqqətçəkicidir:

*Düşsə də mərdlər zillətə.
Getməz namərdə minnətə.
Qürbət dönsə də cənnətə,
Hər kəsə eli yaxşıdı.*

Şair təbiətən saf, təmiz, gözəl ailə tərbiyəsi almış, dünyagörmüş olduğundan haqqa-ədalətə tapınmağı, təmizliyi, halallığı hər yerdə yüksək qiymətləndirir. Təbii ki, ülvəi saf hisslər onun şairliyində də özünü göstərir:

*Halal süfrə, bir təmiz ad,
Mənim şanım, şöhrətimdi.
Vəfalı dost, yaxşı yoldaş,
Tükənməyən sərvətimdi.*

Sərraf Şiruyənin şeirlərində təbiət təsviri, xüsusilə dağlar canlı və real təsvir olunur. Bu şeirlər daha çox şairin öz duyum və fərqli baxışı ilə seçilir, adamı heyrləndirir:

*Təbiətin gözəl, göyçək,
Bulud papaq, çəmən döşək.
Başın üstə çaxar şimşək,
Döyər səni dolu, dağlar.*

*Keçirmisən neçə bahar,
Coşub-daşıb sellər, sular.
Döşü çəmən, zirvəsi qar,
Ay ətəyi sulu dağlar.*

*Duy qəlbimin təmənnəsən,
Görsən könlümün sonəsən,
Söylə məndən, unutmasın,
Eşqə sadiq qulu, dağlar.*

Sərraf Şiruyə realist şairdir. Gördüyünü, duyduğunu yazır, onu təsirləndirən gözəlliklərə biganə qala bilmir. O, şeirlərinin birində cavan, gözəl, söz anlayan bir gözəllə rastlaşdığını qeyd edir. Gözəlin də ona xüsusi rəğbəti olduğunu göstərsə də, gözəllə onun yaşlılığının təzadını ustalıqla qeyd etməklə maraqlı və yaddaqalan bir lövhə yarada bilmişdir:

*Yola çıxmaq çox çətindi,
Gün gedişdə, çən gəlişdə.
Baş tutarmı bu sevdamız,
Mən gedişdə, sən gəlişdə?*

Şair burada gözəli “gün”, özünü “çən”, həm də özünü “gedişli”, onu “gəlişli” kimi göstərməklə aralarındakı təzadı qabarıq vermişdir. O, bununla gözəlin gün kimi parlağını, hələ təzə-təzə çiçəkləndiyini, gözəlləşdiyini onun diqqətinə çatdırmaqla özünün yaşının keçdiyini ustalıqla göstərir.

Şair hikmətə, kəlamlara, dürlü sözlərə böyük dəyər verdiyindən onun əhəmiyyətindən, qüdrətindən söz açır, hikmətin həmişə insana lazım olduğunu qeyd edir:

*Yaxşıları el axtarar,
Bülbül gəzər gül axtarar.
Mahir sərraf ləl axtarar,
Hər nə versə zərə verər.*

Sərraf Şiruyənin yaradıcılığında onun rastlaşdığı ağrı-acılar da, etdiyi yaxşı əməllər də, onların qarşılıqsız qalması, dəyərləndirilməməsi də öz əksini tapıb:

*Dərdə qaldım, dərdə yandım,
Zəhmət, zillət bilinmədi.
Köynək oldum köynəksizə,
Səxa, hörmət bilinmədi.*

*Dost, qohumu çəkdim başa,
Qıydım canı yar-yoldaşa.
Qardaş oldum qara daşa,
Qədir, qiymət bilinmədi.*

Şair yeri gəldikcə təşbehlərdən də istifadə edir:

*Elə bildim bəxtim nərdi,
Gördüm yaman kəm hünərdi.
Şiruyəyəm, milyon dərdi,
Bir ürəyə sığışdırdım.*

Ömrü boyu təqiblərə, təziqlərə məruz qalan şair, yeri gələndə fələkdən də şikayətlənir. Adilərdən fərqli olaraq qeyri-adi bir Tanrı bəndəsi kimi. Amma o, bu şikayəti, gileyi şeirdə çox sadə, şirin dillə verir:

*Nə istəkdi bilmirəm,
Əl verir, ətək vermir.
Neylərəm belə bəxti,
Bir şirin pətək vermir.*

*Gözləri nəm tutanam,
Ürəyi qəm tutanam.
Fələyə dəm tutanam,
Çalmağa tütək vermir.*

*Bəxtin kəhərinə bax,
Qızıl yəhərinə bax,
İşin təhərinə bax,
Üzəngi, yedək vermir.*

Əlbəttə, Sərraf Şiruyə yaradıcılığı haqqında çox yazmaq olar. Təbii ki, Sərraf Şiruyə yaradıcılığı barədə publisistlər, filoloqlar, alimlər öz sözlərini deyəcəklər.

*“Seçilmiş əsərləri”, VI cild (Gəraylılar),
Bakı, “Nurlan”, 2010-cu il*

SÖZ SƏRRAFI SƏRRAF ŞİRUYƏ

Sərraf Şiruyə Bərdə rayonunun Yeni Daşkənd kəndində yazıb-yaradan çoxşaxəli yaradıcılığa malik el şairidir. Şairin indiyə qədər otuzdan çox poeması, çoxsaylı şeirləri, bir neçə kitabı işıq üzü görüb. Onun on cilddə seçilmiş əsərlərinin çoxu şeirsevərlərin ixtiyarına verilib. Bu el şairi “Qızıl qələm”, “Məmməd Araz”, “Həsən bəy Zərdabi” media mükafatlarının laureatı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür, Qarabağ Müharibəsi Əlilləri, Veteranları və Şəhid Ailələri İctimai Birliyinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunmuşdur.

Söz sərrafı Sərraf Şiruyə ilə tez-tez olmasa da, hərdən bir görüşürəm. Elə, belə görüşlərin birində onunla maraqlı bir müsahibə alındı. Bu müsahibə şairin bütün yaradıcılığını əhatə etməsə də, maraqlı olacağını nəzərə alıb onu olduğu kimi dərc etdirməyi qərara aldım.

– Şiruyə müəllim, sizin yaradıcılığınızda aşiq şeirinin bütün şəkllərinə rast gəlmək mümkündür. Bu nə ilə bağlıdır?

– Əvvəlcə qeyd edim ki, Göyçə mahalında elə bir kənd, elə bir ocaq yoxdur ki, orada saza-sözə maraq göstərməyən, meyil eləməyən adam olsun. İkincisi, mənim atam, yəni Həsən Xəyalı Daşkənddə ağsaqqal sayılırdı. Kəndimizə gələn aşıqlar bizim evə təşrif buyurardılar. Atam ağsaqqal olduğundan hansı nağılı istədiyini soruşardılar, atam razılıq verəndən sonra məclis başlanardı. Yadımdadır, Cildən Aşıq Müseyib, Qanlıdan Aşıq Mehdi, Nərimanlıdan Bəhman, Ağkilsədən Aşıq Nəcəf, Aşıq Hacı, Aşıq Murad Niyazlı, Aşıq İmran, Ağbulaqlı Aşıq Məhərrəm, Daşkəndli Aşıq

Firudin, Aşağı Şorcadan Aşıq İslam, Aşıq Abbasəlilər (bunlardan biri gödək, biri uzun adamdı), Şişqayalı Aşıq Eldar, Aşıq Əsəd, Aşıq Ağayar, Məzrəli Aşıq Hüseyn və adını çəkmədiyim neçə-neçə aşığı əlbəttə ilk dəfə evimizdə görmüş, onların sazına-sözünə qulaq asa-asa böyümüşəm. Təbii ki, bu saz-söz ocağı – ata ocağım mənim yaradıcılığımda aşıq şeirinin bütün şəkillərinə aid poetik örnəklərin yaranmasına xüsusi qaynaq olmuşdur.

– ***Sizin yaradıcılığınızda bayatılar da az yer tutmur.***

– Düz deyirsiniz, mənim yeddi yüz cinaslı bayatım var. Bayatı əslində dərd-qəmin, insan taleyinin tərcümanıdır. Həmcə kiçik olsa da, orada dərin fikir, düşüncəni vermək, ifadə etmək hər bir müəllifin öz qabiliyyət və istedadından asılıdır. Mən bacardığım qədər öz fikir və düşüncələrimi təbii verməyə çalışmışam.

– ***Həmin bayatılardan bir neçəsini göstərə bilərsinizmi?***

– Əlbəttə.

Sərrafam, yar dodağı,
Şəkərdi yar dodağı.
Neştəri at bir yana,
Dodaqla yar dodağı.

Sərraf göz-qaşın altda,
Oynar göz-qaşın altda.
Dinmədi zalım qızı,
İtdim göz-qaşın altda.

Sərraf, Göyçə məndədi,
Qonub, göy çəməndədi.
Ay Göyçə həsrətlilər –
Gəlin, Göyçə məndədi.

Sərrafam, ha sınađı,
Dost mənı ha sınađı.
Canımda yüz dərdım var,
Bu dərman hasınađı.

Sərrafam, minalandı,
Yollarım minalandı.
Uduzmaz qanlı fələk,
Yüz verib min alandı.

– Eşitdiyimə görə sizin otuza yaxın poemanız var. Bu doğrudurmu?

– Bəli, mənim otuza yaxın poemam var. Bunlardan on dördü müharibə mövzusundađır. Milli Qəhrəmanlara, dö-yüşən orduda xidmət edən əsgər və zabıtlərə xıtabən yazılıb. “Vətən sənə oğul dedi”, “Dəmir Yelmar”, “Yüz iyir-mi nömrəli tank”, “Ölümdən sonrakı ömür”, “Od oğlu od içində” kimi poemalarım bu qəbildəndir.

Vətəndaşlıq qeyrəti ilə yazılıb. Daha çox vətənsevərli-yi, yurdsevərliyi, əks etdirir, böyük tərbiyəvi əhəmiyyətə malikdir.

– Əlbəttə, əlbəttə.

– Şiruyə müəllim, Sizin poemalarınızın arasında “Mən haqqa sığınmışam” adlı bir poema da var. Bu barədə nə deyə bilərsiniz.

– Bu poemada Allahın min bir adı açıqlanmış, Haqqın əzəməti və dəyəri olduđu kimi verilmişdir.

– Bu həm şərəfli, həm də çox çətin bir işdir. Yəqin dini, şəriəti, Quranı pis bilmirsiniz.

– Məlumat üçün qeyd edim ki, mən ərəb-fars əlifbasını, əski əlifbanı atamdan öyrənmişəm. Üstəlik, ondan xeyli

dini bilgi də almışam. Amma bununla bərabər, dörd il dini təhsil alıb mədrəsə bitirmişəm. Bir sözlə, Qurana, şəriətə dair kifayət qədər bilgilim var.

– ***Daha hansı poemalarınız var?***

– “Azərbaycan qadınları”, “Od oğlu od içində”, “Göyçə yaman göynədi”, “Ayrılığın sonu varmış”, “Loğman dağ”... Bunlardan ilk ikisi iki hissəli, böyük həcmli əsərlərdir.

– ***Sizin dastanlarınız da varmı?***

– Bəli, var. “Aşıq Nəcəf və Gülüstan”, “Göyçəli Hacı Rəhim” adlı iki dastanım var.

– ***İndiyə qədər neçə kitabınız işıq üzü görüb?***

– On doqquz kitabım işıq üzü görüb. On cildliyim hələ başa çatmayıb (altısı çap olunub). Qalan cildlərin materialları hazır olsa da, maddi imkan olmadığından bir neçə cild hələ qalıb.

– ***Bəs sizin “Hər görüş bir xatirədir” adlı kitabınız necə yaranıb?***

– Mənim maraqlı görüşlərim çox olub. Şair dostlarımla, aşıqlarla yadda qalan təəssüratlar çoxdur. Elə buna görə də yadımda-yaddaşımda qalanları bir kitab halında çap etdirmişəm.

– ***Şiruyə müəllim, bu il sentyabrın 11-də Sizin 70 yaşı-
nız tamam olur. Bu münasibətlə Sizi ürəkdən təbrik edir,
yaradıcılığınızda yeni-yeni uğurlar, Sizə cansağlığı arzu-
layıram.***

– Sağ olun.

***“Vedibasər” qəzeti, №19 (230),
14-30 sentyabr 2012-ci il***

Gülbəniz MİRZƏYEVA,
Filoloq

**SÖZÜN “SƏRRAF”I,
POEZİYANIN “ŞİRUYƏ”Sİ**

Yazıma ömrün qarlı aşırımlarından keçib gəlmiş sevimli şairimiz Sərraf Şiruyənin öz misraları ilə başlamaq istəyirəm:

*Evoğlu deyiləm, eloğluyam mən,
Qəlbimlə, sözümlə soraqlıyam mən,
Lələm aqıl üçün, ləl oğluyam mən,
Naşı qiymətimi bilmir, bilməsin.*

Şair poeziyası ilə yadda qalar. Sərraf Şiruyə şair ailəsində şair kimi doğulub, şair taleyini yaşayır, yazır-yaradır, tanınır. Azərbaycan poeziyasının böyük korifeyləri olub: İntibah deyəndə Nizamini, məhəbbət deyəndə Füzulini, cümhuriyyət deyəndə Əhməd Cavadı, Araz ağrısı deyəndə Məmməd Arazı xatırlayırıq. Göyçə deyəndə Sərraf Şiruyə yada düşür. Göyçə Sərraf Şiruyənin poeziyasında yüksək poetik obraz, şairanə rəmzdır, Vətənin bir parçası kimi yaradıcılığının baş qəhrəmanıdır.

*Soruşursan – deyim, eşit:
Gör nəyimdi Göyçə mənim.
Əgər gözüm nurdan düşsə,
Eynəyimdi Göyçə mənim.*

*Kəbə, qiblə, həcc, ziyarət,
Könlümə təb verən qüdrət.
Qismət olsa son axirət,
Köynəyimdi Göyçə mənim.*

Yaxud:

*Sərraf, Göyçəm gözəldi,
Göyüm, Göyçəm gözəldi.
Hər kəsə öz obası,
Mənə Göyçəm gözəldir.*

Düşmən tapdağında inləyən Göyçə şərəfi, Göyçə yanğısı şairin yaradıcılığının leytmotividir. Öz yurduna doğma hisslərlə bağlı olan şair bu hissləri bədii təfəkkür süzgecindən keçirir:

*Göyçədə çatdığım ocağın görən,
Közü sönuhsə də, külü qalıbmı?
Bilirəm, bağların barı talanıb,
Görən bağçaların gülü qalıbmı?*

Şairin özünün təbirincə desək: ilhamını Vətənin süsənli, sünbüllü dağlarından alıb. “İlk şeirini nədən yazmısan?” sualına şeirlə cavab imzalayıb:

*İlk dəfə qəlbimi vəcdə gətirən,
Mənə ilham verən Vətən olubdu.
Süsənli, sünbüllü vətən dağında,
Könlüm bülbül kimi ötən olubdu.*

Şair Sərraf Şiruyə xəlqi şairdi. Xəlqilik təkcə dilinin sadəliyində, xalq ifadələri, zərb-məsəllərindən istifadədə, zahiri bənzəyişində deyil, xalq mənəviyyatını, onun istək və arzularını düzgün əks etdirməkdədir. Bəli, xalqı öyrənmədən böyük poeziya yaratmaq olmaz. Şairin əsərləri şifahi xalq ədəbiyyatına həm ruhi, həm də forma etibarilə yaxındır:

*Sərraf deyər, kim sənəm?
Kim gözəldir, kim, Sənəm?
Allaha sığınmışam,
Yoxdur özgə kimsənəm.*

Yaxud:

*Tale qul eləyib yamana bizi,
Gətirmir ilqara, imana bizi,
Kəndirbaz eləyib zamana bizi,
Gülməmək də olmur, gülmək də olmur.*

və ya:

*Kimə gərəkli dir istisiz ocaq,
Ocağı yaşadan odudur ancaq.
Mahal açmasa da, zaman açacaq,
Eldən günahını danmağa dəyməz.*

Bəzən şair tutarlı aforizmlər yaradır:

*İçi boş nağara uca səsdədi,
Könüllər oxşayan kaman pəsdədi,
Süpürgə həmişə ayaq üstədi:
Ya qapı dalında, ya küncdə olar.*

Bax, budur millilik... Əsl xəlqi şair, eyni zamanda dünyəvi sənətkar. Millilik olmadan bəşəriyyət də yoxdur.

Şairin yaradıcılığı ilə tanış olduqca onun poeziyasında müxtəlif ovqatla rastlaşdım. Şair bəzən pirani bir qoca kimi nəsihət verir, bəzən üsyan edir, bəzən də gördüklərindən heyrətə gəlir, ritorik suallarla Allaha müraciət edir, belə getsə həyatın puç olacağından təşvişə düşür:

***Tamahlar nə qədər ac olar, Allah!
Yollarda nə qədər köç olar, Allah?!
Belə getsə həyat puç olar, Allah!
Görən bu dünyanın qananı varmı?***

– deyə Tanrıya üz tutur, eli birliyə səsleyir:

***Gərəyə gəlmirsə əl bizim deyil,
Birliyi olmayan el bizim deyil,***

– deyir.

Ədəbiyyatımızda dünya haqqında çox yazılıb. Səməd Vurğun... “Biz gəldi-gedərik, sən yaşa, dünya”, böyük Məmməd Araz “Dünya sənin, dünya mənim, dünya heç kimin” – deyirsə, Sərraf Şiruyə dünyanı özünəməxsus tərz-də səciyyələndirir:

***İlki, sonu, nəhayəti bilinmir.
Məhəbbəti, sədaqəti bilinmir,
Fikri, sirri, nə hikməti bilinmir,
Açılmayan düyünlüdü bu dünya.***

XX yüzillikdə dünyanın ən zərif məxluqu sayılan analara həsr olunan şeirlər çoxdur. Hüseyn Arif: “Torpaqımı anasız qalmasın – deyə, torpağın qoynuna köçür analar” deyirsə, Sərraf Şiruyə:

***Şirin yuxu tapsın deyə körpəsi,
Layla çəkib, yüz dil tökər analar.
Səhərəcən beşiyinin başında,
Əsgər kimi keşik çəkər analar.***

Yuxarıda qeyd etdim ki, şairin şeirlərində xalqı birliyə, qəhrəmanlığa çağırış güclüdür. Şair Məmməd Araz “Ayağa dur, Azərbaycan” deyirdi. Dəli Domrulları, Qara Çobanları, Xan Eyvazları, daşlaşan, torpaqlaşan ulu babalarımızı hansısa səhvinə görə ittiham edirdisə, şair Sərraf Şiruyə bu uluların adlarını fəxrlə sadalayıb bugünkü gənclərimizə örnək kimi dəyərləndirdi:

*Hardasınız, ey Koroğlu dəlilərim, hardasınız?
Həzilərim, Mehdilərim, Nəbilərim, hardasınız?
Xatunlarım, Nigarlarım, Həcərlərim, hardasınız?
Qılinc tutun, bu tapdanan Azərbaycan torpağıdır,
Oğuz eli, oğuz yurdu, bu Qazan xan torpağıdır.*

Sərraf Şiruyə poeziyası həm də sənətkarlıq baxımdan mükəmməldir. Şair əksər poemalarında lirik qəhrəmanın əhvali-ruhiyyəsinə uyğun olaraq şeirin ahəngini dəyişir, janrdan-janra keçid edir. Bu keçid şeiri şirinləşdirir:

“Dəmir Yelmar”, “Od oğlu od içində”, “Göyçə yaman göynədi”, “Ölümdən betər” poemalarında bunun şahidi oluruq:

*...Bu da mənim təzə dərdim,
Durub daha üzə dərdim.*

*Eləmi, təzə dərdim,
Bu dərdi təzə dərdim.
Köhnə dərd çəkilərdi,
Çəkilməz təzə dərdim.*

*Yetmiş ildən sonrakı iş,
Həmin adət, həmin vərdiş.
Döyüşmədən, vuruşmadan,
Vətən verdik, torpaq verdik...*

Sərraf Şiruyənin poeziyasında janr müxtəlifliyi, bu janrlarda yazılan şeirlərdə obrazlılıq, emosionallıq diqqəti cəlb edir. Bu obrazlılıq həm də fonetik səviyyədə (alleterasiya, assonans, təkrar), həm leksik səviyyədə (epitet, təşbeh, metafor...) və s. özünü göstərir.

Adi bir nümunə:

***Qəmdən ağarıbmı başı dağların?
Axırmı gözünün yaşı dağların?
El üçün çatılıb qaşı dağların,
Görən uzanıqlı əli qalıbmı?***

Müəllif hər misrada metaforik ifadələr işlədir, ritorik suallarla poetizm yaradır. ...Ümumiyyətlə şairin şeirlərində bədii təsvir və ifadə vasitələrinə bol-bol rast gəlinir.

***Gəldim sənə, getdim səndən,
Qoca dünya, salamat qal.
Yolçu oldum ötdüm səndən,
Qoca dünya, salamat qal.***

Hamı bu dünyanı cismən tərk edəcək. Amma Sərraf Şiruyə şeiri ilə, sözü ilə mənən ölməzlik qazanacaq, yaddaşlarda əbədi qalacaqdır.

***“Kaspi” qəzeti, №141 (2551),
20-22 avqust 2011-ci il***

Ramiz TƏMKİN,
Jurnalist
Afət İSLAMQIZI,
Jurnalist

GÖYÇƏ HƏSRƏTLİ ŞAİR

Hələ uşaq yaşlarımda xalqımızın azman sənətkarı Aşıq İmran Həsənovdan eşitdiyim bir gəraylının iki bəndi varlığını titrətmiş, çətinə düşəndə qolumdan tutub yol göstərmişdi:

*Bu fəlakətlə nərd atasən,
Şeş-beş verən zərin ola.
Ortalığa bəxt qoyasan,
Aparmağa sərin ola.*

*...Ay Şiruyə, al geyəsən,
Yaman gözə gəlməyəsən.
Bir deyənə beş deyəsən,
Arxada bir nərin ola.*

Həmişə mənə bu fikir düşündürmüşdü: Şiruyə kimdir, harada yaşayır və nə işlə məşğuldur? Görəsən, bu şeirdən savayı şeirlər yazıbmı? Və bu fikirlə də həmişə onu görməyə can atmışam.

Tərtərdə sonuncu dəfə yaradıcılıq ezamiyyətində olarkən zərurətdənmi deyim, təsadüfdənmi deyim tale mənə şair Sərraf Şiruyə ilə görüşdürdü. Bu gün həmin görüşü ömrümün ən gözəl anları kimi xatırlayıram.

...Tərtərdə olarkən gözəl el ağsaqqalı, tanınmış şair Qədir Tərtərli söhbət əsnasında Bərdə rayonu Yeni Daş-

kənd kəndində yaşayan incə şeirlər müəllifi, islam dininin gözəl bilicisi, xeyriyyəçi insan Molla Əmirxan və onun qardaşı, şeirləri Göyçədə, Qarabağda və Gəncəbasarda dil-lər əzbəri olan şair Sərraf Şiruyə ilə görüşməyimi məsləhət gördü.

Düzü Molla Əmirxanı qiyabi də olsa tanıyırdım. Şair Alqayıt onun saf insan, şair və xeyriyyəçi olduğunu dönə-dönə vurğulamışdı. Onun yas mərasimlərindən pul götür-mədiyini, öz vəsaiti hesabına subartezian vurduqmaqla kənd camaatının suya olan tələbatını ödəməsini, imkansız ailələrə əl tutmasını bilirdim. Alqayıtla “Deyişməsinə-zara-fatlaşmasını” toy məclislərində aşığıların dilindən dönə-dö-nə eşitmişdim. Hətta onun:

*...Ay Əmirxan, sitəm çatıb gör hara,
İnsanlar odlanır, çəkilir dara.
Müxənnəs yağtaya, mərdimazara,
Min lənət oxuyub, nifrət çəkirəm.*

şeyri əzbərimdəydi. Şiruyə müəllimi isə şəxsən tanımırdım.

...Molla Əmirxan yas məclisinə tələsdiyindən mənə Şiruyə müəllimin yanına göndərdi.

İlahi, bu bəstəboy, arıq, çəlimsiz insan nəyə qadir imiş. Ağzından alov, od püskürürdü. Danışığı da başdan-başa şeir, poeziya idi. Elə bil zəmanənin adamı deyil. Əslən Göyçə mahalının Daşkənd kəndindəndir. Tanınmış şair Həsən Xəyallının oğludur. 1942-ci ildə Göyçə mahalının Daşkənd kəndində anadan olub. Kiçik yaşlarında atasından ilahiyyat elminin sirlərini öyrənib.

1953-cü ildə Mikoyan və digər erməni daşnaklarının fitnə-fəsadiyla öz doğma yurd-yuvalarından deportasiya olunub. Azərbaycanın zümrüd tacı olan Qarabağın Bərdə

rayonunun Yeni Daşkənd kəndində məskunlaşan Hacıyevlər ailəsinin şair oğlu Şiruyə bu cənnət diyarı öz doğma Göyçəsi qədər sevib və sevir. Hacıyev Şiruyə Həsən oğlu indiki N.Tusi adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin riyaziyyat fakültəsini və Yevlax mədrəsəsini bitirib. Müəllim, Bərdə Bilik Cəmiyyətində mühazirəçi və hərbi jurnalist kimi fəaliyyət göstərib. Hazırda Yeni Daşkənd kənd orta məktəbində riyaziyyat müəllimi işləyir. Ailəlidir, iki oğlu və dörd qızı var.

Sərraf Şiruyə yaradıcılığa erkən yaşlarından başlayıb. Lirik şeirləri və bayatıları ağızdan-ağıza, dildən-dilə keçərək onu bütün Azərbaycanda məşhurlaşdırıb. Həmin şeirlərdə Göyçə həsrəti, vətən nisgili, saf məhəbbət geniş yer tutur:

*Sərraf, göy çəməndədi,
Qonub göy çəməndədi.
Ay Göyçə həsrətlilər:
Gəlin, Göyçə məndədi.*

və yaxud:

*Sərraf deyər, yaxşısan,
Ağıl-huşda yaxşısan.
Könlüm aşiq Sarıdı,
Sən könlümə Yaxşısan.*

Beş kitab müəllifi, “Məmməd Araz”, “H.B.Zərdabi” və “Qızıl qələm” mükafatları laureatı olan Sərraf Şiruyə çəkinmədən deyərdim ki, Qarabağ mövzusunda yazan ən məhsuldar şairdir. 12 böyük poemanın müəllifidir. Azərbaycanın qeyrətli oğulları Vəzir Orucov, Elmar Yedilov, Sərhəd Söhrəbəyov, Ziyafət Balıyev, Tunc İsmayıl və

başqalarının qəhrəmanlıq salnamələridir bu poemalar. Təkcə onu demək kifayətdir ki, “75 yara” poemasını yazarkən, şair özünü unutmuş, Elmarın faciəsini – erməni tankını yandırıb özünün tikə-tikə olması səhnəsini yazarkən bu dəhşətə dözə bilməyən Sərraf Şiruyə ürək infarktı keçirmişdi. Bu da onun vətənpərvər şair olmasının canlı sübutudur. Şiruyə müəllim layiq olduğu mərtəbəyə yüksəlsə də, nədənsə diqqət mərkəzindən kənarda qalmışdır. Buna səbəb bəlkə əyalətdə yaşaması, həddən artıq təvazökar olması və heç kəsin qapısını döyməməsidir. “Şair qapı döyməz, şairin qapısını döyərlər” – kəlamı onun üçün həyat meyarıdır. Şiruyə Həsənoğlu həm də Göyçənin və Qarabağın tarixini çox gözəl bilən canlı ensiklopediyadır. Özünün yaratdığı “Göyçəli Hacı Rəhim” və “Aşıq Nəcəf və Gülistan” dastanlarında ermənilərin qaniçənliyi, qəddarlığı və zalımlığı canlı bir dillə nəql olunur. “Aşıq Nəcəf və Gülistan” dastanını, Səməd Ağanın ölümü, Aşıq Nəcəfin belinə samovar bağlanıb ermənilər tərəfindən öldürülməsi hissəsini həyəcansız oxumaq mümkün deyildir. Yeganə təsəllimiz isə “Hacı Rəhim” dastanında Hacı Rəhimin Andranikin yaxın silahdaşı, türk dünyasına qarşı çox vəhşiliklər etmiş, cəllad general Selikovun başını kəsməsidir. (*Selikovun başını kəsən xəncər Şiruyə müəllimin evində, Hacı Rəhimin qılını isə həmin kənddən olan Ülfət adlı bir nəfərdə qiymətli yadigar kimi qorunub saxlanır.*) Sərraf Şiruyənin ən maraqlı əsərlərindən biri də “Ayrılığın sonu varmı?” poemasıdır. Poemanın qəhrəmanları Əsəd, Həsən kişi, Böyükağa və digərləri Stalin rejiminin yaratdığı antitürk təbliğatının qurbanına çevrilir və Sibirdə – Tayqa meşələrində min bir əziyyətə qatlaşıb yaşamaq uğrunda mübarizə aparır və nəhayət həqiqətin qələbə çalması ilə əlaqədar doğma diyara qayıdıb yenidən el ağsaqqalları kimi böyük nüfuz qaza-

nırlar. Dəhşətli odur ki, onlara doğulduqları diyarda Göyçə mahalının Çaxırlı kəndində yox, Yevlax rayonunda yaşamağa icazə verirlər. Bəli, Vəliyevlər ailəsinə həsr olunmuş bu əsərdə sovet dövlətinin Azərbaycan xalqının başına gətirdiyi bəlalardan bəhs edilir. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi Şiruyə Həsənoğlu lirik bir şairdir. Saf sevgi, ata-ana məhəbbəti, yurda bağlılıq, Göyçə və Qarabağ həsrəti onun yaradıcılığının ana xəttini təşkil edir. Xüsusilə Göyçə və Qarabağ haqqında yazanda şair dünyaya və məkana sığmır, hər misrası od olub adamı yandırır. “Qalıbmı?” şeirində olduğu kimi:

*Varmı “Ala göl”ün ördəyi, qazı?
Bülbülün naləsi, güllərin nazı.
Sınıb Ələsgərin, Alının sazı,
Barı təzənəsi, teli qalıbmı?*

*...Yoxdur hüənərimiz sevinmək üçün,
Döyüş paltarını geyinmək üçün,
Yadlar qabağında öyünmək üçün,
Allah, bu millətin dili qalıbmı?!*

Sərraf Şiruyə ümitsizliyə qapılmayan, qaranlıqdan sonra işıqlı şəhər gələcəyinə, haqq nazilər, üzülməz – kəlamlarına inanan bir sənətkar kimi də diqqəti cəlb edir:

*Düz yola çağırın yolun azanı,
Silin insanlıqdan haqqı pozanı.
Nə var boşaltmağa dolu qazanı,
Boşalan qazanı doldurmaq gərək.*

*Bu dünya bir görün nələr göstərib,
Qaniçən cəlladı mələr göstərib.
Şiruyə, meydanda hünər göstərib,
Qələbə nəğməsi çaldırmaq gərək.*

Sərraf Şiruyə həm də aşiq şeirinin bütün janrlarında yazıb-yaradan sənətkardır! Təkcə onu demək kifayətdir ki, 200 təcnis, 1000-dən artıq cinas bayatı onun qələmindən çıxmışdır. Təcnis mənəcə mismarsız tikilən evə bənzəyir. Şəkidəki “Xan sarayı” kimi. Eyni adlı sözdən müxtəlif mənalı fikir yaratmaq sənətkarın işi deyil:

*Şiruyə sınıandı elə sınıana,
El dərdinə sən də ağla, sən, ana.
Qəvvasam, deyilən gərək sınıana,
Dəryalarda əl-qol ata, bir üzə.*

Sərraf Şiruyə kimi şairin yaradıcılığının işıq üzü görməsi Vətən, xalq üçün gərəklidir. Belə bir sənətkara kömək göstərmək Həcc ziyarətinə getmək kimi savab bir işdir.

*“Demokratiya” qəzeti,
4-11 mart 2006-cı il*

“QOŞALAŞIB HƏSRƏTİMİN DÜYÜNÜ, BİRİ QARABAĞDI, BİRİ DƏ GÖYÇƏ”

Biz Yeni Daşkənd kəndinə çatanda artıq toran düşmüşdü. Kəndin işıqları zülmətin bağrını yarıb bizə bələdçilik edirdi. Axtardığımız adamın darvazasını döydük, bizi onun həyat yoldaşı qarşıladı. Dostumuzu xəbər aldığ, dedi ki, axşam namazı qılır. Gözlədik. Namazı qurtarıb darvaza-ya qədər qarşımıza gəldi. Salam-kalamdan sonra bizi yarıdıcılıqla məşğul olduğu iş otağına dəvət etdi. Üst-üstə qalanmış kitablar, yazılmış və yazılmamış vərəqlər kiçik bir kitabxanani xatırladırdı. Söhbətimizin səmtini məcrasına yönəltməyə macal tapmamış çay süfrəsi açıldı. Çay içə-içə mizin üstündəki əlyazmalara da diqqət yetirirdim. Nəzərimi yenidən yazılmış aşağıdakı misralar cəlb etdi:

*Şərəfsiz ölümə məndən xəbərsiz,
Axdı gözlərimdən yaş, hayıf oldu.
Zirvənin başından bir daş tərəndi,
Dəydi bir namərdə daş, hayıf oldu.*

Vətən daşının haradasa bir namərdə dəyməsinə heyifsi-lənən bu insan nəinki Bərdədə, ha belə Qarabağda və ümumiyyətlə külli Azərbaycanda çox yaxşı tanınan və sevilən el şairi Şiruyə Həsənoğlu (Sərraf Şiruyə) idi.

O, 1942-ci ildə Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalının Daşkənd kəndində, ruhani ailəsində dünyaya göz açıb. 1953-cü ildə ailəsi ilə birlikdə deportasiya olunub. İndiki Nəsrəddin Tusi adına APU-nu bitirib, müəllim işləməyə

başlayıb. “Ağlama, bülbul, ağlama”, “Ölümdən sonrakı ömür”, “Bu ocağın odu sönməz”, “Ayrılığın sonu varmış”, “Cəsurlar” kitablarının müəllifidir. “İgid ölər, adı qalar”, “Yaddaşlarda qalmaq üçün” adlı kitabları isə nəşriyyata təqdim olunub, yaxınlarda işıq üzü görəcək. Hal-hazırda Yeni Daşkənd kəndində yaşayır.

– *Şiruyə müəllim, bizim tanışlığımız Bərdə “Söz” ədəbi birliyindən başlayıb. Ancaq, bundan da çox-çox əvvəl sizi qiyabi olaraq tanıyırdım.*

*...Ay Şiruyə, al geyəsən,
Yaman gözə gəlməyəsən.
Bir deyənə beş deyəsən,
Arxada bir nərin ola.*

– *misralarınız dillər əzbəri idi. Onda şairə hörmət, şeirə qiymət var idi. İndi necə sizcə, şeirə biganəlik yaranmayıb ki?*

– Bərdədə yaşadığım 34 il ərzində heç kim məndən inciməyib, mən də heç kimdən inciməmişəm. Bərdə camaatından çox-çox razıyam.

Mən öz şeirlərimə soyuqqanlıqla yanaşıram. Lap elə düşmən gözüylə baxıram. Mən özümə qarşı tələbkər olduğum kimi, camaat da tələbkərdir. Məni bu mərtəbəyə çatdıran elimiz-obamız olub.

*Doğulduğum Göyçə – o el, o oba,
Könlümə doğmadı özümdən mənim,
Qarabağı doğma ana bilirəm,
Göyçə inciməsin sözümdən mənim.*

– *Göyçəni necə xatırlayırsınız?*

– Xatirələr çoxdu. Amma ən maraqlısı o idi ki, hər axşam kəndin çoban-çoluğundan tutmuş şairinə, aşıqlarına

qədər hamısı yığılardı bir yerə. Aşıqlar çalıb-çağırardı, şairlər şeir oxuyardı, o zaman şeirə, sənətə qiymət verilərdi. Bizim ilk məktəbimiz də elə oradan başlayıb. Yeri gəlmişkən onu da deyim ki, biz 1953-cü ildə Göyçədən köçürüləndə ellikcə gəlib yığışdıq indiki bu kəndimizin ərazisinə. O vaxtlar buralar çöl-biyaban idi. Cəmi 3-4 ədəd çinar ağacı var idi. Burada hər ailə özü üçün bir daxma qurub sığınacaq tapdı, bir ay müddətində camaat məktəb açdı, uşaqlar təhsilini davam etdirdilər. Bu yaşayış məntəqəsinin adını da “Yeni Daşkənd” kəndi qoydular:

*Sərraf, göy çəməndədi,
Qonub göy çəməndədi.
Ay Göyçə həsrətlilər,
Gəlin Göyçə məndədi.*

– Şiruyə müəllim, təcrübəli bir yazarı kimi Bərdə ədəbi mühitini necə qiymətləndirirsiniz?

– Bərdədə ədəbi mühit xeyli vaxtdır ki, formalaşmış, inkişaf edib, indi də inkişaf etməkdədir. Mən inanıram ki, bundan sonra da ədəbi mühit gənc yazarları ətrafına yığaraq topladıqları təcrübəni onlara öyrətməkdə davam edəcəkdir. Mən özüm ədəbi birliyə gəlib iştirak edə bilməmişəm. Bu da üzrlü səbəbdəndir. Amma, çox istəyirdim ki, iştirak edim:

*Hər kimdən bir kəlmə nəsihət alsam,
Mən onu özümə ustad sayaram.*

– Şairlərin əksəriyyəti belə hesab edir ki, təb gəlməyincə şeir yazmaq olmaz. Siz də belə düşünürsünüz, yoxsa?...

– Xeyr mən belə düşünürəm. Mən ilhamın gəlməyini gözləmirəm. İstədiyim vaxt ürəyimin səsini vərəqə köçürürəm.

– *Şiruyə müəllim, sizin yaradıcılığınızda vətənpərvərlik mövzusunda yazılan yazılarınız daha çox diqqət cəlb edir. Siz milli qəhrəmanlarımızı, igid döyüşçülərimizə həsr olunmuş, geniş həcmli altı poema ilə yanaşı “Aşıq Nəcəf və Güllüstan”, “Göyçəli Hacı Rəhim” dastanlarının müəllifisiniz.*

– Yaradıcılıqla məşğul olan adamlar müxtəlif mövzulara müraciət etməlidir. Bu təbiidi. Mənim müxtəlif mövzularda əsərlərim var. Ancaq, indiki zamanda şairin dərdlərimizi, zillətlərimizi əks etdirən əsərləri yoxdursa, o, bu zamanın şairi deyil demək. Mənim belə əsərlərim olmasaydı özümü şair kimi qəbul etməzdim.

– *Bayaq bizi yoldaşınız qarşıladı və dedi ki, siz namaz qılırsınız.*

– Nə demək istədiyiniz aydındır. İbtidai ruhani təhsilimi atamdan almışam. 1993-1996-cı illərdə Yevlaxda Hacı Namiqin ruhani mədrəsəsində oxumuşam. Qurani-Kərimdə yazılır ki, cümə günləri şəir oxumaq belə günahdı. Cümə günləri ancaq ibadətlə məşğul oluram. Başqa günlərdə müntəzəm çalışıram. Yol getdiyim vaxtlarda da bayatı, gəraylı düşünürəm.

– *Övladlarınızdan yolunuzu davam etdirən varmı?*

– Var. Oğlum Aqşın Hacızadə və qızım Zülfiyyə Şiruyəqızı (o, Aşıq Pəri məclisinin üzvüdür) yaradıcılıqla məşğul olurlar. Hər ikisinin yazıları məni qane edir.

– *Şairlik istedadı sizə haradan gəlib?*

– Şairlik bizə Başxanım nənəmdən, atamın anasından gəlibdi. Başxanım Şəfiqizinin yaradıcılığı ilə oxucular hör-

mətli yazıçımız Əzizə Cəfərzadənin tərtib etdiyi “Azərbaycanın aşiq və şair qadınları” kitabından tanışdır.

– *Söhbətimizin sonunda arzularınızı bilmək istərdik.*

– Əgər Allah ömür verərsə, xalq üçün, millət üçün yazıb yaratmaq və yazdıqlarımı çap etdirmək istərdim.

“Xan çinar” qəzetinə də arzum budur ki, çinar qədər ömrü uzun olsun, maraqlı yazıları ilə oxucularını sevindirsin:

*Qoşalaşıb həsrətimin düyünü,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.
İki nisgili var qəmli könlümün,
Biri Qarabağdı, biri də Göyçə.*

*“Xan çinar” qəzeti, №1(62),
yanvar, 2003-cü il*

ŞİRUYƏNİN ŞEİR-ROMANI

Havada nəm qoxusu vardı. Pəncərələri bərk-bərk bağlamaq ağılımdan keçsə də, ürəyim gəlmədi. Bu gün anamın qaçqın kitablarını düşünmüşdüm. Bir də Sərraf Şiruyənin hər ürəyə doğma – qaçqın şeirlərini...

Uşaqlıqdan evimizdə böyüklər şair deyəndə Şiruyədən danışardılar, misal çəkəndə onun misralarını gah olduğu kimi, gah da qatıb-qarışdırıb sözlərinə calaq edirdilər. Bu calaq yaman uğurlu alınırdı; meyvəsi mənim beynimdə, mənim kimi neçə-neçə Göyçə görməyən Göyçəli balasının yaddaşında bəhrələnirdi. Elə buna görədir ki, bu gün Sərraf Şiruyəni böyüklü-kiçikli bütün el tanıyır. İçi mən qarışıq...

Bu gün onun şeirlərini oxudum yenə... Döndüm-döndüm “Görüş var ki...” şeirini dəfələrlə oxudum, hecaladım, dilim dolaşdı – höccələdim. Bir şeirin bütöv romana bərabər olduğunu ilk dəfə idi ki, özümçün kəşf edirdim. Bu şeiri yazmaqla ustad şair özünü yazıçı kimi təsdiq edə bilib. Şeir məni ovsunladığı kimi də yaddaşımı yellərə verməyi, nəmli havada üzü soyuğa dayanıb düşündürməyi bacardı...

*Görüş var ki, – ayrılıqdan betərdi,
Ayrılıq var, vüsal qədər şirindi.
Görüş var ki,-töhməti dağ qədərdi,
Ayrılıq var, sevinci göy-yerindi.*

Şeir belə başlayır. Sərraf Şiruyə öz sərraflığını burda da örnək edib. Biz, adətən, görüş deyəndə mütləq arxasında bir romantik səhnə axtarıq. Məsələn, iki sevgilinin ilk gö-

rüşü, neçə ilini qürbətdə keçirən bir atanın uşaqlarına qovuşması, yaxud, gələcək adlı nağılda yaşanacaq qara sevdanın başlanğıcı – təsadüf görüş... Lakin, elə ilk bənddən də göründüyü kimi, şair “görüş” anlamının fəlsəfəsini açmağı qarşısına məqsəd qoyub. Hər görüşün vüsəl ola bilməyəcəyini oxucusuna üsulluca anladır. Sonra isə görüşün hər dəfə fərqli libasda qarşımıza çıxıb cılvələnməsindən danışır. Deyir ki,

*Bir öyrənin, kimdi gələn görüşə?
Üzü varmı görüşməyə bu xalqla?
Bu xalqa ki, yağı olub həmişə,
Bəs, görüşə, görən, gəlir nə haqla?*

“Bilqamış” (“Gilqamış”) dastanından tutmuş, “Kitabi-Dədə Qorqud”dan da üzü bu yana xalqımız sədaqəti müqəddəs bilib. El-oba sevgisi, torpaq qutsallığı, mənsub olduğun soy-kökə ehtiram Azərbaycan xalqına öyrədilməyib; bu hisslər hər bir azərbaycanlı ilə birgə dünyaya doğulub çünki... Bəs, xainlər?! Əlbəttə ki, qurd ulartısından vahiməyə düşənlər, torpağın çağırışına biganə qalanlar da tarixdə hər səhifədə qaralanmış hərf kimi mövcud olub. Şeirin bu bəndində Sərraf Şiruyə məhz bu məqamlara toxunub. Şair poetik dillə öz xalqına yağı kəsilənlərin nəinki, xalqıyla görüşə gəlməyə haqqı çatmadığını, ümumiyyətlə, getdiyi yolun geri dönüşü olmadığını bildirir.

Və, beləcə, şeir-romanın ilk bölümü sona yetir... Üçüncü bənddə şair paralel olaraq iki görüş hadisəsini bir-birinin günəşi-kölgəsi etməyi bacarıb.

*Bəs o kimdir tez-tez baxır saata?
Hansı qıza, görən, görüş veribdir?*

Oğlanın vədə yerinə gəlib həyəcanla eşidilən hər addım səsinə diksinməsinə təxəyyüldə canlandırmaq elə də çətin deyildir, deyilmi? Tamam. Görüşdə aşıqla birgə həyəcanlandığımız zaman içimizdə təəssüfqarışıq hirsə yarada biləcək növbəti iki misra da bu bənddədir:

***Övladını atıb gedən o ata,
Bu görüşə altun-quruş veribdir.***

Ata! Ata... Ağırılığı dünya yükündən ağır olan bu iki-saitli, təksamitli söz... Hansısa uşağın məktəbdən çıxınca atalı uşaqlara baxıb boyun bükməyi, bir körpənin dil açdığı zaman yaddaşına yazı bilmədiyi iki heca, örpəyini gözü üstünə endirib “sahibsiz” kəlməsindən qulaqlarını gizlədən gənc ana... Bu qədər təzadın içində yenə “görüş” kəlməsi... Ayda bir-iki dəfə üzütüklü bir kişinin siqaret qoxulu nəfəsindən ağzını əyişidirib ağlayan körpəyə bu görüş heç gərək də deyil, mənəcə...

Sərraf Şiruyənin növbəti romanı... Hüzn... Bu dəfə hadisələr qəfildən həm məkanını, həm də zamanını dəyişir. Misraların arasından baxınca özümüzü Qocalar evinin dəhlizində bir seyrçi rolunda tapırıq. Bura başdan-başa kədər-dən qurulmuş bir evcikmisali dərin “ah”a möhtacdır ki, yerlə-yeksan olsun. Amma, o “ah” gecikir... Yaman gecikir... Amma, anasını əliylə bura gətirən oğul növbəti görüşə gecikməyib:

***Atılmış anayla oğul görüşür,
Dönür bir buzlağa görüş otağı.
Ananın gözündən qanlı yaş düşür,
Oğul dayanıbdı “igid” sayacağı...***

Oxucu başını aşağı salıb burdan elə qaçmaq istər ki... Adını bilməyənlər yaşayan adını bilmədiyi yerlərə... Amma, yox! Hələ romanın epiloquunu oxumamışıq. Şairin bu dəfə bizi hansı hisslərlə görüşdürəcəyindən xəbərsizcə növbəti bəndi gözümüzə təpməyə dəyər:

*Kimə gərək, nəyə gərək bu görüş?
Belə görüş yaraları qanadar.
Ayrılıq var, o verdiyi bir öpüş
Neçə-neçə ümidləri oyadar.*

Bu da son... Yenə Sərraf Şiruyənin proloqdakı fəlsəfəsinə qayıdırıq. Və anlayırıq ki, bütün şeir boyu müxtəlif talelərə üzölmüşük, ağlamışıq, haytalanmışıq. Nəhayətində, bütün bunların fövqündə yenə insan oğlu və onun hər şeydən qiymətli bildiyi görüşün də dünya kimi faniliyi idrakımızdan süzölür. Şair üçün “Allah rəhmət etsin!” – deyib bir salavat da çekirik. Sonra da onun vəsiyyətinə əməl edərək, “həyatda saldığı izdən, sətirindən-sözündən öpürük”.

*teleqraf.com
17 noyabr 2016-cı il*

Hacı Həsən HÜSEYNOV,
Publisist

ELİN ŞAİRİ SƏRRAF ŞİRUYƏ

“Mən haqqa sığınmışam” deyən şair Sərraf Şiruyə 1942-ci ildə Göyçə mahalının Daşkənd kəndində şair Həsən Xəyallı ocağında dünyaya gəlib. Sərraf Şiruyə çox tez bir zaman ərzində yazdığı hikmətli, axıcı, lirik, incə şeirləri ilə oxucuların rəğbətini qazanıb.

1962-ci ildə indiki Azərbaycan Pedaqoji Universiteti-nin riyaziyyat fakültəsinə daxil olub, 1968-ci ildə universiteti müvəffəqiyyətlə başa vurub. Kiçik yaşlarından şeir yazmağa başlayan Sərraf Şiruyə demək olar ki, bütün janrlarda qələmini sınaıyıb və 1962-ci ildən dövrü mətbuatda çap olunur. Şairin “Ağlama, bülbül, ağlama” kitabı oxucunu həyatı dərk etməyə, təbiətin gözəlliyini duymağa, vətənpərvərliyə, mərdliyə, qəhrəmanlığa, əslı-soyu tanımağa, ülvı məhəbbətə, saflığa, bir sözlə insanlara sadiqliyə və düşməne qarşı amansız olmağa çağırır.

Vətənpərvər şair 1992-1996-cı illərdə Qarabağ bölgəsində hərbi jurnalist kimi fəaliyyət göstərıb. Qarabağ mövzusunda çoxsaylı poemaların, məqalələrin müəllifidir. “Vətən sənə oğul dedi”, “Od oğlu od içində”, “75 yara” və sair yazdığı poemalar nümunəvi sənət əsəri kimi oxucunun diqqətini daha çox cəlb edir.

Sərraf Şiruyə ustad aşıqlardan olan Xəstə Qasım, Aşıq Alı və Dədə Ələsgərdən sonra ən gözəl tənıs uıası kimi də öyünməyə layıq olan bir şairdir.

*Aman təbib, üzdən vurma neştəri,
Yaram dəyib, dərindən yar, yaxşı yar.
Könül düşüb bir Şirinin eşqinə,
Deyən yoxdur Bisütunu yaxşı yar.*

– deyən şair, həm də gözəl cığalı təcnislər müəllifidir.

*Bir qarğış eylərəm, bir ah çəkərəm,
Od tuta vəfasız yar sinə yana.
Sərrafam, sinə yana,
Yananda sinə yana.
Mərdlərin qabağında,
Namərdlər, sinə yana.
Çox dedim eşqimdə yanama məni,
Yazığam, yanasan, yar, sinə yana.*

Demək olar ki, Aşıq Alıdan başqa heç bir şairdə və aşıqda təsadüf edilməyən gəraylı təcnisə də Şiruyə yaradıcılığında rast gəlirik:

*Eşqimi dedim canana,
Çəkmə məni ala – dedi.
Zülflərinə qara – dedim,
Bir gün olar ala – dedi.*

Yaradıcılığında təcnislərə daha çox yer verdiyindən və şair gözəl təcnislər müəllifi kimi böyük şöhrət qazandığına görə oxucular, poeziya sevrələr Sərraf Şiruyəyə “Təcnis Şiruyə” adını veriblər.

Şairin yaradıcılığını araşdırdıqda onun gözəl gəraylılarının, qoşmalarının, divanilərinin insanları düşünməyə vadar etməsinin şahidi olursan:

*Dərd əhliyəm yaranmışdan,
Dərdi dərdə qatasıyam.
Qara bəxtin yedəyində,
O yatdıqca yatasıyam.*

Şairin diqqəti daha çox cəlb edən “Mənə gülür” rədifli gəraylısına nəzər yetirək:

*Mən gülürəm qeyrətsizə,
Qeyrətsizlər mənə gülür.
Yarasalar qaranlıqda,
Şəfəq saçan günə gülür.*

Şairin vətənpərvərlik haqqında yazdığı şeirlərini oxuduqda əsl məhəbbətin şahidi oluruq:

*Duyğusuza bir lal daşam,
Əhli hala dost, sirdaşam.
Şiruyəyəm, vətəndaşam,
Vətən yükü belimdədi.*

– deyən şair insanları Vətəni sevməyə, el-obaya bağlı olmağa, xeyirxahlıq və yaxşılıq etməyə çağırır:

*Xalq üçün, el üçün yaşayan kəsi,
Cahan xar etsə də, zaman xar etməz.
Cavanlıqda ad qazanan, ad alan,
Qocalan zaman ahuzar etməz.*

Peyğəmbər buyurub: “Vətəni sevmək imandandır”. Sərraf Şiruyə də əziz peyğəmbərimizin bu mübarək kəlamını şeiri ilə insanlara çatdırır.

O, islam dininə və əhli-beytə qəlbən bağlı olan şairlərimizdəndir. “Sığınmışam” rədifli divanisində yazır:

*Yeri-göyü xəlq eləyən qadiri-qəhharım var,
Dar günümdü, kimsəsizəm, mən ona sığınmışam.
Yüz iyirmi dörd min nəbi əzbərimdi dilimdə.
Məhəmmədə nazil olan Qurana sığınmışam.*

Peyğəmbər buyurub: “Quran Allahın ədəb süfrəsidir”.
Sərraf Şiruyə xoşbəxt şairdir ki, ədəb süfrəsi olan Qurandan
yapışmağı bacarır:

*Şahimərdan-Şiriyəzdan yetər dada, bilirəm,
Bu əlacsız nökarini salar yada, bilirəm,
Zərrə qədər qoymaz yanam düşsəm oda, bilirəm,
Haqq deyirəm, haqq gəzirəm, divana sığınmışam.*

Şairin doqquzuncu kitabı olan “Mən haqqa sığınmışam” kitabı dini şeirlər və poemalarla zəngindir. Burada dinin insan həyatındakı rolundan söhbət açılır:

*Şeytana lənət oxuyub, qəlbən bismillah deyərək,
Məhəmmədin hörmətinə bir salavat xətm edərək.*

*Qadir Allah, kağız açdım, qələm aldım əlimə mən,
“Allah, əkbər” kəlməsini ilkin aldım dilimə mən.*

Şair bu poemada əvvəlcə uca Tanrının sifətlərini sadalayır, sonra onun bəşərin hidayəti üçün göndərdiyi peyğəmbərlərdən söz açır, daha sonra möminlər anası Həzrət Xədicəyi-Kübra və xanım Fatimeyi-Zəhra xatırlanır. Poemanı daha zəngin edən şairin əhli-beytin haqqını olduğu kimi oxuculara çatdırmasıdır.

Poemanı Allahın adı ilə başlayan ustad şair məadla (yəni qiyamət günü insanların yenidən dirilib məhşərə gəl-

məsi) və əməl dəftərinin açılması ilə yekunlaşdırır və insanlara tövsiyə edir ki, o gün hər kəs öz əməlinə görə ya mü kafat alacaq, ya cəzalanacaq. Bu səbəbdən hər kəs indidən öz əməllərinin qeydinə qalmalıdır.

Şair Qurani-Kərimin “Zəlzələ” surəsinin son iki ayəsini xatırladır. “Bəs (o gündə) hər kim zərrə qədər yaxşı iş görmüşsə, onun xeyrini görəcək. Və hər kim zərrə qədər pis iş görmüşsə, onun zərərini görəcək”. Səhabələrdən olan Səsəə bu surəni peyğəmbərdən eşidib dedi: “Əgər Qurandan daha heç nə eşitməsəm də, bu surə mənə öyüd-nəsihət üçün kifayətdir”.

***Bunu bircə Allah bilir, taki, məhşər gününədək,
Məhşər günü ortalığa əməl dəftərin gələcək.***

***Bəxtəvər o kimsədir ki, o dəftər sağdan verilə,
Sağdan dəftəri alacaq behiştin evinə gələ.***

Şair bu misralarda Vaqiə surəsinin 7-11-ci ayələrini nəzmə çəkir. “O gün siz, ey xalq üç zümrəyə ayrılacaqsınız. Sağ tərəf sahibləri (əbədi behiştə) kimdir onlar? Sol tərəf sahibləri (cəhənnəmdə) kimdir onlar? Bir də öndə olanlar (Allaha ibadətdə) imanda öndə olanlar! Bunlar həqiqətdə dərgaha yaxın olanlardır. Bunlar Nəim behiştlərində olacaqlar”.

***Mənim fikrim, mənim sözüm bax burada tamamlandı,
Qanmazlara bu heç nədir, qananlar hər şeyi qandı.***

***Sığınıram bir Allaha, ayrılıram qələmimdən,
Ayrılmıram həqiqətdən, bu haqq olan aləmindən.***

Şair Şiruyə haqqında nə qədər yazsam da tükənən deyil. Oxuculara şairin kitabını oxumağı məsləhət bilərək, sözümlü möminlər ağası Həzrəti Əliyə həsr etdiyi “Əlidir” diwanisi ilə yekunlaşdırıram:

*Dərya qədər günahım var, dərya qədər qəmim var,
Köməkdarım qadir Allah, ol Məhəmməd, Əlidir!
Gecə-gündüz üz sürtürəm onun xaki-payına,
Çağırırım o şəxsi ki, sirri qüdrət Əlidir!*

*Ürəyimdə əzbərimdi əfsəl, mürsəl peyğəmbər,
O pənci Ali-Əba, mən onlara qul-kəmtər.
Millətinin dar günüdü, çək Düldülü, ey Qənbər,
Həm kəramət, həm cəsarət, həm də qeyrət Əlidir!*

*Yerin, göyün, ərşin-gürşün sahibidi bir Allah,
Hər kəlmənin, hər bir işin əvvəlididi Bismillah.
Mən sənə bel bağlamışam, Əliyyən Vəliyullah,
Şiruyəyəm, yaqin billəm verən nüsrət Əlidir!*

Belə bir ilahi təbə malik olan qüdrətli söz sənətkarı Sərraf Şiruyə sovet dövründə təqib olunduğuna görə uzun illər çap edilməyib. Hazırda yaradıcılıqla sıx məşğul olur. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür. 1968-ci ildən Bərdə rayonunun Yeni Daşkənd kəndində yaşayır.

*“Nəbz” qəzeti, №18(757),
16 may 2009-cu il*

Bəhlul SÜLEYMANOV

Ağdərə rayonunun İmarət Gərravənd (Qərvənd) kəndinin sakini Bəhlul Süleymanovdan gələn məktublar.

Əvvəl-əvvəl sənə Şiruyə qardaş,
Dedim—ürəyimin sözün göndərim.
Babam Süleymanın, Seyid Musanın
Doğma ocağının közün göndərim.

Bir gör sənə daha nə payım var:

Əhli-ürfanların bilirəm yerin,
Adbaad deyərəm kəndin, şəhərin.
Yaylaqdan arana bizim ellərin,
Çörəyi üstündə duzun göndərim.

Ə, qadan alım, qardaş, daha nə göndərim...

Nədi arzumanın örüşdən, öydən,
Quş desən, ox atıb salaram göydən.
Balası yanında maral güneydən,
İstəsən əliyin özün göndərim.

Bir belə deyirəm, niyə dinmirsən, axı bağrım çatladı,
daha nə göndərim?

Bağlar üstə tikilibdi, var, dəyə,
Tərtərin suları vura, bar dəyə.
Yay ayı Murovdan sizin Bərdəyə,
Çömçə bulağının buzun göndərim.

Ə, qadan alım, dərmansız dərdim var, bəs onu nə təhər göndərim...

Bir yanı “Ağ duzdaq”, bir yanı “Ağdağ”,
Bir ov itirmişəm mənzili uzaq.
O başı Göyçədi, bu başı Qazax,
A qardaş, haradan gəzim göndərim?

Gözlərin qurbanı, ə, gözün dolmasın, dərdini dağıtma-
ğa, təbini coşdurmağa gör nə göndərirəm:

Bəhlul birdi şairlərin cəmində,
Axtarsan taparsan hicran qəmində.
Dərdini çalmağa Kərəm dəmində,
İmanın yaralı sazın göndərim.

Mənə ən böyük mükafatın odur ki, bu şeirə bir cavab yaz, özü də ver aşıqlar qabaq-qabağa məclisdə oxusunlar. Mən səni özümə ürək dostu qəbul etmişəm. Əgər sən də bunu müsbət cavablandırırınsa, gözlərimi intizarda, qəl-bimi həsrətdə qoyma, cavab məktubu yaz. Aşıq Əkbərdən də ətraflı xəbər göndər, sizə də gəlməliyəm.

Hörmətlə: Bəhlul
20-XI-1979

BÖYÜK USTADLA İLK GÖRÜŞ...

1991-ci ilin təxminən bu vaxtları idi. Bərdə rayonunda dostumuz Taleh İsmayılovun toy məclisində idik. Məclisin yaxşı vaxtlarında Bakıdan gələn qonaqlara söz verdilər. Əlbəttə ki, mənimlə birlikdə olan dostlarım şeir istəyirdilər. O dövrlər şeirə, sözə qiymət verənlər daha çox idi. İnformasiya qıtlığı zamanında, bütün məlumatları informasiya daşıyıcısı olan el aşığıları üzlərini görməsək də, bütün şairləri qiyabi olaraq yazmış olduqları şeirləri ilə dinləyicilərə tanıdırıdılar. Şairləri şeirlərinə görə təsəvvür edib, gözlərimiz önündə canlandırırdıq. Bu baxımdan həyatımda Aşıq Fətulla Əliyevin müstəsna rolu olmuşdur. Demək olar ki, aşığıların oxuduğu sözlərin əksəriyyəti əzbərimdə idi. Xülasə, bir-iki şeirlə kifayətlənməyən məclis əhli məni buraxmadı. Masabəyi də xahiş etdi ki, məclisin idarə olunmasında ona yardımçı olum. Bir xeyli keçmiş məclisə bəstəboy bir adam daxil oldu. Hamı tərəfindən alqışlanan, təxminən 50-52 yaşlı bu adamı qətiyyənlə görmədiyimdən elə bildim ki, kəndin kolxoz sədridir. Məclisin şeir payını mənə həvalə etdiklərindən, bu adamın şair olduğunu heç ağılıma gətirmirdim. Tanımadığım bu adamı məclisin mərkəzinə, söz demək üçün birbaşa mikrofona dəvət etdilər. Şirin ləhcəli, hər bir misrasından bal süzülən bu “qonaq” məni özünə valeh etdi. Məclisdə hamı onu xüsusi bir ağgözlüklə dinləyirdi. Təxminən bir saata qədər dayanmadan qabaq-qabağa şeir dedik. Çay süfrəsində yavaşcadan qulağıma dedi ki, buralar adamına oxşamırsan, hardansınız? Dedim – Göyçədənəm, Bakıda yaşayıram. Dedi – hansı kənddənsən? Dedim Nərimanlıdan. Məni qucaqlayıb –

Daşkəndli Sərraf Şiruyəni eşitmisənmi? – dedi. Dedim ki, əlbəttə eşitmişəm. Astadan, özünəməxsus tövrlə “O mənəm” – dedi. İndi də mən onu qucaqladım.

Geniş hal-əhval tutduq. Məclisdə Şiruyə müəllimin uşaqlıqdan əzbərlədiyim şeirlərindən dedim. Əmim Şahmalı müəllimin Daşkənddə məktəb direktoru olduğunu, ona dərs dediyini, atam Əmir kişini, hətta babam Molla Nəbini də yaxşı tanıdığını söylədi. Onu da əlavə etdi ki, qonşu kənddə yaşayıram, yazı-pozumla məşğul olduğum yerdə arxamca maşınla gəldilər ki, bir bakılı qonaq var “bəş bağ belə, bostan belə”. Bir az da şişirdiblər ki, ümid sənə qalıb, getməliyik məclisə. Bəli, böyük ustadla mənim ilk görüşüm belə oldu. İstənilən mövzu onun dilində rəndələnib şeir formasına düşə bilirdi.

Tariximizin, folklorumuzun mükəmməl bilicisi idi. O həm sözün, həm də insanların sərrafı idi. Allah rəhmət eləsin, Sərraf Şiruyəyə. Amin!

8 dekabr 2015-ci il

*“Bütöv Azərbaycan” qəzeti,
№1(285), 14-20 yanvar 2016-cı il*

AXTAR MƏNİ

Bir azca geciksən, ay əziz balam,
Evdə yox, məzarda gəl axtar məni.
Ötsə son nəfəsim, çatmasan əgər,
Bu qara torpağı dəl, axtar məni.

Qəlbim paralanıb hər diyardadı,
Biri intizarda, biri dardadı.
Soruşsa uşaqlar: “Qağam hardadı”,
Axit gözlərindən sel, axtar məni.

Nə qədər çalışdım yaşayam bir az,
Atalıq yükünü daşıyam bir az,
İndi görürəm ki, naşıyam bir az,
Yığılıb üstümə el axtar məni.

Səni yandırmasın söhbətim, sözüm,
Xətrinə dəymişəm, peşmanam özüm.
Tez gəl yollarına dikilib gözüm,
Mənəm xəstə yatan bil, axtar məni.

Həsən Xəyalıyam, keçib zamanım,
Kəsilib el üstdən şirin zəbanım.
Daha sağalmağa yoxdu gümanım,
Dərd salıb sinəmdən yol axtar məni.

8 aprel 1966-cı il

OĞUL

Əgər ustadına baş əyirsənsə,
İncimə ustadın sözündən, oğul.
Onsuz da zərgərlər zəri seçəcəkdir,
Dad-aman naşılar gözündən, oğul.

Küsüb-inciməyin hələ əbədi,
Hər şair kəlməsi bir xoş həvədi.
Paxıllıq eyləyən bil ki nakədi,
Qaç onun odundan, közündən, oğul.

Nə aşıqdan inci, nə məndən inci,
Nə deyimdən inci, nə fənddən inci,
Tədbirdən, tələbdən, məqsəddən inci,
İncimə Daşqının özündən, oğul.

1976-cı il, Bərdə

GƏLSİN

Gələn yollarına gözümlə dikilib,
Sərraf məclisinə Sərrafım gəlsin.
Mübarək dəstiylə yazsın naməni,
Göndərsin qasiddən cavabım gəlsin.

Bu başdan öyrənəm gərək sözünü,
Almasın dilinə “görək” sözünü,
Boşaltsın kağıza ürək sözünü,
Sərraf ocağından hesabım gəlsin.

Təcnis, divaniylə alıb şahlığı,
Alqışa layiqdi dostu paklığı.
Səfərəm, eyləyim xeyirxahlığı,
Mənim də bir zərrə savabım gəlsin.

OLA

Sərraf Şiruyənin
“Ola” rədifli gəraylısına nəzirə

Nə olaydı Yaradanın,
Öz əliylə payın ola.
Sağ can ilə şən dövrənin,
Xoşbəxt ilin, ayın ola.

Arzuların min dil açə,
Diləklərin ətir saçə.
Qadan-balan gəndən qaça,
Özün kimi tayın ola.

Azaflının əyləməyə,
Şər lal ola söyləməyə.
Haqqı bərhaq əyləməyə,
Çoxlu pulun, dayın ola.

OLAR

Həyatın əbədi bir qanunu var:
Şeytana “tu lənət” söyləmək olar.
Dünya fanisə də, varı şirindi,
Ehtiyac içində mar yemək olar.

Dost üçün ürəkdən yanan hardadı,
Aqili, arifi qanan hardadı,
Müşkül açan fələk, divan hardadı,
Zalımdan nə mürvət diləmək olar.

Zaman-zaman xeyirlə şər vuruşar,
Azaflını canı yanan soruşar.
Dost dostdan inciyər, küsər, barışar,
Dərdi dərdiməndə söyləmək olar.

ŞAIRİM

Səfərin mübarək, yolun mübarək,
Ey qəlbdə, könüldə gəzən şairim.
Ellərin gözündə qartala dönüb,
Zirvədən zirvəyə süzən şairim.

Sözün alay-alay, dəstəbədəstə,
Çağır el-obanı birliyə səsdə.
Haqqı-ədaləti Tanrıdan istə,
Haqdan, ədalətdən yazan şairim.

Adın Şiruyədi, atandı Həsən,
İti qələmində haqsızı kəsən.
İmranın sazında, sözündəsən sən,
A dərviş misallı, ozan şairim.

1982-ci il

Dİ DİLLƏN DANA

Ay Şiruyə, niyə səsin gəlmədi?
Hövsələm daraldı, di dillən dana.
Məktubunun yollarına baxmaqdan,
Gözlərim saraldı, di dillən dana.

Əhd elədik, ilk baharda dinmədin,
Məni qoydun intizarda, dinmədin,
Yay addadı, payız barda dinmədin,
Dağları qar aldı, di dillən dana.

Qardaş, əhdin damağımda daddandı,
Ayrı düşdük, qəribsədi, yaddandı.
Həsəətindən çınqı düşdü, oddandı,
Bağrımı nar aldı, di dillən dana.

O görüşlər yaddaşımda duracaq,
Xəyalımda bir xaniman quracaq.
Həvəsimdən qaladığım gur ocaq,
Səngidi, qaraldı, di dillən dana.

Qoyma məni gözü yolda, amandı,
Yol gözləmək Əli üçün yamandı.
A könlümün dağ bülbülü, zamandı,
Budaqlar bar aldı, di dillən dana.

QILDIXSIZ

Dinməməklə nə divandı qurursan,
Ay təzə təcnisin xanı qıldıxsız.¹
Haqqım varmı, deyəm əhdi unuttun,
Verdiyin ilqarın hanı, qıldıxsız?

Arzularım haray çəkir, dad salır,
Diləklərin diləyimə xod salır,
Soyuqluğun varlığıma od salır,
Hər səhər xoruzun banı qıldıxsız.

Belə çəkmə sinəm üstə dağ, ayə,
Qoşmaları ürəyimə sağ, ayə,
Təşnələnib narın-narın yağ, ayə,
Qaynasın qanımın qanı qıldıxsız.

Qəm leşkəri tamam aşıb səddini,
Qoymur qəlbim bir düzəldə qəddini.
Həsərimin sayı keçib həddini,
Olubdu ulduzun sanı qıldıxsız.

Halım yoxdur, çox soyutma havanı,
Ürək əsir, könül salır davanı.
Belə getsə qalmaz tabı, tavanı.
Üzülər Əlinin canı qıldıxsız.

---

¹ Qıldıxsız – Göyçə ləhcəsində zalım, insafsız, mürvətsiz deməkdir.

BELƏ

Çək sığala qoşmaları birbəbir,
Gətir qəlbimi də sığala belə.
Cığa ki var, cıqqasıdı təcnisin,
Cığala təcnişi, cığala belə.

Çəkib zildən-zilə dinirsən yaman,
Bəmə enəndə də enirsən yaman.
Həmayir pələngtək sinirsən yaman,
Varam sənin kimi dağala belə.

Bil ki, hər nə versən deyəcəm azdı,
Hər şeirin mənimçün bir güllü yazdı.
Şirinlə Əlinin arası sazdı,
Həmişə qonaq et qoğala belə.

QARDAŞ

Mən sənə bir dəfə “dost” söyləmişəm,
Qərəz axtarmaram sözündə, qardaş.
Gerçək bildiyimə yalan demərim,
Həqiqət görmüşəm üzündə, qardaş.

Az kövrəklik eylə, az bağrımı əz,
Buluda girərsə günəş görünməz.
Cəvahir özündə gizlənə bilməz,
Gizlənmək istəmə özündə, qardaş.

Mehri-ülfətindən yedim, doymadım,
Qoşmanda yekəlik, mənlik duymadım.
Əliyəm, şübhənə məhəl qoymadım,
Qızdım təcnisinin közündə, qardaş.

QURBAN

Dostdakı mehrə də, məhəbbətə də,
Ülfətdən verdiyi paya da qurban!
Onun yaşadığı ulu torpaqda,
Bahara da qurban, yaya da qurban!

“Yad oğlu mehmandı yağlı plova!”
Balıq tamahından düşər tilova.
Dostun süfrəsində çolpa-çilova,
Yavan çörəyə də, çaya da qurban!

Ay Əli, az demə, bəsdı qıydığı,
Adam sayıldığı, adam saydığı.
Dostların fərəhlə kəndə yaydığı,
Sevincə də qurban, haya da qurban!

GƏLƏMMƏZ

Şiruyə, daşqındı bu qınaq selin,
Müzəmmətin belə seli gələmməz.
Başın aynaması şirin olanda,
Sevdana şeytanın feili gələmməz.

Dövrünün işləri tərsədi, lələ,
Tərsə dolanacaq getdikcə hələ.
Gəncə məşinləri işləyir elə,
Günə vədə verən, ilə gələmməz.

Mən də sizdən tamam intizar oldum,
Şeirinə gecikdim, tarimar oldum,
Günahsız olsam da, günahkar oldum,
İlham atım olub dəli, gələmməz.

Piyada çatardım, gənc olaydım kaş,
Gül bu təmənnaya güldükcə, qardaş.
Elə aralanıb, olub bağı daş,
Gələmməz, gələmməz, bəli gələmməz.

Vallah qınağınız haqlı qınaqdı,
Şiruyə də haqdı, Fərhad da haqdı.
Küsüb, üz döndərib, gedibdi bəxti,
Yüz il haraylasa Əli gələmməz.

*15 mart 1994-cü il,
Gəncə*

OĞUL

Şiruyə, bu elə gəlib, gedibsən,
Eşidib-bilmişəm, halıyam, oğul.
Məni görməməkdə səhv eləmişən,
Elə bil divanə, dəliyəm, oğul.

Meylin çəkməyəni yemək nə lazım,
Haqdan yıxılana kömək nə lazım,
Özündən qanana demək nə lazım,
Dərd duyub, qananın quluyam, oğul.

Cəlil bir bitibdi, bir daha bitməz,
Yaxşılıq, yamanlıq heç vədə itməz.
Bir də cavanlığa əllərim yetməz,
Nə qədər yalvaram, ləliyəm, oğul.

*1975-ci il,
Tərtər rayonu, Seydimli kəndi*

GƏLMİŞƏM

Xoş gördük, xoş gördük, əziz qardaşım,
Doğma Qarabağa yenə gəlmişəm.
Fərəhdən sinəmə sığmır ürəyim,
Təzədən imana, dinə gəlmişəm.

Ətrini duymuşam dağda güllərin,
Vurğunu olmuşam imran dillərin.
İsti qucağına anam ellərin,
Zirvələrdən enə-enə gəlmişəm.

Bəhmənəm, dostlara canımdı fəda,
Şöhrətim, dövlətim budu dünyada.
Qəlbimdə sədaqət, başımda sevdə,
Dostlarımin xoş gününə gəlmişəm.

GƏLİB

Göyçənin sevinci həddini aşıb,
Qoynuna öz şair balası gəlib.
Uçub Qarabağdan, keçib Gəncədən,
Qıy vurub şikarın alası gəlib.

Gəlişinə qurban dedim, can dedim,
Ədəbinə sultan dedim, xan dedim,
Bədnəzərə alış dedim, yan dedim,
Şeir sənətinin lalası gəlib.

Qoşmanın ustadı, tənisin şahı,
Şeir ocağının bir qıbləgahı.
Yurduna bağlıdır, eldi pənahı,
Göyçədən ilhamın alası gəlib.

Fikri, düşüncəsi dərinədən dərin,
Boylandı Daşkənddə, düşündü dərin.
Həsən Xəyallının, ləli-gövhərin,
Sənətkar sazını çalası gəlib.

Saldı kotanımi xozana, xama,
Dizim yerə dəydi, yetişdim kama.
Eşitdim, öyrəndim Zəki İslama,
Ürəkdən vəfalı olası gəlib.

1982-ci il, Göyçə, Cil kəndi

İNDİ

Qarabağ sevincli, əslü göyçəli,
Şiruyə qonağım bil, görüm indi.
Sevincdən boşalan, sevincdən dolan,
Gözlərim nəmini sil, görüm indi.

Hamının özünə yurdu-yuvası,
Şirindi, doğmadı, abı-havası,
Dağ çəkib sinəmə fələk, qadası,
Sən də deyirsən ki, gül, görüm indi.

Mən yalandan can deməyi bilmirəm,
Qurbanamsa, əvəz olub ölmürəm,
Demirəm ki, sizə qonaq gəlmirəm,
Ver Zəki İslama əl, görüm indi.

SƏN

Şeirdə, sənətdə, ağıl, kamalda,
Zirvəyə sərilen xalıymışsan sən.
Qoşmanın ustadı, təcnisin şahı,
Sakit okeantək lalıymışsan sən.

Ustad kimi, ustad sözün dillərdə,
Nəsihətin, nəsihəttək ellərdə.
Sətirlərin vərəq-vərəq əllərdə,
Doğru yol göstərən, yoluymuşsan sən.

Allaha yaxınsan, elə yaxınsan,
Sən dost, tanış, elə yaxınsan,
Qəlbimə doğmasan, elə yaxınsan,
Müqəddəs bədənə qoluymuşsan sən.

Nəcəfi yenidən cahana verən,
Vətən haraylısan, keçmişi görən.
Ulu babaları bir də dirildən,
Göyçənin başa-baş boyuymuşsan sən.

Qəhrəmanlar qəhrəmanı yaratdın,
Vətəndaşda vətəndaşlıq oyatdın.
Atanın yolunda düz addım atdın,
Mən Zəki İslamdan halıymışsan sən.

Əlqəmə ƏMRAHOĞLU

OXŞAYIR

Şiruyə, surətin Molla Həsənə,
Sözün gövhərkana yaman oxşayır.
Şirin ləhcən, xoş söhbətin, xoş sözün,
O incə qanana yaman oxşayır.

Elə şair var ki, sənətdə zəlil,
Hünəri naməlum, əlildi, əlil.
Mərifətci, sadə rəftar, şirin dil,
Nəfsin o insana yaman oxşayır.

Göycə fəxr eləsin – Ələsgəri var,
Aşıq Alı kimi şiri-nəri var,
Məmmədhüseyn kimi hünərvəri var,
Qüdrətin İmana yaman oxşayır.

Bu ocaq həmişə vüqarlı, məğrur,
Həsən Xəyallının adıyla məşhur.
Səxan, səxavətin, qəlbindəki nur,
Hatəmi-Tauna yaman oxşayır.

Əlqəməyəm, ürəyimdə nisgil, qəm,
Nəcəf deyən ağlayıram dəmadəm.
Ay ellər qartalı, qüdrəti möhkəm,
Elmin o ümmana yaman oxşayır.

1972-ci il

BİZƏ BAXSIN

Sərraf Şiruyəyə

Gəl çıxmaq seyrinə ulu dağların,
Vətən qürrələnsin, el bizə baxsın.
Şehli çəmənlikdə yuyunmaq bir az,
Buludlar kükrəsin, sel bizə baxsın.

Qarlı dağlar uca tutsun başını,
Axıtmasın gözlərinin yaşını.
Yonaq eşqimizin təməl daşını,
Külünlər işləsin, bel bizə baxsın.

Axşamüstü bir “gizlən-qaç” oynayaq,
“Dirə-döymə”, “çilik-ağac” oynayaq,
Axşamadək ac-yalavac oynayaq,
Çiçəklər hürküşsün, gül bizə baxsın.

İsmixanı yuxusundan qaldıraq,
Haqverдини xəyallara daldıraq,
Ədalətə bir “Dilqəmi” çaldıraq,
Pərdələr ah çəksin, tel bizə baxsın.

Kəlbəcərdən qonaq gətir Bəhmanı,
Soruşmayım – Əli, İdris bəs hanı?
Yada salmaq Ələsgəri, İmanı,
Təqvimlər titrəsin, il bizə baxsın.

Şairlərlə bəhsimizi eşidib,
Yaxşımızı, pisimizi eşidib.
Dəlidağdan səsimizi eşidib,
Muğan həsrət çəksin, Mil bizə baxsın.

Bu həyatı düşünənlər, duyanlar,
Alqayıtı nə danlayıb, nə danlar.
Səni, məni istəməyən nadanlar,
Gəl, mənim əzizim, gəl bizə baxsın!

1975-ci il

QARDAŞIM

Keçən gündən bir nişanə göstərdin,
Xatirələr çözləndi, qardaşım.
Nakam eşqin həsrətindən yenə də,
Ürəyimə köz ələndi, qardaşım.

İlham aldığ hər baxışın odundan,
O günləri kim çıxarar yadından?
Giley etdim neçəsinin adından,
Dedin:– qorxma, düzləndi, qardaşım.

Alqayıtam, dərdim, qəmim bir ətək,
Bəlkə qismət belə imiş, neyləyək.
Balasından ayrı düşən ahutək,
Könlüm yenə özələndi, qardaşım.

VARSIZ OL

Ay Şiruyə, məndən sənə əmanət,¹
Bu dünyada dövlətsiz ol, varsız ol.
Qədirbilməz qamətini əyməmiş,
Bağban olsan bağçasız ol, barsız ol.

Ha tulladım taleyimin püşkünü,
Qara çıxdı, heç görmədim xoş günü,
Bir yada sal Xalidənin eşqini,
Könül vermə gözəllərə, yarsız ol.

Alqayıtdan qumar istə, xal öyrən,
Nə desələr sakit dayan, lal öyrən.
Yaltaqlığın zurnasını çal öyrən,
Qaval götür, dümbəkdən vur, arsız ol.

---

¹ Şeirin cavabı Sərraf Şiruyənin “Hər görüş bir xatirədir” (Bakı, “Nurlan”, 2007, səh.117-118) və “Seçilmiş əsərləri” V cild, (Bakı, “Nurlan”) kitablarında çap olunub.

OLA

Sərraf Şiruyənin “Ola” şeirinə

“Bu fələknən nərd atasan”,
Dağlar boyda zərin ola.
Ya yanında şahid, sübut,
Ya dizində girin ola.

Ağır dərddi neyləyəsən,
Mərd-namərdə söyləyəsən.
Özgə gözdə tük seçəsən,
Öz gözündə tirin ola.

Xəsislərdə görüb çətin,
Vəfasını var-dövlətin.
Könüllərdə məhəbbətin,
Məclislərdə yerin ola.

Alqayıtdan yox xəbərin,
Artırma heç dərdin, sərin.
Məhəmmədtək peyğəmbərin,
Əli təki şirin ola.

GÖYÇƏ YASAQ OLDU BİZDƏN ÖTƏRİ

Eloğlum, qardaşım Sərraf Şiruyəyə

Çətin qismət olar Göyçəyə dönmək,
Bizdən qaçaq düşüb qeyrət, Şiruyə.
Qeyrət ki, oyatmır bizi yuxudan
Neyləsin zavallı qismət, Şiruyə.

Arxalı köpəyin xofu, təpəri,
Fəlakət törətdi qəza-qədəri...
Göyçə yasaq oldu bizdən ötəri,
Cəhənnəmə döndü cənnət, Şiruyə.

Deyirlər sən qərib deyilsən inan,
Bəs hanı Göyçətək o məlum ünvan?
Var olsun, gül açsın bu Azərbaycan,
Qardaş koması da qürbət, Şiruyə.

Bizə arxa duran görünmür hələ,
Avropa çalışır biz olaq kölə...
Biri belə çəkir, biri də elə,
Boynuma bir yükü töhmət, Şiruyə.

Bu xalq bölgə-bölgə tutubdu qərar,
Hələ də başında min bir bəla var...
Nə Şiruyə gülər, nə də ki Eldar,
Neçəki bir deyil millət, Şiruyə.

2012-ci il

VAR SƏNİN

Sevimli şairimiz Sərraf Şiruyəyə

Aman Göyçə, şairlərin nə çoxdu,
Neçə-neçə söz zərgərin var sənin.
Bir məbədsən, qapıların açıqdı,
Aşıq Alın, Ələsgərin var sənin.

Sənətkara tacdı şeir-təcnisi,
Mənalısa ellər öyür təcnisi,
Asta deyir, usta deyir təcnisi,
Şiruyədən heç xəbərin var sənin?

Daşkəndində yaraşıqdı daş-daşa,
Şair istər Şiruyəynən daşdaşa.
Dəmir, qəlbin çətin çönə, daşdaşa,
Elin dönsə min səhərin var sənin.

2010-cu il

COŞASAN

Sakit-sakit, həlim-həlim danışma,
Ay Şiruyə, istəyirəm coşasan.
Mən bələdəm ilhamına, təbinə,
Yeridir ki, dağ çayıtək daşasan.

Ay ustada təcni, cinas sanadan,
Dayazların qaysağını qanadan.
Elə bil ki, doğulanda anadan,
Doğulmusan çıxmaq üçün başa sən.

Hər sözündə Vətən dedin, el dedin,
Yurdumuzun tikanına gül dedin.
Xırda sözə bir ötəri yel dedin,
Telman deyər, yaşa qardaş, yaşa sən.

YOXDUR

Şiruyə, a qardaş, a qəlbi kövrək,
Deyirsən ki səsim, sorağım yoxdur.
Elə qarışdırıb fələk saçımı,
Dolaşığı açmağa, darağım yoxdur.

Gül açsa elimin arzusu, kamı,
Biz də səsləyərək təbi, ilhamı.
Sönüb taleyimin alışan şamı,
Bəxtimə nur saçan, çırağım yoxdu.

Yaşaya bilmirik babalar kimi,
Çalan kimdi “Koroğlu”mu, “Cəngi”mi?
Alıblar əlimdən quş tufəngimi,
Qazmışam səngəri, yarağım yoxdu.

1990-cı il

ALTMİŞ BEŞİN MÜBARƏKDİ, ŞİRUYƏ

*Göyçəminizin sayılan, seçilən şair oğlu, qələm dostum,
ürək dostum Sərraf Şiruyənin 65 illiyinə*

Bu bir nəğmə payı, qardaş töhfəsi,
Altmış beşin mübarəkdi, Şiruyə.
Əsərlərin məftun edir hər kəsi,
Altmış beşin mübarəkdi, Şiruyə.

Qəlbində sevgisi ulu Göyçənin,
Söz sərrafı, şair oğlu Göyçənin,
Açılacaq bir gün yolu Göyçənin,
Altmış beşin mübarəkdi, Şiruyə.

“Çalmalı dağ”, “Alagöllər” eşitsin,
Göyçəlilər, qaçqın ellər eşitsin,
Ələsgər sazında tellər eşitsin,
Altmış beşin mübarəkdi, Şiruyə.

Axır gözlərinin yaşı Daşkəndin,
Niyə çatılıbdır qaşı Daşkəndin?
Qəmlidir torpağı, daşı Daşkəndin,
Altmış beşin mübarəkdi, Şiruyə.

Məclis qurmalıydıq orda biz indi,
Qoymuşuq mahalı darda biz indi,
Gəzəmmirik yaylaqlarda biz indi,
Altmış beşin mübarəkdi, Şiruyə.

Sən şair atanın şair oğlusan,
Qəlbi nəğmələrlə, sözlə dolusan.
Sənətində uludan da ulusan,
Altmış beşin mübarəkdi, Şiruyə.

Sözə vurğun oğlun, qızın şairdir,
Zülfiyyəmiz, dan ulduzun şairdir.
Sormasınlar bu nə hikmət, bu nə sirdir,
Altmış beşin mübarəkdi, Şiruyə.

Haqdan gələn ündən, səsdən söz salım,
Təcnisindən, müxəmməsdən söz salım.
Sənin kimi şair kəsdən söz salım,
Altmış beşin mübarəkdi, Şiruyə.

Həsən Xəyallının ocağı sönməz,
Bir söz qartalısan, zirvədən enməz.
Demə Əli Vəkil susacaq, dinməz,
Altmış beşin mübarəkdi, Şiruyə.
Gənclik yaşın mübarəkdi, Şiruyə.

2 noyabr 2007-ci il

ŞİRUYƏ

*Göycəmizin ləyaqətli şair oğlu,
söz sərraflı Sərraf Şiruyəyə*

Səkkiz kitabını yan-yana qoydum,
Bir-bir vərəqlədim, deməyim doydum.
Gör nələr düşündüm, gör nələr duydum,
Göyçəsiz yaşamaq çətin, Şiruyə.

Kəlamların sənə töhfə Tanrıdan,
Tanrı ulu, Tanrı günəş, Tanrı dan.
Yaratmaq eşqiylə hər an alış, yan,
Vurğunusan ülviiyyətin, Şiruyə.

İlahidən qismətimiz söz oldu,
Qəlbimizdə paxıllıq yox, köz oldu,
Sazla, sözlə ilqarımız düz oldu.
El içində var hörmətin, Şiruyə.

Həsən Xəyallının ölməz sənəti,
Şair xoşbəxtliyi, sözə hörməti.
Canından çox sevdi şeiriyyəti,
Əsiriydi təbiətin, Şiruyə.

Övladları Xəyallının varisi,
İstedadlı şairdir hər birisi.
Möcüzədir, əfsanədir doğrusu,
Yurda, elə məhəbbətin, Şiruyə.

Söz oldu atanın dövləti, varı,
Seyrə daldı başı qarlı dağları.
Əbədi yaşayır yaratdıqları,
Var sənin də məharətin, Şiruyə.

Dostum, sözlərindən ilham aldım mən,
Yenə dərin xəyallara daldım mən,
Qəm sazını köklədim mən, çaldım mən,
Buymuş hökmü rəzalətin, Şiruyə.

Baxıram Göyçənin xəritəsinə,
Ürək sözlərimi çatdırım sənə.
Gənclik çağlarıma dönürəm yenə,
Qulu oldum bu həsrətin, Şiruyə.

Gəldi göz önümə qoşa kəndimiz,
Doğma idi hər bərəmiz, bəndimiz,
Yaşadırıq xəyallarda indi biz,
Yox mahalın – məmləkətin, Şiruyə.

Sən Daşkəndli, mən Yuxarı Şorcalı,
Gördü duman, çən Yuxarı Şorcalı,
Düşüb yurddan gen Yuxarı Şorcalı,
Sirdaşıyıq dəyanətin, Şiruyə.

Eloğlu, yolumuz Daşkənddən idi,
Şorcalı oradan keçib gedirdi.
Kim suzsa sərin su içib gedirdi,
Dəyəri var bu vəhdətin, Şiruyə.

Piyada gedərdim Basarkeçərə,
Ötdüm kəndinizdən azı yüz kərə.
Onda öz işiylə məşğuldu hərə,
Körpə idi söz sənətin, Şiruyə.

Nə biləydim şairlər var Daşkənddə,
Şiruyələr, Alqayıtlar Daşkənddə,
Aşıq Nəcəf şərəf, vüqar Daşkənddə,
Timsalıdı cəsarətin, Şiruyə.

Nələr gəldi başımıza dünyada,
Ürək dinə, qələm yaza dünyada,
İnsanlar sarsılır düşəndə yada,
Adı qalıb ədalətin, Şiruyə.

Sərraf olub dərdə-qəmə batan sən,
Xəyallarda Qarabağa çatan sən,
Söz oxunu hədəfə düz atan sən,
Sarsılmazdı qətiyyətin, Şiruyə.

“Hər görüş bir xatirədir” – kitabın,
Oxuyanı məftun edir kitabın,
Dəyərlidir sənin hər bir kitabın,
Sazla, sözlə var ülfətin, Şiruyə.

Yazırsan ki, hey Allahı anmışam,
Kitabın var “Mən haqqa sığınmışam”,
Hər bir şair söz adamı -yanar şam,
Öz şöhrətin, öz qüdrətin, Şiruyə.

Sənin kimi dərddəş şair harda var?
Qəm-kədərlə yazılıbdır “Cəsurlar”,
Ar olsun torpağı satanlara, ar,
Sakiniydik o cənnətin, Şiruyə.

“Ölümdən sonrakı ömür” – dəyərlı,
Qələbə gətirsın ılim – dəyərlı,
Göyçətək mahalım, elim – dəyərlı,
Carçısısan sən qeyrətin, Şiruyə.

“Tərtərin yaralı cəngavərləri”,
Vəsf elədin cəsurları, ərleri,
Qaytaraq yağıdan qalan yerləri,
Var vətənlə ünsiyyətin, Şiruyə.

“İgid ölər, adı qalar” – əfsanə,
Yaratdığın bu kitablar əfsanə,
Qarabağda zəfər! – olar əfsanə,
Üzü gülər dost millətin, Şiruyə

“Kölüm Göyçəni istər” – nə xoş dilək,
Bu kitabı hey oxuyaq biz gərək,
Ay Allah, mümkünmü Göyçəni görək,
Hasil olsun kaş niyyətin Şiruyə.

“Ağlama, bülbül, ağlama” – ağladı,
Ürəyimi gəl dağlama – dağladı,
Mətləbimi bil, dağlama – dağladı,
Artdı kinin, küdurətin, Şiruyə.

“Ayrılığın sonu varmış” – nəğmələr,
Yaradırsan yorulmadan gör nələr?
Silaha sarılsın hər ər oğlu, ər,
Olsunlar yenilməz, mətin, Şiruyə.

Sözün sərrafıdı qızın Zülfıyyə,
Can-ciyərin, güllü yazın Zülfıyyə,
Ot kökü üstündə bitibdir deyə,
Onda yaşar seiriyyətin, Şiruyə.

Adına layiqdir Aqşın oğlun da,
Səfərbərdi şeirin, sözün yolunda,
Ayrı düşmür nəğmələrdən bir an da,
Aşıqıdır həqiqətin, Şiruyə.

“Bu ocağın odu sönməz” – söylədin,
Alovu gur, daim yansın qoy, dedin,
Nakam qardaşından yenə danış, din,
Nəbi sənin qəm-firqətin, Şiruyə.

Xəyallı ocağı – çoxdu şairlər,
Yurd salıbdır qəlblərində inci, zər,
Nələr yaradıblar onlar, gör nələr,
Sədası var şan-şöhrətin, Şiruyə.

Şairdir, sevilir Molla Əmirxan,
Sözün xiridarı mərd Aqıl İman,
Onun yadigarı İmanlı Qılman,
Yolçuları ləyaqətin, Şiruyə.

Araz Yaquboğlu, vəfalı Nəbi,
Qəlbi hikmət dolu, cəfalı Nəbi,
Yolu şair yolu, həyalı Nəbi,
Nə gözəldir xasiyyətin, Şiruyə.

Firuzə Nəsibli – atası Araz,
“Bizi Vətən yaşadır” – oxumayan az,
Kitabı yazıbdır bu on yaşlı qız,
Bəhrə verir məsləhətin, Şiruyə.

Əli Vəkil, de ki, izləyirəm mən,
Yeni kitabını gözləyirəm mən,
Xoşbəxtəm, haqqında söz deyirəm mən,
Gərəyimdir, nəsihətin, Şiruyə.

21 oktyabr 2007-ci il

DEYİL

Dərdin alım, ay Şiruyə,
Zaman həmin zaman deyil.
Dağ-dərəni tutan ahdır,
Duman həmin duman deyil.

Yalan adlı kirkirədə,
Biz də bezar, göy də, yer də.
Ayaq tutub yeriyyir də,
Yalan həmin yalan deyil.

Qəhr eləyib tamah bizi,
Bürüyübdü günah bizi.
Bəndə saymır Allah bizi,
İman həmin iman deyil.

Nər kişilər “əşi” olub,
Gədə-güdə “kişi” olub.
Yamanlar da vəhşi olub,
Yaman həmin yaman deyil.

Pul Tanrıya “mənəm” deyir,
Kırpıqlarım qəm ələyir.
Ulaq yenə arpa yeyir,
Saman həmin saman deyil.

Yüz qarın ac, biri toxdur,
Nakişilər itdən çoxdur.
Özümüzə ümid yoxdur,
Güman həmin güman deyil.

Vicdanımız yamaq-yamaq,
Dərd sinədə kələf, yumaq.
Göylərdənmi imdad umaq?!
Aman həmin aman deyil.

Azərbaycan qan ağlayır,
Köksümüzdən qəm çağlayır.
Telli sazım yas saxlayır,
Kaman həmin kaman deyil.

Niyə axı beləyik biz?!
Nə astarıq, nə də ki, üz.
Mən Tofiqəm, sinəm dəniz,
Dövrən həmin dövrən deyil.

*5 yanvar 1995-ci il,
Tərtər*

DÖNÜB İNDİ

*Dönüb çarxı-zamana, iti tamahlar üçün,
Dünya yağlı quyruga, plova dönüb indi.
Caynağı tutanların pulu dağlar oynadır,
Fəqir-füqərə üçün pul ova dönüb indi.*

Sərraf Şiruyə

Qarabağda qan ağlar naçar qalan bir dünya,
Bu millətin taleyi girova dönüb indi.
Murov əsir düşəndən bütün dağlar gözümdə,
Baxışı qınaq dolu, Murova dönüb indi.

Ekranda, efirdədir gecə-gündüz qarğalar,
Neçə gölün dibinə sancılıbdı, qarğılar.
Xalqın ümid etdiyi vəzifəli dağlar,
Stepan Şaumyana, Kirova dönüb indi.

Başımızın üstündə köhnə xof, köhnə hədə,
Yüz minlərin başına oyun açır bir gədə.
Körpənin də bağrında, qəhərdən, qəmdən zədə,
Cavanların saçları qırova dönüb indi.

Ay Şiruyə, nə desin Tofiq Yusif dərdinə?
Baxan yoxdur millətin, istəyi nə, dərdi nə.
Kim fərq qoyur bu yurdun namərdinə, mərdinə,
İnsanlar insan üçün bir ova dönüb indi.

KƏRƏM KÜRQIRAQLI

MƏNİM

Sinədaftər şairimiz, ürək dostum Şiruyəyə

Şiruyə, düşünüb, belə duymuşam:
Sənətdə birincim, birimsən mənim.
Gizli sirlərimi sənə açıram,
Qəlbimdə saxlanan sirrimsən mənim.

Şairin hikməti onun malıdır,
Yazdığı həqiqət qilü-qalıdır.
Sözlərin elə bil beçə balıdır,
Sənətdə incimsən, dürümsən mənim.

Nə olar əzizim, bir məni dinlə:
Yer tutdun qəlbimdə ləyaqətinlə.
Qaynar ilhamınla, coşqun təbinlə,
Axan Xan Arazım, Kürümsən mənim.

Şeirində, sözündə gördüm haqlısan,
Kərəməm, sidq ilə yurda bağlısan.
Ali bir ustadın şair oğlusan,
Odur ki, ocağım, pırimsən mənim.

*2009-cu il,
Bakı*

OLSUN

Başına döndüyüm, şair qardaşım,
Sənin üçün salamlarım yüz olsun.
Haqq qismət eyləsin, güzarım düşsün,
Gözün gözlərimlə üzbəüz olsun.

Xoş tanıyıb səni o el, vilayət,
Səndən olsun bizə hümmət, şəfaət.
Heç qəlbində görünməsin küdurət,
Oxunsun sözlərin, xoş avaz olsun.

Bisavad qardaşın, Əmirxan qulun,
Göz üstə yerin var, gözlərəm yolun.
Görüm ki, var olsun Qarabağ elin,
Məclisində söhbət olsun, saz olsun.

1981-ci il

GƏLİBDİ
(bağlama)

Şairsənsə, sözlərimə cavab ver,¹
Nə səbəbə, bu zamana gəlibdi?
Torpaqdan, həm sudan yaranmış Adəm,
Neçə ildi bu cahana gəlibdi?

Neçə oğlu olub, neçə nəvəsi?
Şeytan harda alıb ondan qisası?
Mürsəl peyğəmbərə öz silsiləsi,
Neçəsi düşübdü, sana gəlibdi?

Neçə Əfsəl olub, neçəsi Mürsəl?
Nuhun gəmisinə çıxıb müstəcəm,
Neçə il qalıbdı o dəryada həm?
Müjdə üçün nə pərvanə gəlibdi?

Tarix Məhəmmədə neçə il qalıb?
Neçənci babanın adını alıb?
Kim gedib bu işdən xəbərdar olub?
Fəzi xəbərdardı, cana gəlibdi.

1970-ci il, Yeni Daşkənd kəndi

---

¹ Bağlamanın cavabı Sərraf Şiruyənin “Hər görüş bir xatirədir” (Bakı, “Nurlan”, 2007) və “Seçilmiş əsərləri” V cild, (Bakı, “Nurlan”, 2010) kitablarında çap olunub.

DANIŞAQ

Şair qardaş, anla sözüm,
Deyək, pünhan dil danışaq.¹
Qara torpaq yer üzündə,
Ləngər vurur, gül danışaq.

Səkkiz aydır uzaq yaşı,
Yeddi ayda çaldı başı.
Beş ayında bığ yoldaşı,
Çıxır başdan bil danışaq.

Qəşəm desin, sən qulaq as:
Sel çox olsa, atacaq pas.
Onsuz heç vaxt həyat olmaz,
Doğru sözü al danışaq.

---

¹ Bağlamanın cavabı Sərraf Şiruyənin “Hər görüş bir xatirədir” (Bakı, “Nurlan”, 2007, səh.20-21) və “Seçilmiş əsərləri” VI cild (Bakı, “Nurlan”, 2010, səh.182-183) kitablarında çap olunub.

O RAZI QALDI (bağlama)

Cavab ver sözümə, Sərraf Şiruyə,¹
Xatəm Yəhudidən nə sual aldı?
O, nə cəhli idi düşdü araya,
Nə cavab aldı ki, o razı qaldı?

Xatəm orda hardan aldı kalamı?
Kimi ydi əyləşdi verdi salamı?
Qələm yazdı, kağız düşdü yolamı?
Nə oldu mətləbi yerini aldı?

Könlüm sizdən eylər bu sualını,
İstəyir yoxlaya pür kamalını.
Pozmasın sözlərim hal-əhvalını,
Qəşəmin məqsədi bir xoş xəyalıdı.

13 mart 1976-cı il

---

¹ Bağlamanın cavabı Sərraf Şiruyənin “Hər görüş bir xatirədir” (Bakı, “Nurlan”, 2007, səh.21-22) və “Seçilmiş əsərləri” V cild, (Bakı, “Nurlan”, 2010) kitablarında çap olunub.

SƏN

*Dillərdə əfsanələşib, könüllərdə özünə əbədilik yurd salan
böyük şairimiz Sərraf Şiruyənin 65 illik yubileyinə*

Bizim o dağların şanı-şöhrəti,
Uzaqlardan gələn sorağısan sən.
Məmmədhüseyn, Nəcəf, Həsən Xəyalı,
Onların sönməyən ocağısan sən.

Ömrü satmamısan vaxta, vədəyə
Dözmüsən əzaba, hər cür hədəyə.
Təcnisdə çəkmisən Alı dədəyə,
Qoşmada Ələsgər sayağısan sən.

Perik düşüb qohumun da, yadın da,
İndi də yanırsan hicran odunda!
Yurdu talan olan Göyçə adında,
Bir elin, obanın dayağısan sən.

Gülnigaram, çoxdu heyranın sənin,
Saralmaz bir bağdı şeir gülşənin.
Qədim Qarabağda ulu Göyçənin,
Söz-sənət nişanlı bayrağısan sən.

2007-ci il

ŞAİRSƏN

Dəniztək çağlayan, dəryatək coşan,
Buludtək boşalıb, dolan şairsən.
Adı ürəkləri ünvan eyləyən,
Sözü könüllərdə qalan şairsən.

Göyçədə torpağı, daşı göynəyən,
Yanaqda gözünün yaşı göynəyən,
Yurd deyin bağrının başı göynəyən,
Elləri yadına salan şairsən.

Səni də qocaltdı zamənə, heyif,
Ağartdın saçları qəm-qüssə yeyib.
Cığası bəzəkli bir təcnis deyib,
Zirvələrdə qanad çalan şairsən.

Gəraylın Ələsgər, Alı qoxuyub,
Qoşma ilmələrsən, güllər toxuyub.
Sovet dövlətinə meydan oxuyub,
“Millətçi” adını alan şairsən.

Şeir sərrafitək ad alıbsan, ad,
Çoxları önündə çəkibdi fəryad.
Pərvanəyəm, onu billəm, ay ustad,
Sən dərslərini haqdan alan şairsən.

GƏTİR

Sərraf Şiruyənin
“Gətirimmi” adlı gəraylısına cavab

Soruşursan istəyimi, arzumu,
Keçir ürəyimdən, qardaş, bu gətir:
Səhər görünməmiş günəş üfüqdən,
“Sona bulağı”ndan bir qab su gətir.

Bilirəm “Qoşquzu” olur uzaqda,
“Qımı”nı, “Şoşan”ı axtar “Çanaq”da.
Lilpar təzə çıxır “Buzlu bulaq”da,
Dər, buzlu suyunda təzdən yu gətir.

Halından xəbər tut elin, obanın,
Məzar torpağından götür atamın.
Nə vaxtdır dadmıram yemliyin tamın,
Topala, dəstələ şəhotu gətir.

Elə itirmişəm illərin sayın,
Həsərin çəkirəm hər ötən ayın.
Əgər saxlayırsa Keyti qar payın,
Bax odur, İmanın ruzisi, gətir.

QARDAŞ

Sərraf Şiruyəyə

Bəlaya düşübsən “haqq” deyə-deyə,
Mənə dərd olubdu dərdlərin, qardaş.
Yerin gen görməyib bir bəşər əhli,
Dünya yaranandan mərdlərin, qardaş.

Sənin axtardığın vəfa, düz ilqar,
Göyə çəkilibdi, yerdə kimdə var?
“Şeş”inə, “beş”inə yoxdu etibar,
Fələk düzəltdiyi nərdlərin, qardaş.

İmanam, nəfəs də, bir azca toxda,
Bu dünya əzəldən yaranıb saxta.
Zamanın üzünə ağ olma çox da,
Onun qəbul eylə şərtlərin, qardaş.

1985-ci il

DÜŞÜB

Sərraf Şiruyəyə

Ey dahi sənətkar, ey böyük ustad,
Qüdrətin dillərdən dillərə düşüb.
Aşıb hüdudlardan çox uzaqlara,
Sorağın ellərdən-ellərə düşüb.

Şeirdə, sənətdə yeriniz böyük,
Ecazınız böyük, sirriniz böyük,
Təcnis aləmində zəriniz böyük,
Bəhsiniz illərdən-illərə düşüb.

Zahidəm, fəxrimdi şöhrətin, şanın,
İlhamlı ürəyin, qeyrətli qanın.
Cığalı təcnisin, adın, ünvanın,
Zər kimi ellərdən-əllərə düşüb.

ŞİRUYƏ

Ay camaat, inanmayın böhtana,
El-obanın gərəyidi Şiruyə.
Qolumuzun tükənməyən qüvvəsi,
Dizimizin dirəyidi Şiruyə.

Ürəyində el nisgili qalıbdı,
Səxavətdə aləmə səs salıbdı.
Çətin anda könlümüzü alıbdı,
Arxamızın köməyidi Şiruyə.

O yaşayır ürəyində hər kəsin,
İstəyir ki, qazancını el yesin.
Hansı əclaf nə deyirsə qoy desin,
Ömrümüzün bəzəyidi Şiruyə.

And içirəm yerə, göyə, Qurana,
O istəməz quş da düşsün ziyana.
Ölüm olsun ona fitva qurana,
Kökümüzün özəyidi Şiruyə.

İnsan oğlu, yaxşı-yaxşı fikirləş,
Qara ləkə götürərmə al günəş?
Dərdə yanan, ürəyində od, atəş,
Dinimizin məhəyidi Şiruyə.

Fətnələrdən uzaqlaşın, çirkənin,
Zahid kimi yalnız ona söykənin.
Qanmazlara çatdırın ki, – Göyçənin,
Qan-damarı, ürəyidi Şiruyə.

SƏNİ YADA SALMIŞAM

Ağrın alım, a sənətkar qardaşım,
Yenə anıb, səni yada salmışam.
Düşündükcə ötüb-keçən günləri,
Dərin-dərin xəyallara dalmışam.

Könüllərdə bəsləyibdi el səni,
Ölənədək unutmaram bil səni,
Oxuduqca hər sözünü, kəlməni,
Bir dönüşə min təsəlli almışam.

Gümanımsan, ay Şiruyə, hər bir an,
İdeal, həqiqət, sənsən haqq-divan.
Ayrılmışam siztək əziz qardaşdan,
Qəriblikdə yana-yana qalmışam.

Zahidəm, bədgüman olsa da halım,
Dönmür yenə sizdən fikir, xəyalım.
Möhnət yaman qarışdırıb əhvalım,
Dərd çəkməkdən lap divanə olmuşam.

QONAQ GƏL

Dost kimi baxgınan dağlara tərəf,
Könül açan bu yaylağa qonaq gəl.
Hopoplu meşələr, sərin bulaqlar,
Min bəhrəli bağça-bağa qonaq gəl.

Tanı Hidayəti, tanı Səfəri,
Bu dağlar yetirib neçə nəfəri.
Bir dilə tut Müzamili, Qəfəri,
Sədnik gəzən uca dağa qonaq gəl.

Ramiz, Fəxrəddin, Müzakir, Adil,
Daşdəmir, Gülmalı alimlərdi bil.
Onlar bir bağçadı, sən də qızılgül,
Bol sərvətli bu torpağa qonaq gəl.

Gəzmək üçün səfalıdı bu ellər,
Burdadır mehriban, xeyirxah dillər.
İzzət, Məhərrəmdən şəfalı əllər,
Könül açan bu oylağa qonaq gəl.

OLA

*Sərraf Şiruyənin məşhur
“Ola” rədifli gəraylısına nəzirə*

Fələk ilə şərt kəsəsən,
Nə bir dərdin, sərin ola.
Torpağı gülzar edəsən,
Ürəkdə təpərin ola.

Gəncliyində elm alasan,
Düz yol ilə ucalasan.
Hər vaxt qələbə çalasan,
Bir görkəmli yerin ola.

A Mehdi, gəl haqqı danma,
Yanmayana sən də yanma.
Nər dayına arxalanma,
Özündə hünərin ola.

USTAD SƏRRAF ŞIRUYƏYƏ

Üzü dönük dostlarla bir,
Düşmənimiz mərd olmadı.
Allah bizə verdi səbir,
Kasıbçılıq dərd olmadı.

Yolumdan yığanda daşı,
Çoxunun çatıldı qaşı.
Allahın mənnən nə işi?
Dua etdim, vird olmadı.

Mənəm “Göyçə gülü” solan,
Xain qonşu – əfi ilan.
Babalardan miras qalan,
Nəvələrə yurd olmadı.

Tər içində odun yardıq,
Ustad! Aloysuz yanardıq...
Nərd olanda zər axtardıq,
Zər olanda, nərd olmadı.

2012-ci il, Bakı

ŞİRUYƏDİ

Məndən şairləri soruşan dostum,
Şairlər ustadı bil, Şiruyədi.
Çaxar şimşək kimi, yarar buludu,
Dağları tərpadən sel Şiruyədi.

Eşqili bülbüldü güldən ötəri,
Qırılmaz kəmərdir bəldən ötəri,
Haqq onu yaradıb eldən ötəri,
Elin balasıdır, el Şiruyədi.

Qadir mövlam özü olsun pənahı,
Ariflər yanında ləldi mətahı.
Təcnisin Allahı, qoşmanın şahı,
Ümman Şiruyədi, Nıl Şiruyədi.

Bəhlulun dediyi düzdü, Şahmalı,¹
Zamanın qılıncı sözdü, Şahmalı.
Alovdu, atəşdi, közdü, Şahmalı,
Qiyməti bilinməz ləl Şiruyədi.

---

¹ Xanəndə Şahmalı Kürdoğlu

SƏNİN YAZDIĞIN

Hər yazanı bəyənmirəm, Şiruyə,
Mənə görə güldü sənin yazdığın.
Şair kimi qiymətini vermişəm,
İnci, gövhər, ləldi sənin yazdığın.

Ağlıma gələnə eyləyim bəyan,
İncilər yaradar sənəti duyan.
Əzəmindən düz tutulub düz mayan,
Halal süfrə, əldi sənin yazdığın.

Bir anlığa qayıt, boylan, dön geri,
Dastana çevirdin qanlı səngəri.
Şəhriyazı tutdu sözün ləngəri,
Gözəl Vətən, əldi sənin yazdığın.

YADINA DÜŞÜRMÜ

Ay Şiruyə, ay sənətkar, ay elli,
Söylə görüm göl yadına düşürmü?
Ürəyi nisgilli, ay şirin dilli,
O gördüyün çöl yadına düşürmü?

Bundan belə ürəyimiz çox inlər,
Xatirəyə döndü toylar, düyünlər.
Uşaqlıqda keçirdiyin o günlər,
Qoxladığın gül yadına düşürmü?

Şəhriyaz, kim bilir fələk nə sayar?
Haqsız qan tökəni, haqq ağlar qoyar.
Ələsgəri bizə verən o diyar,
Ağır mahal, el yadına düşürmü?

GƏTİRSİN

Şair, göyə uçur – könül quşunu,
Yurd yerindən mənə soraq gətirsin.
Dağın çiçəyindən, nərgiz, lələdən,
Gül toplayıb bircə qucaq gətirsin.

Heç kimdən etməyəm heç vaxt əl-aman,
Məndə sağalmağa ola bir güman.
Yaralı canıma otlardan dərman,
Gözümə nur verən çıraq gətirsin.

Layiq deyil vallah, bu baş, o başa,
Dost-dosta yaraşar, sirdaş-sirdaşa.
Eşitdim, demisən Araz qardaşa,
Şəhriyazı sənə qonaq gətirsin.

TƏBİNLƏ

Sənətkar oğlusan, ay sərraf şair,
Ləli oxşamısan, ləli təbinlə.
Bir gözəlin kürəyində yelənnən,
Teli oxşamısan, teli təbinlə.

Yurdumuza dəydi düşmən xəteri,
Bəla olmaz daha bundan betəri.
Lələyə dönübsən sözdən ötəri,
Gülü oxşamısan, gülü təbinlə.

Şəhriyaz darıxıb əməlli-başlı,
Gəzir bu dünyada qəmli, təlaşlı.
Bir gözü sevincli, bir gözü yaşlı,
Eli oxşamısan, eli təbinlə.

ŞİRUYƏ

Dədələr nə deyib doğru deyiblər,
“Ustad oğlu şəyird olmaz”, Şiruyə.
Yaxşı sənətkarı eldə öyüblər,
“Ustad oğlu şəyird olmaz”, Şiruyə.

Sənətkar kimsədən gözləməz imdad,
Yaxşı sənətkara nə şöhrət, nə ad.
Sənət zirvəsində çalmısan qanad,
“Ustad oğlu şəyird olmaz”, Şiruyə.

Üz bəziyər, üz tərəflər, üz yazar,
Söz axtarar, söz əzizlər, söz yazar.
Yazdığını kişi kimi düz yazar,
“Ustad oğlu şəyird olmaz”, Şiruyə.

Təsadüfən gəlməmişən sənətə,
Sığal çəkdin sinəndəki sərvətə.
Baş əymişən xaliq verən qismətə,
“Ustad oğlu şəyird olmaz”, Şiruyə.

Şəhriyaz, bir düşün gör nə demisən,
Dəryalar içində sınıq gəmişən.
Yazanlar yanında ustad kimisən,
“Ustad oğlu şəyird olmaz”, Şiruyə.

OLMADI

*Bu fələklə nərd atasan,
Şeş-beş verən zərin ola.
Ortalığa bəxt qoyasan,
Aparmağa sərin ola.*

Sərraf Şiruyə

Bu fələklə şeş-beş atdım,
Şeş verən zərim olmadı.
Oynadıqca marsa düşdüm,
Udmağa sərim olmadı.

Dinən kimi kiritdilər,
Üstümə qurd yeritdilər.
Yazıq canı əritdilər,
Qaçmağa yerim olmadı.

Qansaydılar sayardılar,
Bir düşünüb duyardılar.
Qalın olsa sayardılar,
Soyulan dərim olmadı.

Şəhriyaz, var istəmədim,
Peysər boyun bəsləmədim.
Bir deyənə beş demədim,
Arxamda nərim olmadı.

2012-ci il

ŞİRUYƏ DƏ GETDİ SON MƏNZİLİNƏ

Axirət evinə gedənlər kimi
Şiruyə də getdi son mənzilinə.
Əlini dünyadan üzdü bir anda,
Şiruyə də getdi son mənzilinə.

Dərdiylə əlləşdi, qəmlə çəkişdi,
Aylar sıralandı, illər ötüşdü.
Ömür tamamlandı, vaxtı yetişdi,
Şiruyə də getdi son mənzilinə.

Şəhriyaz, yazanda gül üçün yazdı,
Haqdan mayalandı, tel üçün yazdı.
Sərraf şair idi, el üçün yazdı,
Şiruyə də getdi son mənzilinə.

14 dekabr 2015-ci il

İsmayıl HÜSEYNOV

SƏNİ

Şair Şiruyəyə

Dilə tutub handan-hana,
Yaman gətdim coşa səni.
Ötən gündən söhbət salıb,
Lap apardım huşa səni.

Qoy çox olsun şan-şöhrətin,
Göyçəmizə məhəbbətin.
Gəzir dildə söz-söhbətin,
Yaşa qardaş, yaşa səni.

Bilsin gələn qoy nəsillər,
Hədən yerə ötmür illər.
Vurğun ilə bir çəkirlər,
Bu sənətdə qoşa səni.

Çox yandırma canı közdə,
İsmayılam, onu gözdə.
Ay Şiruyə, bilim sözdə –
Xanmı yoxsa, paşa səni?

*1982-ci il,
Göyçə, Daşkənd.*

DESİN

Şiruyə, yaramız ağlanasıldı,
Kiritmə bülbülü, qoy ağı desin.
Kövrək qəlbimizi lərzəyə salsın,
Sızlasın, anamız sayağı desin.

Duyğun qayalarda sal daşı dəlsin,
İsinmək istəsən, qələmə gəl sin.
Çağır Koroğlunu, Babəki gəlsin:
“Çəkil bu torpaqdan, a yağı” – desin.

Yazımnan başlayıb qar, qışım mənim,
Ağlatdı buludu qarğışım mənim,
Baş vursun göylərə alqışım mənim,
Sinəmdə sənətin ayağı de, sin.

Günəşin altıyam, torpağın üstü,
Ürəyim od olub, nəfəsim isti.
Əgər sən olmasan, az qalır Bəsti:
Mənəm söz mülkünün dayağı desin.

HARDA

Ay Şiruyə, Leyli-Məcnun sevdası,¹
Hardadı, o ülvi məhəbbət harda?
Əsli-Kərəm istəyinin töhfəsi,
Hardadı o ilqar, sədaqət harda?

Hanı sevənlərin əhdi, vəfası?
Hanı təmiz eşqi, hanı səfası?
Hanı eşq havası, cövrü cəfası,
Hardadı, o dözümlü, dəyanət harda?

Xasayam, bir sözdən yanaq allana,
Həyadan, ismətdən oda qalana.
Dodaqlar titrəyə, gözlər sallana,
Hardadı, o nəcib, nəzakət harda?

1975-ci il, Yeni Daşkənd kəndi

---

¹ Şeirinin cavabı Sərraf Şiruyənin “Hər görüş bir xatirədir” (Bakı, “Nurlan”, 2007) və “Seçilmiş əsərləri” V cild (Bakı, “Nurlan”) kitablarında çap olunub.

GÜLDÜR

Sərraf! yazmaqdı sənətin,
Axı vardır məharətin,
Söylə, necədir səhhətin?
Əhvalını mənə bildir,
Bu sınıq könlümü güldür.

Köçübdü Həsən Xəyallım,
Söhbəti, zəbanı ballım.
Qəmgin Fəzim, qəmli hallım,
Hər kəlmən incidir, dürdür,
Bu sınıq könlümü güldür.

Zalım fələk qurdu darı,
Köçdü İman, Həsən barı.
Nəbi çəkdik ahu-zarı,
Göz yaşım göllənib göldür,
Bu sınıq könlümü güldür.

Gözəl hikmətin var sənin,
Qüssə alıb, dərd əkənin,
Vətən həsrəti çəkənin,
Gözünün yaşını sildir,
Bu sınıq könlümü güldür.

Yazmaq üçün görün tədbir,
Kömək olsun adı min bir.
Yaz göndər Xasaya bir-bir,
Hər misran ətirli güldür,
Bu sınıq könlümü güldür.

GƏLMİŞƏM

Yatmışdım bülbülün səsi oyatdı,
Kökü kamil bir ad-sana gəlmişəm.
Oxuduqca divanini, təcnişi
Mənasını qana-qana gəlmişəm.

Dedim gedim dəvət edim gülməyə,
Gözündən süzülən yaşı silməyə.
“Ağlama, bülbül, ağlama” deməyə
Yol uzunluq yana-yana gəlmişəm.

Xasay deyir, qızılgülər əkəndə,
Şiruyə təcnişi nəzmə çəkəndə,
Həsənoğlu deyib Yeni Daşkəndə –
Şeir ocağı bir ünvana gəlmişəm.

1996-cı il

ŞİRUYƏ

Vətən həsrətindən, dost firqətindən,
Bivədə ağardı telim, Şiruyə.
Bəd gəlib zəmanə, artırıb dərdi
Didərgin olandan elim, Şiruyə.

Elimi görməyə ürək döyünür,
Dost görəndə fərəhlənib öyünür.
Yanağımdan abi-leysan üyünür
Axır gözlərimdən selim, Şiruyə.

Hər bir şeyə qiymət qoyan sərrafsan,
Qədirbilən insan, ürəyi safsan.
El üçün Murovsan, Qafqazsan, Qafsan,
Üzülüb dağlardan əlim, Şiruyə.

Arzumuydu nişan günü görüşək,
Açıb həsrət düyününü görüşək,
Qismət olsa biz toy günü görüşək,
Mən imana, dinə gəlim, Şiruyə.

Bir müddət cürbəcür xəyala daldım,
Şükürlər eylədim, xoş xəbər aldım,
Haqqın dərgahına ərizə saldım
Sevincdən açıldı dilim, Şiruyə.

Yazdığın ətirli qoşmalar gəldi,
Sandım ki, hər misran incidi, ləldi,
Nişan üçün gözəl məclis düzəldi,
İstədim əhvalın bilim, Şiruyə.

Xasay deyər, haqdan imdad istədik,
Bəylə, gəlin xoşbəxt olsunlar dedik,
Tanrıdan biz sənə şəfa dilədik,
Sənsən həm bülbülüm, gülüm, Şiruyə.

AY HƏSƏN OĞLU

Eşitdim dostlardan toy içindəsən,
Toy mübarək olsun, ay Həsən oğlu.
Çağır gəlsin bizim Aşıq Hacı,
Telli sazı çalsın, ay Həsən oğlu.

Nuriyyə əlinə yaxsın xınanı,
Sizə kömək olsun Kərəmin kanı!
Xoşbəxtlik gətirsin hər günü, anı
Könlün ilham alsın, ay Həsən oğlu.

Zaman tərsə döndü bilmirəm niyə,
Ötən çağlarımız dönməz geriyə,
Bu şeirim qoy olsun sizə hədiyyə,
Yaddaşlarda qalsın, ay Həsən oğlu.

Sizə dərs veribdi Həsən Xəyallı,
Məkanı Daşkənddi, Göyçə mahallı.
Qohumlu, qardaşlı, gəncli, ahallı
Gözün aydın olsun, ay Həsən oğlu.

Taleyin açarı Yaradandadı,
Arzum budur: versin özü muradı,
Xasayam, bu toyun ləzzəti, dadı,
Damağında qalsın, ay Həsən oğlu.

BİZ DƏ GÖYÇƏMİZİN ELİNDƏN YAZAQ

A hikmət sərrafı, a xoş amallı,
Tükənməz zəkallı, dərin kamallı,
Bizə dərs veribdi Həsən Xəyallı,
Kəc gələn zamanın selindən yazaq,
Biz də Göyçəmizin elindən yazaq.

Şairin yazmaqdı işi, sənəti,
Atalar həqiqi deyib hikməti,
“Qılıncdan itidir qələm qüdrəti”
Şeirlə yağının felindən yazaq,
Biz də Göyçəmizin elindən yazaq.

Hatəm Səməd ağa səxavətindən,
Məşədi Qasımın şücaətindən,
Baban Hacı Rəhim cəsarətindən,
Yağılar əsibdi əlindən zağ-zağ
Biz də Göyçəmizin elindən yazaq.

O mahal yetirib bir neçə aşığı,
Nəcəf, Əsəd, Musa, Alı, Ağ Aşığı.
Məclislərə verib gözəl yaraşığı,
Ələsgərin şirin dilindən yazaq,
Biz də Göyçəmizin elindən yazaq.

Şairə Gülayə Şınıxdan yazır,
Gözü yolda qalan sınıqdan yazır,
Qarabağdan, qəlbi yanıqdan yazır,
Qoy qəm-qüssə olsun elindən uzaq,
Biz də Göyçəmizin elindən yazaq.

İndi bağlarımız solub, saralıb,
Ata-baba yurdu düşmənə qalıb,
Gərək doğma yurdu düşməndən alıb,
Yağının nizamın səfindən pozaq,
Biz də Göyçəmizin elindən yazaq.

“Qarabağ mənimdi” – deyib alanın,
Hərisi yalanın, zülmü, talanın,
Elləri yurdundan qaçqın salanın
Qəbrini dağların belindən qazaq,
Biz də Göyçəmizin elindən yazaq.

Düşmən qabağında mərd kimi durub,
Zalımın külünü göyə sovurub,
Alaylar pozaraq, zərbələr vurub
İlham alıb Muğan, Milindən Qazax,
Biz də Göyçəmizin elindən yazaq.

Kərəm etsin, fürsət versin qadir haqq,
Bəlkə o yerlərə bir də qayıdaq,
Bizə qismət olsun o yaylaq, o dağ,
Dumandan, çiskindən, yelindən yazaq,
Biz də Göyçəmizin elindən yazaq.

Xasay bu minvalla zəfər gözləyir,
Ürəkdən hamıya sağlıq diləyir,
Doğma yurd həsrəti qəddimi əyir,
Vətənin al-əlvən gülündən yazaq,
Biz də Göyçəmizin elindən yazaq.

TUTAQ ƏLBƏƏL (*qoşayarpaq qoşma*)

Oxuyubsan kəlam, alıbsan ilham,
Gəl görüşək əvvəl, tutaq əlbəəl.
Ansan, versən salam, əleykəsalam
Yazırsan çox gözəl, düzürsən qəzəl.

Bayatındı qəşəng, qoşman həmahəng,
Təcnisin rəngarəng, divanin nəhəng,
Gəraylın ağır səng, nəhəngdi, nəhəng
Eşqə, ilhama gəl, salgının məhəl.

Şeir var sözü xilaf, bir çürük tənaf,
Axtarırsan zərbab, sərrafsan, sərraf,
Arzu, amalın saf, qəlbindi şəffaf
Qafiyəndi gözəl, rədif müfəssəl.

O Göyçə mahallı, cahlı, cəlallı,
O söhbəti ballı, dərin kamallı,
O şirin zəbanlı, Həsən Xəyallı
Axtarıb, gəzib ləl, qoyubdu təməl.

Zəmanə bivəfa, gəlmir insafa,
Mərdə verir cəfa, namərdə şəfa,
Ellə sürsən səfa, görərsən vəfa
Qohumdan üzmə əl, sənsən mükəmməl.

Çıxıb dövrün zayı, qalıb harayı,
Zimistandı yayı, hər günü, ayı,
Unutma Xasayı, demir havayı,
Xeyirxahlı əməl, gətirməz xələl.

OLSUN

Ay Şiruyə, elə qafiyə varmı?
Ələsgər də onu yazmamış olsun.
Xəstə Qasım, Alı, Abbas, Qurbani,
Ələkdən ələyib, süzməmiş olsun?

Axtardım dəryalar, tapmadım inci,
Dedim könül, ya istər küs, ya inci.
De, varmı hikmətdə elə bir inci?
Nizami “Xəmsə”də düzməmiş olsun?

Məmmədhüseyn, Musa, Nəcəf, Ağ Aşıq,
Söyləyib dastana verib yaraşıq.
De, varmı Qafqazda elə bir aşiq
Barmağı pərdədə gəzməmiş olsun?

Hər gələn, hər aşiq sevdi bir mələk,
Qəlbindən keçəni eylədi dilək.
De, varmı bir insan bu zalım fələk
Qurğu-büsatını pozmamış olsun?

Arifsən, Sərrafsan söylə, qadası,
Açılsın Xasayın könlünün pası.
De, varmı elə bir hikmət dəryası
Dahilər gülünü üzməmiş olsun?

AY USTAD

Aldım həsrət yüklü qəmli naməni,
Bu qürbət diyardan salam, ay ustad,
Hər misran üstündə düşünüb müdam,
Gərək xəyallara dalam, ay ustad.

Qəzanın, bəlanın sayı milyon, yüz,
Zirvə axtaranda düz tapmışıq, düz!
Dayanıb durmuşam dərdlə üzbəüz,
Əskilmir başımdan bəlam, ay ustad...

Dünyanın işinə neyləyər bəndə?
Zamanın donqarı götürmür rəndə.
Hər Laçın yazanda, Göyçə deyəndə,
Qan ağlar əlimdə qələm, ay ustad.

Dəstəyurd, Qızılıq, Sofulu, Şəki,
Daşkənd, Urud, Ağdü, Vağadü təki,
Göyçə yarasıdı ürəyindəki,
Bu qəlbdən o qəlbə yolam, ay ustad.

Töküb yolumuza dumanı, çəni,
İldırım vədəsiz döydü zirvəni.
Tanrı şahmar edə bir anlıq məni,
Yağını dilindən çalam, ay ustad.

Könüldəki qubar, başdakı fikir,
Ömür yolumuza qəm, qüssə əkir.
Gözlərim Laçına hər gün yol çəkir,
Əsirdi gör neçə qalam, ay ustad.

Vətən qibləgahım, imanım, dinim,
Fələk arzulara kəsilib qənim.
Arifəm, qəribəm, qürbət məskənim,
Hicranın əlində qulam, ay ustad.

SƏRRAF ŞİRUYƏ

Əlçatmaz zirvədi əzəmətiylə,
Qalalar yaradıb söz sənətiylə.
Peyğəmbərsayağı mərhəmətiylə,
Əhli-hal insandı Sərraf Şiruyə.

Tanrıya bağlayır ruhu adamı,
Könüldə gəzdirir tanıyan hamı.
Dağlar çeşməsidir təbi, ilhamı,
Sahilsiz ümmandı Sərraf Şiruyə.

Vurğundu Vətənə, vurğundu elə,
Gəzir kəlmələri dillərdən dilə.
Sözləri məlhəmdi xəstə könülə,
Təbibdi, loğmandı Sərraf Şiruyə.

Sönübdü Göyçədə alıšan şamı,
Olub yurd dərdlisi, hicran adamı,
Deyir: – tərپətməyin hovlu yaramı,
Sızlayan kamandı Sərraf Şiruyə.

Arifəm, görüşə saxlaram güman,
Onuntək ustadı yetirməz zaman.
Ulu əsrlərdən bizə ərməğan,
Bir sirli dastandı Sərraf Şiruyə.

*16 mart 2014-cü il,
Ukrayna, Donetsk şəhəri*

QƏLƏM SƏNİN YARAĞINDIR

Aç qoynunu səcdə qılım,
Vətən sənin qucağıdır.
Qızındıran istisinə,
Bizi yanar ocağıdır.

Təbin sözə keşik çəkər,
Şahə qalxar, hey nərildər.
Yazı masan – odlu səngər,
Qələm – iti yarağıdır.

Söz qazancın, söz xeyirin,
Geniş qəlbin, xoş mehirin.
Dildə gəzən hər şeirin,
Eldən-elə sorağıdır.

Təcnisinin cığa zəri,
Andırır pir Ələsgəri.
Hər gün sözün dəliləri,
Axın-axın qonağıdır.

Dən düşübdür, saçın bəyaz,
Zirvə duman, çənsiz olmaz.
Aqşın, Əli, Qılman, Araz,
Bar gətirən budağıdır.

12 mart 2007-ci il

ÇIXDIN SÖZÜN ZİRVƏSİNƏ

Sərraf Şiruyəyə

Ocağından od götürdüm,
Dedim, qəlbim bir isinə.
Atılan nüvə kimidi,
Hər sözün yer kürəsinə.

Yarışlarda zəfər çaldın,
Qalib kimi nəmər aldın.
Füzuliyə səcdə qıldın,
Üzü sözün qibləsinə.

Yolun yoxuş, iz mötəbər,
Zülm çəkdi, çox müxtəsər.
Əl uzatdı pir Ələsgər,
Çıxdın sözün zirvəsinə.

Tapılmaz bir də itənin,
Yurd deyib sızlar bədənin.
Nəğmə qoşdun bu Vətənin,
Hər dağına, dərəsinə.

Qələm sözdən heykəl yondu,
Bu sehrdi, ya ovsundu...
Gör bir neçə arı qondu,
Gül şeirinin şirəsinə.

İz açdın bu yolnan gedim,
Ay xoş anım, vaxtım, vədim.
Yüz qoşmamı qurban dedim,
Sənin bircə təcəsinə.

3 yanvar 2007-ci il

AY ƏMİ

Neçə ildir bir həsrətin oduna,
Gecə-gündüz qalanıram, ay əmi.
Xəyalım dolaşıq, başım dumanlı,
Mən birtəhər dolanıram, ay əmi.

Fələk çəkdi sinəm üstə neçə dağ,
Ürək xəstə oldu, arzular dustaq.
Düşündükcə bu həyatı baş-ayaq,
Göz yaşına bələnirəm, ay əmi.

Bəla gəlib bax, bu körpə yaşına,
Qəm ələlib torpağıma, daşıma.
Dərd çəkməkdən mənim fağır başıma,
Hava gəlir, hallanıram, ay əmi.

Şikəstəmi, bayatımı itirib,
Şirin-şəkər həyatımı itirib,
Dağ ürəkli, nər atamı itirib,
Qəlbi sınıq dolanıram, ay əmi.

Kədərə doğmayam, sevincə yadam,
Nə qədər əzaba dözərmiş adam?!
Yadıma düşdükcə o bədbəxt atam,
Varlığımdan talanıram, ay əmi.

2000-ci il

ŞİRUYƏ

Şeirdə, sənətdə, söz aləmində,
Coşan bir Arazdı, Kürdü Şiruyə.
Əl çatmaz, ün yetməz vüqarlı dağdı,
Kəlməsi gövhərdi, dürdü Şiruyə.

Səxavətdə əli açıq, gözü tox,
Sənətində bərabəri, tayı yox.
Təcnisdə hikməti həddən çoxdu-çox,
Hələ açılmamış sirdi Şiruyə.

Zirvəyə qalxıbdı, zirvədən enməz,
El-oba yolunda ilqarı dönməz,
Əbədi məşəldi heç zaman sönməz,
Qüdrətdən verilən nurdu Şiruyə.

Bir eli tanıdıb onun soyadı,
Unutmaz heç zaman tarix bu adı.
Qılmanın şeirdə böyük ustadı,
Sənətdə yenilməz nərdi Şiruyə.

2001-ci il

USTAD

Qartal baxışınla, dağ vüqarınla,
Neçə könüllərə gərəksən, ustad!
Şirin söhbətinnən, həzin səsinnən,
Sinəmdə çırpınan ürəksən, ustad!

Mən sənə baxıram bir həyat kimi,
Sirli, möcüzəli kainat kimi,
Halal süfrə kimi, təmiz ad kimi,
Müqəddəs nemətsən, çörəksən, ustad!

Ay Qılman, layiqdi hər gözəl sözə,
Adına nəğmə qoş, şeirlə bəzə.
Bükülən qamətə, taqətsiz dizə,
Arxasan, dayaqsan, dirəksən, ustad!

2001-ci il

DÜŞMƏSİN

Aldım salamını xəstəxanadan,
Ay Şiruyə, o yer mərdə düşməsin.
Ömrü başa vursun sağlam, ağrısız,
Bircə gün, bircə an dərdə düşməsin.

Qoy şair yaşasın elin gözündə,
Ulduzu gur yansın göyün üzündə.
Qəlbi həkk olunsun hər bir sözündə,
Dayansın ucada, sərdə düşməsin.

Bu xəbər qayğıya saldı Pənahı,
Yenə asimana ucaldı ahı.
Hər xəstə ağrısız açsın sabahı,
Heç kəsə o sınaq bir də düşməsin.

*27 sentyabr 2009-cu il,
Bakı*

AY ŞİRUYƏ

Üzü dönmüş bu fələyə,
Çatmır əlim, ay Şiruyə.
Sınəmdəki dərdi, qəmi,
Demir dilim, ay Şiruyə.

Mən bir günəş, dan olsam da,
Cananıma can olsam da,
Qürbət eldə xan olsam da,
Xoşdu elim, ay Şiruyə.

Şahsuvarı bir anan yox,
Anlayıb, dərdin qanan yox,
Bircə ürəkdən yanan yox,
Sındı belim, ay Şiruyə.

*1984-cü il,
Gədəbəy rayonu Hərlişka kəndi*

Qurban YUSİFOĞLU

HA ÇAPA–ÇAPA (*təcnis*)

Qıratı minmisən, Şiruyə qardaş,
Gedirsən qabaqda ha çapa-çapa.
Təcnis sal qayadır, sən də memarı,
Yonursan Fərhadətək ha çapa-çapa.

Hörürəm sözümdən yarımçıq qala,
Ocaq əl isitməz yarımçıq qala.
Qorxuram can köçə, yarımçıq qala,
Getmiyə sözlərim ha çapa, çapa.

Gələrəm dalınca düz, ayə, mən də,
Ürək bir kitabdır, düz ayə, məndə.
Kömək dur, qalxaram düz Aya mən də,
Getməz Yusifoğlu ha çəpə, çəpə.

22 avqust 2006-cı il

DAHA

Ay vəfasız dostum, bir dinlə məni,
Səbir kasam dolub, daşacaq daha.
Get-gedə unudur səni yaddaşım,
Yanılib hüsnünü çaşacaq daha.

Bizi anıb bircə namə yazmadın,
Nəğmə olub ürəyimə sızmadın.
Qonaq olub “Maralgöl”də üzmədin,
Həsrətin könlümü çapacaq daha.

Vaqifi möhnətdə qoyma, amandı,
Əhdimi ötəri sayma, amandı,
Din, danış, bədliyə uyma, amandı,
Dinməsən ürəyim qopacaq daha.

1980-ci il

ŞİRUYƏ

Sərraf Şiruyənin 65 illiyinə

Alı, Ələsgəri gətirib yada,
Ömrün söz yolunda yandırır oda.
Gəraylı, divani doğma olsa da,
Özünü təcnisdə tapdı Şiruyə.

Sərraflar bilir ki, göydə göy nədir,
Göylərin göynəyi sinə göynədir,
Çox adam özünü dağa bənzədir,
Murovdu, Ağrıdı, Qafdı Şiruyə.

Dünya bir torpaqdı, bir su, bir qaya,
Yonqara gəlməyir hər daş, hər qaya.
Çox sərraf gəlibdi qoca dünyaya,
Sərraflar içində safdı Şiruyə.

Daim Tanrısına eyləsin biət,
Oxucum, sözümdən gəl götür ibrət.
Haqdan haqq diləyib, Əlidən mədət,
Haqqın dərgahında haqqdı Şiruyə.

Əvəz, keşiyində dayanan dilin,
O bir elçisidir Göyçətək elin.
Gəlin, sağlığında qədrini bilin,
Bir də görərsiniz yoxdu Şiruyə.

2 dekabr 2007-ci il, Bərdə

DƏYMƏSİN

Məni də kövrəltidin, a qardaş, yaman,
Qəzadan yaxşıya zədə dəyməsin.
Açsın müşkülünü Qadiri-sübhan,
Ömür səhifənə gədə dəyməsin.

Şər atanın üzü-üzdən utanmaz,
Düz fikirdə, düz məsləkdə dayanmaz.
Haqqı yada salmaz, anda inanmaz,
Böhtandan kişiye hədə dəyməsin.

Zəhrayam, comərdlər düşməsin bəndə,
Ahular mələşsin azad çəməndə.
Kaman bayatını nəzmə çəkəndə,
Gülşənə nalədən səda dəyməsin.

ŞİRUYƏ

Aqıl məclisinə ağsaqqal gəlsin,
Həqiqətin qibləgahı Şiruyə.
Götürsün qələmi, salsın təcnisə,
Ərşi-gürşü, gavı-mahı Şiruyə.

Sənət üzüyünün odur zər qaşı,
Dürr, gövhərdi kəlməsinin hər başı.
Girə bilməz bu meydana hər naşı,
Car eyləsə bismillahi Şiruyə.

Hanı elə Sərraf, hanı, ay Hacı?
Dostluğa təmizdir qanı, ay Hacı,
Baş endir, səcdə qıl, tanı, ay Hacı,
Təcnisin Allahı, şahı Şiruyə.

MƏNİM

Şair Sərraf Şiruyə Həsənoğluna

Həsənoğlu – deyib səni gəzirəm,
Hardasan, a dostum, qardaşım mənim?
Göyçəsiz qalandan halısanmı heç,
Gör nələr çəkibdi bu başım mənim.

Qaralıb ocaqlar, isinmir soba,
Heç kəs çəkə bilməz bu dərdi toba.
Yadıma düşəndə o el, o oba,
Axır leysan kimi göz yaşım mənim.

Düşsəydi Daşkəndə bir də güzarım,
Azalardı dərdim, qəmim, azarım.
Yerinə yetəydi arzum, murazım,
Olaydı Keytidə başdaşım mənim.

Əmirəm, həsrətdən odsuz yanıram,
Bunu nə gizlədib, nə də danıram.
Hər səni görəndə qürurlanıram
Sevimli şairim, sirdaşım mənim.

16 avqust 2002-ci il, Novxanı

QÜVVƏTİM

Sərraf Şiruyəyə

Fələk gəldi məni tutdu vahimə,
Sən deməynən o bənd imiş bir himə.
Aldı ruhu, dedim qıyma cismimə,
Həyatda yadigar qalsın surətim.

Zülmət çökdü cana yığdı bu canı,
Zülüm verib dedi ki, çək cəzanı.
Fəryadım bürüdü qara zindanı,
Gen qovmağa çatdırmadı cürətim.

Seçdiyim yol gedər-gəlməzdən oldu,
Qəlbim xəzan kimi saraldı, soldu.
Bir qara buludtək boşaldı, doldu,
Yenə şükür etdim, budur qismətim.

Qəlbimdən keçəni düz deyəsiyəm,
Mir Müşfiqəm, haqq-ədalət səsiyəm.
Sərraf Şiruyənin yetirməsiyəm,
Ustadımın sözləridir qüvvətim.

18 avqust 2005-ci il

Etibar Sabit TƏRTƏRLİ

CAN AĞLAR, AĞLAR

Dədə Ələsgərin sələfi getdi,
Göylər bulud ələr, qan ağlar, ağlar.
Söz mülkünün əziz-xələfi getdi,
Göyçə qara bağlar, Van ağlar, ağlar.

Yaratdığı qoşma, təcnis, qəzəllər,
Eldən-elə, dildən-dilə gəzəllər.
Vəsf etdiyi naz-qəmzəli gəzəllər,
Saç yolar, söyləyər “can”, ağlar, ağlar.

Ey buta ətəli, ey Haqq ozanı:
Kimdir poza bilə Allah yazanı?
Elə ki yetişdi ömrün xəzanı,
Qaralar günəşin, dan ağlar, ağlar.

Sərraf Şiruyəni gəzmə, Etibar,
İndi cənnətdədir sultani-əşar.
Sənə döz desə də Həsərtli Yaşar,
Çevirib üzünü yan, ağlar, ağlar.

*“Bütöv Azərbaycan” qəzeti,
№1(285), 14-20 yanvar 2016-cı il*

DƏRİNDƏN–DƏRİN

Şair Sərraf Şiruyəyə

(təcnis)

Ay Şiruyə, qəlbim yaman kövrəlib,
Bir təcnis istərəm dərin-dərin.
Dost gəlsin evinə, başın ucalsın,
Əhd-ilqar bağlansın dərin-dərin.

Yaxşı dost, dostuna arxa, qaladı,
Namərd oğlu məni oda qaladı.
Alçaldar insanı qilü-qal adı,
Saldırar zindana dərin-dərin.

Söykənsə dost, dostun ay sinəsinə,
Namərd baxıb keçər ay sinə-sinə.
Əmirxan gül əkib ay sinəsinə,
Bax elmim olubdu dərin-dərin.

GETDİ

Şair köçdü..., eldən getdi dedilər,
Bütün el dalınca göz oldu getdi.
Silinməz iz qoydu elin qəlbində,
Sönməz məşəl oldu, köz oldu getdi,
Tanrıdan köklənən saz oldu getdi.

Gözlər baxdı, insan, cahan izləndi,
Ürəkdə söz cilalandı, üzləndi.
Sıralandı, sətirləndi, düzləndi,
Bir yığın kitaba söz oldu getdi,
Tanrıdan köklənən saz oldu getdi.

Adət-ənənəyə qoymadı dəbi,
Gəncliyə nəsihət bildi ədəbi.
Nizamdan düşmədi ilhamı, təbi,
Ruhən qocalmadı, yaz oldu getdi,
Tanrıdan köklənən saz oldu getdi.

El-oba toyunda oynayan oldu,
Doldu hər hikmətə, söz duyan oldu.
Hey coşan, çağlayan, qaynayan oldu,
Bütöv bir mahala diz oldu getdi,
Tanrıdan köklənən saz oldu getdi.

İsrail, hey yazdı vəfadar üçün,
Şam kimi əridi düz ilqar üçün,
Yaşadı el üçün, övladlar üçün,
Fəxirli bir sima, üz oldu getdi,
Tanrıdan köklənən saz oldu getdi.

12 dekabr 2015-ci il

Hacı Yaqub QOCAMANOV

GEC DEYİL

Bibim oğlu Şiruyəyə

Umunu, küsünü gəl, salma yada,
Altmış da, yetmiş də hələ gec deyil.
Mənalı günləri vermişik bada,
Unudaq keçmiş, belə gec deyil.

Şeytan vurdu aramızı bir zaman,
Yad oldu qohumluq, sevindi düşman.
Tapammadıq nizə, qılinc, ox, kaman
Həsrət qaldıq şirin dilə, gec deyil.

Hacı Yaqub, ziyarətədi məqamın,
Övladıyıq Yaradanın, Adəmin,
Barışıq eyləyək olsun savabın,
“Allahu əkbər” gətir dilə, gec deyil.

24 yanvar 2011-ci il

Hilal BAYRAMOV

QOCALDIM

Əziz qardaş, əhvalımı soruşma,
Ötdü aylar, döndü ilə qocaldım.
Həyatımı qurban dedim vətənə,
Nökər oldum mahal, elə qocaldım.

Yolçu oldum hər guşəyə buruldum,
Çəmənlərdə çiçəklərə vuruldum.
Zirvə qalxdım, o dağlarda yoruldum,
Dolaylardan gələ-gələ qocaldım.

El oduna ürəyimi dağladım,
Ümidimi Yaradana bağladım.
Torpaqlarım əldən getdi, ağladım,
Göz yaşımı silə-silə qocaldım.

Hilal deyər, qəlbim ahu-zardadı,
İtkinlərim heç bilmirəm hardadı.
“Xarı bülbül” xar əlində dardadı,
Puçluğumu bilə-bilə qocaldım.

Hacı Loğman BABACAN

NECƏ

Şiruyə, ürəyin şir ürəyidir,
Bu qədər ağrıya dözsən, necə?
Zamanın dərindən yük tutan şair,
Dolanıb elləri, gəzirsən, necə?

Boğdu haqq səsinə bu qanun-qayda,
Sevincdən bəxtinə düşmədi pay da.
Özün bir ümmənsən bu dünya boyda,
Ümmənlər içində üzürsən, necə?

Haqqa sığınmısan, öz məqamında,
Alınmaz zirvənsən söz məqamında.
Alovsan, atəşsən köz məqamında,
Alışb yanırsan, qızırısan, necə?

Şərəfli oğlusan Göycətək elin,
Hayqıran səsisən daşqının, selin.
Qələmin – külüngün, xərəyin, belin,
Nankorun qəbrini qazırısan, necə?

Ustadlar önündə qul Hacı Loğman,
Tutub ədalətə yol Hacı Loğman,
Dərib ətəyindən gül Hacı Loğman,
Əkirsən, biçirsən, düzürsən, necə?

20 sentyabr 2009-cu il, Bakı

DÜZ MƏTAHIMI

Sərraf Şiruyəyə

Ay ustad, nədəndir, oddan kül törər?
Anlat kəlmə-kəlmə, düz mətahımı.
Arıfsən, kəlmədən tutursan məni,
Sərraf, sərraf anlar – düz mətahımı.

Tanıdar nəslini nəsildən qalan,
Qalansan ocağa nəsildən qalan!
Axsəğan, korfəhim, nəsildənqalan,
Anlaya bilərmə düz mətahımı?!

Uzaq gəz nadanın törəməsindən,
Loğman, qorx ki artıb törəməsindən.
Törəmə cır olur törəməsindən,
Qüdrətin nizamı, düz mətahımı?!

15 noyabr 2014-cü il

GƏZƏR

Sərraf Şiruyəyə

Çox kişilər “papaq” altda dolanır,
Hayıf o papağa, o “başda” gəzər.
Qədir bilən olsa nəsildə, soyda,
Sayar böyüyünü, o, başda gəzər.

Çatladır bağrımı nəsdər öyəndə,
Heyif yaxşılardan nəş törəyəndə.
Kişinin adını nəş tör əyəndə,
Qananlar səbəbin o başda gəzər.

Loğman şeirin sözünü əslini istər,
Əsil-zat axtaran, əslini istər,
Yaxşı zat unutmaz, əslini istər,
Gecə də, gündüz də, obaş da gəzər.

15 noyabr 2014-cü il

DÜNYADAN GETDİ

Bu cılız bədəndə dünyalar boyda,
Bir ürək daşıyan dünyadan getdi.
Sözün Şiruyəsi, fikrin sərrafı,
Bir övliya nişan dünyadan getdi.

Getdim görüşünə Qılman İmanla,
Bizi qarşıladı ədəb ərkanla.
Haqqa, ədalətə əhdi peymanla,
Ümidlə qovuşan dünyadan getdi.

Əlini üzmədi işdən, əməkdən,
Sözü süzüldükcə ballı pətəkdən.
Dili qabar oldu Göyçə deməkdən,
Halı çox pərişan dünyadan getdi...

Piri-ustad idi öpdüm əlindən,
Cəvahir səpildi şirin dilindən.
Dünyaya əl edib, köçdü elindən,
Loğmana bəynişan dünyadan getdi.

8 dekabr 2015-ci il

BU DAĞLARDADIR

Sərraf Şiruyəyə

İstər bahar olsun, istər qış olsun,
Elin bir ayağı bu dağlardadır.
Başqa don geyəndə yazda təbiət,
Həyatın çırağı bu dağlardadır.

Külək mizrab olur, yamac telli saz,
Hər yalçın qayadan süzülür avaz.
Bir aşığa dönür könüllərdə yaz,
Ömrün gözəl çağы bu dağlardadır.

Alovlanan eşqin, saf məhəbbətin,
Büllur duyğuların, səmimiyyətin.
Təbii ilhamın, şeirin, sənətin,
Ən qaynar bulağı bu dağlardadır.

1973-cü il, Göyçə, Daşkənd

ŞİRUYƏ

Duyuram qəlbinin döyüntüsünü,
Arzuların kimi boy at, Şiruyə.
Ayağın torpaqdan heç üzülməsin,
Elindən, obandan yarat, Şiruyə.

Vətən gündən-günə bağça, bağ olur,
Yaşılıq içində aran dağ olur,
Günün biri qara, biri ağ olur,
Əbədi deyildir həyat, Şiruyə.

Bilirəm, hər zaman təzəsən, tərsən,
Dostlar arasında ər oğlu ərsən.
Özgəyə oxşama, özgələşərsən,
Sən öz səsimizi yaşat, Şiruyə.

ŞİRUYƏ

Ellər səni zirvə sanır,
Əskik olmur qar, Şiruyə.
Bağcan bol-bol bar gətirir,
Meyvələrin var, Şiruyə.

Odlu sinən bir ümmandı,
Coşub-daşır nə zamandı.
Ruhun ağlar bir kamandı,
Qəlbin sınıq tar, Şiruyə.

Hər bir kəlmən haqqın sözü,
Ürəyinin sönməz közü.
Arzum budur: Tanrım özü,
Olsun sənə yar, Şiruyə.

*29 sentyabr 2009-cu il,
Bakı, Əhmədli qəsəbəsi*

BİLİR

Sərraf Şiruyəyə

Şair var şeirini həyatda ancaq
Oxuyan özüdür, bir nəfər bilir.
Yaralı Zəngəzur, külli Qarabağ
Səndən bilirsənmi, heç nələr bilir?

Düzdə qoyubdular düz adamları,
Özü də həmişə öz adamları,
Şeiridlə yaşayan söz adamları
Səni Vurğun sanır, Ələsgər bilir.

Adına layiqli nə şeir qoşum?
Uçar sizə tərəf hey könül quşum.
Bəxtəvər başına, ay sağolmuşum,
Sən nə yazıbsansa, el əzbər bilir.

*25 mart 2012-ci il,
Bakı*

Qaçay TƏRTƏRLİ

BELƏ BAĞLIDI

(təcnis)

Qəlbin üzərrikdi, bədnəzər kəsməz,
Şiruyə, ünsiyyət belə bağlıdı.
Fərhad Bisütunda ədəmə yetdi,
Külüngə bağlıdı, belə bağlıdı.

Süp iki məcizdi, nə danə qaldı,
Qaçqın düşdük davar, nə dana qaldı.
Heyif, şeiriyyətin nadana qaldı,
Qönçəsi qabıqda belə bağlıdı.

Qaş halqa boğula, nə axa üzə,
Qaçay istəmən ki, nəm axa üzə.
Tərtərdə pərilər nə axa, üzə,
Kəmərləri nurdu, belə bağlıdı.

17 avqust 2008-ci il

KÜSKÜN SEYİDMƏMMƏD

QALMIŞAM

Nədən soruşmursan, Şiruyə qardaş,
Həsərətindən mən nə hala qalmışam.
Hər kəlmən gövhərmiş, balmış, şəkərmiş,
Möhtac olub həmin bala qalmışam.

Mən dedim dərs alım, səndən öyrənim,
Arzum yetişmədi başa neyləyim.
Yandırdı cismimi oddu köynəyim,
Odur ki, yorulub dala qalmışam.

Demə Küskün tutub məni suala,
Düşmərəm elə boş fikrə, xəyala.
Gəl ağla məndəki bu bəd əhvala,
Gəl ki, sənsiz bəd zavala qalmışam.

1985-ci il

ŞİRUYƏ

Könlümün sirrini duyanım qardaş,
Gəl mənə min sevinc gətir, Şiruyə.
Qəlbimdə hər qoşman, təcnisin sənin,
Barlı bir ağactək bitir, Şiruyə.

Xoş sədan bizlərə yetişəndə bil,
Öpürəm şeirini, ötürəm dil-dil.
Hər anım, dəqiqəm bil sənsiz deyil,
Məni arzulara yetir, Şiruyə.

Sənsən sevincim də, ahu-zarım da,
Vüqarım da, qeyrətim də, arım da,
Şöhrətim də, sərvətim də, varım da,
Küskün səni hər gün öpür, Şiruyə.

15 may 1986-cı il

NEYNİM

Fələk ömrümə günləri,
Hey gətirir qara, neynim?
Çox axtardım bir dərdimə,
Tapılmadı çarə, neynim?

Kim bilir ki, nədi dərdim,
Hər zülümə sinə gərdim.
Şeş gətirmir daha nərdim,
Ay Şiruyə, zərə neynim?

İmran dərdin desin kimə?
Qəlbi dönüb sarı simə.
Mənim “kürə” dediyimə,
Fələk deyir “kərə”, neynim?

*1981-ci il,
Göyçə, Yuxarı Şorca kəndi*

GƏL

Vətən oğlu, Yaradanın eşqinə,
Təşrif buyur, bircə bizə sarı gəl.
Vətəni itirdim, eli itirdim,
Kövrək ürəyimin vəfadarı, gəl.

Görünmür mahalım, görünmür vətən,
Naləm ərşə qalxır odlu sinəmdən.
Necə soraqlayım kimləri-kimdən,
Qardaş, zəhmət çəkib sənsə barı, gəl.

Süzüldü göz yaşım coşqun sel oldu,
Axdı-axdı Göyçə adlı göl oldu,
Taleyim bəd gəldi, bağrım kül oldu,
Ovundur könlümü qov qubarı, gəl.

Sanıram çağlayan bir ümman sizi,
Gözlərəm yolunu, gəlişinizi.
Güldür üzümüzü, sevindir bizi,
Gətir bizim elə şən baharı, gəl.

Etibar, ehtiram, sədaqətin var,
Şeirdən tükənməz bir sərvətin var,
Bilirəm, dostlara məhəbbətin var,
Silginən qəlbimdən intizarı, gəl.

Sığın Yaradana, söylə bismillah,
Bəxtin şölə saçar, gülər inşallah.
Səsini eşidən deyir – məşallah:
Sənət aləminin bir sərdarı, gəl.

Dostlarım adımdır, sanımdır mənim,
Vuran ürəyimdir, qanımdır mənim,
Ömrümdə ən gözəl anımdır mənim,
Həsən Göyçəlinin ol həmkarı, gəl.

SƏNİ

*Qardaşım, səmimi dostum, həmyerlim Sərraf Şiruyənin
kitablarını oxuyarkən məndə xoş ovqat yarandı.*

Şeirin sərrafı, sərdarı qardaş,
Etsin Yaradanım qəlbi çağ səni.
Yenilməz qalasan, əl çatmaz zirvə,
Boylanır görməyə uca dağ səni.

Tanrıdan vəhy buldun sən birər-birər,
Dəryadan ləl seçdin, ümmandan gövhər!
Arzum-diləyimdir, ay sinədəftər:
Qoy rəbbim eyləsin canı sağ səni.

Ucalsın göylərə şanın-şöhrətin,
Dolğun kəlamın var, Əli qeyrətin.
Haqq ilə yaranan doğru ülfətin,
İnşallah eyləyər üzü ağ səni.

Dinsiz-imansızdan uzaqsan, uzaq,
Məhəmməd nurundan verirsən soraq.
Günəş yer üzündə parlayan sayaq,
Bilirəm şöləli gur çıraq səni.

Aldın alqışını ərşdə mələkdən,
Kam aldın, etdiyin arzu-diləkdən.

Həsən Göyçəli də sevir ürəkdən,
Eyləyir hər zaman bil soraq səni.

ŞİRUYƏ

*Telefon danışığı zamanı Şiruyə müəllim
xəstə olduğunu bildirdi.*

Demə yataqdayam, xəstə haldayam,
Salma məni intizara, Şiruyə.
Sızladı ciyərim, titrədi dilim,
Yaralıyam, vurma yara, Şiruyə.

Elə dedin yaralandı ürəyim,
Parça-parça paralandı ürəyim,
Cismi candan aralandı ürəyim,
Saldın məni qəm-qubara, Şiruyə.

Hifz etsin canından dərini Allah,
Qərib İmam Rza, ol Əsədullah.
Məhəmməd Mustafa Rəsulillah,
Şəfaçıdır hər bimara, Şiruyə.

Xəstəlik insanın can zəkatıdır,
Yaxşı kimsələrin haqq imdadıdır.
Ellər sənin üçün bil duaçıdır,
Haqq salmasın səni dara, Şiruyə.

Sənə cansağlığı diləyir Həsən,
Gecə-gündüz dua eləyir Həsən,
Gözünün yaşını ələyir Həsən,
Haqq etsin dərindən çarə, Şiruyə.

24 yanvar 2008-ci il

OLDUM, OLDUM

Dostum, mehribanım şair Şiruyə,
Aldım məktubunu şad oldum, oldum!
Sən mənə od vurdun, alışdım yandım,
Sönmüş kömür idim, od oldum, oldum!

AY ŞİRUYƏ

Vəfasızın qanı nədir, canı nə,
Onu dəftərindən sil, ay Şiruyə.
Qurumsaq kişinin, sarsaq arvadın,
Kül olsun başına, kül, ay Şiruyə.

Xəsis ələyiylə ələnməyəm mən,
Özgə bələyiylə bələnməyəm mən,
Yaltağın neyini çalammaram mən,
Çalırsan özün çal, çal, ay Şiruyə.

Zaman ləkəsizdir, ləkə bizdədir,
Günah pulda deyil, günah bizdədir.
Sarsaq gözəllərdə, suyuq qızdadır,
Neylər pürkamala pul, ay Şiruyə.

Bu dünyanın astarı yer, üzü biz,
Gözəlliyn aynası biz, gözü biz,
Çox demişik pul haqqında sözü biz,
Məsləksizdir pula qul, ay Şiruyə.

Pullunun ürəyi ciblərindədir,
Pulsuzun ürəyi öz yerindədir.
Yaxşı da, yaman da nəzərindədir,
Hər kəsə baş əyməz el, ay Şiruyə.

Həyatın mənası düzdədir, mənəcə,
Şərəfsizin şanı “yüzdədir”, mənəcə,
Yalanın ömürü üzdədir, mənəcə,
Dünya çox dərinidir, bil, ay Şiruyə.

Borsunlu Əjdərəm, hələ yazam mən,
Sənət aləmində çox dayazam mən.
Alışdan, verişdən çox da yazam mən,
Möhürsüzə yoxdu yol, ay Şiruyə.

Rəhman KƏLBƏCƏRLİ

VURĞUNAM

Ay ustadım, ağsaqqalım, şairim,
Sizin kimi sənətkara vurğunam.
Hər kəlməniz ləl-cəvahir qiymətli,
Xəzinəndə olan vara vurğunam.

Qaçqın düşən obası-tək, elitək,
Dəlidağın qönçəsi-tək, gülütək.
Kəlbəcərin ünvanı-tək, yolütək,
Söhbətinə mən aşkara vurğunam.

Taxtabaşı, İsti-suyu var hələ,
Zirvələrə ağ köynəkdi qar hələ,
İnlə kaman, susma, ay saz, tar hələ,
Et dərdimə sən bir çara, vurğunam.

Rəhman deyər, yolun haqqın yoludu,
Adın, sanın ululardan uludu.
Hər sözündə Ələsgərnən Alıdı,
Sizin təki bir bahara vurğunam.

1 mart 1998-ci il

ÜZƏ DURMAZ

Şair dostum Sərraf Şiruyəyə

Qeyrət qılıncını qaldıra bilsən,
Pələng yandan keçər, şir üzə durmaz.
Döyünsə sinəndə aslan ürəyi,
Dil hədyan danışmaz, sirr üzə durmaz.

Fələyin hökmüylə sınında kərən,
Dağılar bünövrən, uçar bənd-bərən.
Namusu tapdanıb, yüz sifət görən,
Bir üzə uyuşmaz, bir üzə durmaz.

Heşinli Məmmədin odu canında,
Yüz dərdi var sultanın da, xanın da.
Xilqət arasında, Xuda yanında,
Əməli pak olsa, pir üzə durmaz.

A QARDAŞ

Bu zamanın gərdişinə baxanda,
Dərdi-sərim təzələndi, a qardaş.
Taleyimlə nərd oynadım, uduzdum,
İblis mənə məzələndi, a qardaş.

Zər əhlində kərəm yoxmuş sən demə,
Ehtiyac duyuram dosta, həmdəmə.
Dünya bir kirkirə, mən döndüm dənə,
Qəm xurcunu gözələndi, a qardaş.

Gəl, az çəkək bu dünyanın nazını,
Qısa döndərməyək ömür yazını.
Zilə köklədikcə könül sazını,
Söz kələfim çözələndi, a qardaş.

Mütəlliməm, bu halımla kür mənəm,
İnci mənəm, sədəf mənəm, dürr mənəm.
Qıfıləndəm, açılmamış sirr mənəm,
Salxım fikrim dənələndi, a qardaş.

***15 oktyabr 2007-ci il,
Bakı***

GÖRMƏYİB

Sərraf Şiruyəyə

Dağlara can atır duman, çən, çisək,
Aran od püskürür, sazaq görməyib.
Bəd əməl həmişə bədlərdən qalıb,
Yaxşılar yaxşıdan duzaq görməyib.

Bu gərdişi gəl qınama bu qədər,
Zalım oğru, namərd olub səfərbər.
Qəlbi buzdan səxa ummaq heç, hədər,
Evində bir kimsə qonaq görməyib.

Kaş ki, az da olsa satıla qeyrət,
Alıb maya tuta ondan biqeyrət.
Bilə nədir vəfa, ilqar, məhəbbət,
Nadanlar burnundan uzaq görməyib.

Mütəllib, bu dünya daimi, ulu,
İnsanlıq yoludur yaxşılar yolu.
Şiruyə qamçılar hey sağ, solu,
Çünki ədalətdən soraq görməyib.

2 mart 2009-cu il

Oktay QAXLI
(Məciddov Oktay Əhməd oğlu)

MƏN

Ay Şiruyə, nə şairəm, nə müəllim,
Haqqında yazmağa coşur qələmim.
Qarabağ xoş laylam, Qax doğma elim,
Bu yurda bir qurban gedəsiyəm mən.

Vətənim İlisu, məskənim aran,
İnamım tək Allah, kitabım Quran.
Vətəndən ötəri yaradıb quran,
Vətənin bir oğlu, bircəsiyəm mən.

Bərdə də, Laçın da doğma diyarım,
Qarabağ könlümdə xoş arzularım.
Füzuli, Kəlbəcər, Şuşa, Ağdamım,
Muğam beşiyinin zil səsiyəm mən.

Səsiylə sevilib Bülbülüm, Xanım,
Üzeyir dahisi olub zamanın.
Xan qızı, şairə o Natəvanın,
Qəlbinin naləsi, nəfəsiyəm mən.

Yoxdu bir sözümdə ayrı-seçkilik,
Mənim xislətimə yaddı ikilik.
Məramım, amalım mərdlik, kişilik,
Daniyal sultanın nəvəsiyəm mən.¹

---

¹ Daniyal sultan – İlisu sultanı (1803-1873), Şeyx Şamil hərəkətinin iştirakçısı, Çar Rusiyasının general mayoru.

Getdi əlimizdən gözəl Qarabağ,
Çəkildi sinəmə sağalmaz bu dağ.
Düşməyə bac gələk, ya da məhv olaq,
Yoxsa ki, bu dərdlə öləsiyəm mən.

Oktayam, bax budur təmiz niyyətim,
Bax budur yurduma saf məhəbbətim.
Ay ustad, saxlayıb hər an hörmətin,
Səni də hər zaman sevəsiyəm mən.

Polad İMRANOĞLU

USTAD

*Bu fələklə nərd atasan,
Şeş-beş verən zərin ola.
Sərraf Şiruyə*

Bəxtimizə zər tullayıb
O, hamını yıxıb, ustad,
Neçə məğrur igidləri,
Caynağında sıxıb, ustad.

Kim yaxşıdı seç – deyibdi,
Beşimizə üç – deyibdi,
Bu dünyadan köç – deyibdi,
Yaman gözlə baxıb, ustad.

Polad desin ondan nəyi?
Birmi, beşmi fənd-kələyi.
İldırım, həm şimşəyi,
Başım üstə çaxıb, ustad.

*11 noyabr 1983-cü il,
Novosibirski*

VAR

Fələklə nərd oynamağa,
Şeş-beş verən zərinmi var?
Daim coşub qaynamağa,
Dözümün, hünərinmi var?

Yaxın qoyma qəm, kədəri,
Şux qarşıla hər səhəri,
Nə bəzəyirsən yəhəri?
Çapmağa "qəmər"inmi var?

Sənan, qamçıla namərdi,
Baxma üstü ləldi, zərdi.
O çəkərmə vətən dərdi?
Dağ boyda kədərinmi var?

YAZ ATAM

Atam Sərraf Şiruyəyə

Nəsihət yazmısan, hikmət yazmısan,
Təcnisdən, qoşmadan bir də yaz, atam.
Şöhrətinə yetmək üçün mən gərək,
Ömür-gündən neçə-neçə yaz atam.

Yaz, vəsf elə yaxşı dostu, yarı, sən,
Kimsəsizin harayına yarı sən.
Yazanda fikrini yazma yarı sən,
Sərraf gərək yazdığını yaza tam.

Bəd ürəyə sən çəkilməmiş bir dağsan,
El-obanı bir arxa bil, bir dağ san.
Sən Aqşinə başı qarlı bir dağsan,
Ya qış olsun, ya da payız, yaz, atam.

13 oktyabr 1995-ci il

YATARAM

*Sərraf Şiruyənin
“Yataram” adlı təcnisinə cavab*

Elə sanma sənin üçün mən, atam,
Qar-boranam, ya çovğunam, ya taram.
Sən dərdə özünü öyrətmə belə,
İşlə aram, dincəl aram, yat aram.

Qəhərlənmə mən vurduğum yaradan,
Bu yaranı eldən gizlə, yara dan.
Kəndirini kaş üzməsin Yaradan,
Üzsə nə fərq: ya boş olsun, ya taram.

Qazanmısan sən yaxşı ad, yaxşı san,
Yaxşılıq et, yamanı da yaxşı san.
El zərgərdi, qoy el desin – yaxşısan,
Özün demə: mən qızılam, yataram.

Aqşın deyər, Günəş atam, Ay atam,
Kaş yaşımdan illər siləm, ay atam.
Körpə kimi qucağında ay atam,
Mən təzədən uyuyaram, yataram.

22 dekabr 2008-ci il

QIŞ GƏLİB GEDƏR

Sərraf Şiruyənin
“Deyir” rədifli qoşmasına birinci cavab

Çəkinmə, ay ata, qardan, borandan,
Ömürdən yüz belə qış gəlib gedər.
Bahar var qarşıda, yay var qabaqda,
Xoş anlar sənə də tuş gəlib gedər.

Yaranmış xilqətin bir Allahı var,
Hər kəsin savabı, öz günahı var.
Hər zülmət gecənin xoş sabahı var,
Quruyar gözündən yaş, gəlib gedər.

Tanrıya bəndəsən, sən haqqı ara,
Zaman bir mizandı, olacaq çara.
Dərdini söyləmə qəlbi daşlara,
Daş gəlib dünyaya, daş gəlib gedər.

Bir ayla, bir illə ömür ki bitmir,
Yaxşılıq eylə ki, yaxşılıq itmir.
Heç kəsin qazancı özüylə getmir,
Gələn də, gedən də boş gəlib gedər.

Əsiri olmadın dövlətin, varın,
Gül açıb, gülləndi xoş arzuların.
Aqşınəm, niyyəti xoş olanların,
Qışı da yaz kimi xoş gəlib gedər.

30 yanvar 2008-ci il

GÖZƏLLƏŞİR

*Sərraf Şiruyənin “Deyir”
rədifli qoşmasına ikinci cavab*

Şikayət edirsən qışdan, ay ata,
Qar yağır, gözümdə qış gözəlləşir.
Yanaqlar soyuqdan dönür laləyə,
Kırpıqlar islanır, qaş gözəlləşir.

Yuxuya gedibdi sanki təbiət,
Torpağın sükutu hikmətdi, hikmət.
Geyinib çöl-çəmən bəyaz bir xələt,
Torpaq gözəlləşir, daş gözəlləşir.

Bərəkət deyilmi bəs yağan bu qar?
Yaradır könlümdə şirin duyğular.
Bu qışın dalınca güllü bir bahar,
Xəyal gözəlləşir, huş gözəlləşir.

Ay ata, qələmi gəl götür ələ,
Bu gözəl tablunu sən də vəsf elə.
Gözəllik içində ömrümüz belə,
Ötüşüb keçdikcə, yaş gözəlləşir.

30 yanvar 2008-ci il

OLA–OLA

Sərraf Şiruyənin “Ola” rədifli gəraylısına

Fələk zərsiz udar səni,
Atam, zərin ola-ola.
Bəxtin ilə çox oynama,
Dərdin, sərin ola-ola.

Söz yığmısan, gəlməz saya,
Dost dediyin yetmir haya.
Tamah salma sən dünyaya,
Huşun dərin ola-ola.

Aqşın görür al umursan,
Hər baxışdan xal umursan,
Sözünü de, nə qorxursan?
Məntək nərin ola-ola.

20 avqust 2004-cü il

KÖZÜM ONUN KÖZÜDÜR

*Bir toy şənliyində atam Sərraf Şiruyəni
görmək istəyən onun bir pərəstişkarına*

Üzün görmək istəsən,
Üzüm onun üzüdür.
Hər baxışım, nəzərim,
Gözüm onun gözüdür.

Onsuz dil açmamışam,
Ayaq, əl açmamışam,
Özüm yol açmamışam,
İzim onun izidir.

O bir sərraf sənətkar,
Tarixdə öz yeri var.
Sanma məni bəxtiyar,
Sözüm onun sözüdür.

Odur Aqşinə bir şam,
Yanır hər səhər-axşam.
Odu ondan almışam,
Közüm onun közüdür.

15 avqust 2004-cü il

ÇARƏSİZ QALMIŞAM

Gözümün önündə kömək umursan,¹
Çarəsiz qalmışam gözün önündə.
Gör necə mən fərsiz oğul olmuşam,
Bu ağır anında, bu son günündə.

Dayanıb baxıram əlacsız gəndən,
Gözümdən çəkilmir bir an gözlərin.
Elə bil al deyir əcəl əlindən,
Bir ümid, bir güman uman gözlərin.

Mən kömək uması olsaydım səndən,
Özünü odlara vurardın, ata.
Bağışla sən məni, neyləyim ki mən,
Qaytara bilmirəm səni həyata.

Biz oğul, qız kimi, sən işə bir bax:
Azalda bilmirik ağrını az da.
Çox doğru yazıbsan, ay ata, bir vaxt,
“Dünya şöhrətiymiş oğul da, qız da”.

Sənintək anlayıb duyammaram ki,
Ata nəvazişin, ata yükünü.
Mən sənəin əvəzin olammaram ki,
Mənə tapşırırsan böyüklüyünü.

07.12.2015

---

¹ Şeir Sərraf Şiruyənin vəfatından bir gün qabaq yazılıb.

OTAĞIN MÜBARƏK, ATAM

Bu qapısız, bu bacasız
Otağın mübarək, atam.
Yastığın da torpaq olan,
Yatağın mübarək, atam.

Kim dost olub bu günədək,
Nə tez verdin ona əmək?
Canın alan Əzrayıltək,
Ortağın mübarək, atam.

Keçməyən yox bax bu yolu,
Buyurubdu haqq bu yolu.
Haqq önündə əli, qolu
Çatağın mübarək, atam.

Köçəsidir bir gün gələn,
Rəhmət almır hər bir ölən.
Mələk adda sağdan gələn,
Qonağın mübarək, atam.

Sevincinlə, əzabınla,
Günahınla, savabınla.
Mələklərə cavabınla,
Sınağın mübarək, atam.

11.12.2015

DEYİRDİ

Çağırın Arazı, sözüm var ona,
Qalıbdı ömrümə lap az – deyirdi.
“Özüm də duyuram, xəstə can ilə
Döyünmür ürəyim taraz” – deyirdi.

Nə vaxt ki, xəstəlik tutub yaxamdan,
Yanımda olubdu o vaxt, o andan.
Oğlumdan, qızımdan, bütün qohumdan,
Çox çəkib zəhmətim Araz – deyirdi.

Haçan ki, üzüldü əlim həyatdan,
Qəfildən ayırdı ölüm həyatdan,
O məni unudub silməsin yaddan,
Üstümə gəlməsin az-az – deyirdi.

16.12.2015

O

Fələklə bir nərd oynadı,
Heç bilmədi nə atdı o.
İstədiyi “şəş-beş” idi,
Şəş yerinə “sə” atdı o.

Sevinsə də hərdən-hərdən,
Ayrılmadı dərdi-sərdən.
Yazdı ərden, ərənlərdən,
Namərdlərə daş atdı o.

Əsər yazdı igidlərə,
Vətən üçün şəhidlərə.
Yelmarlara, Vəzirlərə,¹
Abidələr yaratdı o.

Şeirləri gəzdi dildə,
Qazax, Tovuz, Muğan, Mildə.
Çox ürəkdə, çox könüldə,
Vətən eşqi yaratdı o.

Qarabağı ana sandı,
Göyçəsini sona sandı.
Duydu həsrət sonacandı,
Nə dincəldi, nə yatdı o.

Sevgi ilə açdı qucaq,
Oldu mənə isti ocaq.
Bir də əlim çatmayacaq,
Əvəzsiz bir həyatdı o.

---

¹ Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları Yelmar Edilov və Vəzir Orucov nəzərdə tutulur.

ATAM YADIMA DÜŞÜB

Nə axşamdı, nə də dan,
Gecə keçib yarıdan.
İndi bu vaxt, bax bu an,
Atam yadıma düşüb.

Onunlaydı düşünlər,
Xoş söhbətlər, xoş ünlər.
Nə dadlıymış o günlər?
O tam yadıma düşüb.
Atam yadıma düşüb.

Hərdən çıxıb özümdən,
Çıxmışam da sözümdən.
Nə qanmaz olmuşam mən,
Xətam yadıma düşüb,
Atam yadıma düşüb.

Uşaq idim mən onda,
Gəzdirərdi boynunda...
Yenə, kaş ki qoynunda,
Yatam, – yadıma düşüb,
Atam yadıma düşüb.

Ömür ötmür xətasız,
Oldun Aqşın urvatsız.
Arxasızmış atasız,
Adam, yadıma düşüb,
Atam yadıma düşüb.

*12 iyun 2016-cı il,
Saat: 02.32*

MƏN SƏNDƏ GÖRDÜM

Ustadlar ustadı Sərraf Şiruyə,
Aqıl söhbətini mən səndə gördüm.
Vurğunun, Sabirin, Seyid Əzimin,
Şeir sənətini mən səndə gördüm.

Bu dünya nə yaman qocaltdı səni,
Qocaldıb dağ kimi ucaltdı səni,
Öz ana yurdundan köç atdı səni,
Göyçə həsrətini mən səndə gördüm.

Seymuram, Göyçədi hər arzun, kamın,
Haqdan şölələnilib, söngüməz şamın.
Dədə Ələsgərin, Növrəs İmanın,
Alı qüdrətini mən səndə gördüm.

SƏRAF ŞİRUYƏYƏ

Qranit mərmərdən heykəli vardır,
Hələ ölməmişdən onun bu eldə.
Səraf Şiruyənin sözü-söhbəti,
Dolaşır hər zaman dodaqda, dildə.

Nə yazdı könüldən, ürəkdən yazdı,
O ülvə sevgidən, istəkdən yazdı,
Dedi ki, məhəbbət bahardı, yazdı,
Sözü sığallandı sığallı teldə.

Haladan qazanıb, halaldan yedi,
Qazanma çörəyi minnətdən – dedi.
Vətəndən güc aldı, cürətdən dedi,
Ondan qüvvət aldı kükrəyən sel də.

Elm, zəka, şüur verdi Yaradan,
Ərşdən, gürşdən, o beş pənci əbadan.
Bilir də olacaq nələr sonradan,
Quran əhli idi, söylənir dildə.

Vergili nə bilir, axı nə yazsın?
Girib o elmdə dolaşsın, azsın.
Kaş o da Sərraftək dəryada üzsün,¹
Nə var ki, üzməyə dayaz bir göldə.

Bərdə, Şirvanlı kəndi

---

¹ Sərraf Şiruyə nəzərdə tutulur.

BU KİTAB

*Sərraf Şiruyənin
“İgid ölər, adı qalar” kitabına*

Əsirlərin yaddaşına yazılıb,
Tarixlərdə qalasıldı bu kitab.
Əsir düşən Kəlbəcərin, Göyçənin,
Qəlbi dağlı lalasıldı bu kitab.

Yazmısan hünərin hər igidlərin,
Cəsur Yelmar kimi pir igidlərin,
Hacı Rəhim kimi nər igidlərin,
Alınmayan qalasıldı bu kitab.

Ustad, əbəs uyduq bəhsə-bəhslərlə,
Əməli, amalı bəd nəfəslərə.
Vətəni hərraca qoyan kəslərə,
İti kəsər olasıdı bu kitab.

Arazam, könlümün çoxdu qubarı,
İz açıb əlimdə zəhmət qabarı,
Yana-yana oxuduqca “Yelmarı”,
Sannam, zəfər çalasıldı bu kitab.

OLUR

Söz Sərrafı, bir cavab ver,¹
İnsan nədən küskün olur?
Dərdi salıb ürəyinə,
Axı niyə üzgün olur?

Gözüm, könlüm olsa da tox,
Sevincim az, kədərim çox.
Nə adətədi, kef-damaq yox –
Yadda qalan pis gün olur.

Araz deyər, hər gün, hər an,
Öz işini görür zaman.
Deyirlər ki, Tanrı yazan,
Yazı-qismət püşkün olur.

---

¹ Şeirin cavabı Sərraf Şiruyənin “Hər görüş bir xatirədir” (Bakı, “Nurlan”, 2007, səh.207-208) və “Seçilmiş əsərləri” VI cild, (Bakı, “Nurlan”, 2010, səh.188-189) kitablarında çap olunub.

AĞLAYA BİLMƏZ

*Sərraf Şiruyənin “Zəlimxana deyın gəlsin”
adlı şeirini oxuyarkən*

Qananlar anlayıb ağlayar səni,
Naşı-nadan səni ağlaya bilməz.
Könüllər oxşayan ağlayar səni,
Könül yıxan səni ağlaya bilməz.

Şeirini söyləyən dillər ağlayar,
Kaman nalə çəkər, tellər ağlayar,
Mahallar ağlayar, ellər ağlayar,
Tək Zəlimxan səni ağlaya bilməz.

Arazam, bel bağla ümid, gümana,
Göydə ilahiyə, yerdə loğmana.
Haqqa-ədalətə, ilqar-imana,
Dönük baxan səni ağlaya bilməz.

27 oktyabr 2009-cu il

Zülfıyyə ŞİRUYƏQIZI

ATAMAM

Baxanlar görəndə dəyişik salar,
Sifətdə, baxışda elə atamam.
Gəzəndə xəbislər arxamca baxar
Yerişdə, duruşda elə atamam.

Atamın izidir, mənim durduğum,
Fəxarət hissidir hər an duyduğum.
Bala-bala misralara vurduğum,
Bəzəkdə, naxışda elə atamam.

Onuntək coşanda enən deyiləm,
Onuntək yananda sönən deyiləm,
Hərdən düşünürəm, mən, mən deyiləm,
Vallah bütövlükdə elə atamam.

ATA

Arzum budur yüz il yaşa,
Ad günün mübarək, ata!
Dəyməsin ayağın daşa,
Ad günün mübarək, ata!

Sadəlikdi sənin varın,
Sənət yolun, namus, arın,
Hər gələn il iftixarın,
Ad günün mübarək, ata!

Sənlə nəsil duyur qürur,
Şax dayanıb, vüqarlı dur!
Yaşa, yarat bir dünya qur,
Ad günün mübarək, ata!

AY ATA

Sifətdə, baxışda oxşadığımıtək,
Yerişdə, duruşda oxşadığımıtək,
Söhbətdə, gülüşdə oxşadığımıtək,
Zəhmətin tərinə mən bata-bata,
Oxşamaq istərdim sənə, ay ata!

Sənin amalındı, amalım mənim,
Sənin kamalındı, kamalım mənim,
Sənin camalındı, camalım mənim,
Sənintək iz salıb bax bu həyata,
Oxşamaq istərdim sənə, ay ata.

Sənin sadəliyin yaraşığımdı,
Xeyirxah əməlin gur işığımdı.
Hər sözün başlanğıc danışığımdı,
Günləri mənalı mən ata-ata,
Oxşamaq istərdim sənə, ay ata.

Şöhrətim səninki, şanım səninki,
Damarda çağlayan qanım səninki,
Varlığım səninki, canım səninki,
Haqqın ətəyindən bərk tuta-tuta,
Oxşamaq istərdim sənə, ay ata.

Mənəm bir dərdi də bu həyatının,
Mənəm bir nişanı, əsil, zatının,
Sənintək sənətdə sürət atının,
Hər an yalmanına mən yata-yata,
Oxşamaq istərdim sənə, ay ata.

Sənindir vüqarım, əyilməzliyim,
Amalda, əməldə, sözdə düzlüyüm,
Könlümdə arzumu niyə gizliyim,
Arzuya, istəyə mən çata-çata,
Oxşamaq istərdim sənə, ay ata.

Bir damlayam, sənin kimi sel üçün,
Bir qırılmaz kəmərəm ki bel üçün,
Yaşayıb, yaradıb Vətən, el üçün,
Gecəni gündüzə mən qata-qata,
Oxşamaq istərdim sənə, ay ata.

Sənintək tutmuşam sənət yolunu,
Sənintək keçəydim həyat yolunu,
Zülfıyyə sənintək açıb qolunu,
Vətənin qoynunda boy ata-ata,
Oxşamaq istərdim sənə, ay ata.

XƏYAL OLUB

Sakitcə dayanıb, məzarın üstə,
Danışa bilmirəm, dilim lal olub.
Neyləyim, nə deyim bu soyuq büstə?
Gözlərim yaşarıb, gözlərim dolub,
Atalı günlərim, bir xəyal olub!

Gülüş dodağımda kölgələnibdi,
Sevinc yanağımda gilələnibdi.
Sənsizlik qəlbimi yaman dəlibdi,
Saçlarım ağarıb, bənizim solub,
Atalı günlərim bir xəyal olub!

Yaman kövrəlmişəm, yaman dolmuşam,
Sanıram qanadı qırılmış quşam.
Bilmirəm bu hala necə uyuşam,
Urəyim qırılıb, sınıb, oyulub,
Atalı günlərim bir xəyal olub!
Atalı günlərim bir xəyal olub!

2016-cı il

TOXUDU

*Sərraf Şiruyənin “Ağlama, bülbul, ağlama”
kitabını oxuyarkən*

“Ağlama bülbul”ü oxudum, qardaş,
Hər sətirin müşki-ənbər qoxudu.
Könlüm sanki döndü tuti quşuna,
Hər kəlməni döndü-döndü oxudu.

Divanidə dizim yerdən tərpendi,
Səsləmişən Bakı, Təbriz, Dərbəndi.
Təcnisinin hər cümləsi, hər bəndi,
Ürəklərə bir məlhəmdi, yaxıdı.

Bayatın sinəmə qoyubdu közlər,
Gəraylın Göyçəyə tikibdi gözlər,
Əzizəyəm, qəm-qüssəli o sözlər,
Boynuma həsrətdən çələng toxudu.

TOXUNSAM

Sərraf Şiruyənin “Toxunma” şeirinə nəzirə

Mürgüləyən duyğuların oyanar,
Ürəyinin tellərinə toxunsam.
Qanlı yaşı gül ətrinə boyanar,
Gözlərinin sellərinə toxunsam.

Neçə qəzəl yazar, neçə söz deyər,
Allanar, utanar bəzən üz deyər,
Ürəkdən keçəni gözün düz deyər,
Qələm tutan əllərinə toxunsam.

Çox ümid bağlama, atılan zərə,
Gərək qismətini haqq özü verə.
Qopub yarpaq-yarpaq tökülər yerə,
Ürəyinin güllərinə toxunsam.

Doqquz telli sazım kimi güllənər,
“Kərəmi” tək “Dilqəmi” tək dillənər.
“Qar-qar” kimi “Xaçın” kimi sellənər,
Ürəyinin sellərinə toxunsam.

Qane edər həm çox məni, az məni,
Ovudacaq tel-tel ötən saz məni,
Hey deyəcək: xatirətək yaz məni,
Ömrü-günün illərinə toxunsam.

Uzandıqca hey uzanar bu dünya,
Nə yorular, nə usanar bu dünya,
Nə itirər, nə qazanar bu dünya,
Daha nələr, nələrinə toxunsam.

Duyğuların baxışından açılar,
Ürəyinə günəş kimi saçılar.
Əzizəyəm, qaranlıqlar qaçılar,
Şiruyənin dillərinə toxunsam.

13 mart 2006-cı il

YARILAR

Sərraf Şiruyəyə

Ustad şair kimi soyu soylanar,
Qartal baxışıyla baxar, boylanar.
Döyüş günü igidlərlə tayanar,
Nərəsindən düşmən bağıryanar.

Nə deyərsə doğru deyər, haqq deyər,
Nəsimitək elə “Ənəlhəq” deyər.
Hər kim olsa sözü üzə şax deyər,
Həqiqəti dilə alıb bağırar.

Şiruyənin kitabını oxudum,
Hikmət aldım, müşki-ənbər qoxudum.
Ünvanına min alqışlar toxudum:
İlmələri şair budur – çağırar.

Əzizəyəm, a taleyi, bəxti kəm,
Ay dərd əhli, ömrü-günü, vaxtı kəm.
Sirdaşınam, dərdlərinə şərikəm,
Üzün gülsə, düşmən yanıb, yaxıllar.

11 mart 2006-cı il

VAR OLSUN

Verilibdi sənə şeir butası,
Uzaq olsun səndən dünya xatası.
Qoy başına mən dolanım, qadası,
Qələm tutan barmaqların var olsun.

Ey islam carçısı, ey iman əhli,
Qurşasın belini Cənabi Əli!
Şeirdi könlünün sonu, əzəli,
Hikmət deyən dodaqların var olsun.

Sözün sərrafitək səda salmısan,
Şeirdə, sənətdə zəfər çalmısan.
Göyçə məktəbindən sən dərs almısan,
Axar-baxar bulaqların var olsun.

Ömür gülşənini xəzan vurmasın,
Kirpiyində həsrət yaşı donmasın.
İlhamın susmasın, təbin sönməsin,
Şölələnən çiraqların var olsun.

Yetişsin dərmanın, qalü-bələdan,
Gəlsin xoş nəzərin ərşi-ələdan.
İmdad istəyirəm hər gün Xudadan,
Kök üstündə budaqların var olsun.

Həmən alqış deyir, bu bəhsə-bəhsə,
Bu müqəddəs nitqə, müqəddəs səsə.
Qədir-qiymətini bilənlər kimsə,
Yaxınların, uzaqların var olsun.

BİLMƏZ

*Kiçik görünsəm də bir ağır daşam,
Yetən əl atmasın, götürə bilməz.
Arxamca daş-kəsək atanlar çoxdu,
Məqsədi mənzilə yetirə bilməz.*

Sərraf Şiruyə

Sənin kimliyini bilməyən kəslər,
Sənə əl atsa da, götürə bilməz.
Daş-kəsək atanın qolu quruyar,
Tanrı muradına yetirə bilməz.

Yalana, böhtana vermə amanı,
Sərrafsan, seçirsən yaxşı-yamanı.
Yaxşıca nişan et, tuşla kamanı,
Mahir ovçu ovun itirə bilməz.

Nəğməyə çevrildi söz pərdə-pərdə,
Bir eli tanıtdı adı hər yerdə.
Sənət meydanında, Həmənəm, bir də,
Zaman Şiruyəni yetirə bilməz.

ŞAIR QARDAŞ, YUBİLEYİN MÜBARƏK
Sərraf Şiruyənin 65 illik yubileyinə

Əl çatmaz zirvəsən sənətdə, sözdə,
Təbrikə, alqışa gəlmişik biz də.
Sevinc var, fərəh var indi hər üzdə,
Doldur qədəhləri, bir sağlıq deyək,
Şair qardaş, yubileyin mübarək.

Qoy ellər bağının barından yesin,
Bu coşqun təbinə alqışlar desin.
Uca kürsülərdən qoy gəlsin səsin,
Doldur qədəhləri, bir sağlıq deyək,
Şair qardaş, yubileyin mübarək.

Çələng hörüm hansı güldən qoxlasın,
Necə yazım, ürəyini oxşasın.
Tanrı özü pənahında saxlasın,
Doldur qədəhləri, bir sağlıq deyək,
Şair qardaş, yubileyin mübarək.

Götür-qoy etmişəm özüm-özümə,
Alqış deyim bu təpərə, dözümə.
Bir Allahım güc yetirsin sözümə,
Doldur qədəhləri, bir sağlıq deyək,
Şair qardaş, yubileyin mübarək.

Həmənəm, könlündə var arzu, dilək,
Aç söylə nə varsa, ay şair, bilək.
Səni yüz yaşında bax belə görək,
Doldur qədəhləri, bir sağlıq deyək,
Şair qardaş, yubileyin mübarək.

2007-ci il, Gəncə

DUR QADAN ALIM

Bəhanə eyləyib ağrı-acını,
Uzanma yataqda dur, qadan alım.
Yenicə açılır küskün ürəyim,
Saxlama soraqda dur, qadan alım.

Yaraşmır yatağa sənintək insan,
Ellər bəzəyisən, ay sənə qurban!
Uzaq etsin Tanrı azar-bezardan,
Dayanma uzaqda, dur qadan alım.

Çoxdu arzularım qəlbimdə mənim,
Axır yağış kimi yaşı didəmin.
Sözlərin alçağa, nadana qənim,
Gəzir dil-dodaqda dur, qadan alım.

Həmən bir ovçudu, sən də ki bərə,
Bağban olan gərək barını dərə.
Haqq üçün çəkdiyin zəhmətə görə,
Zamandı qınaqda, dur, qadan alım.

14 fevral 2008-ci il

GƏTİRMİŞƏM

Əhvalın sormağa, əziz qardaşım,
Dualar dilimdə an gətirmişəm.
Yaralı canına canım sadağa,
Qadanı almağa can gətirmişəm.

Bacılar qardaşa qurbandı, qardaş,
Əzəldən bu belə fərmandı, qardaş,
Əgər dərdlərinə dərmana, qardaş,
Buyur – ürəyimdə qan gətirmişəm.

Vallah sözlərimdə yoxdur bir yalan,
Mənəm göz yaşıyla xəyala dalan.
Könlünü almağa gülə şəh salan,
Səhər gətirmişəm, dan gətirmişəm.

Həmənəm, duy mənim bu hallarımı,
Fil çəkməz qəmimi, məlallarımı.
Sən üçün Tanrıya dualarımı,
İnan, bir yox, beş yox, min gətirmişəm.

27 sentyabr 2009-cu il

Zakir KƏLBƏCƏRLİ

YANINDA

Dəlidağsız, Kəlbəcərsiz elin yox,
Şair qardaş, xəcalətəm yanında.
Təsəlliyyə söz tapmıram, dilim yox,
Şair qardaş, xəcalətəm yanında.

Əlli ötüb, səksən çatıb, yüzə nə,
Yaş yerinə qan ələnib gözüünə.
Şair demiş “bizdən ötdü, bizə nə”,
Şair qardaş, xəcalətəm yanında.

Dərbənd yurdun qarnağında qar qalıb,
Dədə Şəmşir tənhalığa, qərq olub.
Havalanıb Məcnun gəlib, yar qalıb,
Şair qardaş, xəcalətəm yanında.

Haray çəkdim, yaralandı harayım,
Çözələnib, toxunmadı darayım.
Mən saymadım, fələk saydı, nə sayım,
Şair qardaş, xəcalətəm yanında.

Mən Zakirəm, sevincim bu, qəhim bol,
Qıymalandıq, parçalandıq neçə yol.
Ay Şiruyə, bu dərdimə şərikin ol,
Xəcalətəm, xəcalətəm yanında.

*17 dekabr 1994-cü il,
Beyləqan rayonu Milabad qəsəbəsi (Daşburun)*

ŞAİR, NƏDƏN QOCALIRSAN

Sərraf Şiruyəyə

Salam olsun şair sənə,
Təzə şeirlər yazdın yenə?
Yaradırsan gündən-günə,
Yavaş-yavaş ucalırsan,
Şair, nədən qocalırsan?

Şeir yazırsan əldə qələm,
Dünyan olur başqa aləm.
İstəyirəm mən də biləm,
Xəyallara çox dalırsan?
Şair, nədən qocalırsan?

Əriyən şəmdən yazırsan,
Kədərdən, qəmdən yazırsan,
Sevincdən, dəmdən yazırsan,
Kağıza qələm çalırsan,
Şair, nədən qocalırsan?

Sevinc tökürsən sifətdən,
Hər kəs dadsın bu nemətdən.
Dəm vurursan məhəbbətdən,
Gözəllərdən bac alırsan,
Şair, nədən qocalırsan?

Zodlu Maarif gülə-gülə,
Dəftər-qələm alır ələ.
Yazacağı çoxdur hələ,
Qara saç ağ salırsan,
Şair nədən qocalırsan?

FEYSBUK RƏYLƏRİ

Faiq İsmayılov: Peyğəmbər libasında bu dünyadan köçənlər adi insanlar deyillər... Sən adi insan deyildin, qardaşım... Necə deyim Allah rəhmət eləsin... Axı sən həmişə yaşayacaqsan, elimin sənətkar oğlu... Nur içində uyu...

Elman Alhəsənov: Allah rəhmət eləsin, qələmi ağlasada, sözləri daim yaşayacaq.

Seymur Küskün: Sərraf Şiruyənin şeirlərində keçmiş və gələcək üçün çox mühüm fikirlər yer alır. Onun uzaq-görənliyi ümmana günəş işığı düşən kimidir. Həqiqətən də, Şiruyə müəllim eli, obanı çox sevən bir insan idi. O, eldən getdi. Allah o dünyasını versin. Ruhü şad olsun. Şiruyə müəllimlə söhbət edəndə onun elə gözəl baxışları var idi ki, heç xəyalımdan çıxmır. Həqiqətən ustadın ölümü mənə çox sarsıtdı, gözlərimdə bu dünya sanki öz dəyərini bir az da itirdi. Amma Sərraf Şiruyə kimi adamlar bu dünyaya, yaşadığı elə-obaya, ölkəyə şərəf-şöhrət gətirən böyük söz sər-kərdəsidi.

Pərvanə Məmmədli: Ələsgər ruhlu bir ustad idi o! “Ömur yolu tükənibdi, Yad-yaxına deyın gəlsin!” – Kimlər arzulamadı sizinlə görüşməyi, ustad?! Hər kəlməsindən dürr tökülən şair! Allah rəhmət eləsin sizə!

Rəbbin Babayev: Ruhü şad olsun böyük şairimizin. Məkanı cənnət olsun. Heyif şairləri bir-bir itiririk... Bəhmən Vətənoğlu, Sücaət, Sərraf Şiruyə...

Qəzənfər Hüseynov: Bizim üçün həm istedadlı bir şair kimi, həm də Laçınsevər bir insan kimi olduqca əziz idi. Allah rəhmət eləsin, son məkanı cənnət olsun!

Ələvsət Saldaş: Sərraf Şiruyə xalq ədəbiyyatımızın böyük şairi idi. Sağlığında ikən şeirləri dillər əzbəri oldu, şair və xanəndələrin, söz xiridarlarının ifasını bəzədi, nə qədər ki, sözə qiymət verənlər var, yaşayacaq, inşallah!

Rəhmətliklə bircə dəfə Kəlbəcərdə, İstisuda görüşmüşəm. 1984-cü ildə. O da ötəri olub, hər ikimiz ağrıyırdıq. Şeirlərini dildən-ağızdan eşidib sevmişəm. Ruhu şad olsun!

Taleh Əlioğlu: Şiruyə müəllim əsl şair idi. Bir çox şairlərin bəsirət gözü açıq olur. Onlar çoxlarının duymadığını duyur. Allah rəhmət eləsin!

Mehriban Namazova: Eh, fani dünya, vəfasız dünya. Allah rəhmət eləsin!

Niftalı Göyçəli: Şairin ruhu bizim qəlbimizdə ustad şeirlərilə yaşayır, misraları dillərdə, qəlblərdə əbədidir. Cismani dünyasını dəyişməsi bioloji zərurətdir... Allah rəhmət eləsin!

Fəzalət Abdurrəhmanov: Allah rəhmət eləsin, ruhu şad olsun böyük şairimizin. Onun şeirlərini hər zaman sevə-sevə el məclislərində oxumuşuq, həmişə də oxuyacayıq.

Mikayıl Səfərov: Göyçə məktəbi bir qızıl yarpağını da tökdü. Yerin cənnət olsun, ustad!

Fəridə Qədimova: Mənə elə gəlir ki, elimin dahi şairi qədərincə xalqının, elinin, obasının hörmətini qazanıb, dəyərli olub. Bunu onun vida izdihamı da, virtual aləmdəki üzüntülər də bəlli edir.

Arif Məmmədli: Sərraf Şiruyə uşaqlığımızın, gəncliyimizin şairi idi. Özünü tanımamış şeirlərini tanımışdıq. Sazın, sözün vurğunuydu. İstedadlı şair kimi, hələ sovet dönəmində el məclislərinin əvəzsiz aparıcısı kimi yaddaşlarda dərin izlər buraxıb. İstedadını böyük zəhməti ilə cilalayan şair çoxlu kitablar, unudulmaz xatirələr qoyub getdi. Qu-laqlarda səsi, dodaqlarda sözü, ürəklərdə isə məhəbbəti qaldı. Sərraf Şiruyə həm də o şairlərdəndir ki, təkcə ədəbi irsi deyil, həm də ədəbi varisləri yadigar qalıb. Aqşın Hacı-zadə, Qılman İman, Araz Yaquboğlu və adlarını çəkmədiyim onlarla istedadlı yazarımız şairin yolunu ləyaqətlə davam etdirirlər. Allah Şiruyə müəllimə rəhmət eləsin, yeri behişt olsun! Doğmalarına, poeziyasının vurğunlarına, onu sevənlərə başsağlığı verirəm! Ruhu şad olsun!

Niyazi Alıyev: Allah rəhmət eləsin. Belə insanlar nadir olduqları üçün ölmürlər, əbədi yaşayırlar.

Əbülfəz Nazarov: Güzəl dost, dəyərli insan, böyük şair-vətəndaş Sərraf Şiruyənin ölüm xəbərinə çox sarsıldım, hədsiz kədərləndim və özümə yer tapa bilmədim. Ölüm! – insan tək onun qarşısında çox acizdir. Elə insanlar var ki, onlara ölüm yaraşmır. Elə insanlar öz yaxşılıqları ilə sağ ikən ölməzlik və ürəklərdə yaşamaq haqqı qazanmış insanlardır. Dostum Sərraf Şiruyə də belə insanların sırasındadır. Ölməzlik qazanan gözəl insan: – sənə Allahdan rəhmət diləyirəm. Qəbri nurla dolsun, yeri cənnət olsun.

Murvət Yusifov: Allah rəhmət eləsin! Öz dəst-xəti olan şair, vətən fədaisi idi.

Afət Allahverdiyeva: Allah rəhmət eləsin, ucsuz-bucaqsız bağ qoydu getdi, ruhu şad olsun!

Müzəffər İsmayıl: Ustadlar ölmür, dünyasını dəyişir. Yaddaşlara hopur, əbədi ölümsüzlük qazanır.

Namiq Zaman: Mən və yaşıdlarım vaxtilə Laçında hələ məktəb yaşımız çatmamış, “Azərbaycan”, “Keçi”, “Xoruz”... şeirləriylə, çoxlu tapmaca, yanıltmac, bağlama, bayatı, ağı və s.-lə yanaşı, Bəhmənin, Sücaətin, H.Arifin, S. Şiruyənin bəzi şeirlərini də əzbər bilirdik. Bax, budur şairlik – yazdıqlarının dildə-ağızda dolaşmağı. Elə bizi də şair təbiətli, duyumlu, düşüncəli, bir sözlə, normal təfəkkürlü edən belə şifahi və yazılı ədəbiyyat, xalq ədəbiyyatı nümunələri idi. Sözsüz ki, bu işdə rəsmi və qeyri-rəsmi təbliğatın da rolu böyük idi. Təhsilimizə vurulan ən böyük zərbə – mənəviyyatca çox kasıb cəmiyyət yetişdirmək siyasətidir. İndi xalqla yanaşı, həm də xalqın mənəviyyatı ölür – bax bu əsl faciədir. Bədii ədəbiyyat təbliğ olunmur və oxunmur...

*“Laçın yurdu” jurnalı,
№1(19), 2016-cı il*

MÜNDƏRİCAT

Zəlimxan Yaqub	6
Qara Namazov	11
Hüseyn İsmayılov	17
Ziyəddin Məhərrəmov	25
Maşallah Xudubəyli	32
Eldar İsmayıl	45
Ələddin Allahverdiyev	51
Əzizə Cəfərzadə	61
Nağdəli Zamanov	62
Budaq Budaqov	69
Almaz Ülvi	70
Mərziyyə Səlahəddin	78
Tərlan Göyçəli	81
Tofiq Yusif	86
Arif Məmmədli	113
Mütəllim Həsənov	116
Gülzar Səma	126
Mövlud Mövlud	135
Nəcibə İlkin	138
Zakir Şəhriyaz	143
Niftalı Göyçəli	154
Aygün Əsgərova	163
Faiq Balabəyli	168
Əzizə Ağahüseynqızı	170
Qılman İman	181
Hüseyn Bayramov	192
Tacir Səməmi	200
Gülbəniz Mirzəyeva	212

Ramiz Təmkin, Afət İslamqızı	218
Nemət	224
Şəfa Vəli	229
Hacı Həsən Hüseynov	233
Bəhlul Süleymanov	239
Əlişir Hacıyev	241
Həsən Xəyalı	243
Məzahir Daşqın	244
Səfər Boluslu	245
Aşıq Mikayıl Azaflı	246
Aşıq İmran Həsənov	248
Əli Qurban	249
Cəlil Göyçəli	255
Bəhmən Vətənoğlu	256
Zəki İslam	257
Əlqəm Əmrahoğlu	260
Alqayıt Xəlilov	261
Eldar İsmayıl	265
Dəmir Gədəbəyli	266
Telman Hüseyn	267
Əli Vəkil	269
Tofiq Yusif	276
Kərəm Kürqıraqlı	279
Molla Əmirxan	280
Qəmgin Fəzi	281
Nohəxan Qəşəm	282
Gülnigar Rəhimli	284
Pərvanə Məmmədli	285
Aqil İman	286
Zahid Məcid	288

Aşıq Hüseyn	291
Əli Mehdi	292
Xəqani Ayxan.....	293
Bəhlul Şirinov	294
Zakir Şəhriyaz	295
İsmayıl Hüseynov.....	302
Bəsti Bərdəli.....	303
Xasay Hacıyev	304
Xasay Zeynalov.....	305
Arif Pənahoğlu	313
Qılman İman.....	315
Pənah Göyçə.....	320
Aşıq Şahsuvar.....	321
Qurban Yusifoğlu.....	322
Vaqif Gəncəli	323
Əvəz Salahlı	324
Zəhra Həsənli	325
Axund Hacı Namiq	326
Əmir Göyçəli.....	327
Mir Müşfiq	328
Etibar Sabit Tərtərli.....	329
Əmirxan Məcidoğlu	330
İsrail Şairov	331
Hacı Yaqub Qocamanov	332
Hilal Bayramov	333
Hacı Loğman Babacan	334
Firdovsi Xəlilov	338
Vaqif Bəyləroğlu.....	339
Elnur Baxış.....	340
Elnur İrəvanlı	341

Qaçay Tərtərli.....	342
Küskün Seyidməmməd	343
İmran Zalov	345
Həsən Göyçəli	346
Əjdər Vəliyev	349
Rəhman Kəlbəcərli	351
Heşinli Məmməd	352
Mütəllib Həsənov	353
Oktay Qaxlı	355
Polad İmranoglu	357
Sənan Cəlilli	358
Aqşin Hacızadə	359
Seymur Səyyah.....	370
Səfər Vergili	371
Araz Yaquboğlu	372
Zülfüyyə Şiruyəqızı.....	375
Əzizə Ağahüseynqızı	380
Həməni Cəmil Əkbər	383
Zakir Kəlbəcərli	388
Zodlu Maarif Bəxtiyarov.....	389
Feysbuk rəyləri.....	390

Elin Şiruyəsi, sözün sərrafı

Bakı, “SkyG”, 2016

Kompüter dizaynı: Araz Yaquboğlu
Texniki redaktor: Arif Məmmədli
Bədii redaktor: Qılman İman
Korrektor: Elnur İrəvanlı
Operator: Aqşin Hacıadə

Yığılmağa verilmişdir: **11.01.2016**
Çapa imzalanmışdır: **05.12.2016**
Şerti çap vərəqi: **25**. Sifariş № **23**
Kağız formatı **60x84** 1/16. Tiraj: **300**

Kitab “SkyG” NPM-də hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.
Ünvan: Bakı, Ü.Hacıbəyov, 21
e-mail: skyg@yahoo.com